

บรรณานิการ

สวัสดีค่ะ วารสารการบัญชีและการจัดการของคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 1 ปีที่ 16 ประจำปี 2567 เป็นฉบับที่ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณานิการและผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารการบัญชีและการจัดการนี้ กองบรรณานิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) จำนวน 3 ท่านต่างสถาบัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านการบัญชี บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การตลาด และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณานิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารการบัญชีและการจัดการของคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 11 บทความ ได้แก่ 1) The Impact of eWOM on Booking Intention of Budget Hotels in Bangkok via Traveloka OTA among Indonesian Muslim Tourists Using the Elaboration Likelihood Model (ELM) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ 3) การอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ 4) กลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี 5) ทักษะทางการเงินกับอิทธิพลต่อภาวะหนี้สิน 6) ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลกับคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชี 7) สมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการสอบบัญชี 8) การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงาน 9) อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดียั่งยืน 10) อิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงิน 11) กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่กับความอยู่รอดของธุรกิจและบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง คือ 1) การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล: ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

วารสารการบัญชีและการจัดการของคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับบรรดานักวิจัย นักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์ กองบรรณานิการพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลาขอให้ท่านศึกษารูปแบบการเขียนจากทำยวารสารแต่ละฉบับและส่งมายังกองบรรณานิการ เพื่อจักได้ทำการพิจารณาความเหมาะสมเชิงวิชาการของหัวข้อและรายละเอียดของบทความต่อไป

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณานิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน ที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด จนปัจจุบันทำให้วารสารการบัญชีและการจัดการ ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่ม 1 อย่างไรก็ตาม กองบรรณานิการจะยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการวิชาการต่อไป

อาจารย์ ดร.ชลธิชา ธรรมวิญญู

บรรณานิการวารสารการบัญชีและการจัดการ

วารสารการบัญชีและการจัดการ

Journal of Accountancy and Management

คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2567

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
1. The Impact of eWOM on Booking Intention of Budget Hotels in Bangkok via Traveloka OTA among Indonesian Muslim Tourists Using the Elaboration Likelihood Model (ELM) มูฮัมหมัด ลูคมัน ฮาร์ดียานซาท์ บุษกรณีย์ ลีเจ็ยวะระ	1
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา กิตติศักดิ์ ศรีไพโรจน์ กมลพงศ์ รัตนสงวนวงศ์	26
3. ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 รัชনীกรณีย์ โยชาลี จิราภา ซาลาธราวัดมน์ จิรัฐติกาล วุฒิพันธ์ สุมินทร เบ้าธรรม	45
4. กลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี ชีวีรัตน์ พรรณพนาวัลย์ บุญเลิศ วงศ์เจริญแสงสิริ	60
5. ผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ กานต์มณี การินทร์	90

บทความวิจัย

หน้า

6. ผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีผลต่อคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ
ณัฐวงศ์ พูนพล
พกามาศ บุตรสาลี
อิงอร นาชัยฤทธิ
ปรียาณัฐ มิร์ตันไพโร 105
7. ผลกระทบสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากร
ในประเทศไทย
ปาลวี พุฒิกุลสาคร
อนุชา พุฒิกุลสาคร 118
8. อิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้
กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ปรกรณ์ อุดมธนะสารสกุล 135
9. ความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม
ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
ณัชชา เอี่ยมมุงา
สุวรรณ หวังเจริญเดช
ธัญญธร ศรีวิเชียร 154
10. อิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ
พจนารถ ฤทธิเดช
นราภรณ์ ไชยรัตน์ 169
11. กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ :
การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย
กานต์ธีรา นามวงศ์ 188
12. การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล: ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
อัศววิรัช รอบคอบ
เกลินี หมั่นไธสง 204

วารสารการบัญชีและการจัดการ

Journal of Accountancy and Management

Maharakham Business School, Volume 16 No. 1 January - March 2024

TABLE OF CONTENTS

Research Articles	Page
1. The Impact of eWOM on Booking Intention of Budget Hotels in Bangkok via Traveloka OTA among Indonesian Muslim Tourists Using the Elaboration Likelihood Model (ELM) <i>Muhamad Lukman Ardiansyah</i> <i>Bussagorn Leejoeiwara</i>	1
2. The Influencing Factors Affect Consumer Purchase Behaviour Toward Tilapia in Phayao Province <i>Kittisak Srepirote</i> <i>Kamolpong Ratanasanguanvongs</i>	26
3. Value Relevance of Book Value, Earnings per Share and Free Cash Flow of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand Before and During the COVID-19 Situation <i>Ratchaneekorn Yochalee</i> <i>Jirapa Chalatharawat</i> <i>Jiradtikhan Wutipphan</i> <i>Sumintorn Baotham</i>	45
4. Cryptocurrency Investment Strategy <i>Sheewarat Phanpanawan</i> <i>Boonlert Wongcharoensangsiri</i>	60
5. The Effect of Financial Literacy on Farmer Households During the COVID-19 Pandemic towards Debt Problems in Sakae Phrong Sub-District Mueang Buriram District Buriram Province <i>Kanmanee Karin</i>	90

Research Articles	Page
6. The Effect of Digital Accountant Competence on Service Quality of Certified Thai Accounting Practices' Accountant <i>Nuttavong Poonpool</i> <i>Pakamat Butsalee</i> <i>Ingorn Nachailit</i> <i>Preeyanat Mirattanaphrai</i>	104
7. The Impact of Accounting Profession Innovator Competencies on Audit Efficiency for Tax Auditor in Thailand <i>Palawee Puttikoonsakorn</i> <i>Anucha Puttikoonsakorn</i>	117
8. The Influence of Entrepreneurial Orientation and Transformational Leadership on Learning Orientation and SMEs Performance <i>Pakorn Udomthanasansakul</i>	134
9. The Relationship between Audit Technology Intelligence and Excellent Audit Report of Certified Public Accountants in Thailand <i>Nutcha Eiamphunga</i> <i>Suwan Wangcharoendate</i> <i>Thanyatorn Sriwichien</i>	154
10. The Influences of Capital Expenditures and Cash Flows on the Financial Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand and the Market for Alternative Investment (MAI) <i>Potchanart Ritthidach</i> <i>Naraporn Chairat</i>	169
11. Management Strategy in the New Normal Influencing on Business Survival: An Empirical Study of Hotel Businesses in Loei Province <i>Kantheera Namwong</i>	188
12. Investment in Digital Assets: Issues and Problems Related to Personal Income Tax <i>Aukkarawit Robkob</i> <i>Kesine Muenthaisong</i>	204

The Impact of eWOM on Booking Intention of Budget Hotels
in Bangkok via Traveloka OTA among Indonesian Muslim Tourists
Using the Elaboration Likelihood Model (ELM)

มุฮัมหมัด ลุคมัน อารีดิยานซายห์* และ บุษกรณีย์ ลิ้ใจยะวะระ²

Muhamad Lukman Ardiansyah* and Bussagorn Leejoeiwara²

Received : April 7, 2023 Revised : August 9, 2023 Accepted : August 10, 2023

บทคัดย่อ

แพลตฟอร์มขายตัวและจองโรงแรมออนไลน์ ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ง่ายและสะดวกกว่าที่เคยเป็นมา ประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมในกลุ่มมุสลิมชาวอินโดนีเซีย เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและนโยบายการท่องเที่ยวที่รองรับวัฒนธรรมมุสลิมรวมถึงโรงแรมราคาประหยัด การบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่นการรีวิว การให้คะแนน กลายเป็นข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น OTA ไม่เพียงแต่เป็นช่องทางจำหน่ายหลักของโรงแรมและบริการด้านการท่องเที่ยว แต่ยังเป็นช่องทางการสื่อสารการตลาดที่สำคัญอย่างมาก การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบของการบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อความตั้งใจในการจองโรงแรมราคาประหยัดในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวมุสลิมชาวอินโดนีเซียผ่านแพลตฟอร์มขายตัวและจองโรงแรมออนไลน์ Traveloka โดยใช้แนวคิดการประมวลข่าวสาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวมุสลิมชาวอินโดนีเซียจำนวน 400 คน ที่เคยเดินทางมาเยือนกรุงเทพฯ ประเทศไทยและมีประสบการณ์จองโรงแรมราคาประหยัดในกรุงเทพฯ ผ่านแพลตฟอร์มขายตัวและจองโรงแรมออนไลน์ Traveloka วิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า คุณภาพ ปริมาณ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของการบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิมชาวอินโดนีเซียในการจองโรงแรมราคาประหยัดในกรุงเทพฯ ผ่านแพลตฟอร์มขายตัวและจองโรงแรมออนไลน์ Traveloka การศึกษานี้แสดงให้เห็นความสำคัญของปัจจัยในการบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจเลือกโรงแรมราคาประหยัด ดังนั้น โรงแรมราคาประหยัดและผู้ให้บริการจองที่พักจำนวนผู้ที่มา รีวิว คุณภาพของการรีวิว และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เพื่อเพิ่มจำนวนการจองโรงแรมและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมุสลิมชาวอินโดนีเซียและตัวเครื่องบิออนไลน์ควรให้ความสำคัญ โดยนำปัจจัยเหล่านี้เข้าไปใช้ในการออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด

*นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Master Student, Master of Business Administration, College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University

²อาจารย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²Lecturer, College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University

Corresponding author e-mail: bussle@kku.ac.th

คำสำคัญ : การบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ความตั้งใจในการจอง โรงแรมราคาประหยัด
Traveloka OTA แนวคิดการประมวลข่าวสาร

Abstract

Online Travel Agencies or OTAs facilitated consumers to purchase products and services in the hospitality and tourism industry more easily and conveniently than ever before in the age of the digital economy. Electronic word of mouth or eWOM, such as ratings, reviews, and sources of information, became essential in supporting travelers' decisions. Therefore, OTAs not only dominated the channels for booking and sales of hotels and travel services but also served as channels for information gathering and guidance in the hotels and accommodation-related information of the services. The purpose of this study was to investigate the impact of eWOM, including the quality, quantity, and source credibility of eWOM, on Indonesian Muslim tourists' intention to book budget hotels in Bangkok via Traveloka OTA using the Elaborative Likelihood Model (ELM). A quantitative method was employed, using questionnaires to collect data from 400 Indonesians who had visited Bangkok and experienced booking a budget hotel via Traveloka OTA. The data were analyzed using SPSS Version 28, with descriptive statistics including frequency, mean, and standard deviation, along with inferential statistical methods such as multiple regression analysis (MR) for hypotheses testing. The empirical findings revealed that eWOM, including the quality, quantity, and source credibility of eWOM, significantly influenced booking intention. Moreover, the study found that the quantity of eWOM had a more significant influence on the intention to book budget hotels than other eWOM factors, suggesting opportunities for budget hotels to utilize online content marketing, promotional campaigns, and special deals during Islamic holidays. Additionally, the model and conceptual framework could be applied in other industries (such as healthcare, food and beverage, banking, etc.), and future researchers may consider using mixed methods to gain comprehensive insights on the topic.

Keywords : eWOM, Booking Intention, Budget Hotels, Traveloka OTA, Elaboration Likelihood Model

1. Introduction

Nowadays, the rising travel trend stimulates the growth of budget hotels across the world. A budget hotel is an accommodation that offers affordable prices with limited services and facilities (Goeltom et al., 2019). The global budget hotels market is a substantial industry, with several leading countries in the market, including the US, the UK, China, France, Italy, Spain, Russia, Greece, Japan, and Switzerland. These nations play a prominent role in the growth and development of budget hotels worldwide. In 2020, the Revenue per available room (RevPAR) for budget hotels in the United States of America reached a noteworthy value of USD 30.41 million (Globaldata, 2022). During the year 2020, China experienced a growth in the number of budget

chain-branded hotels, reaching a total of 37,422 establishments. This marked an increase from the previous year's count of 36,853 hotels (Statista, 2022).

In Bangkok, Thailand, there has been an increasing number of budget hotels available which resulted in continued increase in terms of industry competition (Sirigunna, 2016). Budget hotels accounted for a substantial 36.9% of Bangkok's overall hotel market, showcasing their considerable presence and popularity in the city (Ayudhya et al., 2022). According to the Thailand Hotel Association, there are 694 budget hotels in Bangkok. In contrast, Agoda, a renowned hotel booking website, lists a total of 1,820 hotels in the city, with 716 of them falling under the budget hotel category (Xie, 2020).

The rapid expansion of budget hotels in Bangkok is driven by substantial demand from tourists, such as Indonesian tourists. In 2019, there was a notable surge in the number of Indonesians traveling abroad, reaching a significant milestone of 11.69 million individuals venturing beyond their borders (Merdeka, 2023). According to the Central Bureau of Statistics demonstrated that the number of flights from Indonesia to overseas (international routes) in April 2022 was 292.7 thousand people, an increase of 55.77 percent compared to the situation in March 2022 during the post-pandemic (Badan Pusat Statistik, 2022). Furthermore, Thailand, especially Bangkok, has become a popular destination among Indonesian Muslim tourists after Singapore and Malaysia (David et al., 2019). This is because Thailand is a non-Muslim country that has implemented Halal tourism in restaurants and hotels (Battour, 2018; Rachmiatie et al., 2022).

Despite the fact that Thailand reportedly adopted Halal tourism, it is common for Indonesian Muslim tourists who plan to visit Bangkok to make research beforehand and be selective in choosing a budget hotel through Online Travel Agencies (OTAs) based on their preferences and beliefs. OTAs are an important platform for the tourism and hospitality industry and are popular among tourists, specially to reserve an accommodation (Gretzel et al., 2007; Guillet et al., 2019). One of the favorite OTA among Indonesian Muslim tourists is Traveloka OTA, as a platform to book hotel or flight ticket. Traveloka OTA also ranked first in terms of "top of mind" recall, indicating that people remember Traveloka OTA (Mahendratmo & Ariyanti, 2019).

Through Traveloka OTA, users will be presented with information or reviews about products and services from budget hotels. In the marketing field, this is known as electronic word-of-mouth (eWOM). Moreover, eWOM refers to online reviews from prospective, actual, or former customers that describe how a product or service is used or performed as well as whether consumers liked it or didn't (Bronner & de Hoog, 2011; Dennis et al., 2020; Ismagilova et al., 2017; Litvin et al., 2008). The significance of eWOM communication has grown substantially in recent times, leading to a notable surge in the number of articles published on this subject. In the domain of Tourism Management, 54 papers have been published with a substantial total of 443.0 citations received per year. Additionally, the International Journal of Hospitality Management has contributed 50 published papers with a noteworthy total of 306.1 citations received per year. These figures

clearly illustrate the widespread adoption and application of eWOM in the tourism and hospitality sector (Verma & Yadav, 2021).

Furthermore, eWOM is regarded as having a higher level of influence compared to expert opinions and exerts a more potent impact on the decision-making process (Hussain et al., 2017). Besides, consumers consider eWOM as both an input and an output during their decision-making journey (Shin & Chung, 2017). Moreover, eWOM including reviews and ratings of products or services has an important role for consumers because it has a positive correlation in the purchase decision process (Floyd et al., 2014; Ho et al., 2021; Power Reviews, 2018). In tourism and hospitality industry, eWOM helps tourists choose hotels right away. Many previous studies have revealed that eWOM has a significant influence on the booking intention hotels (Goh, 2015; Hui, 2017; Kim et al., 2011; Lee & Shin, 2014; Lim, 2016; Mauri & Minazzi, 2013; Tsao et al., 2015; Wu & Wang, 2011; Zahratu & Hurriyati, 2020). Based on a Traveloka Press Release 2018, it was stated that the majority of Traveloka OTA users would explore online reviews before booking a hotel and use the review as a reference to support booking decision (Traveloka, 2018).

Referring to the previous eWOM studies, there is still a scarcity of studies that consider populations based on cultural, regional, and religious considerations. Given that national culture can influence consumers' use of eWOM in decision-making (Dang & Raska, 2022). Hence, conducting research across diverse populations becomes imperative to gain valuable insights into eWOM dynamics in different contexts. Moreover, people from various cultures tend to choose different messages and communication channels for eWOM (Pentina et al., 2015). Therefore, this study will specifically focus on Traveloka OTA, one of the renowned OTAs in Indonesia, to comprehensively understand the influence of eWOM on the intention to book budget hotels.

To bridge the existing research gap, the objective of this study is to investigate the impact of eWOM on Indonesian Muslim tourists' booking intention of budget hotels in Bangkok via Traveloka OTA by using the Elaboration Likelihood Model. The findings from this study are anticipated to offer valuable insights for both academia and industry. In particular, it will contribute to marketing communication strategies that leverage electronic word of mouth in the hospitality and tourism sector. These insights can aid in attracting potential customers, increasing revenue, enhancing service quality, and developing captivating advertising campaigns.

2. Literature Review

2.1 Budget Hotels

The term "budget hotel" refers to a brand-new, specifically created product concept in the hospitality industry that mainly rely on three elements: a branded product concept, consistent service, and value for money (Fiorentino, 1995). A budget hotel can be defined as economically focused, small in size, offers few facilities (Xie, 2020) and the quality is comparable to three- or four-star hotels (Gilbert & Lockwood, 1990).

In other words, a budget hotel is one which provides specialized services at charges that guests can afford (Lei et al., 2019). Budget hotels are categorized as two or three stars with limited facilities and services (Goeltom et al., 2019; Hefimaputri & Indriani, 2015).

In the context of period of stay, a budget hotel or a city hotel is a hotel that guests use for short stays or only while traveling. Normally found in cities, budget hotels accommodate primarily to business travelers (Luo & Yang, 2016). In the same line, Budget Hotels, which are frequently classified as temporary lodging, can provide basic amenities or facilities at prices that are typically cheaper than the average hotel in the area. This kind of hotel covers the basic demands of guests and is appropriate for "budget conscious" tourists (Ngelambong et al., 2016).

Based on a figure created by Fiorentino (1995) from the customer's perspective, budget hotels focus on providing price, entertainment, communication/work, beverage and food, accommodation, check-in/out, accessibility and. Meanwhile, there are five dimensions in the critical success factors (CSFs) of hotel budgets such as physical products, customer services, price, promotion, location (Hua et al., 2009). In term of eWOM and booking intention, online reviews can have an impact on consumer purchasing decisions for budget hotels based on the most influential hotel attributes, including price, cleanliness, and location (Muhammad & Karim, 2018).

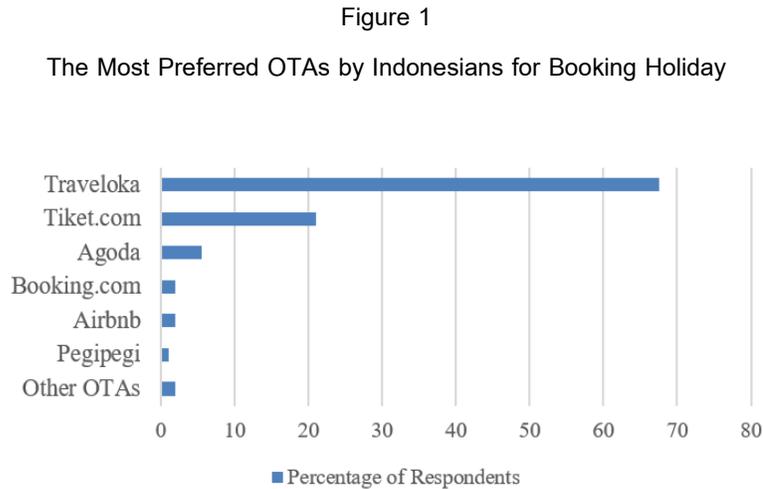
In the same line, online review ratings, titles, and descriptions indicate online sales. The use of positive (negative) words in a description has a positive (negative) relationship with the number of bookings at a budget hotel (Banerjee & Bonfield, 2019). Moreover, eWOM really matters including reviews which have a strong impact on booking intentions. Such as customers' critical reviews regarding the quality of service provided by a budget accommodation (Martins et al., 2018).

2.2 Traveloka OTA

OTAs are now present to bridge the process of purchasing products and services both in the tourism and hospitality industries. An OTA is accepted by the general public because it provides a more effective and efficient substitute travel agent. Its presence is exceedingly beneficial in terms of user convenience (Agustin, 2018). According to Gretzel et al. (2007), OTAs are an essential part of the tourism and hospitality industry and have gained substantial popularity among tourists, which can impact how tourists plan and book their holidays, transportation, hotels, and all travel products and services. In short, OTAs have evolved into a popular platform for reserving hotel rooms among tourists (Guillet et al., 2019).

Numerous OTA companies have emerged as a result of the development and growing popularity of the internet. One of the well-known OTAs is Traveloka. This OTA enables users to discover and purchase a variety of travel necessities, local services, and financial advisory products (Traveloka, 2023). Traveloka OTA allows its users to purchase a variety of products and services ranging from airlines, hotels, trains, flight and

hotel activities, internet products, airport transportation, and buses (Choirisa, 2020; Watrianthos et al., 2019). Likewise, Traveloka OTA allows travelers and backpackers to select the most suitable accommodations as well as the best transportation options available (Shaden et al., 2023).

Source: Databoks (2022)

According to Figure 1, it showed that Traveloka OTA is the most famous OTA application in Indonesia compared to other existing OTAs (Databoks, 2022). Traveloka OTA has been downloaded 10 million times since 2014 and has a rating of 4.4 out of 5 stars. It is available on a variety of platforms including websites on desktop computers, the Playstore for Android, and app stores for iOS smartphones (Watrianthos et al., 2019). This OTA also placed first in terms of "top of mind" recall, which signifies that individuals remember Traveloka OTA. With a brand awareness of 89.4%, nearly 9 out of 10 individuals have knowledge of the "Traveloka" brand. As the market leader, Traveloka OTA is viewed by 250,000 pages every day, with 2% - 5% of viewers making transactions or purchases, which converts to approximately 1.8 million to 4.5 million transactions annually (Mahendratmo & Ariyanti, 2019). The popularity of Traveloka OTA has encouraged the authors to conduct research on this platform related to marketing knowledge especially in the tourism and hospitality industry.

2.3 Electronic Word-of-Mouth (eWOM)

The concept of word-of-mouth (WOM) is considered one of the oldest forms of conveying information (Dellarocas, 2003). WOM is defined as verbal or interpersonal communication which perceives the gathered information about a brands, goods, or services as non-commercial between a communicator and a recipient (Arndt, 1967). Developed based on the concept of word-of-mouth (WOM) due to the widespread of the internet

as a medium for human communication, WOM can be found in online forms. A new form of online WOM communication can be described as electronic word-of-mouth (eWOM) (Yang, 2017).

Further, eWOM refers to online reviews from prospective, actual, or former consumers that describe how a product or service is used or performed as well as whether consumers liked it or didn't (Bronner & de Hoog, 2011; Dennis et al., 2020; Ismagilova et al., 2017; Litvin et al., 2008). Meanwhile, Bickart and Schindler, (2001) stated that eWOM referred to as online review or rating systems, provides prospective customers with relevant and credible information about the product. In other words, eWOM can be described as any positive or negative report on a product or service released by potential, present, or previous customers that is made available to a large number of individuals and institutions via the Internet (Hennig-Thurau et al., 2004).

Many studies have examined eWOM factors that influence consumer behavior, especially purchase intentions. According to Albayrak & Ceylan, (2021) there were 115 identified eWOM factors influencing purchase intention. Hence, researchers can assess which eWOM factors to employ to analyze customer purchase intentions. However, the research will concentrate on the three eWOM factors include the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility of eWOM. These eWOM factors have been examined regarding their relationship to consumer motivation and purchase intention (Fan et al., 2013; Ho et al., 2021; Lim, 2016; Mehryar et al., 2020).

2.3.1 The quality of eWOM, also called the quality of information, is a fundamental component that must not change, in order for the decision-making process to be successful in the digital platform (Metzger, 2007). This variable is the most essential factor for consumers because the usefulness and accuracy of information is valuable to them (Fan et al., 2013). This eWOM factor can assess the characteristics of information such as relevance, timeliness, accuracy, and comprehensiveness (Cheung & Thadani, 2010). On the other hand, each review that provides enough evidence to support an opinion can be used to evaluate the quality of eWOM (Park et al., 2007). However, in this study will using the Ho et al. (2021) scale, which has numerous components, including clear, understandable, objective, and support the point, to assess the quality of eWOM.

2.3.2 The quantity of eWOM is described as the total number of published reviews (Cheung & Thadani, 2010). This is an important element for consumers when they are required to decide in order to increase their confidence or decrease the feeling that they are taking risks or making mistakes (Lkhaasuren & Nam, 2018). In the same line, the quantity of online reviews (on digital platform) can influence users' acceptance and intention to use information (Teng et al., 2014). Moreover, having a large number of reviewers also indicates that the product is selling well (Chatterjee, 2001). The abundance of reviews posted on a platform serves as a valuable metric to gauge the market popularity of a product or service (Chatterjee, 2001; Chevalier & Mayzlin,

2006). In this study, the quantity of eWOM will be measured using Ho et al. (2021) scales, with the main contents including product popularity, good sales, a good reputation, and help in making the proper decision.

2.3.3 In general, the source credibility is a message recipient's belief of the credibility of a message source that has no connection with the message itself (Chaiken, 1980). Meanwhile, the source credibility in eWOM source is described as the extent to which it is perceived as credible or practical (Cheung et al., 2009). Three characteristics of source credibility of eWOM including source trustworthiness, source expertise, and source experience (Teng et al., 2014). A modified version of the Sussman and Siegal four-item Likert scale was utilized to assess source credibility, focusing on individuals' perceptions of the source's knowledgeability, expertise, and trustworthiness (Bhattacharjee & Clive, 2006). In this study, the scale developed by Ho et al., (2021) will be employed to evaluate the source credibility of eWOM. The scale encompasses essential components, including convincingness, authenticity, credibility, and accuracy, which are vital in assessing the credibility of the source.

2.4 eWOM on Booking Intention

Purchase intention refers to a consumer's willingness to buy a particular product or service (Lin et al., 2013). Purchase intention is the possibility that consumers feel involved with the company (Anubha et al., 2019) and in certain buying behavior (Carolin et al., 2020). Consumers' purchase intentions are categorized into five stages on the purchase intention measurement scale such as present purchase intention, repeat purchase intention, future purchase intention, intention of spending to purchase, and purchase intention for consumption (Blackwell et al., 2001).

Further, there was a substantial correlation between purchase intention and eWOM (Lim, 2016). As mentioned by Cheung and Lee (2012) that purchase intention is the primary outcome variable of eWOM and it was revealed that 10 out of 25 studies explored purchase intention as an outcome of eWOM. Along the same lines, Perera et al. (2019) have examined data from 120 online brand members, and their study demonstrates that eWOM greatly enhances e-purchase and e-loyalty. In term of online product review showed people use the information they obtain online for offline decision-making and people rely on the opinions of other customers when making decisions linked to purchases (Dellarocas et al., 2007).

The effect of eWOM on shopping intentions using social media has a positive correlation with four supporting criteria, including the quality of eWOM, the quantity of eWOM, the credibility of eWOM sources, and the expertise of information providers (Ho et al., 2021). Moreover, the quality of online reviews has a positive impact on purchase intention (Lee & Shin, 2014; Lee et al., 2008; Lim, 2016). Furthermore, Wu and Wang (2011) have found that positive eWOM messages with relatively high message source credibility imply a more favorable brand attitude (brand trust, brand affection, and purchase intention). Likewise, the source credibility has a greatly impact on purchase intention (Hui, 2017). In addition, eWOM has demonstrated increasing the

amount of reviews can compound the impact of review valence on booking intentions and that positive reviews are more successful than negative reviews in increasing booking intention (Tsao et al., 2015).

In the hospitality and tourism industries, the presence of eWOM is crucial since many products in these sectors are recognized as high-risk purchases that that will progressively influence customer purchasing decisions (Litvin et al., 2008). Likewise, eWOM has been a focus in the hospitality industry, particularly because consumers frequently utilize online forums and rarely book or purchase without first obtaining online information about hotels, destinations, and restaurants (Kim et al., 2011). Hereafter, there was a positive association between eWOM received by consumers and their booking intention hotels using mobile applications or peer-to-peer websites, for example, Airbnb (Goh, 2015). The reliability, value, and volume of eWOM have a detrimental impact on customers' intentions to purchase services in the tourism and hospitality industries (Zahratu & Hurriyati, 2020).

2.5 Elaboration Likelihood Model (ELM)

The Elaboration Likelihood Model (ELM) is one of the most often used theoretical frameworks in eWOM studies and has been used to illustrate the persuasive power of eWOM across consumers with varying levels of purchasing activity (Filiari & McLeay, 2013). The ELM, designed by Petty and Cacioppo in 1986, provides two persuasive strategies: the central route and the peripheral route. The central route is for the individual to thoroughly and seriously weigh the advantages and disadvantages of the information that have been given in order to support their argument. This message's clarification has the effect of altering attitudes and influencing either negative or positive conduct. While, the peripheral route is based on indications regarding the message and one's own positive or negative intuition. In addition, the ELM proposes that individuals choose a peripheral route when they are less interested or able to process a message, or when they make low-commitment purchases (Perloff, 1994).

On the central route, consumers are very concerned about and are willing to consume information about a service or product that focuses on the quality of the argument or information (Petty et al., 1983). Consumers utilize peripheral route, which are straightforward guidelines or information shortcuts, to judge a recommendation rather than considering the strength of the arguments put out by a source (Petty & Cacioppo, 1986). Information quality has been studied in previous eWOM research as a determinant of consumer purchase intentions in high-involvement contexts (Park et al., 2007; Park & Lee, 2008).

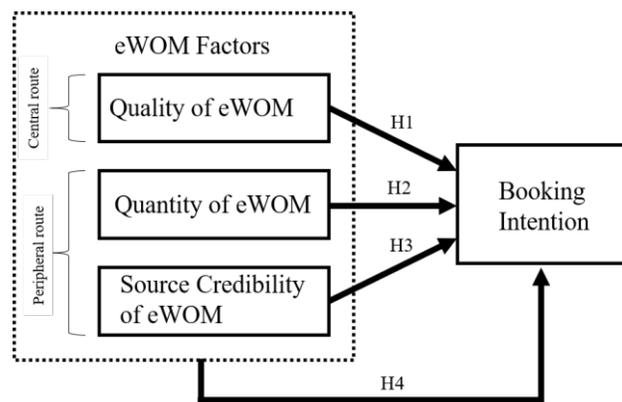
Then, on peripheral route, consumers will focus on information quantity and source credibility. Information quantity in eWOM regards to number of review and popularity (Cheung & Lee, 2012; Chevalier & Mayzlin, 2006). The information quantity (number of reviews) is a peripheral cue to processing of information in eWOM, and consumers correlate the range of digital reviews with the popularity of a product (Filiari & McLeay,

2013). Furthermore, the peripheral cue includes a source of credibility. When consumers are digesting low-involved product information, source credibility is verified to act as a peripheral cue (Teng & Khong, 2015).

2.6 Conceptual Framework and Research Hypothesis

The research concept is based on a literature review related to eWOM factors and booking intention in budget hotels. This study will be conducted through a conceptual framework to test various hypotheses:

Figure 2
Conceptual Framework

The authors have applied Perloff's (1994) ELM, which involves a primary path and a secondary path. Moreover, the authors have employed the eWOM concept proposed by Ho et al. (2021) that comprises three aspects including quality, quantity, and source credibility that have an impact on booking intention. possesses valid and reliable information. Additionally, the concept from Ho et. (2021) regarding the impact of eWOM on booking intention has a valid and reliable instrument with a moderate high Cronbach Alpha along with the corrected item-total correlation.

H1: The quality of eWOM positively influence booking intention of budget hotels in Bangkok.

H2: The quantity of eWOM positively influence booking intention of budget hotels in Bangkok.

H3: The source credibility of eWOM positively influence booking intention of budget hotels in Bangkok.

H4: The eWOM factors include the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility of eWOM positively influence on booking intention budget hotels in Bangkok.

3. Research Methodology

3.1 Population and Sample

The population in this study are Indonesian Muslim tourists who have experienced booking a budget hotel for staying in Bangkok using Traveloka OTA. However, because number of populations is unknown, the

sample size for the research will be chosen using the formula from Cochran (1977) with a 95% confidence interval and a margin of error of 5% error. The results of calculation indicated 384.16, so, the researcher decided to collect 400 samples. The sampling method used was non-probability sampling with the purposive sampling technique. The researcher used Google form to create online questionnaire and distributed to target population on Indonesian online communities related to traveling such as Indonesian Backpackers, Backpacker Dunia, and Indo – Thai. In the questionnaire, respondents were informed of the objective this study and there were screening questions to qualified target sample.

3.2 Measurement of Variables

In this study, the authors will modify a scale based on empirical studies on eWOM from Ho et al., (2021). This scale was chosen because it has been widely used in previous research. Questionnaire is divided into 2 parts including general information of respondents and information about the impact of eWOM on intention to book Budget Hotels in Bangkok on Traveloka OTA among Indonesian Muslim tourists. This section has four constructs and a total of 19 items consisting of 4 items on the quality of eWOM, 4 items on the quantity of eWOM, 4 items on the source credibility of eWOM, and 3 items on booking intention. The closed-ended questionnaires apply Likert's scale. Furthermore, Likert scales offer a variety of responses to a single statement or group of related statements (Croasmun & Ostrom, 2011). There are generally 5 types of responses, which are as follows:

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N\sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

Table 1 Demographics of the Survey Respondents

Likert-Scale Description	Likert-Scale	Likert Scale interval	Meaning
Strongly Agree	Level 5	4.21 – 5.00	Highest level
Agree	Level 4	3.41 – 4.20	High level
Neutral	Level 3	2.61 – 3.40	Medium
Disagree	Level 2	1.81 – 2.60	Low level
Strongly Disagree	Level 1	1.00 – 1.80	Lowest level

The meaning has defined the class of interactions for data interpretation by calculating and identifying the class using the following formulas, calculations, and explanations for each class:

$$\text{Class} = \frac{\text{Maximum} - \text{Minimum}}{\text{Class}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

3.3 Validity and Reliability of the Data Collection Tool

This study utilized construct validity, is a decision based on the accumulation of correlations from numerous studies utilizing the instrument under evaluation (Peter, 1981). In assessing construct validity, Pearson's correlation is commonly employed to evaluate the strength of the linear association between variables and to measure the linear relationship among quantitative variables (Ahrens et al., 2020). The questionnaire findings will be examined using Pearson's correlation after all data has been collected (Kranzler & Moursund, 1999). The formula can be expressed in the following manner:

Whereas:

- r : Correlation coefficient
- X : The first instrument grade
- Y : The second instrument grade
- X² : The instrument A square
- Y² : The instrument B square
- XY : The sum of grade A and grade B for each respondent
- N : The respondents' number

The authors have distributed questionnaires to 30 samples (n = 30) to conduct validity test. Testing significance is done by using the criteria r-table on 5% significance level with 2-tailed test and df = n – 2. So that obtained degree of freedom (df) = 30 – 2 = 28, obtained value r-table = 0.361. The result of validity test in this study shown that the value of r-count is greater than r-table 0.361, indicating that each variable item is valid, and thus the items can be used to measure the research variables.

Next, the authors employed a pilot test to assess the questionnaire's reliability. Cronbach's Alpha was employed to assess the consistency of the questionnaire items. This coefficient, widely recognized for its effectiveness with Likert scales, is commonly used to evaluate internal consistency (Taherdoost, 2016). For the reliability test, a result (questionnaire) is acceptable if the alpha value is greater than 0.6, but not if it is less than 0.6 (Hair et al, 2003). In this study, the result of reliability test with 30 samples shows the value of Cronbach's Alpha for all variables is 0.897, which means greater than 0.6. Thus, this indicates that all the variables used for this study are reliable.

3.4 Data Analysis and Statistic Used

For this study, SPSS Statistic Version 28 were utilized by the authors to evaluate the data. The authors applied descriptive analysis to investigate the demographic profile of Indonesian Traveloka OTA users including percentage, mean, standard deviation, and frequency. Besides, the authors used multiple regression analysis to test the correlation between independent variable and dependent variable. Through the utilization of multiple regression analysis, the authors intend to evaluate the statistical significance and magnitude of the coefficients to ascertain the individual and combined influence of eWOM factors such as the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and source credibility of eWOM, on the intention to book budget hotels in Bangkok among Indonesian Muslim tourists. Following are the equations:

$$Y = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_3 X_3 + e$$

Whereas:

- Y : Intention to Book
- a : The Intercept
- X1 : Quality of eWOM
- X2 : Quantity of eWOM
- X3 : Source Credibility of eWOM
- b1, b2, b3 : the slop (the magnitude of the coefficient of each variable)
- e : The residual/error

Additionally, in multiple regression analysis, conducting assumption tests is a crucial prerequisite to ensure that the parameter estimates and regression coefficients remain unbiased. When using multiple regression analysis, there are criteria that need to be considered, including assumptions such as normality, multicollinearity, and heteroscedasticity. In this study, the normality test yielded an asymptotic significance value (p-value) of 0.213, which is greater than the significance level of 0.05. This indicates that the data adheres to a normal distribution and suggests that the samples used in this study were drawn from the same population. Furthermore, multicollinearity test in this study showed that there is no multicollinearity between the independent variables because the tolerance limit > 0.10 and the VIF limit 10.00. Finally, heteroscedasticity test showed that a significant value of the independent variable exceeding 0.05, it can be inferred that the data is free from heteroscedasticity in this study. Consequently, the data is suitable for further analysis.

4. Study Results and Discussion

4.1 Study Results

The study results showed that respondents are mostly female (58.8%), the largest age group was 20 – 30 (61.5%), employees of a private enterprise (36.3%), the majority of them have a bachelor degree educational background (57.8%), and most of them have monthly income of more than Rp5.001.000 (40.3%).

Table 2 ANOVA Test Result

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	263.414	3	87.805	89.702	0.001
	Residual	387.626	396	0.979		
	Total	651.040	399			

a. Dependent Variable: Booking Intention

b. Predictors: (Constant), The Quality of eWOM, The Quantity of eWOM, The Source Credibility of eWOM

The test analysis from Table 2 has the following assumptions:

H_0 : Every independent variable cannot be used for consideration in booking intention budget hotels in Bangkok.

H_1 : At least one independent variable can be used for consideration in booking intention budget hotels in Bangkok.

Based on Table 2, the results showed that independent variables include the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility of eWOM indicate significant 0.001 which is less than 0.05. Therefore, H_1 is accepted, indicating that at least one independent variable having influence on Indonesian Muslim tourists' booking intention of budget hotels in Bangkok.

Furthermore, if the calculated f-value (f-count) exceeds the critical f-value (f-table), it indicates that the model test is both statistically significant and feasible for research. In this study, the obtained f-count of 89.702 surpasses the critical f-value of 2.627. The critical f-value is determined by using the formula $df_2 = n - k$, where df_2 represents the degrees of freedom for the denominator. Given a sample size (n) of 400 and three predictor variables (k), the degrees of freedom for the denominator (df_2) is calculated as 396. Thus, the critical f-value corresponding to $df_2 = 396$ is 2.627. As a result, this indicates that eWOM factors including of the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility

of eWOM (independent variable) have a joint or simultaneous influence on intention to book (dependent variable) budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA. Result of hypothesis has shown on Table 3 below:

Table 3 Multiple Regression Analysis

Model	Unstandardized B	Coefficients Std. Error	Standardized Coefficients Beta	t	sig.
(Constant)	3.292	0.605		5.441	.001
The Quality of eWOM	0.183	0.037	0.243	4.881	.001
The Quantity of eWOM	0.242	0.040	0.308	6.097	.001
The Source Credibility of eWOM	0.143	0.035	0.204	4.111	.001

Dependent Variable: Booking Intention

R = 0.636, R² = 0.405, Adjusted R² = 0.400, SE = 0.989, Durbin-Watson = 1.862, TOL = > 0.1, VIF = < 10,

As shown on Table 3, the findings revealed that the multiple regression of this model, which used the Elaboration Likelihood Model (ELM) included all three constructs, namely, the quantity of eWOM (X1), the quality of eWOM (X2), and the source credibility of eWOM (X3) as predictors, had been able to describe about 40.5% of the booking intention (Y), (R² = 0.405, R² Adjusted = 0.400). Furthermore, the Durbin-Watson value of 1.862 fell within the acceptable range of 1.5 to 2.5. Then, the results of the collinearity statistics in this model showed that all independent variables have a VIF value of less than 10 and a tolerance of more than 0.1.

The quality of eWOM (X1), the quantitative of eWOM (X2), and the source credibility of eWOM (X3) can predict the booking intention (Y) budget hotel in Bangkok on Traveloka OTA with statistical significance at the 0.05 level, which can be written as the following equation:

$$\begin{aligned}
 Y &= a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_3 X_3 \\
 &= 3.292 + 0.183 + 0.242 + 0.143
 \end{aligned}$$

From the above equation can be explained that if respondents give importance on the quality of eWOM (X1) by increasing 1 unit, it would result in an increase of 0.243 booking intention of budget hotel

among Indonesian Muslim tourists. Then, if respondents give importance to the quantity of eWOM (X2) by increasing 1 unit, it would result in an increase of 0.308 booking intention of budget hotel among Indonesian Muslim tourists. Furthermore, if respondents give importance to the source credibility of eWOM (X3) by increasing 1 unit, it would result in an increase of 0.204 booking intention of budget hotel among Indonesian Muslim tourists.

4.2 Discussion

The findings of this study can be used by the tourism and hospitality sector to evaluate service quality, which will help it increase profits and maintain a favorable image among consumers and tourists. The theoretical framework of the study may also be employed to discover common concerns in other types of accommodations and OTAs. The ELM has been utilized by researchers due to its common in eWOM studies and has shown the effectiveness of eWOM in influencing consumers with different levels of purchasing activity (Filiari & McLeay, 2013).

The study findings indicate that after analyzing the statistical significance of the regression coefficients, the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and source credibility of eWOM have been identified as significant factors for predicting the booking intention for budget hotels in Bangkok on the Traveloka OTA. Our findings align with prior research conducted in the hospitality industry, which has consistently demonstrated that eWOM plays a significant role in influencing hotel booking intentions (Goh, 2015; Kim et al., 2011; Mauri & Minazzi, 2013).

The quality of eWOM is the most essential factor for consumers because the usefulness and accuracy of information is valuable to them (Fan et al., 2013). As hypothesis 1 states that the quality of eWOM positively influences on booking intention budget hotels. Our findings are in line with previous studies that the quality of eWOM have an impact on booking intention (Ho et al., 2021; Lee & Shin, 2014; Lee et al., 2008; Lim, 2016; Zahratu & Hurriyati, 2020), especially to purchase products or services in hospitality industry.

Another factor is the quantity of eWOM, the quantity of information is an important factor for consumers in making decisions and avoiding the risk of making mistakes (Lkhaasuren & Nam, 2018). The results of the hypothesis 2 states that there is a positive influence between the quantity of eWOM and booking intention budget hotels. Our discovery is consistent with previous studies showing that the quality of eWOM affects consumer intentions to book (Ho et al., 2021; Lee et al., 2008; Tsao et al., 2015).

Furthermore, hypothesis 3 states that the source credibility of eWOM positively influences on booking intention budget hotels. The source credibility of eWOM is explained as the extent to which it is perceived as credible or practical (Cheung et al., 2009). Our result is similar to prior research, which discovered a correlation between the source credibility of eWOM and booking intention (Ho et al., 2021; Hui, 2017; Wu & Wang, 2011).

Our findings also described that each of the eWOM factors including the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility of eWOM has a significant influence on booking intention budget hotels

simultaneously as stated in hypothesis 4. In agreement with Ho et al., (2021), who declared that the quality, quantity, and source credibility of eWOM all have a favorable effect on the booking intention.

5. Suggestions and Benefits

5.1 Suggestions

Through the use of Traveloka OTA, this study aims to further explore the impact of eWOM on booking intention budget hotels in Bangkok among Indonesian Muslim Tourists. This study revealed that the quantity of eWOM has a more significant impact on the intention to book budget hotels than other factors. Consequently, budget hotels management can leverage this finding by implementing online content marketing, promotional campaigns, and special deals to enhance their visibility. An excellent opportunity for such campaigns would be during major Islamic holidays, such as Ramadan or Eid Al-Fitr. By offering Special Ramadan Packages or Eid Al-Fitr Packages, budget hotels can attract a higher number of bookings from Muslim tourists and subsequently encourage them to leave reviews, thereby increasing their overall visibility and reputation.

Moreover, the model and conceptual framework can be used in other industries, such as healthcare, food and beverage, and banking, considering that this study primarily focuses on the hospitality industry. Besides, this study only has used quantitative methods with multiple regression analysis, so future researchers interested in this topic may employ the mixed method with other models to measure and analyze data comprehensively. As a result, this study will offer additional information and provide a variety of new perspectives from researchers.

5.2 Benefits of the Research

This study seeks to investigate the impact of eWOM on booking intention. We believe that the implications of this study provide benefits for both researchers and practitioners. From the results of proving the hypothesis of this study, it can be concluded that eWOM factors in Traveloka OTA have an impact on the consumer's booking intention budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA. Thus, eWOM must be carefully considered and studied by Traveloka OTA or similar companies and marketers of budget hotels. By studying the impact of eWOM, both companies and marketers can evaluate service quality thereby encouraging consumers to give positive reviews and ratings to budget hotels in Bangkok and Traveloka OTA. Moreover, through an understanding of eWOM, both companies and marketers can develop more efficient and effective marketing communication strategies. Considering that sources of credibility are also an important factor, companies and marketers are advised to surprise brand ambassadors or collaborate with well-known and trusted content creators, to create accuracy, credibility, authenticity to convincing product and service information (Ho et al., 2021).

Furthermore, this study has the potential to expand knowledge in the field of marketing. The findings of this study aim to enhance eWOM studies by examining the factors that influence consumer on booking

intention products or services. In addition, the use of models and conceptual frameworks in this study indicates an important association between eWOM and booking intention. The model and conceptual framework presented in this study serve as invaluable resources for advancing the understanding of eWOM across not only the tourism and hospitality industry but also other diverse industries including healthcare, food and beverage, retail, automotive, and more. By continuously building upon and refining this model, researchers and industry professionals can deepen their comprehension of the role and impact of eWOM. This iterative process enables them to uncover novel opportunities, devise tailored strategies, and effectively harness the potential of eWOM in a variety of industries or areas.

6. Result Summaries

The current research contributes considerably while attempting to address a number of gaps. This study expands research on the impact of eWOM on booking intention. Many similar studies have been conducted, but in our research, we also simultaneously analyze the impact of all eWOM on booking intention by utilizing ELM. ELM is one of the models often used in eWOM studies, which aims to show its influence on consumer brand attitude activities (Filiari & McLeay, 2013). ELM has two strategies such as the central route and the peripheral route (Perloff, 1994). In our research, the two ELM routes were integrated to assess their simultaneous impact on booking intention. According to multiple regression test results, the quality of eWOM, the quantity of eWOM, and the source credibility of eWOM have a significantly positive influence on the booking intention budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA.

The quality of eWOM that provide clear, understandable, objective review, and enough to support the point from other consumers' experiences related to budget hotel products or services have a significant impact on the booking intention budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA. Also, the quantitative of eWOM reflects product popularity, good sales, a good reputation, and help in making the proper decision have a significant impact on the booking intention budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA. Finally, the source credibility of eWOM represents convincingness, authenticity, credibility, and accuracy information have a significant impact on the booking intention budget hotels in Bangkok on Traveloka OTA.

Furthermore, the quantity of eWOM has a stronger relationship with the booking intention budget hotels compared to the quality of eWOM and source credibility of eWOM. This is evident from the larger Unstandardized B value. Meanwhile, the quality of eWOM and source credibility of eWOM have relatively weaker relationships with the booking intention. Therefore, budget hotels should prioritize maintaining high quantities of eWOM, such as ratings and reviews on Traveloka OTA, as it significantly impacts booking intentions. However, budget hotels should also focus on improving the quality of eWOM and source credibility of eWOM, as they still hold a relatively strong influence on booking intentions. Ultimately, discovering eWOM

has the potential to provide advantages such as gaining a deeper understanding of the marketing field, evaluating quality services, developing effective marketing communication plans, and developing strategies in many industries particularly tourism and hospitality industry.

References

- Agustin, K. I. (2018). Information Systems Success Dimension In Indonesia Online Travel Agency Industry. *Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences*, 11, 151–160.
- Ahrens, R. de B., Lirani, L. da S., & de Francisco, A. C. (2020). Construct Validity and Reliability of the Work Environment Assessment Instrument WE-10. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 1–19.
- Albayrak, M., & Ceylan, C. (2021). Effect of eWOM on Purchase Intention: Meta-Analysis. *Data Technologies and Applications*, 55(5), 810–840.
- Anubha, Jain, A., & Hooda, M. (2019). Consumer Engagement Towards Travel Webistes and Purchase Intentions. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 1, 2788–2794.
- Arndt, J. (1967). Role of Product-Related Conversations in the Diffusion of a New Product. *Journal of Marketing Research*, 4(3), 291–295.
- Ayudhya, C. C. N., Yomchinda, P., Robbins, P. P., & Sigeda, A. (2022). *Thailand Update Market*. JLL. Retrieved May 7, 2023 from <https://www.jll.co.th/en/trends-and-insights/research/thailand-market-update>
- Badan Pusat Statistik. (2022). Perkembangan Pariwisata Dan Transportasi Nasional. In *Jakarta: Badan Pusat Statistik*.
- Banerjee, S., & Bonfield, S. (2019). How Online Reviews in a Year Predict Online Sales in the Next on Expedia.com + Agoda.com + Hotels.com? A Panel Study of Hotels. *5th International Conference on Information Management, ICIM 2019*, 336–340.
- Battour, M. (2018). Muslim Travel Behavior in Halal Tourism. *Mobilities, Tourism and Travel Behavior - Contexts and Boundaries. InTech*, 3-13.
- Bhattacharjee, A., & Clive, S. (2006). Influence Processes for Information Technology Acceptance: An Elaboration Likelihood Model1. *MIS Quarterly*, 30(4), 805–825.
- Bickart, B., & Schindler, R. M. (2001). Internet Forums As Influential. *Journal of Interactive Marketing*, 15(3), 31–40.
- Blackwell, R. D., Miniard, P. W., & Engel, J. F. (2001). *Consumer behavior*, 9th edition. New York : Dryden.
- Bronner, F., & de Hoog, R. (2011). Vacationers and eWOM: Who Posts, And Why, Where, and What? *Journal of Travel Research*, 50(1), 15–26.

- Carolin, C., Jessye, G., Abib, I., Laurel, M., & Putra, N. C. (2020). Customer Engagement Impacts Towards Purchase Intentions in The Online Travel Agent Industry. *Jurnal Administrasi Bisnis*, 16(2), 103–113.
- Chaiken, S. (1980). Heuristic Versus Systematic Information Processing and the Use of Source Versus Message Cues in Persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(5), 752–766.
- Chatterjee, P. (2001). Online Reviews: Do Consumers Use Them? *Robotics Automation Magazine*, 18(2), 129–134.
- Cheung, C. M. K., & Lee, M. K. O. (2012). What Drives Consumers to Spread Electronic Word of Mouth in Online Consumer-Opinion Platforms. *Decision Support Systems*, 53(1), 218–225.
- Cheung, C. M. K., & Thadani, D. R. (2010a). The Effectiveness of Electronic Word-Of-Mouth Communication: A Literature Analysis. *23rd Bled EConference ETrust: Implications for the Individual, Enterprises and Society - Proceedings*, 329–345.
- Cheung, C. M. K., & Thadani, D. R. (2010b). The State of Electronic Word-Of-Mouth Research: A Literature Analysis Recommended Citation. *Association for Information Systems*, 1580–1587.
- Cheung, Luo, C., Sia, C. L., & Chen, H. (2009). Credibility Of Electronic Word-Of-Mouth: Informational and Normative Determinants of On-Line Consumer Recommendations. *International Journal of Electronic Commerce*, 13(4), 9–38.
- Chevalier, J. A., & Mayzlin, D. (2006). The Effect of Word of Mouth on Sales: Online Book Reviews. *Journal of Marketing Research*, XLIII(August), 345–354.
- Choirisa, S. F. (2020). Traveloka Website Quality on Customer Satisfaction and Purchase Intention for University in Indonesia. *Asia Pacific Institute of Advanced Research (APIAR)*, 6(1), 12–21.
- Croasmun, J. T., & Ostrom, L. (2011). Using Likert-Type Scales in the Social Sciences. *Journal of Adult Education*, 40(1), 19–22.
- Dang, A., & Raska, D. (2022). National Cultures and Their Impact on Electronic Word of Mouth: A Systematic Review. *International Marketing Review*, 39(5), 1182–1225.
- Databoks. (2022). *Survei Populix: Traveloka Aplikasi Perjalanan Online Paling Banyak Disukai Konsumen*. Retrieved on May 7, 2023 from <https://databoks.katadata.co.id/datapublish/2022/12/16/survei-populix-traveloka-aplikasi-perjalanan-online-paling-banyak-disukai-konsumen>
- David, W., Lestari, W. S., Astuti, R. M., & Asiah, N. (2019). Indonesian Tourist Perception toward Ethnic Food in Designated Countries in Asia. Department of Family and Consumer Sciences, Faculty of Human Ecology, IPB University, 138, 144-154.
- Dellarocas, C. (2003). The Digitization of Word of Mouth: Promise and Challenges of Online Feedback Mechanisms. *Management Science*, 49(10), 1407–1424.

- Dellarocas, C., Zhang, X., & Awad, N. F. (2007). Exploring the Value Of Online Product Reviews In Forecasting Sales: The Case of Motion Pictures. *Journal of Interactive Marketing*, 21(3), 2–20.
- Dennis, L., Ramdhana, F., Callista, T., Faustine, E., & Hendijani, R. B. (2020). Influence of Online Reviews and Ratings on the Purchase Intentions of Gen Y Consumers: The Case of Tokopedia. *International Journal of Management (IJM)*, 11(6), 26–40.
- Fan, Y.-W., Miao, Y.-F., Fang, Y.-H., & Lin, R.-Y. (2013). Establishing the Adoption of Electronic Word-of-Mouth through Consumers' Perceived Credibility. *International Business Research*, 6(3), 58–65.
- Filieri, R., & McLeay, F. (2013). E-WOM and Accommodation: An Analysis of the Factors That Influence Travelers' Adoption of Information from Online Reviews. *Journal of Travel Research*, 53(1), 44–57.
- Fiorentino, A. (1995). Budget Hotels: Not Just Minor Hospitality Products. *Tourism Management*, 16(6), 455–462.
- Floyd, K., Freling, R., Alhoqail, S., Cho, H. Y., & Freling, T. (2014). How Online Product Reviews Affect Retail Sales: A Meta-Analysis. *Journal of Retailing*, 90(2), 217–232.
- Gilbert, D. C., & Lockwood, A. (1990). Budget hotels-the USA, France and UK compared. *Travel & Tourism Analyst*, 3(1), 19-35.
- Globaldata. (2022). Budget Hotels Market Size and Forecast, Key Trends, Company Profiles, 2022-2025. *Global Data*. Retrieved on July 26, 2023 from <https://www.globaldata.com/store/report/budget-hotels-market-analysis/>
- Goeltom, V. A. H., Kristiana, Y., Juliana, Pramono, R., & Purwanto, A. (2019). The Influence of Intrinsic, Extrinsic, and Consumer Attitudes towards Intention to Stay at a Budget Hotel. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(2), 1–16.
- Goh, S.-K. (2015). The Effect of Electronic Word of Mouth on Intention to Book Accommodation via Online Peer-to-Peer Platform: Investigation of Theory of Planned Behaviour. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 2, 2-7.
- Gretzel, U., Yoo, K. Y., & Purifoy, M. (2007). Online Travel Reviews Study: *Role & Impact of Online Travel Reviews*. Laboratory for Intelligent Systems in Tourism, Texas A&M University.
- Guillet, B. D., Mattila, A., & Gao, L. (2019). The effects of choice set size and information filtering mechanisms on online hotel booking. *International Journal of Hospitality Management*, 87(9), 102379.
- Hair, J. F., Babin, B., Money, A. H., & Samouel, P. (2003). *Essentials of business research methods*. Hoboken, NJ : Wiley.
- Hefimaputri, R. A., & Indriani, M. T. . (2015). Customer attitude towards loyalty card of budget hotel in Bandung. *Journal of Business and Management*, 4(5), 522–530.

- Hennig-Thurau, T., Gwinner, K. P., Walsh, G., & Gremler, D. D. (2004). Electronic Word-of-Mouth via Consumer-Opinion Platforms: What Motivates Consumers to Articulate Themselves on the Internet? *Journal of Interactive Marketing*, 18(1), 38–52.
- Ho, V. T., Phan, N. T., & Le-Hoang, P. V. (2021). Impact of Electronic Word of Mouth to the Purchase Intention - The Case of Instagram. *Independent Journal of Management & Production*, 12(4), 1019–1033.
- Hua, W., Chan, A., & Mao, Z. (2009). Critical Success Factors and Customer Expectation in Budget Hotel Segment - A Case Study of China. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 10(1), 59–74.
- Hui, T. X. (2017). The Effect of Source Credibility on Consumers' Purchase Intention in Malaysia Online Community. *Journal of Arts & Social Sciences*, 1(1), 12–20.
- Hussain, S., Ahmed, W., Jafar, R. M. S., Rabnawaz, A., & Jianzhou, Y. (2017). eWOM Source Credibility, Perceived Risk and Food Product Customer's Information Adoption. *Computers in Human Behavior*, 66, 96–102.
- Ismagilova, E., Dwivedi, Y. K., Slade, E., & Williams, M. D. (2017). *Electronic Word of Mouth (eWOM) in the Marketing Context*. Cham : Springer International Publishing.
- Kim, E., Anna, M., & Baloglu, S. (2011). Effects of Gender and Expertise on Consumers' Motivation to Read Online Hotel Reviews. *Cornell Hospitality Quarterly*, 52(4), 399–406.
- Kranzler, G., & Moursund, J. (1999). *Statistics for the Terrified* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Lee, E. -J., & Shin, S. Y. (2014). When Do Consumers Buy Online Product Reviews? Effects of Review Quality, Product Type, and Reviewer's Photo. *Computers in Human Behavior*, 31(1), 356–366.
- Lee, J., Park, D. H., & Han, I. (2008). The Effect of Negative Online Consumer Reviews on Product Attitude: An Information Processing View. *Electronic Commerce Research and Applications*, 7(3), 341–352.
- Lim, L. M. J. (2016). Analyzing the Impact of Electronic Word of Mouth on Purchase Intention and Willingness to Pay For Tourism Related Products. *Asia Pacific Business & Economics Perspectives*, 4(1), 22–50.
- Lin, C., Wu, Y. -S., & Chen, J. -C. V. (2013). Electronic Word-of-Mouth: The Moderating Roles of Product Involvement and Brand Image. *Proceedings of 2013 International Conference on Technology Innovation and Industrial Management*, 29–47.
- Litvin, S. W., Goldsmith, R. E., & Pan, B. (2008). Electronic Word-Of-Mouth in Hospitality and Tourism Management. *Tourism Management*, 29(3), 458–468.
- Lkhaasuren, M., & Nam, K. -D. (2018). The Effect of Electronic Word of Mouth (eWOM) on Purchase Intention on Korean Cosmetic Products in the Mongolian Market. *Korea International Trade Research Institute*, 14(4), 161–175.

- Luo, H., & Yang, Y. (2016). Intra-Metropolitan Location Choice of Star-Rated and Non-Rated Budget Hotels: The Role of Agglomeration Economies. *International Journal of Hospitality Management*, 59, 72–83.
- Mahendratmo, B. P. J., & Ariyanti, M. (2019). Analysis of E-Marketing Mix to Consumer Purchase Decisions Traveloka. *Asian Journal of Management Sciences & Education*, 8(1), 72–82.
- Martins, M. R., Rachão, S., & Costa, R. A. da. (2018). Electronic Word of Mouth: Does It Really Matter to Backpackers? Booking Website Reviews as an Indicator for Hostels' Quality Services. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 19(4), 415–441.
- Mauri, A. G., & Minazzi, R. (2013). Web Reviews Influence on Expectations And Purchasing Intentions of Hotel Potential Customers. *International Journal of Hospitality Management*, 34(1), 99–107.
- Mehyar, H., Saeed, M., Baroom, H., Afreh, A. L. I. A., & Al-adaileh, R. (2020). The Impact of Electronic Word of Mouth on Consumers Purchasing Intention. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 98(02), 183-191.
- Merdeka. (2023). *Sejak 2011, Jumlah Masyarakat Indonesia Liburan ke Luar Negeri Terus Meningkatkan*. Retrieved on July 26, 2023 from <https://www.merdeka.com/uang/sejak-2011-jumlah-masyarakat-indonesia-liburan-ke-luar-negeri-terus-meningkat.html>
- Metzger, M. J. (2007). Making Sense of Credibility on the Web: Models for Evaluating Online Information and Recommendations for Future Research. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(13), 2078–2091.
- Muhammad, N. H., & Karim, K. J. A. (2018). The Significant of Online Review on Hotel Attributes Towards Customers Room Purchasing Decision: Budget Hotel. *International Journal of Modern Trends in Business Research (IJMTBR)*, 1(3), 18–28.
- Ngelambong, A., Kibat, S. A., Azmi, A., Nor, N. M., & Saien, S. (2016). An Examination of Guest Dissatisfaction in Budget Hotel: A Content Analysis of Guest Review on Tripadvisor. *The 7th International Research Symposium in Service Management, August*, 236–245.
- Park, D. H., & Lee, J. (2008). eWOM Overload and Its Effect on Consumer Behavioral Intention Depending on Consumer Involvement. *Electronic Commerce Research and Applications*, 7(4), 386–398.
- Park, D. H., Lee, J., & Han, I. (2007). The Effect of On-Line Consumer Reviews on Consumer Purchasing Intention: The Moderating Role of Involvement. *International Journal of Electronic Commerce*, 11(4), 125–148.
- Pentina, I., Basmanova, O., Zhang, L., & Ukis, Y. (2015). Exploring the Role of Culture in eWOM Adoption. *MIS Review*, 20(2), 1–26.

- Perera, C. H., Nayak, R., & Long, N. V. T. (2019). The Impact of Electronic-Word-of Mouth on e-Loyalty and Consumers' e-Purchase Decision Making Process: A Social Media Perspective. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 10(4), 85–91.
- Perloff, R. M. (1994). Attributions, Self-esteem, and Cognitive Responses to Persuasion. *Psychological Reports*, 75, 1291–1295.
- Peter, J. P. (1981). Construct Validity: A Review of Basic Issues and Marketing Practices. *Journal of Marketing Research*, 18(2), 133.
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). The Elaboration Likelihood Model of Persuasion. *Advances in Experimental Social Psychology*, 19(C), 123–205.
- Petty, R. E., Cacioppo, J. T., & Schumann, D. (1983). Central and Peripheral Routes to Advertising Effectiveness: The Moderating Role of Involvement. *Journal of Consumer Research*, 10(2), 135.
- PowerReviews. (2018). *The Growing Power of Reviews*. Retrieved May 10, 2023 from <https://annualmarketingreport.nielsen.com/>
- Rachmiate, A., Rahmafritra, F., Suryadi, K., & Larasati, A. R. (2022). Classification of Halal Hotels Based on Industrial Perceived Value: A Study of Indonesia and Thailand. *International Journal of Tourism Cities*, 8(1), 244–259.
- Shaden, M., Fadel, A., Achmad, S., & Sutoyo, R. (2023). Sentiment Analysis for Customer Review: Case Study of Traveloka Sentiment Analysis for Customer Review: Case Study Of Traveloka. *Procedia Computer Science*, 216(2022), 682–690.
- Shin, D. H., & Chung, K. mi. (2017). The Effects of Input Modality and Story-Based Knowledge on Users' Game Experience. *Computers in Human Behavior*, 68, 180–189.
- Sirigunna, J. (2016). Market Factors Influencing the Decision to Patronize Budget Hotels in Bangkok. *ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ*, 8, 165–169.
- Statista. (2022). *Number of budget chain-branded hotels in China from 2015 to 2020*. Retrieved on July 26, 2023 from <https://www.statista.com/statistics/1131191/china-number-of-budget-hotels/>
- Taherdoost, H. (2016). Sampling Methods in Research Methodology; How to Choose a Sampling Technique for Research. *International Journal of Academic Research in Management (IJARM)*, 5(2), 18–27.
- Teng, S., & Khong, K. W. (2015). Conceptualising Cues in Social Media. *International Journal of Internet Marketing and Advertising*, 9(3), 233–253.
- Teng, S., Khong, K. W., Goh, W. W., & Chong, A. Y. L. (2014). Examining the Antecedents of Persuasive eWOM Messages in Social Media. *Online Information Review*, 38(6), 746–768.
- Traveloka. (2018). *Traveloka Hotel Awards 2018 Give Appreciation to The Best Hotel Partner in Southeast Asia*. Traveloka PR. Retrieved on May 10, 2023 from <https://www.traveloka.com/en->

id/explore/news/traveloka-hotel-awards-2018-give-appreciation-best-hotel-partner-southeast-asia/63437

- Traveloka. (2023). *Traveloka Life, Your Way*. Traveloka About Us. Retrieved on May 10, 2023 from <https://www.traveloka.com/en-th/about-us>
- Tsao, W. C., Hsieh, M. T., Shih, L. W., & Lin, T. M. Y. (2015). Compliance with eWOM: The Influence of Hotel Reviews on Booking Intention from the Perspective of Consumer Conformity. *International Journal of Hospitality Management*, 46, 99–111.
- Verma, S., & Yadav, N. (2021). Past, Present, and Future of Electronic Word of Mouth (EWOM). *Journal of Interactive Marketing*, 53, 111–128.
- Watianthos, R., Suryadi, S., Irmayani, D., Nasution, M., & Simanjorang, E. F. S. (2019). Sentiment Analysis of Traveloka App Using Naïve Bayes Classifier Method. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 8(7), 786–788.
- Wu, P. C. S. S., & Wang, Y.-C. (2011). Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics and Message Source Credibility on Brand Attitude the Influences of Electronic Word-Of-Mouth Message Appeal and Message Source Credibility on Brand Attitude. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 23(4), 448–472.
- Xie, Y. (2020). The Relationship among Marketing Mix, Loyalty of Chinese Tourists to Budget Hotel of Central Bangkok. *Literature Review Thailand Tourism*, 12(1), 123–143.
- Yang, F. X. (2017). Effects of Restaurant Satisfaction and Knowledge Sharing Motivation on eWOM Intentions: The Moderating Role of Technology Acceptance Factors. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 41(1), 93–127.
- Zahratu, S., & Hurriyati, R. (2020). *Electronic Word of Mouth and Purchase Intention on Traveloka*. Proceeding of the 3rd Global Conference on Business, Management, and Entrepreneurship (GCBME 2018), Atlantis Press, 117, 33-36.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลาของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา

The Influencing Factors Affect Consumer Purchase Behaviour Toward Tilapia in Phayao Province

กิตติศักดิ์ ศรีไพโรจน์ และกมลพงศ์ รัตนสงวนวงศ์²

Kittisak Srepirote¹ and Kamolpong Ratanasanguanvongs²

Received : December 22, 2022 Revised : June 7, 2023 Accepted : June 20, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อปลาของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา และ 2) เพื่อส่งเสริมการบริโภคและการรับรู้ปลานิลของจังหวัดพะเยา ให้หลักการวิจัยแบบขั้นตอนเชิงอธิบายบนพื้นฐานการดำเนินงานวิจัยแบบผสมผสาน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของส่วนประสมการตลาด ความเชื่อมั่น การรับรู้ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา โดยพัฒนาจากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยการสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกโดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน มีผู้ตอบกลับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 413 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ ($\chi^2/df = 3.36$, CFI = 0.87, TLI = 0.85, RMSEA = 0.07) ผลการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภค 2) ปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่น และ 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อปัจจัยการตัดสินใจซื้อโดยมีปัจจัยความเชื่อมั่นเป็นตัวแปรส่งผ่าน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการทดสอบเพื่อสนับสนุนผลการวิจัยของงานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการเลี้ยงปลา และประชาชนทั่วไป จำนวน 63 คน ผลการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความต้องการบริโภคปลานิล ได้แก่ ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อ ในเชิงวิชาการ งานวิจัยบ่งชี้ถึงความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยด้านการรับรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นและปัจจัยการตัดสินใจซื้อ ในเชิงปฏิบัติการ งานวิจัยแสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการบริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา คือ การพัฒนากระบวนการผลิตปลานิลที่มีคุณภาพ การสร้างตราสินค้าแก่ปลานิลพะเยา การสร้างอัตลักษณ์แก่ปลานิลพะเยา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการรับประทานปลานิล การสร้างรายได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่จังหวัดพะเยา

คำสำคัญ : ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ ความเชื่อมั่น การตัดสินใจซื้อ ปลานิล

^{1,2} อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² Lecturer, School of Business Management and Communication Arts, University of Phayao

Corresponding author e-mail: kittisak.sr@up.ac.th

Abstract

The research aims to 1) study the path analysis of the marketing factors that affect consumers' purchase decision toward Tilapia in Phayao Province and 2) promote consumption and awareness of Tilapia in Phayao Province. An explanatory sequential design is conducted in this research. Stage 1: quantitative research to exam the relationship between marketing mix, trust, perception and buying decision of Tilapia in Phayao Province, where the studied factors are developed from the results of previous literatures. Primary data are collected using online questionnaires. The sample are randomised, using a convenient sampling method without the exact population. The completed questionnaires are collected at 413 set. Data set is examined by structural equation modeling, the analysis results show that the model presents a Goodness-of-fit model with measured values ($\chi^2/df = 3.36$, CFI = 0.87, TLI = 0.85, RMSEA = 0.07), where meet an acceptable requirement of literature. The results of path analysis revealed that 1) marketing mix has a positive direct influence on trust, 2) perception has a positive direct influence on trust, and 3) marketing mix and perception are positive indirect influences on buying decision with trust as mediated factors. Stage 2: qualitative research, the analysis results are employed to support the results of quantitative research. Data are collected by semi-structure interview method. In addition to data analysis, there are analysed by thematic analysis method. The respondents of research are Tilapia consumers in Phayao province, namely, restaurant entrepreneurs, fishmongers, and general public at 63 people. The result presents that factors influencing the consumption behaviour of tilapia are marketing mix, perception, trust, and buying decision. The implications for literature suggest that marketing mix and perception are positive influence on trust and buying decision. The implications for practice advise the guidelines for development of marketing strategies to promote consumption of Tilapia in Phayao province, for instance, development of a quality production process for Tilapia, branding for Phayao Tilapia, creation of identity for Phayao tilapia, organising activities to promote the consumption of Tilapia, sustainable income generation, and promoting tourism to Phayao Province.

Keywords : marketing mix, perception, trust, buying decision, Tilapia

1. บทนำ

ปลานิลเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดพะเยาที่ได้รับการส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพ การเลี้ยง การปรับปรุงสายพันธุ์ เทคโนโลยี รวมถึงการบริหารจัดการและการตลาดมาโดยตลอดจากทางหน่วยงาน ภาครัฐและทางภาคเอกชน ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 7,522 ราย มีปริมาณผลผลิตออกจำหน่ายสู่ตลาดประมาณ 168 ตันต่อปี แหล่งเพาะเลี้ยงปลานิลที่สำคัญของจังหวัดพะเยามี 3 เขต คือ เขตตำบลบ้านต้า เขตตำบลท่าจำปี และเขตตำบลบ้านใหม่ ซึ่งทั้ง 3 แหล่ง เพาะเลี้ยงจะอยู่ในเขตอำเภอเมืองพะเยาทั้งหมดและเป็นศูนย์กลางตลาดปลานิลที่สำคัญที่สุดของจังหวัดพะเยา (Phayao provincial fisheries office, 2022) ในช่วง ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2564 ผลผลิตและมูลค่าจากการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำจืดในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นมาตลอด โดยเฉพาะปลานิล

สำหรับคุณภาพของผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงปลานิลขึ้นจะอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ (Karaket, Seel-audom & Areechon, 2022: 455-468) สำหรับจังหวัดพะเยา โดยเฉพาะในเขตตำบลบ้านต้า อำเภอเมืองพะเยา เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงปลานิลคุณภาพดีที่สุด เนื่องจากแหล่งเพาะเลี้ยงอยู่ในบริเวณแหล่งต้นน้ำที่มีน้ำไหลผ่าน เนื้อปลานิลจะมีกลิ่นโคลนที่น้อยมาก เนื้อแน่น ทำให้ปลานิลจากจังหวัดพะเยาเป็นที่ต้องการของตลาด ผลการศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่ของ Phayao provincial fisheries office (2022) รายงานจำนวนผลผลิตของปลานิลภายในจังหวัดพะเยาปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมามีปริมาณสูงถึง 14 ตันต่อเดือน

เมื่อความต้องการบริโภคปลานิลสูงขึ้น จากผลการรายงานของสำนักงานประมงจังหวัดพะเยา (Phayao provincial fisheries office, 2022) จึงมีเกษตรกรได้ทำการเลี้ยงปลานิลมากขึ้นทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งมีการนำเข้าปลานิลจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ต่างอำเภอ เนื่องจากต้นทุนการขนส่งที่ถูกกว่า แทนที่การส่งออกจากเขตอำเภอเมืองพะเยา (เช่น การบริโภคปลานิลของผู้บริโภคในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จะอยู่ใกล้ฟาร์มเพาะเลี้ยงปลานิลที่อยู่ที่เขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย อีกแหล่งเพาะเลี้ยงปลานิลที่สำคัญของจังหวัด เชียงราย) อีกทั้งไม่มีหน่วยงานใดมีบทบาทในการบริหารจัดการปริมาณปลานิลในตลาด ส่งผลให้เกิดอุปทานส่วนเกินขึ้น รายงานของ Phayao provincial fisheries office (2022) รายงานว่า จำนวนผลผลิตปลานิลมีมากกว่าความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดพะเยา อยู่ที่ปริมาณเฉลี่ย 5 ถึง 6 ตันต่อเดือน กล่าวคือ เกิดสถานการณ์ปลานิลล้นตลาด ซึ่งสร้างความเสียหายต่อเกษตรกรในจังหวัดพะเยา ด้านความไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนในการเลี้ยง ดังนั้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ปลานิลล้นตลาด จึงเกิดความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐบาล ได้แก่ เทศบาลอำเภอเมืองพะเยา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา และประมงจังหวัดพะเยา) หน่วยงานภาคเอกชน (ได้แก่ หอการค้าจังหวัดพะเยา ผู้ประกอบการเลี้ยงปลา และผู้ประกอบการร้านอาหาร) และนักวิชาการหลายภาคส่วนในจังหวัดพะเยา ร่วมมือกันศึกษาหาแนวทางและความเป็นไปได้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบริโภคปลานิลของจังหวัดพะเยา ให้เป็นที่รับรู้แก่ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกจังหวัดพะเยา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา
- 2) เพื่อส่งเสริมการบริโภคและการรับรู้ปลานิลของจังหวัดพะเยา

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1 การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะประชากร (Demographic Segmentation)

การศึกษารายการแบ่งส่วนตลาดประกอบด้วยหลายองค์ประกอบสำคัญ อาทิเช่น การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะภูมิศาสตร์ การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะประชากร การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะของจิตวิทยา การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะพฤติกรรมของผู้บริโภค และการแบ่งส่วนตลาดตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (Martin, 2011 : 15-18) การแบ่งส่วนตลาดเป็นกลยุทธ์การตลาดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแบ่งกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคให้ธุรกิจสามารถทำการตลาดโดยการส่งมอบคุณค่าของสินค้าและบริการ (Product value) ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดแก่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย (Armstrong et al., 2014) งานวิจัยนี้ได้นำหลักการการแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะประชากรศาสตร์ เพื่ออธิบายลักษณะของผู้บริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การรับรู้เกี่ยวกับการใช้ปลานิลเป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร และการตัดสินใจเลือกซื้อปลานิล

3.2 ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix: 4Ps)

เป็นกลยุทธ์การตลาดที่นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างรายได้สูงสุดให้แก่ธุรกิจ กล่าวคือ นักการตลาดต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้า (Product) ให้เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคทั้งทางด้านคุณภาพและบริการของสินค้า ตลอดจนการทำให้ตราสินค้าเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณชน จนเป็นจุดครองใจของผู้บริโภคในระยะยาว 2) การกำหนดราคาขายของสินค้าและบริการ (Price) ให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุดและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค เป็นสิ่งที่นักการตลาดจะต้องกำหนดราคาขายแก่สินค้าและบริการให้อยู่บนพื้นฐานของ ต้นทุนการผลิต ต้นทุนการบริหาร และต้นทุนด้านการตลาด (Auying & Visitnitikija, 2019: 13-21) การกำหนดราคาที่สูงหรือต่ำนั้น เป็นสิ่งที่อ่อนไหวต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมาก (Chum-un & Jaikaew, 2020: 13-29) ก่อนที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าในแต่ละครั้ง ผู้บริโภคจะต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ อาทิเช่น ปัจจัยแวดล้อมภายใน ได้แก่ รายได้ อาชีพ ทัศนคติส่วนบุคคล บุคคลอ้างอิง และปัจจัยแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การเมือง กฎหมายระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น 3) การกำหนดช่องทางจำหน่ายแก่สินค้าและบริการ (Place) หลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้า จากการซื้อสินค้าในตลาดเปลี่ยนเป็นการสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ (Bhaskara & Bawa, 2021) พฤติกรรมการซื้อที่เปลี่ยนไปความสำคัญของการตลาดออนไลน์จึงมีมากขึ้นในปัจจุบัน (Sutherland & Jarrahi, 2018) การทำการตลาดออนไลน์มีข้อได้เปรียบกว่าการตลาดแบบออฟไลน์ อาทิเช่น ความสามารถในการสื่อสารกับลูกค้าโดยที่ลูกค้าไม่จำเป็นต้องมาถึงแหล่งขายสินค้า การแสดงรูปภาพและรายละเอียดของสินค้าผ่านสื่อออนไลน์เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า (Srepirote & Deesukanan, 2021: 67-82) 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารทางการตลาดให้ผู้บริโภคได้รับรู้ข่าวสารองค์กร ข่าวสารประชาสัมพันธ์และโฆษณาผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ สร้างการรับรู้ สร้างภาพลักษณ์ สร้างแรงจูงใจ ความเชื่อถือ ทัศนคติ และการตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่นักการตลาดใช้นำมากระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดทัศนคติเชิงบวกและดึงดูดผู้บริโภคให้สนใจผลิตภัณฑ์และบริการของตน การส่งเสริมการตลาด ประกอบไปด้วย การใช้สื่อโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ การตลาดทางตรง และการติดต่อสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน กล่าวคือ การส่งเสริมการตลาด เป็นรูปแบบของ กระบวนการพัฒนาแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อหรือบุคคลเพื่อสื่อสารไปยังผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการจูงใจกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดโดยการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการบริการตามที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้บริโภค หรือการนำเสนอสิทธิประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการซื้อสินค้าและบริการ เช่น การได้ส่วนลดจากการซื้อ การได้ของแถม ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์แบบดั้งเดิม (แผ่นพับ สื่อวิทยุ โทรทัศน์) หรือดิจิทัลแพลตฟอร์ม ต่าง ๆ (e-commerce หรือ social media) เป็นต้น (Armstrong et al., 2014)

กล่าวถึงความสำคัญและความเชื่อมโยงของตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สำหรับกรณีศึกษาผู้บริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา จะมีผลต่อการนำปัจจัยเหล่านี้มาเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดในบริบทการส่งเสริมการบริโภคปลานิล อาทิ การใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้บริโภคเพื่อสร้างความเชื่อมั่น หรือ การกำหนดราคาให้แก่ผู้บริโภคจนเกิดเป็นความน่าเชื่อถือ ซึ่งผู้บริโภคจะใช้ปัจจัยดังกล่าวประกอบการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภค นอกจากนี้ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น เช่น คุณภาพของเนื้อปลานิล คุณภาพการเลี้ยงของฟาร์ม การปลอดภัย และระบบการขนส่งที่สามารถประหยัดต้นทุน

ต่างเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริโภคใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อ (Yukongtum et al., 2019) จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา

3.3 การรับรู้ของผู้บริโภค (Perception)

การรับรู้ของผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคสามารถแปลความหมายของสิ่งเร้าที่ผู้บริโภคสัมผัสได้ให้เป็นภาพจำที่มีความหมายตามความรู้สึกของตน (Sureshchandar, Rajendran & Kamalanabhan, 2001) ผู้บริโภคจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่แตกต่างกัน เนื่องจากการรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นมาจากปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น ความคุ้นเคยจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคลส่งผลให้พฤติกรรมกรบริโภคแตกต่างกัน เมื่อกล่าวถึงเมนูอาหารที่มาจากปลานิล ผู้บริโภคต่างนึกถึงเมนูอาหารที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเปรียบเสมือนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการถูกปลูกฝังทางด้านวัฒนธรรมการรับประทานอาหารประจำท้องถิ่น และการรับรู้ทางการนำปลานิลไปใช้เป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหาร เช่น ปลานิลเผาเกลือ ปลานิลนึ่งมะนาว ปลานิลทอดสมุนไพร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชื่นชอบส่วนบุคคลนั่นเอง Pinthong, Na Prathum and Luksitamas (2013) พบว่า ความต้องการของผู้บริโภคสามารถเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมได้ อาทิ “โครงการคนละครึ่ง” ที่ดำเนินการโดยรัฐบาล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศและแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน ถือว่าเป็นโครงการที่เป็นสถานการณ์และสิ่งเร้าที่มีผลกระตุ้นต่อการรับรู้และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา ให้ออกมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น อาทิ สถานการณ์ของตลาดปลานิลพะเยาได้รับประโยชน์จากโครงการคนละครึ่งเนื่องจากมีกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงปลาและร้านอาหารต่างเข้าร่วมโครงการนี้ การที่ราคาอาหารลดราคาลงครึ่งหนึ่ง ทำให้ผู้บริโภคเกิดแรงจูงใจออกมาใช้จ่ายมากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ การรับรู้ของผู้บริโภคยังมีความสอดคล้องกับความเชื่อมั่น (Paopeng, Phonsuk & Pongutta, 2021) กล่าวคือ ก่อนที่ผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจซื้อ หลังจากผ่านกระบวนการการรับรู้ต่อสิ่งเร้ามาแล้ว ผู้บริโภคจะเกิดความคาดหวังถึงความคุ้มค่าจากประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ความคาดหวังได้รับสินค้าที่มีคุณภาพดี ความคาดหวังจากการไม่เสียเปรียบจากการจ่ายเงินที่อาจสูงเกินจริง นักการตลาดจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดแก่ตัวสินค้าและบริการ อาทิ การแสดงศักยภาพการผลิตของผู้ประกอบการ หรือการแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่มีต่อผู้บริโภค (Pithuk et al., 2019)

ถึงแม้ว่า หน่วยงานราชการและเอกชนในจังหวัดพะเยาได้จัดโครงการส่งเสริมการบริโภคปลานิลเพื่อสร้างการรับรู้ต่อประชาชนในจังหวัดต่อเนื่องเป็นเวลหลายปี เช่น การลดราคาปลานิล การจัดนิทรรศการการท่องเที่ยวริมกว๊านพะเยา การจัดบูธแสดงภาพถ่ายเมนูอาหารจากปลานิล หรือการขอความร่วมมือจากร้านอาหารนำปลานิลไปใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร แต่ก็ยังเกิดอุปทานส่วนเกินในตลาดปลานิลของจังหวัดพะเยาเช่นเดิมเหมือนที่ผ่านมา (Phayao provincial fisheries office, 2022) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงมิติของการสร้างการรับรู้จากปัจจัยความเชื่อมั่น จากผลการศึกษาที่ผ่านมา การรับรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเชื่อมั่น (Rujisrisaroj, 2015; Chum-un & Jaikaew, 2020) ดังนั้น การจะดำเนินโครงการส่งเสริมการบริโภคปลานิลให้ประสบความสำเร็จและสามารถเพิ่มการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่และต่างพื้นที่ให้สูงขึ้นต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลการรับรู้ที่มาจากความคาดหวังของผู้บริโภคต้องดำเนินการร่วมกับปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา อาจเป็นโอกาสเพิ่มศักยภาพการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์การตลาด ที่จำเป็นต้องทำการศึกษา

สมมติฐานที่ 2: ปัจจัยพฤติกรรมกรรมการรับรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา

3.4 ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค (Trust) และการตัดสินใจซื้อ (Buying Decision)

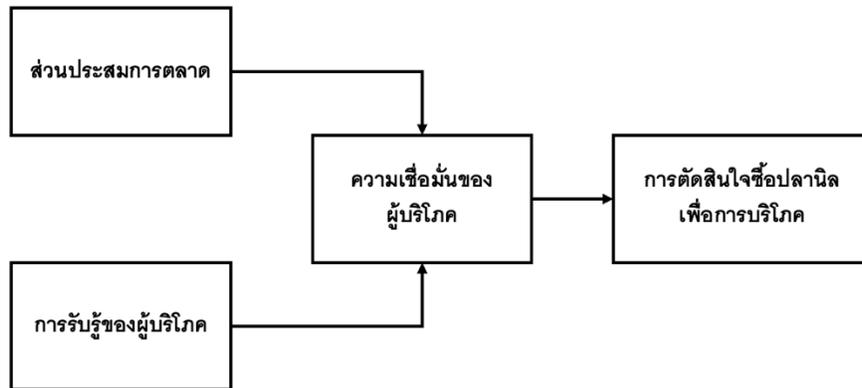
ความเชื่อมั่นเปรียบเสมือนสัญญาที่ผู้ผลิตได้ให้คำมั่นต่อผู้บริโภคว่าจะดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจบางอย่างให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ความเชื่อมั่นประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ของผู้ผลิต เช่น การตรงต่อเวลาการดำเนินงาน การรักษาคุณภาพของสินค้าและบริการ การกำหนดราคาสินค้าที่เหมาะสม 2) ความเต็มใจช่วยเหลือ เช่น การดูแลลูกค้าหลังการขาย การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางต่อลูกค้าเพื่อใช้ในการตัดสินใจซื้อ หรือแม้แต่การให้ความช่วยเหลือลูกค้าในกรณีที่ถูกค่าได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการ 3) ศักยภาพของผู้ผลิต เป็นความสามารถที่ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุด 4) ความคุ้นเคยที่มีต่อผู้ผลิต เป็นปัจจัยที่เกิดจากประสบการณ์ระหว่างลูกค้ากับผู้ผลิตหลังจากที่มีการซื้อขายสินค้าและบริการไปแล้ว มีผลต่อทัศนคติที่ลูกค้าจะมีต่อผู้ผลิต และนำไปสู่การกลับมาซื้อซ้ำหรือละทิ้งตราสินค้าในอนาคต (Kim & Peterson, 2017: 45) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคสามารถสร้างความไว้วางใจและลดความรุนแรงของปัญหาความไม่เชื่อมั่นของผู้บริโภคได้ (Liu et al., 2018 : 159)

การตัดสินใจซื้อ เป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคทำการตัดสินใจที่จะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า (Asif et al., 2018) ประกอบไปด้วย 1) ขั้นตอนความต้องการซื้อ เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคได้ประสบพบเจอกับสิ่งเร้าทางการตลาดต่าง ๆ กระทั่งเกิดความต้องการบริโภคสินค้าและบริการ 2) ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคทำการเรียนรู้ถึงรายละเอียดของสินค้าที่กำลังมีความสนใจในเวลาขณะนั้น เช่น ราคา คุณสมบัตินี้ แหล่งจำหน่าย หรือโปรโมชั่นส่งเสริมการขายของสินค้า 3) ขั้นตอนการประเมินทางเลือก ต่อเนื่องจากขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล ผู้บริโภคจะมีข้อมูลของสินค้าที่กำลังสนใจเป็นจำนวนมาก เช่น ยี่ห้อของสินค้า ช่วงของราคาสินค้าในแต่ละรุ่น ซึ่งผู้บริโภคจำเป็นต้องเลือกซื้อสินค้าที่คาดว่าจะคุ้มค่าที่สุด 4) ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคทำการตัดสินใจซื้อสินค้าแล้วหลังจากผ่านขั้นตอนการพิจารณาที่ถี่ถ้วนแล้ว และ 5) ขั้นตอนหลังการซื้อ เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์จากการจ่ายเงินเพื่อการบริโภคสินค้าและบริการไปแล้ว ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจภายหลังจากการบริโภคจะเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ และส่งผลต่อไปยังการกลับมาซื้อซ้ำหรือไม่ ต่อไปในอนาคต (Rana & Paul, 2020) การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความเชื่อมั่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Van et al., 2020) สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือผู้นำกลุ่ม ช่วยสร้างความเชื่อมั่นสำหรับการรับรู้ข้อมูลของสินค้าที่ผู้บริโภคมี กระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ ทำเลที่ตั้ง การจัดการทรัพยากร หรือระบบบริหารรูปแบบ เป็นปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Foxall & Yani-de-Soriano, 2005) ในกรณีการส่งเสริมการบริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยาเพื่อแก้ปัญหาอุปทานส่วนเกินและเพิ่มอุปสงค์การบริโภคปลานิลพะเยา จำเป็นต้องบูรณาการจากแนวคิดปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค และปัจจัยการตลาดเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์งานวิจัย คือ การรับรู้ ส่วนประสมการตลาด ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อ

สมมติฐานที่ 3: ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการปัจจัยการตัดสินใจซื้อ โดยมีปัจจัยความเชื่อมั่นเป็นตัวแปรส่งผ่าน

งานวิจัยนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ และการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ปัจจัยด้านการรับรู้ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคในจังหวัดพะเยา ตามความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังรูปภาพประกอบ 1

รูปภาพประกอบ 1
กรอบแนวคิดงานวิจัย

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) แบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน เริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก (Quantitative research) เพื่อตอบปัญหาการวิจัยในประเด็นการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคในจังหวัดพะเยา ต่อจากนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จะเข้ามาทำการศึกษา เพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคในจังหวัดพะเยา (Creswell et al., 2011) ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับส่งเสริมการบริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยา

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามการวิจัย (Questionnaire survey) คำถามแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามที่วัดระดับทัศนคติของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับตลาดปลานิลพะเยา เป็นสเกลแบบช่วง ของลิเคิร์ต 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างมาก จนถึง ระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างมาก แบบสอบถามประกอบไปด้วยคำถาม 5 ส่วน เป็นข้อคำถามปลายปิด จำนวน 26 ข้อ (Closed-ended questions) ได้แก่ 1) ส่วนที่ 1 คือ ส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และการรับรู้เรื่องการทำเมนูอาหารจากเนื้อปลานิล 2) ส่วนที่ 2 คือ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ประยุกต์จากงานวิจัยของ Fitriah et al. (2019) และ Kung et al. (2021) 3) ส่วนที่ 3 คือ ปัจจัยการรับรู้ ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ประยุกต์จากงานวิจัยของ Ribeiro et al. (2019) 4) ส่วนที่ 4 ปัจจัยความเชื่อมั่น ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ประยุกต์จากงานวิจัยของ Delgado-Ballester (2004) และ 5) ส่วนที่ 6 ปัจจัยการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ประยุกต์จากงานวิจัยของ Shafiq, Raza and Zia-ur-Rehman (2011)

คำถามของแบบสอบถามผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) กับความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์งานวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยจะผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชาทางด้านการบริหารธุรกิจและการตลาด ผลการทดสอบพบว่า มีค่าความสอดคล้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ 0.5 ทุกข้อ (Turner & Carlson, 2003) จากนั้นแบบสอบถามจะถูกนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่จังหวัดพะเยาจำนวน 30 ตัวอย่าง สำหรับทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ผลการทดสอบ คือ 0.91 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก (Turner &

Carlson, 2003) ซึ่งเป็นผลของค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปรแฝงทั้งหมดของงานวิจัย ประกอบไปด้วย ส่วนประสมการตลาด ความเชื่อมั่น การรับรู้ และการตัดสินใจซื้อ ในส่วนของการกำหนดขนาดตัวอย่างประชากร (Sample size) ที่ใช้ในการศึกษา Hair et al. (2010) กำหนดขนาดควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 300 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นขนาดประชากรที่มีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ที่ไม่เกิน 7 ปัจจัยหรือน้อยกว่า สำหรับงานวิจัยนี้ปัจจัยที่ใช้ในการทดสอบที่จำนวน 4 ปัจจัย แบบสอบถามถูกใช้ในการเก็บข้อมูลบนหลักการไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) และการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภคในจังหวัดพะเยาที่มีประสบการณ์จากการซื้อปลานิลเพื่อการบริโภค ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 และเป็นคำตอบแบบสอบถามที่ได้รับด้วยตนเอง (Self-reporting questionnaires) แบบสอบถามที่ที่ใช้ในการสำรวจจะถูกกระจายออกไปผ่านระบบออนไลน์ (Online survey)

สถิติที่ใช้ในงานวิจัยคือ 1) การทดสอบค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับใช้อธิบายด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค เช่น เพศ อายุ เป็นข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) สำหรับอธิบายกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อปลานิล เป็นมาตรวัดแบบระดับการเรียงอันดับ (Ordinal Scale) 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีโอกาสใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบริโภคปลานิลของจังหวัดพะเยา โดยที่ค่าผลการทดสอบทุกค่าต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการทดสอบ (Model-fit) ของ Hair et al. (2017) ได้แก่ ค่าทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) ค่าทดสอบ CFI ค่าทดสอบ TLI ค่าทดสอบ RMSEA และ 4) การวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Path analysis) สำหรับการศึกษ อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นขั้นตอนการสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา เริ่มดำเนินการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) คำถามประกอบไปด้วยคำถามแบบเปิดที่ถูกออกแบบตามหลักการทฤษฎีการตลาด (Literatures) ผู้ถูกสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและประสบการณ์หลังการซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคได้อย่างอิสระ รูปแบบการเก็บข้อมูลจะเป็นลักษณะการสุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจะเป็นแบบสโนว์บอล (Snowball sampling) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยนี้ คือ ผู้บริโภคในจังหวัดพะเยาที่มีประสบการณ์จากการซื้อปลานิลเพื่อการบริโภค อายุตั้งแต่ 18 ปี จนถึง 59 ปี (Longhurst, 2003) ผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติมจากการแสดงภาพถ่าย (Photo Elicitation Interview: PEI) เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเลี้ยงปลานิลในจังหวัดพะเยา การกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลหลักที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยและการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 63 คน จาก 9 เขตอำเภอในจังหวัดพะเยา ประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการเลี้ยงปลา และประชาชนทั่วไป สำหรับการตรวจสอบความเชื่อถือของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ได้ถูกนำมาใช้ 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) ให้นำบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้วิจัย เช่น นักศึกษาวิชาการตลาดและประชาชนทั่วไป ทำการทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ (Reviews Triangulation) ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่อย่างไร 2) ทำการ

ตรวจสอบโดยใช้มุมมองของทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ค้นพบ (Theory Triangulation) และ 3) การตรวจสอบโดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยหลักการวิเคราะห์แก่นสาระ ให้สอดคล้องกับทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา (Methods Triangulation) ว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ร่วมกับการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้มานั้น สามารถนำไปใช้สนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 1 และใช้อธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคในจังหวัดพะเยาได้ (Creswell et al., 2011)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่สามารถรวบรวมจากการเผยแพร่แบบสอบถามสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ มีจำนวนทั้งสิ้น 413 ชุด ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลดิบ (Raw data) ที่รวบรวมได้จะถูกนำมาทำความสะอาดด้วยการแก้ไขและนำออกข้อมูลที่ไม่มีสมบูรณ์ออกไปจากชุดข้อมูล (Data cleaning) ดังนี้ 1) การทดสอบค่าผิดปกติของข้อมูล (Outlier) โดยการตัดแบบสอบถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล ($P\text{-value} < 0.05$) ด้วย Mahalanobis analysis (D^2) พบว่า มีแบบสอบถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 9 ชุด จากจำนวนทั้งหมด 413 ชุด แต่เนื่องจากแบบสอบถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนน้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ของชุดข้อมูลทั้งหมด ดังนั้น แบบสอบถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทั้ง 9 ชุดสามารถนำมาใช้สำหรับวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้ เนื่องจากข้อมูลบางอย่างของแบบสอบถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์อาจเป็นประโยชน์ต่อสถิติวิเคราะห์ได้ (Ramos et al., 2018) และ 2) การทดสอบค่าความปกติของข้อมูล (Normality) พบว่า ค่าความเบ้ของข้อมูล (Skewness) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.22 ถึง -0.41 ทำให้ข้อมูลนั้นส่วนใหญ่มีลักษณะเบ้ซ้าย และมีค่าความเบ้เป็นลบ ค่าความโด่งของข้อมูล (Kurtosis) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.27 ถึง 1.79 ทำให้ข้อมูลมีความโด่งมาก แสดงว่า ชุดข้อมูลนี้มีลักษณะการแจกแจงแบบไม่ปกติ (Non-normality) เนื่องจากเงื่อนไขข้อมูลที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ทางสถิติและยอมรับได้ ต้องอยู่ในเกณฑ์การแจกแจงแบบปกติ (Normality) คือ ± 3.29 (Kline, 2005) แต่สำหรับการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง จะมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบ คือ ค่าดัชนี ML, CFI, TLI และ RMSEA ที่สามารถแก้ไขปัญหาของการแจกแจงไม่ปกติของข้อมูลได้ จึงไม่จำเป็นต้องใช้หลักการแจกแจงข้อมูลในรูปแบบปกติอีกต่อไป เนื่องจากจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษามีขนาดค่อนข้างใหญ่ที่มากกว่า 400 ตัวอย่างซึ่งเป็นการยากที่จะสามารถทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบการแจกแจงแบบปกติ (Hair et al., 2010)

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเบื้องต้น อธิบายลักษณะของประชากรในรูปแบบร้อยละของชุดข้อมูลทั้งหมด ดังนี้ กลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็น เพศหญิง 56% ประชากรผู้ให้ข้อมูลอายุโดยเฉลี่ย 21-30 ปี คิดเป็น 34.6% ของทั้งหมด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรี ที่ 55.7% อาชีพส่วนใหญ่ คือ พนักงานบริษัทและธุรกิจส่วนตัว ที่ 34.6% และ 18.9% ตามลำดับ แหล่งซื้อปลานิลที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกที่จะไปซื้อปลานิล คือ ตลาดสด คิดเป็น 85% ส่วนการรับรู้ด้านการนำปลานิลใช้เป็นวัตถุดิบการทำอาหารของคนพะเยา คือ ปลานิลเผาเกลือ (เมี่ยงปลานิล) และ ห่อหนึ่งปลา คิดเป็น 63% และ 21.1% ตามลำดับ

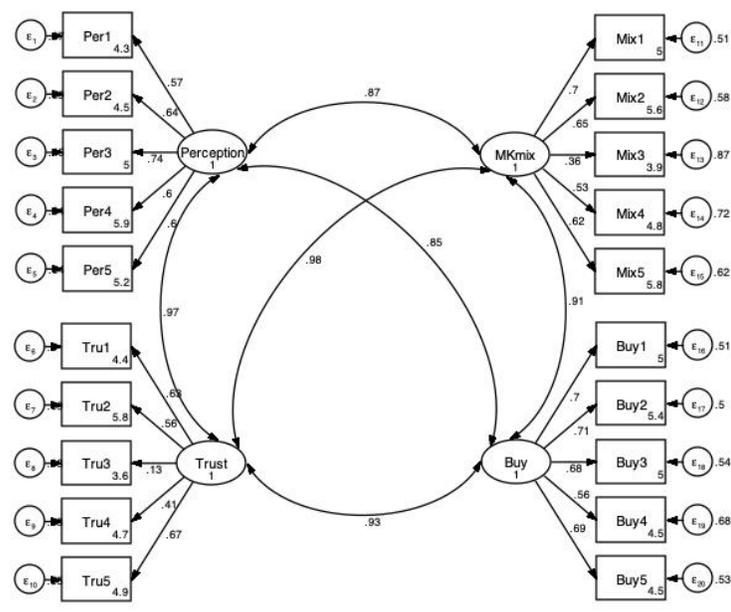
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และเส้นทางอิทธิพลของตัวแปร

ในขั้นตอนนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นเครื่องมือเริ่มต้นในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย และใช้สำหรับทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (Measurement model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การ

ทดสอบค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) โดยค่าการทดสอบอ้างอิงกับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) การทดสอบพบว่า ค่าทดสอบของแต่ละโมเดลมีค่า ระหว่าง 0.71-0.94 อธิบายดังนี้ Perception (Per) = 0.71, Trust (Tru) = 0.9, Marketing mix (MKmix) = 0.91 และ Buy (Buy) = 0.94 แสดงว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Peterson & Kim, 2013) 2) การวิเคราะห์เส้นทางด้วยวิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood) เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับความเหมาะสมของโมเดลการวัดในแต่ละครั้ง เพื่อหาความสอดคล้องของโมเดลในท้ายที่สุด (Model-fit) ดัชนีชี้วัดที่นำมาใช้ในการวัดความสอดคล้องของโมเดล คือ ดัชนี χ^2/df ต้องมีค่าชี้วัดน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 5.0 ค่าดัชนี CFI และ TLI ควรค่ามากกว่า 0.8 (Xia & Yang, 2019) 3) การทดสอบความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝงแต่ละโมเดล (Construct Reliability: CR) ค่าทดสอบที่วิเคราะห์ได้ คือ 0.73-0.82 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2010) 4) การทดสอบความตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) เป็นการทดสอบด้วยค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) พบว่า ค่าความแปรปรวนที่ได้มีค่าอยู่ในช่วง 0.52-0.63 แสดงว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2010) และ 5) การทดสอบความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ใช้หลักการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดล Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT) และค่าทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงต้องมีค่าไม่เกิน 0.9 ผลการทดสอบพบว่า ค่า HTMT ที่วิเคราะห์ได้ของทุกตัวแปรแฝงอยู่ระหว่าง 0.46-0.67 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลสมการโครงสร้าง มีความสัมพันธ์กันน้อยถึงปานกลาง (Henseler, Ringle, & Sarstedt, 2015)

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของผู้บริโภคพะเยา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการพิจารณาดัชนีชี้วัดต่าง ๆ ของโมเดลที่ผ่านการปรับแล้ว (Modification Index: MI) มีดังนี้ ดัชนี χ^2/df คือ 3.36 ดัชนี CFI คือ 0.86 ดัชนี TLI คือ 0.84 และดัชนี RMSEA คือ 0.07 หมายถึงทุกค่าดัชนีอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2017) ซึ่งสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ตามรูปภาพประกอบ 2 และ ตาราง 1 ดังนี้

รูปภาพประกอบ 2
แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

โดยที่ Perception (Per) คือ การรับรู้ของผู้บริโภค
 Trust (Tru) คือ ความเชื่อมั่น
 Marketing mix (MKmix) คือ ส่วนประสมการตลาด
 Buy (Buy) คือ การตัดสินใจซื้อ

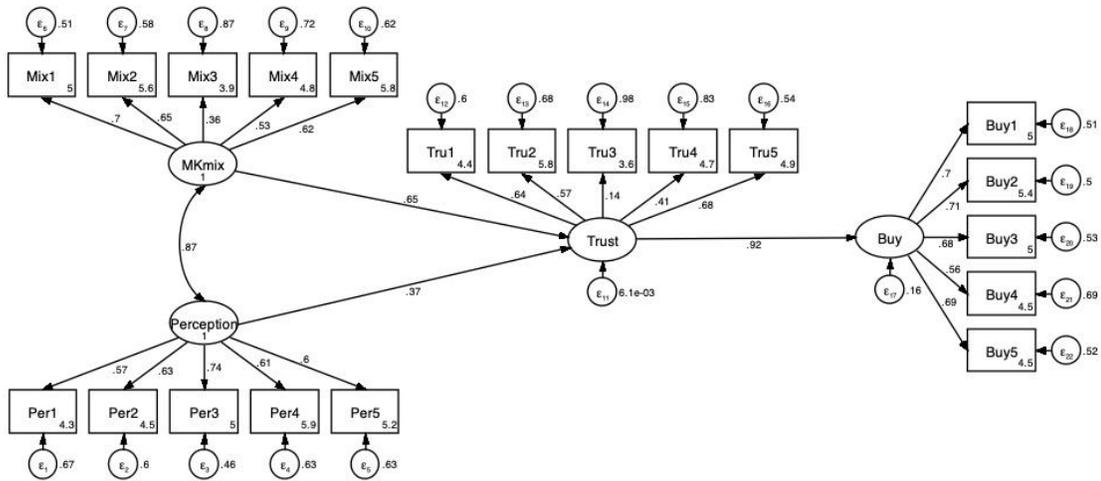
ตาราง 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของสมการโครงสร้าง

ดัชนีชี้วัด	χ^2/df	CFI	TLI	RMSEA
เกณฑ์มาตรฐาน	≤ 5.0	≥ 0.8	≥ 0.8	≤ 0.08
ผลการวิเคราะห์	3.36	0.86	0.84	0.07

จากรูปภาพประกอบ 2 ถึงแม้ว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ตัวแปรแฝง Tru3 และ Tru4 ของตัวแปรสังเกต Trust จะมีค่า 0.13 และ 0.41 ตามลำดับ และ ตัวแปรแฝง Mix3 ของตัวแปรสังเกต MKmix จะมีค่า 0.36 ซึ่งถือว่ามีความต่ำและไม่ผ่านเกณฑ์การยอมรับที่ 0.5 ซึ่งควรถูกนำออกจากการวิเคราะห์โมเดล (Hair et al., 2010) แต่เนื่องจากตัวแปรแฝงดังกล่าว เป็น ตัวแปรที่มีความสำคัญซึ่งถูกนำมาใช้เป็นข้อคำถามในการเก็บข้อมูลและใช้วิเคราะห์สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ อีกทั้งผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันที่ได้นั้น อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าตัวแปรแฝงดังกล่าว สมควรถูกใช้เป็นตัวแปรแฝงองค์ประกอบสำคัญสำหรับงานวิจัยต่อไป (Hair et al., 2017)

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของตัวแปร (Path analysis) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา พบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภค มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) เท่ากับ 0.65 อย่างมีนัยสำคัญ 0.001 (p-value < 0.05) 2) ปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่น มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) เท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญ 0.007 (p-value < 0.05) และ 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อปัจจัยการตัดสินใจซื้อโดยมีปัจจัยความเชื่อมั่นเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) เท่ากับ 0.92 อย่างมีนัยสำคัญ 0.001 (p-value < 0.05) (Hair et al., 2010) ตามรูปภาพประกอบ 3 และตาราง 2 ดังนี้

รูปภาพประกอบ 3
ผลวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา

ตาราง 2 ตารางวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของผู้บริโภคในจังหวัดพะเยา

สมมติฐานการวิจัย	Std. Path Estimate	Critical z-value	P> z	ผลวิเคราะห์
H ₁ : ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา	0.65	4.68	0.001	ยอมรับ
H ₂ : ปัจจัยพฤติกรรมกรรับรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดปลานิลพะเยา	0.37	2.66	0.007	ยอมรับ
H ₃ : ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยการรับรู้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการปัจจัยการตัดสินใจซื้อ โดยมีปัจจัยความเชื่อมั่นเป็นตัวแปรส่งผ่าน	0.92	11.24	0.001	ยอมรับ

**significant at p<0.05

5.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 63 คน จาก 9 เขตอำเภอในจังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร 16 ร้าน ผู้ประกอบการเลี้ยงปลา 22 เที่ยง และประชาชนทั่วไป จำนวน 25 คน สามารถนำมาใช้สนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณและอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อการบริโภคในจังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

1) ส่วนประสมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิล

งานวิจัยของ Armstrong et al. (2014) และ Sutherland and Jarrahi (2018) กล่าวว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย กล่าวคือ ผู้ประกอบการร้านอาหาร

ผู้ประกอบการเชียงใหม่ และประชาชนทั่วไป มีทัศนคติที่คล้ายกัน หลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานของทัศนคติ คือ แนวคิดส่วนประสมการตลาด ได้แก่ 1) คุณภาพเนื้อปลานิลที่ต้องไม่มีกลิ่นสาบของโคลน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการและพยายามแสวงหาแหล่งซื้อที่สามารถขายปลานิลดังกล่าวได้ 2) ชื่อเสียงของเกษตรกร (เจ้าของฟาร์มปลา) เนื่องจากฟาร์มปลานิลในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่จะรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งยังดำเนินกิจการการเกษตรเชิงกับการท่องเที่ยวและสวนอาหาร ดังนั้น รายนามของเกษตรกรจะเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี 3) ราคาปลานิลมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ราคาปลานิลจะอิงกับราคากลางและราคาจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล เช่น ในช่วงฤดูแล้งปลานิลจะออกสู่ตลาดค่อนข้างน้อย ทำให้มีราคาที่สูง อีกทั้งราคาขายปลีกนั้นสูงกว่าราคาหน้าฟาร์มค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นราคาที่บวกเพิ่มจากต้นทุนที่ซับซ้อน เช่น การผ่านผู้รับซื้อรายใหญ่ ผู้ค้าคนกลาง (รายย่อย) ค่าขนส่ง ค่าเช่าแผง (ร้าน) ค่าดำเนินการอื่น ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนไปซื้อปลาอื่นเพื่อการบริโภคทดแทนปลานิล และ 4) สถานที่จำหน่ายปลานิลและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของผู้ขาย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลของลูกค้า เนื่องจากคนพะเยามีความผูกพันและความเคยชินกับการซื้อปลานิลจากตลาดสดหรือรถเร่ขายตามท้องที่ต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่คนพะเยาจะได้เลือกซื้อปลาตามความพอใจ อีกทั้งการได้พูดคุยกับผู้ขายปลาอย่างเป็นทางการนั้นจะเกิดเป็นความคุ้นเคยกับผู้ขาย บ่อยครั้งสิ่งที่ลูกค้าจะได้รับ เช่น การได้ส่วนลดราคา หรือการได้ปลาตัวเล็กเป็นของแถมจากการซื้อแต่ละครั้ง จะทำให้ลูกค้าเกิดความภาคภูมิใจ ประทับใจ และจะกลับมาซื้อซ้ำอีก ดังนั้น ช่องทางการขายแบบมีหน้าร้านและการขายหน้าถึงหน้าบ้านของลูกค้า จึงมีความสำคัญอย่างมากสำหรับผู้บริโภคจังหวัดพะเยา

2) การรับรู้ ประสบการณ์ วัฒนธรรมทางสังคม และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อปลานิล

การรับรู้เกี่ยวกับบริบทของผลิตภัณฑ์มีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้บริโภคและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Van Steenburg and Naderi (2020) กล่าวคือ บริบทของปลานิลพะเยาจะผูกพันกับวิถีชีวิตของชุมชน ในมิติของการนำปลานิลมาประกอบอาหาร การรังสรรค์เมนูจากปลานิลที่ใช้เป็นวัตถุดิบ เช่น ห่อหนึ่งปลานิล ปลานิลเผาเกลือ ปลาส้ม หรือข้าวเกรียบปลานิล จะเห็นได้ว่า การบริโภคปลานิลของคนพะเยาเกิดมาจากประสบการณ์ วัฒนธรรมการกิน วิถีชีวิตชุมชน และจากผู้มีอิทธิพลทางความคิด เช่น คนในครอบครัว มิตรสหาย และคนในชุมชน อีกทั้งในด้านการรับรู้ของคนพะเยาต่างทราบกันดีว่า ปลานิลเป็นปลาที่หาซื้อได้ง่าย และมีการเลี้ยงเป็นจำนวนมากในจังหวัด

ถึงแม้ว่าการบริโภคปลานิลของคนพะเยาจะเป็นที่นิยมมาเป็นเวลานาน แต่สิ่งหนึ่งที่คนพะเยาส่วนหนึ่งไม่เคยรับรู้มาก่อน อาทิเช่น ในกรณีของคุณค่าทางโภชนาการจากเนื้อปลานิลที่ให้โปรตีนสูง และมีความสำคัญต่อร่างกายผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ดังนั้น ถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์คุณค่าทางโภชนาการจากปลานิลสู่สาธารณชนมากกว่าที่ผ่านมา เชื่อว่าประโยชน์ของปลานิลในการรับรู้ของคนพะเยาจะเป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

3) ความเชื่อมั่น ชื่อเสียงเกษตรกร ช่องทางการประชาสัมพันธ์ ต้องมีความสอดคล้องกัน

จากการศึกษา พบว่า ความเชื่อมั่นสำหรับการบริโภคปลานิลของคนพะเยาได้รับอิทธิพลจากการนำเสนอและการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของจังหวัดพะเยา เนื่องจากการนำเสนอกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย อาทิ การนำเสนอเกี่ยวกับการแสดงสินค้าแปรรูปจากปลานิลจากผู้ประกอบการทั่วจังหวัดพะเยา ทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้และรู้จักผู้ผลิตอย่างใกล้ชิด จนเกิดเป็นความน่าเชื่อถือในตัวผลิตภัณฑ์จากการมีตัวตนของผู้ผลิต หรือความน่าเชื่อถือจากการนำเสนอกระบวนการกรรมวิธีการแปรรูปอาหารจากปลานิลที่มีความสะอาดปลอดภัย นอกจากนี้กิจกรรมการมอบรางวัล แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลที่ได้รับมาตรฐานต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนภายในจังหวัด (กรมประมง กรมการค้าภายใน สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา หรือหอการค้า

จังหวัดพะเยา) ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในตัวเกษตรกรจนนำไปสู่การสร้างชื่อเสียงให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

อ้างอิงผลการวิเคราะห์ข้างต้น ผลที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Van et al. (2020: 100) พบว่าความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพก่อให้เกิดการสร้างตราสินค้าที่เข้มแข็ง และสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค Kim & Peterson (2017) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคเกิดจากการรับรู้และประสบการณ์ของผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนาดีที่ผู้ผลิตมอบให้แก่ผู้บริโภค เช่น การกำหนดราคาสินค้าที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้าและบริการ Cheng and Jiang (2020) พบว่า การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างความไว้วางใจให้เกิดแก่ตัวผู้ผลิตในมุมมองของผู้บริโภคได้

6. อภิปรายและสรุปผล

ที่ผ่านมาการแก้ปัญหาปลานิลล้นตลาดในจังหวัดพะเยา อันมาจากการควบคุมปริมาณปลานิลที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การควบคุมปริมาณบ่อเลี้ยง การดูแลการนำเข้าปลานิลจากจังหวัดใกล้เคียง ให้ปลานิลมีปริมาณในตลาดที่เหมาะสม ในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถที่จะทำได้ ทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการรับประทานปลานิลในจังหวัดพะเยา การคิดค้นนวัตกรรมการเลี้ยงปลานิลในรูปแบบใหม่ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำ แต่กิจกรรมดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาขึ้นได้ และไม่ก่อให้เกิดการบริโภคจากภาคประชาชนอย่างแท้จริง อาจเป็นผลมาจากการที่ในแต่ละกิจกรรมนั้นได้ดำเนินการจากหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมีความพยายามทำการศึกษา โดยการบูรณาการแนวคิดด้านการตลาดที่หลากหลายไว้ด้วยกัน และทำการทดสอบถึงความสอดคล้องการทำงานร่วมกันของปัจจัยการตลาดและปัจจัยของพฤติกรรมผู้บริโภคของภาคประชาชน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การตลาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการส่งเสริมการบริโภคปลานิลพะเยาให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายและสรุปผล ดังนี้ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ได้แก่ คุณภาพของเนื้อปลานิล (ไร้กลิ้นโคลนและกลิ่นคาวของปลา) การตั้งราคาขายปลานิลในตลาดปลาที่มาจากเชียงใหม่ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดพะเยา แหล่งจำหน่ายปลานิล (แหล่งจำหน่ายส่วนใหญ่ คือ ตลาดสด) และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างผู้ประกอบการเชียงใหม่กับลูกค้า (ลูกค้าคาดหวังของแถมและความสนทนากับผู้ขายในแต่ละครั้งในการซื้อปลา) พร้อมด้วยปัจจัยด้านการรับรู้ของผู้บริโภคพะเยา เช่น การปลูกฝังการรับประทานปลานิลจากสมาชิกคนในครอบครัว การรับรู้การนำปลานิลเป็นวัตถุดิบในอาหารที่หลากหลาย การรับรู้ที่เกิดจากการประชาสัมพันธ์เทศกาลกินปลานิลของจังหวัดพะเยา การประชาสัมพันธ์ถึงชื่อเสียงและมาตรฐานบ่อปลาของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล (ผู้ได้มาตรฐาน Good Aquaculture Practices: GAP) การประชาสัมพันธ์ร้านอาหารในโครงการ และการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าทางโภชนาการจากเนื้อปลานิล ก่อให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ กระทั่งกลายเป็นความคุ้นเคยของผู้บริโภค ความคุ้นเคยกับการรับประทานปลานิลตามเทศกาลของคนพะเยา (ปลานิลเผาเกลือ ปลาต้ม ปลานิลทอดสมุนไพร ห่อหนึ่งปลานิล และข้าวเกรียบปลานิล) ความคุ้นเคยกับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล ความคุ้นเคยกับร้านอาหารที่เคยใช้บริการ ซึ่งความคุ้นเคยดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกด้านความเชื่อที่ผู้บริโภค คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในจังหวัดพะเยามีความพยายามที่จะส่งมอบคุณค่าจากปลานิลที่ดีที่สุดไปยังผู้บริโภคเพียงใด ซึ่งผู้บริโภคสำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ ผู้บริโภคคนสุดท้าย (ประชาชนทั่วไป) และผู้บริโภคที่เสมือนเป็นคนกลางการตลาด เช่น ผู้ประกอบการ

ร้านอาหาร ผู้ประกอบการเชียงใหม่ ที่มีทัศนคติคล้ายกัน (ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ) คือ ไซส์ขนาดของปลานิลได้ขนาดเหมาะสม เนื้อแน่น ไร้กิ้นโคลนและกลิ่นคาวปลา รสชาติดี รสอร่อย และหาซื้อได้ง่าย และในท้ายที่สุดปัจจัยดังกล่าวต่างเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปลานิลเพื่อบริโภคของคนพะเยา อีกนัยหนึ่ง ประชาชนพะเยาบางส่วน หลังจากทราบสาเหตุที่แท้จริงที่ทางจังหวัดได้ดำเนินการจัดกิจกรรมจัดนิทรรศการส่งเสริมการกินปลาแล้ว ทำให้ต่างมีทัศนคติเชิงบวกตรงกัน คือ ความต้องการช่วยเหลือเกษตรกรจากสถานการณ์ปลานิลล้นตลาด อีกทั้งยังต้องการช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในจังหวัดพะเยาอีกด้วย

งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของอุปสงค์ตลาดปลานิลและการเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติของผู้บริโภคจังหวัดพะเยาที่ได้รับอิทธิพลจากการบูรณาการ ของปัจจัยการตลาดและปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อ มีผลต่อการขับเคลื่อน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวิชาการ กล่าวคือ 1) การออกมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของคนพะเยาทำให้เศรษฐกิจภายในจังหวัดมีความเคลื่อนไหว 2) การพบเจอระหว่างผู้บริโภค ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการเชียงใหม่ เกษตรกร ภาคราชการและเอกชน ก่อให้เกิดการรับรู้ ความคุ้นเคย ความปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน นับว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนภายในจังหวัด และ 3) กรอบแนวคิดที่มาจากผลงานวิจัยเชิงวิชาการ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง โดยการเน้นสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการบริโภคปลานิลในจังหวัดพะเยาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องผลงานวิจัยของ Sirinthnathorn and Thewtanom (2022) พบว่า การพัฒนาองค์ประกอบและการแปรรูปปลานิลด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณภาพที่ดีและการนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้และมีความเชื่อมั่นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ Laophuangsak (2020) พบว่า การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ วิถีชีวิต และการพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิมที่ผลิตมาจากคนในวิสาหกิจชุมชนส่งผลให้เกิดความน่าสนใจและเกิดความต้องการซื้อของผู้บริโภคในท้องถิ่นนั้น เกิดการกระจายรายได้ เกิดทางเลือก เกิดโอกาสในการสร้างอาชีพและต่อยอดเศรษฐกิจในชุมชนได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ประโยชน์เชิงวิชาการของงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยการตลาดและปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค ได้แก่ ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ ความเชื่อมั่น และการตัดสินใจซื้อ ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกัน คือ 1) ส่วนประสมการตลาดและการรับรู้ต่างส่งผลต่อความเชื่อมั่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่มีผลการศึกษาในลักษณะเดียวกัน (Auying & Visitnitikija, 2019; Yukongtum et al., 2019; Chum-un & Jaikaew, 2020) อีกทั้ง 2) ความเชื่อมั่นเป็นปัจจัยคั่นกลางของความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการร่วมกันของส่วนประสมการตลาดกับการรับรู้แล้วส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในท้ายที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในบริบทการตลาดสินค้าพืชผลทางเกษตรทั่วไป สืบค้นมาจากอุตสาหกรรม การประมง ผลผลิตด้านปศุสัตว์ รวมไปถึงสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มาจากสมุนไพรของไทย (Rujisrisaroj, 2015; Pithuk et al., 2019; Thamsirirpong, 2019; Paopeng, Phonsuk & Pongutta, 2021)

นอกจากนี้ผลงานวิจัยยังคงสนับสนุนทฤษฎีด้านสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ว่าด้วย ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคเป็นปัจจัยเริ่มต้นแห่งการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มาพร้อมกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดโดยมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก ปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ความไว้วางใจเชื่อใจใน

คุณภาพของสินค้าหรือบริการ 2) ชื่อเสียงที่ดีของผู้ประกอบการ (เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน บริษัทห้างร้าน) 3) ความรู้สึกที่ผู้บริโภคสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์หลังการซื้อที่ผู้ประกอบการส่งมอบคุณค่าแก่ผู้บริโภค อาทิเช่น การรับรู้ได้ว่าผู้ประกอบการมีความประสงค์ต่อตัวผู้บริโภค (การไม่ถูกเอาเปรียบในด้านปริมาณสินค้า ราคา ยุติธรรม สินค้าตรงตามความต้องการของผู้บริโภค) และ 4) ศักยภาพการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ ในมิติของ ศักยภาพในการผลิตสินค้าและบริการ ศักยภาพของการสื่อสารองค์กรไปยังผู้บริโภค (Srinorajan & Chaisuwan, 2019) หรือแม้กระทั่งศักยภาพในการจัดการระบบการขนส่งสินค้าไปยังผู้บริโภคที่ดี ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการแก่ผู้บริโภคสูงสุด (Delgado-Ballester, 2004; Liu et al., 2018)

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดแก่ผู้บริโภค นับเป็นความสำเร็จที่ควรให้ความสำคัญ การสร้างความเชื่อมั่นจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ ความเชื่อมั่นจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ทั้งด้านดีและไม่ดีจากผู้ผลิต/ผู้ขาย ความเชื่อมั่นเป็นจุดเชื่อมโยงในการสร้างความผูกพันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ความเชื่อมั่นก่อให้เกิดอุปสงค์ในสินค้าชนิดต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นกลยุทธ์การสร้างตราสินค้า (แบรนด์) การสร้างความภาคภูมิใจในตราสินค้าของลูกค้า รวมไปถึงการสร้างอัตลักษณ์ของตราสินค้า สอดคล้องกับบุคลิกของลูกค้าอีกด้วย ความเชื่อมั่นสามารถสร้างได้จากการ ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่ผู้บริโภคได้พบเห็น การนำเสนอสินค้าที่ดีและเหมาะสมกับราคาแก่ผู้บริโภค การแสดงศักยภาพของผู้ผลิต การนำเสนอข่าวสารองค์กรและผู้บริหาร และการนำเสนอด้านความเป็นกันเองและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค การที่ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ นักการตลาด ต้องการที่จะสร้างความยั่งยืนแก่ธุรกิจหรือสร้างภาพลักษณ์ทางธุรกิจที่ดี การสร้างความเชื่อมั่นจึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก ในการวางแผนธุรกิจ ดังนั้น การกำหนดแนวทางการดำเนินกลยุทธ์การตลาดในการส่งเสริมการบริโภคกับผลผลิตทางการเกษตร จะต้องประกอบไปด้วย แนวคิดด้านส่วนประสมการตลาด แนวคิดด้านการรับรู้ของผู้บริโภค ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และความเข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ พบว่า ปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคปลานิลของจังหวัดพะเยา ประกอบไปด้วย ส่วนประสมการตลาด การรับรู้ของผู้บริโภค ความเชื่อมั่น และกระบวนการตัดสินใจซื้อ และสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางกลยุทธ์การตลาดที่สามารถประยุกต์ใช้ได้เชิงบูรณาการร่วมกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ได้ แต่ กระนั้น งานวิจัยนี้ยังขาดความสมบูรณ์ในมิติการศึกษาเรื่องการสร้างตราสินค้า (แบรนด์) อย่างถ่องแท้และการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะแก่ปลานิลพะเยาให้เป็นที่รับรู้ต่อประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดอื่น ๆ ดังเช่น ความประสบความสำเร็จการสร้างอัตลักษณ์แก่ปลานิลสายน้ำไหล ในพื้นที่ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย (Kasettumkin, 2019) นักวิจัยเชื่อว่า การสร้างอัตลักษณ์แก่แบรนด์ปลานิลพะเยาจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Armstrong, G., Adam, S., Denize, S., & Kotler, P. (2014). *Principles of marketing*. Australia : Pearson.
- Asif, M., Xuhui, W., Nasiri, A., & Ayyub, S. (2018). Determinant factors influencing organic food purchase intention and the moderating role of awareness: A comparative analysis. *Food Quality and Preference*, 63, 144-150.

- Auying, O., & Visitnitikija, V. (2019). Marketing Mixed Factors Affecting to Buying Decision of Healthy Shoes for the Middle-aged. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 14(48), 13-21.
- Bhaskara, S., & Bawa, K. S. (2021). Societal digital platforms for sustainability: Agriculture. *Sustainability*, 13(9), 5048.
- Cheng, Y., & Jiang, H. (2020). How do AI-driven chatbots impact user experience? Examining gratifications, perceived privacy risk, satisfaction, loyalty, and continued use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 64(4), 592-614.
- Chum-un, M., & Jaikaew, A. (2020). Brand Design, Business model and Creative Marketing Ideas Strategy in products from Makiang in Chiang Mai Province. *Journal of Accountancy and Management*, 12(4), 13-29.
- Creswell, J. W., Klassen, A. C., Plano Clark, V. L., & Smith, K. C. (2011). Best practices for mixed methods research in the health sciences. Bethesda (Maryland): *National Institutes of Health*, 2013, 541-545.
- Delgado-Ballester, E. (2004). Applicability of a brand trust scale across product categories: A multigroup invariance analysis. *European Journal of Marketing*, 38(5-6), 573-592.
- Department of Fisheries. (2020). *Fisheries Statistics, Fisheries Development Policy and Planning Division*. Retrieved on 22 August 2022, from <https://www4.fisheries.go.th/strategy-stat>
- Fitriah, A. W., Rosdi, S. N., Rosli, M. M., Aziz, Z. A., Ibrahim, W. M. Y. W., Radzi, M. S. N. M., & Yaacob, A. A. (2019). The effects of marketing mix on small fish farming business performance. *Revista Publicando*, 6(19), 1-16.
- Foxall, G. R., & Yani-de-Soriano, M. M. (2005). Situational influences on consumers' attitudes and behavior. *Journal of Business research*, 58(4), 518-525.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., & Black, W. C. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective (7th ed.)*. Upper Saddle River, NJ : Pearson.
- Hair Jr, J. F., Matthews, L. M., Matthews, R. L., & Sarstedt, M. (2017). PLS-SEM or CB-SEM: updated guidelines on which method to use. *International Journal of Multivariate Data Analysis*, 1(2), 107-123.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- Karaket, T., Seel-audom, M., & Areechon, N. (2022). Analysis and Synthesis of Knowledge from Nile Tilapia Philosophers for Sustainable Culture in the Northern Thailand. *Thai Science and Technology Journal*, 29(3), 455-468.
- Kasettumkin. (2019). *The most expensive Tilapia in Thailand*. Retrieved on 22 August 2022, from https://kasettumkin.com/dolmanus/article_32351.

- Kim, Y., & Peterson, R. A. (2017). A Meta-analysis of online trust relationships in e-commerce. *Journal of Interactive Marketing*, 38, 44-54.
- Kung, M. L., Wang, J. H., & Liang, C. (2021). Impact of purchase preference, perceived value, and marketing mix on purchase intention and willingness to pay for pork. *Foods*, 10(10), 2396.
- Liu, Y., Hong, Z., Zhu, J., Yan, J., Qi, J., & Liu, P. (2018). Promoting green residential buildings: Residents' environmental attitude, subjective knowledge, and social trust matter. *Energy Policy*, 112, 152-161.
- Laophuangsak, P. (2020). Application of Local Wisdom to Promote Added Value of Coconut Products Based on Creative Economy of Community Enterprises in Samut Songkram. *Journal of Economics and Management Strategy*, 7(1), 95-108.
- Longhurst, R. (2003). Semi-structured interviews and focus groups. *Key Methods in Geography*, 3(2), 143-156.
- Martin, G. (2011). The importance of marketing segmentation. *American journal of business education (AJBE)*, 4(6), 15-18.
- Paopeng, C., Phonsuk, P., & Pongutta, S. (2021). Fresh Vegetable Consumer Perceptions; Understanding and Trusting Participatory Guarantee Systems Labelling. *King Mongkut's Agricultural Journal*, 39(1), 74-81.
- Phayao provincial fisheries office. (2022). *The success of the implementation of the large-scale agricultural extension system (Tilapia) project: A case of Bantum fish farming cooperative group Phayao province*. Retrieved 22 August 2022, from <https://www.fisheries.go.th/fpo-phayao>
- Pinthong, C., Na Prathum S. & Luksitamas, P. (2013). The Thai Product and AEC Countries' Product Perception of Thai Consumer. *Journal of research and innovation Nakhon Sawan Rajabhat University*, 3(2), 1-11.
- Pithuk, L., Rungsisawat. S., Pungniran, B., & Kortana, T. (2019). The Influence of Customer Behavior, Value Proposition, and Digital Marketing Affecting Online Trust of Small and Medium Enterprises' Entrepreneurs in Thailand: A Case Study of Herb Business. *Siam Academic Review*, 2(37), 72-90.
- Ramos, J. S., Watanabe, C. Y., Traina Jr, C., & Traina, A. J. (2018). How to speed up outliers removal in image matching. *Pattern Recognition Letters*, 114, 31-40.
- Rana, J., & Paul, J. (2020). Health motive and the purchase of organic food: A meta-analytic review. *International Journal of Consumer Studies*, 44(2), 162-171.
- Ribeiro, A. R., Altintzoglou, T., Mendes, J., Nunes, M. L., Dinis, M. T., & Dias, J. (2019). Farmed fish as a functional food: perception of fish fortification and the influence of origin–insights from Portugal. *Aquaculture*, 501, 22-31.
- Rujisrisaroj, C. (2015). The Effect Avian Influenza (Bird Flu) on Information Perception Chicken Purchase and In Bangkok. *Veridian E-Journal Science and Technology Silpakorn University*, 1(5), 1-10.
- Shafiq, R., Raza, I., & Zia-ur-Rehman, M. (2011) Analysis of the factors affecting customers purchase intention: The mediating role of perceived value. *African Journal of Business Management*, 5(26),

10577-10585.

- Sirinathornand, N., & Thewtanom, T. (2022). Strategy and Development Alternative Marketing Communication for Processed Tilapia Products of Farmers' Group in Nakhon Pathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 6(1), 71-90.
- Srinorajan, S., & Chaisuwan, B.- nga. (2019). Branding Process and Online Marketing Communication for Organic Products. *Thai Agricultural Research Journal*, 37(2), 177-185.
- Srepirote, K., & Deesukanan, C. (2021). A Structural Equation Model of Consumer Behaviour Towards Honey Products: A Case Study of Phayao Province. *Academic Journal for the Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University*, 4(2), 67-82.
- Sureshchandar, G. S., Rajendran, C., & Kamalanabhan, T. J. (2001). Customer perceptions of service quality: A critique. *Total quality management*, 12(1), 111-124.
- Sutherland, W., & Jarrahi, M. H. (2018). The sharing economy and digital platforms: A review and research agenda. *International Journal of Information Management*, 43, 328-341.
- Thamsirirong, S. (2019). Behavior and marketing mix of purchasing decision for processed pork products of consumers in Nakhon Pathom Province. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 6(1), 152-167.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimension items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163-171.
- Van, H. N., Pham, L., Williamson, S., Huong, V. T., Hoa, P. X., & Trang, P. L. H. (2020). Impact of perceived risk on mobile banking usage intentions: Trust as a mediator and a moderator. *International Journal of Business and Emerging Markets*, 12(1), 94-118.
- Van Steenburg, E., & Naderi, I. (2020). Unplanned purchase decision making under simultaneous financial and time pressure. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 28(1), 98-116.
- Yukongtum, J., Sakkatat, P., Kruekum, P., Palapanya, P., Vetchasitniraphai, N., & Jeerat, P. (2019). Creating a marketing mix of strawberry farmers in Samoeng district, Chiang Mai province. *Journal of Agricultural Production*, 1(1), 55-67.
- Xia, Y., & Yang, Y. (2019). RMSEA, CFI, and TLI in structural equation modeling with ordered categorical data: The story they tell depends on the estimation methods. *Behavior Research Methods*, 51(1), 409-428.

ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19

Value Relevance of Book Value, Earnings per Share and Free Cash Flow of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand Before and During the COVID-19 Situation

รัชณีกรณีย์ โยชาลี¹ จิราภา ชาลาธราวัฒน์², จิรัฏฐติกา วุฒิพันธ์³, และสุมินทร เบ้าธรรม⁴
Ratchaneekorn Yochalee¹, Jirapa Chalatharawat², Jiraditkhan Wutiphan³, and Sumintorn Baotham⁴

Received : May 22, 2023 Revised : August 11, 2023 Accepted : August 15, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชีกำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2564 ยกเว้นบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานกองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุน บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และบริษัทที่ปิดกิจการที่ไม่ใช่ 31 ธันวาคม รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2,356 ตัวอย่าง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) ในการอธิบายความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) และ ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) ผลการศึกษาพบว่าความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ ช่วงก่อนและ ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีค่าลดลงจาก 67.40% เป็น 51.10% เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ถดถอยของตัวแปรอิสระพบว่า กำไรต่อหุ้นมีค่าสูงที่สุด ช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 มีค่าเท่ากับ 5.517 ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีค่าเท่ากับ 1.543 มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.01) สรุปได้ว่า กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง และกำไรต่อหุ้นเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในราคาหลักทรัพย์มากกว่ากระแสเงินสดอิสระ ในขณะที่มูลค่าตามบัญชีมีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ ราคาหลักทรัพย์

* นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

* Master Student, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus

^{2,3} อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

^{2,3} Lecturer, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

⁴ Assistant Professor, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan

Sakon Nakhon Campus

Corresponding author e-mail: yochalee2@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the ability to explain the securities prices of book value, earnings per share and free cash flow of companies listed on the Stock Exchange of Thailand before and during the COVID-19 situation. The population used in the research were 2,356 companies listed on the Stock Exchange of Thailand during 2018 - 2021, except the companies in the Financial Industry Group, the companies undergoing rehabilitation Property Funds and Investment REITs Companies with incomplete information and companies whose fiscal year is not the 31th December, using the adjusted multiple coefficient (Adjusted R²) to describe the ability to explain the securities prices. The analysis was divided into 2 periods, namely, before the COVID-19 situation (2018-2019) and during the COVID-19 situation (2020-2021). The results of the study showed that the ability to explain the securities prices of book value, earnings per share, free cash flow and size of business before COVID-19 situation and COVID-19 situation has decreased from 67.40 percent to 51.10 percent. When considering the regression coefficient of the independent variable, it was found that the earnings per share had highest value before the COVID-19 situation was equal to 5.517 and during the COVID-19 situation was equal to 1.543 with statistical significance (p-value < 0.01). It concluded that earnings per share and free cash flow were able to explain securities prices. During the COVID-19 situation, it has the ability to explain the decrease in the price of securities, and earnings per share are variables affecting changes in the price of securities rather than free cash flow during book value was able to increase value relevance of securities prices.

Keywords : Book value, Earnings per share, Free cash flow, Stock price

1. บทนำ

ข้อมูลทางบัญชีมีความสำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งต่อนักลงทุนในตลาดทุนปัจจุบัน เนื่องจากแสดงถึงทรัพยากรและผลการดำเนินงานของกิจการ คุณค่าของข้อมูลทางบัญชีที่มีต่อผู้ใช้ (User) ไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ รัฐบาล หน่วยงานราชการ และสาธารณชน โดยข้อมูลทางบัญชีมีลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้ (Relevance) และความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) ทั้งนี้ ลักษณะของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจควรสามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต และช่วยยืนยันผลการดำเนินงานในอดีตได้ (สภานิติบัญญัติ, 2566) การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายข้อมูลทางบัญชีที่ทั้งงานวิจัยที่ศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักลงทุนจะใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีเหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจลงทุน เมื่อข้อมูลนั้นทำให้นักลงทุนสามารถคาดการณ์มูลค่าที่จะได้รับในอนาคต ซึ่งความสามารถของข้อมูลนี้จะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ (Puspa et al., 2023)

การศึกษาความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของข้อมูลทางบัญชีพัฒนาขึ้นโดยสมมติฐานตลาดที่มีประสิทธิภาพ (The Efficient Market Hypothesis: EMH) เป็นตลาดที่อธิบายถึงราคาหลักทรัพย์ที่สะท้อน

จากข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยการตอบสนองข่าวสารข้อมูลที่แพร่ไปยัง นักลงทุน Fama (1991) ได้แบ่งประสิทธิภาพของตลาดเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับต่ำ (Weak Form Market Efficiency) เป็นตลาดที่ราคาหลักทรัพย์ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับราคาซื้อขายในอดีต (2) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับกลาง (Semi-strong Form Market Efficiency) เป็นตลาดที่ราคาหลักทรัพย์ ในตลาดสะท้อนถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดเป็นตลาดที่มีประสิทธิภาพ ในระดับกลางนี้ กล่าวคือ ราคาหลักทรัพย์จะมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและ นโยบายต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว (ศุภาวัฒน์ วัฒนธนนปติ และคณะ, 2555) และ (3) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง (Strong Form Market Efficiency) เป็นตลาดที่ราคาหลักทรัพย์ได้สะท้อนข้อมูลข่าวสารทั้งหมดรวมทั้งข้อมูลสาธารณะ และข้อมูลภายในของกิจการ

จากแนวคิดสมมติฐานตลาดที่มีประสิทธิภาพและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของโลก รวมถึงผลกระทบต่อตลาดทุนของ ประเทศไทย โดยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม พ.ศ. 2563 การซื้อขายหลักทรัพย์มีความผันผวนรุนแรง และ ราคาหลักทรัพย์โดยรวมเปลี่ยนแปลงสูงมาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงประกาศหยุดการซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นการชั่วคราวถึงสามครั้ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) เพื่อให้ให้นักลงทุนมีเวลาในการตรวจสอบข้อมูล ข่าวสารที่มีผลกระทบต่อการลงทุนได้อย่างครบถ้วน

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ของข้อมูลทางบัญชีมีนักวิจัย ทำการศึกษา ได้แก่ Senthilnathan and Kajoon (2013) ศึกษาความสามารถอธิบายหลักทรัพย์ โดยใช้แบบจำลอง ของ Ohlson (1995) และมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรในการอธิบายราคาหลักทรัพย์จากสองตัวแปรเป็นสามตัวแปร ประกอบด้วย สินทรัพย์สุทธิต่อหุ้น กำไรสุทธิต่อหุ้น และเงินปันผลต่อหุ้น ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองสามารถ อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธิธรา จิระอุดมสาโรจน์ (2560) พบว่า มูลค่าราคาตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และเงินปันผล สามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และกิตติมา อัครนุงศ์ (2560) พบว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 ระหว่าง ปีพ.ศ. 2554 – 2558 กำไรทางบัญชีมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชีและ กระแสเงินสด จากหลักฐานดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่า ในบริบทของประเทศไทย ข้อมูลกำไรเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ มากกว่ามูลค่าตามบัญชี ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศที่พบว่ามูลค่าตามบัญชีเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์และ อธิบายราคาหลักทรัพย์มากกว่ากำไรต่อหุ้น (Francis & Schier, 1999; Ahmadi & Bouri, 2018)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิจัยที่ทำการศึกษาศักยภาพในการอธิบายหลักทรัพย์ของข้อมูลทางบัญชีที่ทำการศึกษ ภายใต้อสถานการณ์โควิด-19 ที่อาจจะมีผลกระทบต่อประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชี ได้แก่ Sari and Suharti (2021) ได้ศึกษา ผลกระทบของประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ในสถานการณ์โควิด-19 ของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์จาการ์ตาประเทศอินโดนีเซีย ในกลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์และยาและพบว่าในสถานการณ์โควิด-19 กำไรต่อหุ้นมีผลกระทบเชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเมื่อกำไรต่อหุ้นเพิ่มขึ้นจะส่งผล ทำให้ราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วย ยศวิภาณุญณ์ กอบภาณุณพุดติ และภัทรณัชชา โชติคุณากิตติ (2564) พบว่า สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแตกต่างไปจากเดิม อาจ กล่าวได้ว่าสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบต่อการใช้งานและการเงิน ของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และเกิดการ เปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์เป็นไปตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ของ Spence (1973) ที่

อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์เป็นไปได้อาจเกิดจากพฤติกรรมของผู้บริหารในการให้ข้อมูลกับผู้ถือหุ้น นักลงทุน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไรในอนาคต ที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ จากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้อมูลทางบัญชีที่ผู้บริหารเปิดเผยต่อสาธารณะอาจจะมีประโยชน์ต่อนักลงทุนหรือมีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์เดิม จากสถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้น แนวคิดประโยชน์ ของข้อมูลทางบัญชี และแนวคิดสมมติฐานตลาด ที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่คำถามของงานวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ ของข้อมูลทางบัญชีในสถานการณ์โควิด-19 จะสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างไร และยังมีข้อมูลทางบัญชีอื่นที่นอกเหนือจากที่เคยศึกษามาแล้วในอดีต ได้แก่ กระแสเงินสดอิสระ (Free Cash Flow) ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงถึงกระแสเงินสดที่ฝ่ายบริหารสามารถนำไปใช้ได้โดยอิสระ เช่น การจ่ายเงินปันผล การลงทุน หรือการขยายกิจการเพื่อหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในอนาคตจะเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อนักลงทุนในการใช้ตัดสินใจลงทุนหรือประเมินราคาหลักทรัพย์ในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ได้หรือไม่อย่างไร

ความสำคัญดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการศึกษาข้อมูลทั้งในช่วงระยะเวลาก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ผลที่ได้รับจากการศึกษานี้ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของข้อมูลทางบัญชีในบริบทหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และศึกษาคุณค่าหรือความสามารถของข้อมูลทางบัญชี เช่น กระแสเงินสดอิสระ ในการร่วมวิเคราะห์ถึงความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ที่มีความแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต และข้อค้นพบจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน ที่จะสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจลงทุนได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานการวิจัย

2.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของข้อมูลทางบัญชีเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจ การศึกษาโดยส่วนใหญ่อยู่ภายใต้สมมติฐานตลาดที่มีประสิทธิภาพ (The Efficient Market Hypothesis: EMH) และตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่ คือแบบจำลองของ Ohlson (1995) เป็นแบบจำลองที่แสดงถึงมูลค่าตามบัญชี และกำไรต่อหุ้นของกิจการสามารถเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงสิ่งที่นักลงทุนคาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการประยุกต์ใช้แบบจำลองนี้โดยเพิ่มข้อมูลทางบัญชี เช่น กระแสเงินสดจากการดำเนินงานเข้าไปร่วมทดสอบ (Ho et al., 2001; Puspa et al., 2023; ยศวินกาญจน์ กอบกาญจน์พฤติ และภัทรณัฐชา โชติคุณากิตติ, 2564) ซึ่งผลการศึกษพบว่ามูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ และ Hassan and Haque (2017) ได้อธิบายไว้ว่ากำไรต่อหุ้น และมูลค่าตามบัญชีมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์

นอกจากนี้ กระแสเงินสดอิสระเป็นข้อมูลทางบัญชีที่มีนักวิจัยให้ความสนใจเพิ่มขึ้น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า กระแสเงินสดอิสระ (Free Cash Flows) เป็นข้อมูลทางบัญชีที่มีนักวิจัยพยายามที่จะศึกษามากยิ่งขึ้น เนื่องจากกระแสเงินสดอิสระเป็นจำนวนเงินของกิจการภายหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่สามารถนำไปลงทุน จ่ายคืนเงินกู้ยืม หรือจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ กล่าวได้ว่ากระแสเงินสดอิสระเป็นข้อมูลทางบัญชีที่แสดงถึงความสามารถในการสร้างมูลค่าให้กับผู้มีส่วนได้เสียของกิจการในอนาคต โดย Bhandari and Adams (2017)

ได้กล่าวไว้ว่า กระแสเงินสดอิสระเป็นสิ่งที่ดึงดูดและมีความหมายต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งกิจการที่มุ่งหวังกำไรและไม่มุ่งหวังกำไร เนื่องจากกระแสเงินสดอิสระเป็นเงินที่กิจการสามารถนำมาใช้จ่ายให้กับผู้ถือหุ้นหรือฝ่ายบริหารของกิจการได้ และกระแสเงินสดอิสระมีวิธีการวัดหลายวิธี โดยการวัดกระแสเงินสดอิสระจากนำกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักด้วยรายจ่ายจ่ายฝ่ายทุน (Capital Expenditures) หรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่ใช้ในการซื้อสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเพื่อจะสร้างการเติบโตของกิจการเป็นวิธีหนึ่งที่นักวิจัยให้ความสนใจศึกษา และยืนยันว่าเป็นวิธีวัดกระแสเงินสดอิสระที่ถูกต้อง โดยผลการศึกษาของ Fu et al. (2022) ยืนยันว่า กิจการที่มีกระแสเงินสดอิสระสามารถสะท้อนถึงราคาหลักทรัพย์ และกล่าวกระแสเงินสดเป็นแหล่งข้อมูลหลักที่สะท้อนถึงข้อมูลทางการเงินพื้นฐานที่นักลงทุนใช้ในการประเมินธุรกิจ

Sari and Suharti (2021) ได้ทดสอบผลกระทบของข้อมูลที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ ประกอบด้วย อัตราภาษีเงินได้ กำไรต่อหุ้น และอัตราการเติบโตของยอดขายในสถานการณ์โควิด-19 โดยทำการเก็บข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และได้สรุปผลการศึกษาว่า กำไรต่อหุ้นมีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเมื่อกำไรต่อหุ้นเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วย โดยอัตราการเติบโตของยอดขายไม่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ และ วนิตา ชุตินากุล และคณะ (2565) ยืนยันว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นและกำไรต่อหุ้นร่วมกันทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ โดยมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในราคาหลักทรัพย์มากกว่ากำไรต่อหุ้น แสดงให้เห็นถึงข้อมูลทางบัญชีที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ลงทุน

ยศวินกาญจน์ กอบกาญจนพุดติ และ ภัทรณัชชา โชติคุณากิตติ (2564) พบว่า ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่างไปจากเดิม โดยในช่วงก่อนการเกิดสถานการณ์โควิด-19 กำไรทางบัญชี มูลค่าตามบัญชีและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน มีความเกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์ตามลำดับ ในขณะที่ช่วงการเกิดสถานการณ์มูลค่าตามบัญชีมีความเกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์มากที่สุด รองลงมาคือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกำไรทางบัญชี ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างทำให้สรุปได้ว่าการเกิดสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้ความเกี่ยวข้องในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแตกต่างไปจากเดิม และการศึกษาของ พัชรินทร์ บุญนุ่น และคณะ (2560) ให้ข้อสรุปว่าอัตราส่วนมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น และอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร

2.2 สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ นำไปสู่สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 : มูลค่าตามบัญชี มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ โดยในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง

สมมุติฐานที่ 2 : กำไรต่อหุ้น มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ โดยในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง

สมมุติฐานที่ 3 : กระแสเงินสดอิสระ มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ โดยในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 มีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง

ราคาหลักทรัพย์ (Stock Price) หมายถึง มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2564 ที่คำนวณจากราคาปิดของหลักทรัพย์ ณ วันที่ 31 มีนาคมของปีถัดไป เป็นราคาหุ้นที่นักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ (อนุวัฒน์ ภัคดี และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2563)

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุด 31 ธันวาคม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุน บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และเก็บข้อมูลจากงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2564 จากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) มีตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 2,356 ตัวอย่าง รายละเอียดการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	2561	2562	2563	2564	รวม
จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	665	694	724	759	2,842
หัก ธุรกิจการเงิน บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน, กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุน	65	67	70	74	276
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่ตรงตามเกณฑ์การเลือกตัวอย่าง	11	38	65	96	210
จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น	589	589	589	589	2,356

3.2 ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาศักยภาพในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) มีตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาแสดงได้ 4 ตัวแบบจำลอง ดังนี้

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 BV_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \epsilon_{it} \quad \dots \dots \dots (1)$$

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 EPS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \epsilon_{it} \quad \dots \dots \dots (2)$$

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 FCF_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \epsilon_{it} \quad \dots \dots \dots (3)$$

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 BV_{it} + \beta_2 EPS_{it} + \beta_3 FCF_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \epsilon_{it} \quad \dots \dots \dots (4)$$

โดย P_{it} คือ ราคาหลักทรัพย์ของบริษัท i ณ เวลา t หมายถึง ราคาตลาดของหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ณ 31 มีนาคม ของปีถัดไป

- BV_{it} คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัท i ณ เวลา t มีวิธีคำนวณโดยนำสินทรัพย์รวม หักหนี้สินรวมหารจำนวนหุ้นของบริษัทที่ชำระแล้ว
- EPS_{it} คือ กำไรต่อหุ้นของบริษัท i ณ เวลา t มีวิธีคำนวณโดยนำกำไรสุทธิหารจำนวนหุ้นที่ชำระแล้ว
- FCF_{it} คือ กระแสเงินสดอิสระของบริษัท i ณ เวลา t มีวิธีคำนวณโดยนำกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน หักจ่ายฝ่ายทุน
- $SIZE_{it}$ คือ ขนาดของกิจการของบริษัท i ณ เวลา t คำนวณได้จากจำนวนสินทรัพย์รวมของกิจการโดยใช้ลอการิทึม (Logarithm)
- ϵ คือ ค่าความคลาดเคลื่อน
- β_0 คือ ค่าคงที่
- β_{1-4} คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ 1-4

3.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาศักยภาพในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) และ ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ค่าสูงสุด (Maximum) และ ค่าต่ำสุด (Minimum)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่
 - 2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัว และตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน หรือปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)
 - 2.2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์จะพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ซึ่งจะแสดงถึงความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสด และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Coefficient) ของตัวแปรอิสระว่ามีนัยสำคัญหรือไม่ ถ้ามีนัยสำคัญแสดงถึงมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และการวิเคราะห์ความสามารถของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2 - 4 มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19

ตัวแปร	ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (พ.ศ. 2561 - 2562)					ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (พ.ศ. 2563 - 2564)				
	P	BV	EPS	FCF	SIZE	P	BV	EPS	FCF	SIZE
ค่าเฉลี่ย	12.66	12.15	0.79	10.57	3.66	16.41	12.68	63.40	12.56	3.70
ค่าสูงสุด	482.00	521.56	40.03	761.7	5.83	408.00	479.36	50.42	1,085.	5.97
				3					57	
ค่าต่ำสุด	0.00	-65.00	-24.57	0.00	1.22	0.00	-58.93	-64.68	0.00	1.80
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	38.92	36.20	3.36	52.08	0.92	43.20	38.71	4.39	62.18	0.70

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) ราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการ มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าสูงขึ้น ในขณะที่ขนาดของกิจการมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ลดลง โดยในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) ราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.41, 12.68, 63.40, 12.56 และ 3.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่า 43.20, 38.71, 4.39, 62.18 และ 0.70 หมายความว่าในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ มีความเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยขนาดของกิจการมีความเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยลดลง

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ข้อมูล พ.ศ. 2561 - 2564

ตัวแปร	P	BV	EPS	FCF	SIZE	VIFs
P	-	0.662***	0.560***	0.378***	0.274***	
BV		-	0.464***	0.209***	0.156***	1.288
EPS			-	0.299***	0.174***	1.349
FCF				-	0.417***	1.297
SIZE					-	1.219

***p value < 0.01

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ราคาหลักทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.01) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.662, 0.560, 0.378 และ 0.274 ตามลำดับ ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้มีค่าไม่เกิน 0.800 ค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าไม่เกิน 10 กล่าวคือ ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระหรือไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) (Kumari, 2008)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 (ปีพ.ศ.2561-2562) และช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปีพ.ศ.2563-2564)

Independent Variables	โมเดล 1		โมเดล 2		โมเดล 3		โมเดล 4	
	2561-2562 (ก่อนเกิดโควิด-19)	2563-2564 (เกิดโควิด-19)	2561-2562 (ก่อนเกิดโควิด-19)	2563-2564 (เกิดโควิด-19)	2561-2562 (ก่อนเกิดโควิด-19)	2563-2564 (เกิดโควิด-19)	2561-2562 (ก่อนเกิดโควิด-19)	2563-2564 (เกิดโควิด-19)
	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient
Constant	-31.460	-32.347	-15.983	-36.328	-12.532	-23.375	-6.574	-17.727
BV	0.684***	0.708***					0.407***	0.612***
EPS			8.255***	4.077***			5.517***	1.543***
FCF					0.285***	0.190***	0.110***	0.101***
SIZE	9.789***	10.735***	6.055***	13.537***	6.063***	10.095***	2.402**	6.511***
Adjusted R ²	0.466	0.468	0.552	0.244	0.190	0.137	0.674	0.511
Durbin-Watson	1.966	2.036	2.031	1.998	1.956	1.972	2.028	2.029
Prob.(F-Statistic)	515.197	519.395	725.511	190.865	138.950	94.570	608.232	308.237

***p value < 0.01, ** p value < 0.05

จากตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ได้ทดสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้ตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ ดังกล่าวในตารางที่ 3 และตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Durbin-Watson ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และผลการวิเคราะห์จะพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) และระดับนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์บางส่วนของการถดถอย (Partial Regression Coefficients) โดยการวิเคราะห์จะพิจารณาจากค่า Adjusted R² ซึ่งจะแสดงถึงความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ยศวินกาญจน์ กอบกาญจนพุดติ และภัทรณัชชา โชติคุณากิตติ, 2564) ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

โมเดล 1 การวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี พบว่า ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) ในประเทศไทย และในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) มูลค่าตามบัญชีมีความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ โดยก่อนสถานการณ์โควิด-19 มูลค่าตามบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ 46.60% และ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 เท่ากับ 46.80% การศึกษานี้จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1

โมเดล 2 การวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของกำไรต่อหุ้น พบว่า ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) ในประเทศไทย และในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) กำไรต่อหุ้นมีความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ โดยก่อนสถานการณ์โควิด-19 กำไรต่อหุ้น มีค่าสัมประสิทธิ์

เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ 55.20% และ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 เท่ากับ 24.40% การศึกษานี้จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

โมเดล 3 การวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของกระแสเงินสดอิสระพบว่า ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) ในประเทศไทย และในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) กระแสเงินสดอิสระมีความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ โดยก่อนสถานการณ์โควิด-19 กระแสเงินสดอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ 19.00 % และ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 เท่ากับ 13.70% การศึกษานี้จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3

โมเดล 4 การวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) และในช่วงเกิดสถานการณ์ (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) ในประเทศไทย ข้อมูลทางบัญชีประกอบด้วย มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระมีความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ โดยก่อนสถานการณ์โควิด-19 กระแสเงินสดอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ 67.40 % และ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) เท่ากับ 51.10% การศึกษานี้จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระและขนาดของกิจการ ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) และช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) และราคาตลาดของหุ้นสามัญ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2564 จากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุด 31 ธันวาคม ยกเว้น กลุ่มธุรกิจการเงิน บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุน บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และบริษัทที่ปิดกิจการเงินไม่ใช่ 31 ธันวาคม มีจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 2,356 ตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) พบว่าราคาหลักทรัพย์ มูลค่าทางบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการมีเฉลี่ยค่าสูงขึ้น เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพิ่มขึ้น ในขณะที่ขนาดของกิจการมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานลดลง อธิบายได้ว่าในระยะแรกของการเกิดสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจ รวมถึงตลาดทุนของประเทศไทย ทำให้การซื้อขายหลักทรัพย์มีความผันผวนรุนแรง และราคาหลักทรัพย์โดยรวมเปลี่ยนแปลงสูงมาก และต่อมามีภายหลังเศรษฐกิจและภาคธุรกิจสามารถปรับตัว และมีแนวโน้มการลงทุนและการเติบโตของรายได้เพิ่มสูงขึ้น แม้จะต้องเผชิญสถานการณ์โควิด-19 และการชะลอตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็ตาม เป็นสาเหตุให้หลักทรัพย์มูลค่าทางบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการมีเฉลี่ยค่าสูงขึ้น แม้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 เพิ่มขึ้นก็ตาม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

การวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ การศึกษานี้แบ่งการศึกษาศักยภาพในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น กระแสเงินสดอิสระ และขนาดของกิจการ ออกเป็น 2 ช่วงเวลา

ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2561 - 2562) และ ช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปีพ.ศ. 2563 - 2564) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงพหุที่ปรับ (Adjusted R^2) หรือความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของโมเดล 1-4 พบว่า ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) ความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี (โมเดล 1) มีค่าเพิ่มขึ้น การศึกษานี้ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 กล่าวคือ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 นักลงทุนจะใช้ประโยชน์ของมูลค่าตามบัญชี เพื่อเป็นเครื่องมือตัดสินใจลงทุนเพิ่มขึ้น อาจเนื่องจากมูลค่าตามบัญชีเป็นมูลค่าที่แท้จริงของกิจการที่เกิดจากมูลค่าตามบัญชีของกิจการปัจจุบันรวมกับกำไรคงเหลือและข้อมูลอื่น ๆ จึงทำให้นักลงทุนใช้ประโยชน์ของมูลค่าตามบัญชีในการตัดสินใจลงทุนเพิ่มขึ้น (Puspa et al., 2023)

ทั้งนี้ ในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของกำไรต่อหุ้น (โมเดล 2) ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของกระแสเงินสดอิสระ (โมเดล 3) และความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ (โมเดล 4) มีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง การศึกษานี้จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 - 4 อธิบายได้ว่าสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทำให้มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง อาจเนื่องจากในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 นักลงทุนไม่แน่ใจในการใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีที่จะทำให้ นักลงทุนมีความคาดหวังต่อมูลค่าที่จะได้รับในอนาคตหรือเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจลงทุน จึงทำให้ข้อมูลสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ที่ลดลง สอดคล้องกับ Graham et.al. (2000) และ Devalle (2012) ที่อธิบายไว้ว่า ในช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจกำไรทางบัญชีมีความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ลดลง

ตัวแปรควบคุมในการศึกษานี้ ได้แก่ ขนาดของกิจการ วัดจาก Logarithm ของสินทรัพย์รวมของกิจการ ผลการศึกษาค้นหาความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของขนาดของกิจการ พบว่า ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์ โดยช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 (ปี พ.ศ. 2563 - 2564) มีค่าเท่ากับ 6.511 มีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) กล่าวคือ ถ้าขนาดของกิจการเพิ่มขึ้นราคาหลักทรัพย์ก็จะเพิ่มขึ้นไปด้วย สามารถอธิบายได้ว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่จะมีความสามารถสร้างผลกำไรและกระแสเงินสดเข้ากิจการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการและยอดขายได้ดีกว่ากิจการที่มีขนาดเล็ก ทำให้มีผู้สนใจลงทุนมาก ผู้ลงทุนจึงให้ความสำคัญกับสินทรัพย์รวม เนื่องจากรายการสินทรัพย์รวมเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการที่ถือครองอยู่ (ณัฐกานต์ ศรีวิชัย, 2559) จากแนวคิดประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชี และแนวคิดสมมติฐานตลาดที่มีประสิทธิภาพ การศึกษานี้สรุปได้ว่าสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ และความเชื่อมั่นของนักลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการใช้ตัดสินใจลงทุนที่ลดลง

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

6.1 ประโยชน์ของการวิจัย

6.1.1 ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษานี้จะแสดงให้เห็นประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชี ประกอบด้วย มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้น และกระแสเงินสดอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชี เป็นข้อมูลที่สามารถพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์ได้มากที่สุดทั้งในช่วงก่อนและช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 โดยในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19 สามารถพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้บริหาร สถาบันการเงิน และนักลงทุนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารกิจการ หรือตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากที่สุด

6.2.2 นำข้อค้นพบเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของกระแสเงินสดอิสระที่สามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์โรคโควิด-19 ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและประสิทธิภาพการดำเนินงาน นักลงทุนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดวิกฤตทางการเงินได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

6.2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเพื่อสามารถเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

6.2.2 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม เนื่องจากอาจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19 ที่แตกต่างกันตามลักษณะของธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนที่สนใจลงทุนเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม หรือธุรกิจที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 เป็นต้น

6.2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อราคาหลักทรัพย์มาร่วมวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจให้แก่ผู้ลงทุน รวมถึงเพิ่มการศึกษานโยบายของผู้บริหาร เช่น การกำกับดูแลกิจการที่ดี นโยบายการจ่ายเงินปันผล ควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี ที่จะทำผู้ลงทุนได้รับประโยชน์ต่อการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา อัครนุพงศ์. (2560). การเปรียบเทียบความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของกำไร มูลค่าตามบัญชี และกระแสเงินสด: หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 ในประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 13(38), 95-111.

ณัฐกานต์ ศรีวิชัย. 2559. *ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานกับค่าตอบแทนผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). *ภาพตลาดหุ้นไทย หลังเหตุการณ์ COVID-19*. เผยแพร่บนหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ 11 มิถุนายน 2563, ค้นจาก <https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2563/110663.pdf>

พัชรินทร์ บุญนุ่น ดลนภา พูลคล้าย และประทุมมาศ จันทสุวรรณ. (2560). การศึกษามูลค่าทางบัญชีที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. *การประชุมวิชาการระดับนานาชาติและนานาชาติด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี 2561, 22-23 กุมภาพันธ์ 2563 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*, 302-310.

พัทธิธรีรา จิระอุดมสาโรจน์. (2560). ความสัมพันธ์มูลค่าราคาตามบัญชี กำไรต่อหุ้นและเงินปันผล ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มดัชนี SET 100. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(25), 99-106.

ยศวินกาญจน์ กอบกาญจนพุดติ และภัทรณัชชา โชติคุณากิตติ. (2564). ความเกี่ยวข้องของมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนไทยในช่วงสถานการณ์ COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40), 79-92.

- วนิดา ชูติมากุล บรรจงรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ และสุรินทร์ พรหมนุรักษ์กิจ. (2565). ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของข้อมูลทางการบัญชีต่อราคาหลักทรัพย์: หลักฐานเชิงประจักษ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 7(1), 82-95.
- ศุภวัฒน์ วัฒนธนปติ, พิรุณา ไบโลวิท และเวทวงศ์ พ่วงทรัพย์. (2555). การทดสอบความมีประสิทธิภาพของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในมิติของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบายทางการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 109-130.
- สภานิติบัญญัติ. (2566). *คู่มืออธิบายกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน*. ค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/lhJcrKfW69.pdf>
- อนุวัฒน์ ภัคดี และศิลาปะพร ศรีจันเพชร. (2563). ความเกี่ยวข้องของข้อมูลบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจ การเงิน มุมมอง 15 ปี. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 9(1), 205-211.
- Ahmadi, A., & Bouri, A. (2018). The Accounting Value Relevance of Earnings and Book Value: Tunisian Banks and Financial Institutions. *International Journal of Law and Management*, 60(2), 342-354.
- Bhandari, S. B., & Adams, M. T. (2017). On the Definition, Measurement, and Use of the Free Cash Flow Concept in Financial Reporting and Analysis: A review and Recommendations. *Journal of Accounting and Finance*, 17(1), 11-19.
- Devall, A. (2012). Value Relevance of Accounting Data and Financial Crisis in European Empirical Analysis. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 201-217.
- Fama, E. (1991). Efficient Capital Markets: II. *Journal of Finance*, 46, 1575-1617.
- Francis, J., & Schipper, K. (1999). Have Financial Statements Lost Their Relevance? *Journal of Accounting Research*, 37(2), 319-353.
- Fu, J., Xu, F., Zeng, C., & Zheng, L. (2022). Free Cash Flows and Price Momentum. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, forthcoming, April 2022, 1-28.
- Graham, R., King, R., & Bailes, J. (2000). The value Relevance of Accounting Information During a Financial Crisis: Thailand and the 1997 Decline in the Value of the Baht. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 11(2), 84-107.
- Hassan, N., & Haque, H. M. M. (2017). Role of Accounting Information in Assessing Stock Prices in Bangladesh. *International Journal of Business and Social Research*, 7(20), 18-25.
- Ho, L. J., Liu, C. S., & Sohn, P. S. (2001). The Value Relevance of Accounting Information Around the 1997 Asian Financial Crisis the Case of South Korea. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 8(2), 83-107.
- Kumari, S. (2008). Multicollinearity: Estimation and Elimination. *Journal of Contemporary Research in Management*, 3(1), 87-95.

- Ohlson, J. A. (1995). Earnings, Book Values, and Dividends in Equity Valuation. *Journal of The Canadian Academic Accounting Association*, 11(2), 661-687.
- Puspa, D. F., Nazaruddin, L., Muslim, R. Y., & Minovia A. F. (2023). Relevance of Earning Value, Book Value, and Operating Cash Flow in Manufacturing Companies in Indonesia. *Journal of Accounting and Investment*, 24(1), 120-136.
- Sari, C. T. & Suharti M., (2021). The Effect of Taxes, Earning Per Share, and Sales Growth on Stock Prices in the Covid-19 Pandemic (Empirical Study of Health and Pharmaceutical Sector Listed in the Jakarta Stock Exchange 2016-2020). *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJE BAR)*, 5(2), 530-540.
- Senthilnathan, S., & Kajoon, H. (2013). Role of the Net Assets in Assessing the Relevance of Earnings. *Journal of Commerce & Accounting Research*, 2(3), 32-38
- Spence, M. (1973). Job Market Signaling. *Quarterly Journal of Economic*, 87(3), 355–374

กลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี

Cryptocurrency Investment Strategy

ชีวรัตน์ พรหมพนาวัลย์¹ และ บุญเลิศ วงศ์เจริญแสงศิริ²

Sheewarat Phanpanawan¹ and Boonlert Wongcharoensangsi²

Received : January 28, 2023 Revised : June 10, 2023 Accepted : June 20, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการลงทุนและค้นหากลยุทธ์การลงทุนสำหรับการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี ด้วยเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางของการสร้างเครื่องมือมาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัล โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่เป็นลักษณะกึ่งโครงสร้างไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 รายที่มีประสบการณ์ลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี ผ่านวัฏจักรการลงทุนทั้งในช่วงตลาดขาขึ้น-ขาลง มากกว่า 2 ปี โดยแบ่งออกเป็นนักลงทุน 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มนักลงทุนที่ถ่ายทอดความรู้ด้านคริปโทเคอร์เรนซีผ่านสื่อโซเชียลมีเดียและมียอดผู้ติดตามประมาณ 100,000 คน จำนวน 6 ราย และกลุ่มนักลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มากกว่า 5 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยได้ข้อสรุปสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ มีกรอบระยะเวลาลงทุนระยะยาว ความเสี่ยงที่ยอมรับได้อยู่ในระดับต่ำ เน้นผลตอบแทนในรูปแบบเงินปันผล ใช้การลงทุนแบบตัวเฉลี่ยต้นทุนเหมาะกับนักลงทุนที่เพิ่งเริ่มลงทุนหรือยังมีประสบการณ์ลงทุนน้อย 2) กลยุทธ์การลงทุนเชิงรุก เหมาะสำหรับนักลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนมาก มีทักษะการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางเทคนิคขั้นสูง แบ่งการลงทุนออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ระยะสั้น ระยะยาว หรือ ผสม การลงทุนระยะสั้นเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงแต่แลกมาด้วยผลตอบแทนที่สูงมากเช่นกัน อาศัยการวิเคราะห์ทางเทคนิคในการกำหนดจุดทำกำไรและจุดขาดทุน การลงทุนระยะยาวจะตัดสินใจลงทุนในช่วงที่ราคาเหรียญต่ำกว่ามูลค่าแล้วถือครองระยะยาวเพื่อกำไรส่วนต่างที่มากขึ้น การลงทุนแบบผสมผสานใช้การกำหนดสัดส่วนของเงินลงทุนแบบ Core-Satellite Portfolio Management ระหว่างการลงทุนระยะสั้นและระยะยาวเหมาะสำหรับนักลงทุนที่รับความเสี่ยงได้ตั้งแต่ปานกลางถึงสูงและต้องการผลตอบแทนทุกรูปแบบข้อสังเกต

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹ Master Student, Master of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

² Assistant Professor, Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management

จากการวิจัยครั้งนี้ คือ เป้าหมายและทักษะการลงทุนเป็นสิ่งกำหนดกลยุทธ์ในการลงทุนและหลักการลงทุนที่นักลงทุนใช้ คือหลักการ 3M ประกอบด้วย Mindset (จิตวิทยาการลงทุน) Money Management (การบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง) และ Method (กระบวนการลงทุน) แต่สิ่งที่เป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การมีความรู้จะทำให้การลงทุนบรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : คริปโทเคอร์เรนซี สินทรัพย์ดิจิทัล กลยุทธ์การลงทุน การลงทุน

Abstract

This research aims to study investment concepts in order to find investment strategy in the cryptocurrency market, using In-depth Interview based on the literature review on concepts, theories and researches related to financial and digital asset investments to develop a semi-structured question with 10 cryptocurrency investors who have more than 2 year experiences in the cycles of bull and bear markets. Those investors are divided into 2 groups: 6 investors who shares cryptocurrency knowledge through social media with 100,000 followers and 4 investors with 5-years trading experience in the stock market. The datas were analyzed using content analysis and descriptive statistics. The results of the study reveal two investment strategies. First, Passive Investing is long-term horizon, low risk with yields or interests, practice Dollar-Cost Averaging. It is the go-to approach for beginning or less experienced investors. Second, Active investing is better for skilled investors who are required high level of fundamental analysis and technical analysis. This strategy falls into 3-time horizons: Short-term, Long-term or Hybrid. Short-term offers high risk but high return and needs technical analysis to determine the best time to take profits or stop losses. Long-term is to buy at fair price and holds for a long period to gain the higher capital gain, whereas hybrid is mixed of short-term and long-term in model of Core-Satellite Portfolio Management. It suits investors who carries medium or high-risk and seek all kinds of market returns. We also observed that the right strategy based on financial goals and investors' skill and all respondents follow the investment guideline based on 3M's rule of trading consist of Mindset, Money Management and Method. It is obviously recommended that knowledge is the key success to achieve financial goals and maintain efficient portfolio.

Keywords : Cryptocurrency, Digital Assets, Investment Strategy, Investment

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การลงทุนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเงินซึ่งเป็นการจัดสรรเงินอย่างเป็นระบบที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการออม ในอดีตทางเลือกในการลงทุนมักอยู่ในรูปของสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะทางกายภาพ

เช่น เงินฝากธนาคาร ตราสารหนี้ ตราสารทุน ทองคำ และอสังหาริมทรัพย์ ปัจจุบัน มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุน ก่อให้เกิดการลงทุนรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า สินทรัพย์ดิจิทัล และคริปโทเคอร์เรนซีคือรูปแบบหนึ่งของประเภทสินทรัพย์ดังกล่าว โดยเป็นสกุลเงินดิจิทัลที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ การทำงานบนเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain Technology) วิทยาการเข้ารหัส (Cryptography) และการเก็บข้อมูลธุรกรรมแบบกระจาย (Decentralized Database)

นับตั้งแต่การถือกำเนิดอย่างเป็นทางการของบิตคอยน์ (Bitcoin) ในช่วงต้นปีพ.ศ. 2552 ทำให้ตลาดคริปโทเคอร์เรนซีมีแนวโน้มเติบโตอย่างรวดเร็ว มีเหรียญสกุลเงินใหม่ ๆ เกิดขึ้นตามมามากกว่า 18,000 สกุล (Coinmarketcap, 2023) นักลงทุนเข้ามาในตลาดมากขึ้นจาก 320 ล้านคนทั่วโลกในปี พ.ศ. 2564 (Huobi Research, 2022) และคาดการณ์ว่าสิ้นปี พ.ศ. 2565 จะมีนักลงทุนเพิ่มขึ้นราว 420 ล้านคน (Triple-A, 2022) เนื่องด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการลงทุนได้อย่างสะดวกและเท่าเทียมกันเมื่อเทียบกับการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินประเภทอื่น จึงทำให้การลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ วิถีพฤติกรรมการเงินระหว่างปีพ.ศ. 2560 – 2561 เป็นชนวนสำคัญที่ทำให้คนขาดความเชื่อมั่นในการถือเงินสดและเปลี่ยนมาถือคริปโทเคอร์เรนซีโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ประสบวิกฤติเงินเพื่อขึ้นรุนแรงอย่างไต้หวัน กรีซ และเวเนซุเอลา (Choi & Shin, 2022) ด้วยเหตุนี้ นักลงทุนจึงเริ่มศึกษาความสามารถของคริปโทเคอร์เรนซีในการเพิ่มประสิทธิภาพของพอร์ตการลงทุน (Andrianto & Diputra, 2017)

สำหรับตลาดการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีในประเทศไทย พบว่า คนไทยให้ความสนใจและติดตามข่าวสารคริปโทเคอร์เรนซีผ่านสื่อโซเชียลมีเดียเป็นจำนวนมากจนเกิด “กระแสคั้งบิตคอยน์” (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) โดยเฉพาะเมื่อเหรียญทำลายสถิติราคาสูงสุดในปีพ.ศ. 2564 อ้างอิงจากยอดคำค้นหาผ่านเว็บไซต์ Google Trends (2564) มีนักลงทุนไหลเข้ามาตลาดคริปโทเคอร์เรนซีเพิ่มขึ้น 582 เท่า จำนวน 1.6 ล้านบัญชี (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต., 2564) ปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้น 1,105 เท่า มูลค่าทรัพย์สินเพิ่มเป็น 35,386 ล้านบาท และประเทศไทยยังติดอันดับ 1 ที่มีจำนวนผู้ใช้งานคริปโทเคอร์เรนซีมากที่สุดในโลกเมื่อเทียบอัตราส่วนจำนวนประชากร (Datareportal, 2564) อย่างไรก็ตาม ความสนใจเหล่านี้มุ่งไปที่การสั่งกำไรระยะสั้นโดยไม่ได้ศึกษาข้อมูลอย่างถ่องแท้ งานวิจัยและผลสำรวจต่างแสดงให้เห็นว่า นักลงทุนไทยส่วนใหญ่ที่เข้ามาลงทุนกำลังตกเป็นเหยื่อในตลาดเพราะหวังเก็งกำไรแต่ขาดประสบการณ์ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจลงทุนและพร้อมที่จะสร้างภาระหนี้สินเพื่อหวังผลตอบแทนที่สูงกว่า (กรุงเทพธุรกิจ, 2564; ภัททิศา ตั้งวัฒนรัตน์, 2560; Brown, 2021) ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระแสดังกล่าวว่า จำนวนนักลงทุนที่เพิ่มขึ้นในตลาดมีพฤติกรรมแห่ตามกัน (Herding Behavior) จึงผลักดันให้ราคาเหรียญสูงขึ้นเกินกว่าที่ควรจะเป็นและปรับตัวลงมาอย่างรวดเร็วเมื่อหมดกระแสนิยม ทำให้ตลาดคริปโทเคอร์เรนซีมีความผันผวนและขึ้นลงตามอารมณ์ตลาด (Market Sentiment) นักลงทุนจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้ความระมัดระวังในการลงทุน (The Standard, 2564)

ตลาดคริปโทเคอร์เรนซีมีความน่าสนใจในแง่การลงทุน (ก้องเกียรติ โภกาสวรรค์, 2564) เนื่องจากเป็นตลาดที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและกำลังเข้ามาแทนที่ระบบการเงินในอนาคต (World Economic Forum, 2022) อีกทั้งเทคโนโลยีเบื้องหลังคริปโทเคอร์เรนซียังเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าถึงนวัตกรรมใหม่ที่สร้างประโยชน์อีกมากในอนาคต ประกอบกับต้นทุนที่ต่ำ ทำงานอย่างรวดเร็ว เข้าถึงทุกคน ทุกประเทศได้อย่างไร้พรมแดน (ธีระชัย ภูวนาถนรานุบาล, 2564) แต่น้อยคนที่จะเข้าใจคริปโทเคอร์เรนซีอย่างถ่องแท้และเลือกเหรียญลงทุนได้อย่างเหมาะสมจนสามารถสร้างประสิทธิภาพให้เกิดในการลงทุน กลยุทธ์ที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญเพื่อให้นักลงทุนบรรลุเป้าหมายการลงทุนบนความ

เสี่ยงอย่างเหมาะสม งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาสินทรัพย์ประเภทนี้อย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถเลือกวิธีการลงทุนตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล ไม่ตกเป็นเหยื่อในตลาด ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า และลดความเสี่ยงจากการลงทุน นอกจากนี้ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนแล้ว ผู้ประกอบการยังสามารถนำงานวิจัยนี้ไปพัฒนาเครื่องมือช่วยเหลือนักลงทุนรายใหม่ให้สามารถสร้างรายได้และมีความมั่นใจในการลงทุน ซึ่งบรรยากาศการลงทุนที่สร้างสรรค์และระบบนิเวศที่เกื้อหนุนกันระหว่างนักลงทุนและผู้ประกอบการจะทำให้ตลาดการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีมีเสถียรภาพในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการลงทุนและค้นหากลยุทธ์การลงทุนสำหรับการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุน

การลงทุนมีความหมายที่หลากหลาย อาทิ การนำเงินที่มีไปสร้างข้อผูกมัดบางอย่างในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากเงินต้น โดยผลตอบแทนนั้นสามารถชดเชยระยะเวลาการลงทุน อัตราเงินเฟ้อและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Reilly & Brown, 2012) หรือ หมายถึง กระบวนการที่ผู้ลงทุนนำเงินที่เก็บไว้ใช้จ่ายไปลงทุนในตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ โดยมุ่งหวังกระแสเงินสดจากการลงทุนนั้นกลับคืนมาและมูลค่าของตราสารที่ถือไว้สูงขึ้นเพื่อให้คุ้มกับการเสียโอกาสจากการไม่ได้ใช้เงินที่เก็บไว้ดังกล่าวและเพื่อชดเชยอำนาจซื้อที่ลดลงจากภาวะเงินเฟ้อและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่ลงทุน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553) กล่าวโดยสรุปการลงทุน หมายถึง การที่บุคคลนำสินทรัพย์ไปก่อให้เกิดผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตในรูปแบบของการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน โดยผลตอบแทนดังกล่าวต้องสามารถชดเชยระยะเวลา อัตราเงินเฟ้อและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการลงทุน ทั้งนี้ การลงทุนมีความแตกต่างจากการเก็งกำไร กล่าวคือ การเก็งกำไรใช้การคาดการณ์กับผลตอบแทนในระยะสั้นโดยไม่พิจารณาพื้นฐานใด ๆ ของสินทรัพย์ที่ลงทุน ใช้เพียงการพิจารณาการเคลื่อนไหวของราคาและปฏิกิริยาของนักลงทุนอื่น (Bachher, Dixon, & Monk, 2016) จากความหมายของการลงทุน มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องที่ควรทำความเข้าใจ ได้แก่ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการลงทุน ประเภทของสินทรัพย์ทางการเงิน และหลักการลงทุน

เป้าหมายสำคัญที่นักลงทุนต้องการจากการลงทุนคือ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่เพิ่มขึ้นจากเงินที่นำไปลงทุน โดยผลตอบแทนที่สามารถวัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้นอกจากความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นแล้วยังรวมถึง 1) ความปลอดภัยของเงินทุน (Safety of Principal) คือ การรักษาความปลอดภัยของเงินลงทุนและป้องกันความเสี่ยงจากอำนาจซื้อที่ลดลงด้วยอัตราเงินเฟ้อที่เริ่มขยายผลกระทบไปทั่วโลกตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ทำให้นักลงทุนมองหาสินทรัพย์ป้องกันความเสี่ยง (Hedging Assets) และสินทรัพย์หลบภัย (Safe Haven Assets) มากขึ้น (Bouri et al., 2017; Rubens, Bond, & Webb, 2020) 2) ผลตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผลหรือดอกเบี้ย (Yield) ที่นักลงทุนได้รับนอกเหนือจากส่วนต่างของมูลค่าสินทรัพย์ที่ลงทุนเมื่อเริ่มแรก 3) ผลตอบแทนส่วนเกิน (Capital Gain) คือ ส่วนเกินมูลค่าของสินทรัพย์ที่ลงทุนเมื่อเริ่มแรกมักเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณลักษณะเก็บสะสมมูลค่า (Store of Values Assets) ที่มีคุณลักษณะไม่สามารถผลิตหรือเพิ่มปริมาณขึ้นได้โดยง่ายจึงทำให้มูลค่ามีแนวโน้มสูงขึ้น (Greer, 1997) 4) ผลตอบแทนด้านการกระจายความเสี่ยง (Diversification) โดยการกระจายเงินลงทุนไปในสินทรัพย์ทางการเงินที่มีความแตกต่างกันใน

สภาพแวดล้อม ระยะเวลาและความเสี่ยง เพื่อสร้างสมดุลให้พอร์ตการลงทุน (Baur & Lucey, 2010) และ 5) ความพอใจในด้านภาษี (Favorable Tax Status) การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่ทำให้ได้รับผลประโยชน์จากสิทธิทางภาษีในการลดหย่อนหรือได้รับยกเว้นภาษีที่เกิดจากผลตอบแทนจากการลงทุน อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากผลตอบแทนที่อยู่ในรูปของมูลค่าทางการเงินแล้วยังรวมไปถึงผลตอบแทนที่ไม่อาจวัดมูลค่าได้แต่มีผลทางอ้อมต่อการเพิ่มความมั่งคั่งในอนาคต เช่น ความรู้หรือประโยชน์ใช้สอย ซึ่งหมายถึง สิ่งที่สามารถนำมาบริโภค แปรรูป แลกเปลี่ยนกับสินทรัพย์ประเภทอื่นได้ (Greer, 1997)

ระยะเวลาการลงทุนคือ ระยะเวลาที่นักลงทุนสามารถจัดหาเงินลงทุนและเป็นตัวกำหนดสินทรัพย์ที่จะลงทุนว่ามีความเสี่ยงมาน้อยเพียงใดควบคู่ไปกับสภาพคล่องของสินทรัพย์นั้น ๆ (Byrne, 2018) สำหรับการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะสั้นและระยะยาว 1) ระยะสั้น คือการลงทุนรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายปี เป็นการซื้อเพื่อขายทำกำไรระยะสั้น เน้นสินทรัพย์สภาพคล่อง หรือสินทรัพย์ที่อยู่ในกระแสความนิยม ให้มีความสำคัญกับการวิเคราะห์ทางเทคนิค อาทิ การจับจังหวะตลาดเพื่อดูปัจจัยระยะสั้นและการกำหนดจุด Stop loss ควรเป็นนักลงทุนที่ตัดสินใจเด็ดขาด สามารถยอมรับความเสี่ยงได้สูง 2) ระยะยาว มากกว่า 7 ขึ้นไปเพื่อลดความผันผวนจากการลงทุน เน้นการลงทุนในสินทรัพย์พื้นฐานดีใช้หลักการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเป็นหลักเพื่อประเมินมูลค่าสินทรัพย์ที่ลงทุน เป็นการซื้อเพื่อทำกำไรระยะยาว ยิ่งลงทุนได้นานมากเท่าไรยิ่งลดความผันผวนของราคาและประหยัดค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม (ปิยวัฒน์ ปัญญา, 2558)

ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง แบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับต่ำ (Risk Averter) หลีกเลี่ยงความผันผวนและความเสี่ยง มักจะเลือกลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่มีคุณภาพสูง ระดับปานกลาง (Risk Neutral) ความเสี่ยงในการลงทุนไม่ใช่ปัจจัยหลักในการพิจารณาเพราะเชื่อว่าการขาดทุนสามารถเกิดขึ้นได้เป็นปกติ การลงทุนในระยะเวลาที่นานขึ้นจะช่วยชดเชยความเสียหายได้ และระดับสูง (Risk Lover) เชื่อว่า ความเสี่ยงที่สูงนำมาซึ่งผลตอบแทนที่สูงตามไปด้วย ยอมรับการลงทุนในระยะสั้นได้ ซึ่งระดับดังกล่าวเหมาะกับนักลงทุนที่มีประสบการณ์และมีเวลาอย่างเต็มที่ในการติดตามข่าวสารการลงทุน (ธนิดา จิตรน้อมรัตน์, 2561)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับเป้าหมายการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีในกลุ่มของนักลงทุนชาวไทย พบว่า นักลงทุนทั้งเพศชายและหญิงอายุระหว่าง 23-39 ปี ส่วนใหญ่ลงทุนเพื่อเป้าหมายในกำไรระยะสั้นและเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีวัตถุประสงค์เพื่อมีเงินใช้ในยามเกษียณโดยผลตอบแทนนั้นต้องสูงกว่าเงินเฟ้อ และเน้นกระจายการลงทุน ทั้งนี้ เพศชายจะลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีมากกว่าเพศอื่นเนื่องจากเป็นเพศที่ชอบความเสี่ยง ข้อสังเกตจากช่วงอายุที่อยู่ในวัยเริ่มทำงานใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการหาข้อมูลการลงทุนในสื่อโซเชียลมีเดีย (ธรัชชา ดิษบรรจง, 2564; อังศุธร ศรีกาญจนสอน, 2562; ณิชกนิชา ตั้งวัฒนรัตน์, 2560) ในขณะที่ผลวิจัยในกลุ่มนักลงทุนต่างประเทศ พบว่า นักลงทุนเข้ามาลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีเพราะต้องการรักษามูลค่าของเงินลงทุน ให้ปลอดภัยจากภาวะเงินเฟ้อ เนื่องจากคริปโทเคอร์เรนซีมีคุณสมบัติคล้ายทองคำเพราะเป็นสินทรัพย์ที่เก็บรักษามูลค่าผ่านอุปสงค์ที่มีปริมาณจำกัดซึ่งถูกโปรแกรมขึ้นโดยผู้ออกแบบโครงการ นักลงทุนมักจะแปลงเงินสดให้อยู่ในรูปของสกุลเงินดิจิทัลเวลาที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ (Choi & Shin, 2022; Félez-Viñas et al., 2021) อาทิ เหตุการณ์ในปีพ.ศ.2016 ที่สหราชอาณาจักรถอนตัวออกจากสหภาพยุโรป (Brexit vote) หรืออินเดียประกาศยกเลิกการใช้ธนบัตรในประเทศ เวเนซุเอลาประสบภาวะเงินเฟ้อขั้นรุนแรงจนทำให้สกุลเงินในประเทศสูญเสียมูลค่า และการอ่อนตัวของค่าเงินหยวน

(Bouoiyour and Selmi, 2017) เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้มีอัตรานักลงทุนเพิ่มขึ้นในตลาดคริปโทเคอร์เรนซ์และส่งผลให้ราคาเหรียญมีมูลค่าสูงขึ้นตามมา นอกจากนี้ที่นักลงทุนบางส่วนต้องการกระจายความเสี่ยงการลงทุนจากสินทรัพย์การเงินแบบดั้งเดิม (Briere, Oosterlinck, & Szafarz, 2017)

หลักการลงทุน

ทฤษฎีการลงทุนแนวใหม่เชื่อว่า ตลาดทุนเป็นตลาดที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency market) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารในยุคสมัยใหม่มีผลต่อการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ทำให้นักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างง่ายดายและนักลงทุนมักมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อข้อมูลมากเกินไป เมื่อได้ยินข่าวที่ไม่คาดคิดเกี่ยวกับบริษัทที่ลงทุน และมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อข้อมูลน้อยเกินไป เมื่อเป็นข่าวทั่ว ๆ ไป คือ จิตวิทยาการเงิน (Behavioral Finance) ที่อาศัยความรู้ทางจิตวิทยาอธิบายพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนที่มักกระทำไปอย่างไม่มีเหตุมีผลด้วยอารมณ์ชั่ววูบตามแนวคิดของ Kahneman (2013) ต่อมา Elder (2014) ได้นำหลักจิตวิทยาประยุกต์ใช้กับกลยุทธ์การลงทุนเพื่อทำให้การลงทุนเกิดประสิทธิภาพด้วยหลักการ 3M ประกอบด้วย Mindset, Money Management และ Method โดยสรุปรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ จิตวิทยาการลงทุน (Mindset) คือ การเข้าใจสภาวะทางอารมณ์รวมไปถึงอคติของนักลงทุนเมื่อต้องเผชิญกับความกลัวและความโลภ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนและกระทบต่อประสิทธิภาพในการลงทุน Nofsinger (2017) อธิบายว่า อคติที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการลงทุน ได้แก่ 1) ความมั่นใจในตนเองสูงเกินไป (Overconfidence) ความมั่นใจดังกล่าวดังกล่าวอาจกลายเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้นักลงทุนตัดสินใจด้วยความกล้าเสี่ยงที่จะลงทุนในสินทรัพย์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจำนวนมากในระยะเวลานับรวดเร็ว 2) การหลีกเลี่ยงความเสียหายและความภาคภูมิใจในตนเอง (Disposition Effect) ความเสียหายนั้นอาจเกิดจากการละเลยและการกระทำที่ได้ทำลงไปแล้ว รวมถึงความรู้สึกสูญเสีย ซึ่งมีผลทำให้ได้รับผลตอบแทนได้ไม่ดีเท่าที่ควรและส่งผลกระทบต่อความสุขจากผลตอบแทน 3) การยึดติดกับอดีต (Considering the Past) เป็นได้ทั้งความมั่นใจล้าที่จะลงทุนบนความเสี่ยงสูงซึ่งจะเกิดเมื่อได้รับผลตอบแทนที่สูงหรือรู้สึกถึงการได้รับชัยชนะเหนือผู้อื่น ในทางตรงข้าม อาจสูญเสียความเชื่อมั่นจนทำให้เกิดความระแวงมากจนเกินไปซึ่งจะเกิดเมื่อมีผลขาดทุนหรือความเสียหายจากการลงทุน 4) ระบบบัญชีในสมอง (Mental Accounting) เกิดจากความเชื่อว่า ผลประโยชน์ที่ได้มาโดยง่าย เช่น มรดก การพนัน จะทำให้ใช้จ่ายออกไปโดยง่ายและขาดสติในการใช้และเมื่อเสียประโยชน์เหล่านั้นไปก็จะพยายามหาวิธีการแก้ตัวเพื่อเอาประโยชน์นั้นกลับคืนแต่จะได้คืนยากเนื่องจากกระทำโดยขาดสติ 5) การเป็นตัวแทนและความคุ้นเคย (Representativeness and Familiarity) นักลงทุนมักคิดว่าความสำเร็จจากการลงทุนในอดีตจะเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นแบบเดียวกันอีกในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ละเลยที่จะพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน 6) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ในยุคปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วอาจทำให้เกิดพฤติกรรมแห่ซื้อตามคนอื่น (Herding Behavior)¹ และ 7) การมองโลกในแง่ดีเกินไป (Optimism) นักลงทุนมักจะมองหาแต่ข่าวดีและละเลยที่จะรับข้อมูลด้านร้าย ทำให้ถูกบิดเบือนและขาดการวิเคราะห์อย่างจริงจังจนทำให้มีความเสี่ยงและความเสียหาย

ขวัญชนก โชคชัยวงศ์ (2565) พบว่า นักลงทุนตัดสินใจลงทุนจากพฤติกรรมซื้อขายตามกัน (Herding Behavior) ไปกับนักลงทุนรายใหญ่ ทั้งการเลือกสกุลเงินที่ลงทุน ปริมาณและราคาซื้อขาย มากกว่าตัดสินใจบนพื้นฐานจากข้อมูลที่

¹ Herding Behavior คือ พฤติกรรมที่นักลงทุนรายหนึ่งตัดสินใจลงทุนอย่างไร้เหตุผล โดยกระทำตามนักลงทุนรายอื่นโดยไม่พิจารณาข้อมูลที่มีหรือเป็นข้อมูลที่ขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้รับ (King & Koutmos, 2021)

ตนเองมีอยู่ นอกจากนี้ การตัดสินใจเลือกลงทุนเหรียญใดนั้นได้รับอิทธิพลจากการซื้อขายตามนักลงทุนส่วนใหญ่ ควบคู่ไปกับประสบการณ์ในอดีต เช่น หากใช้วิธีการที่เคยทำให้ได้รับกำไรก็จะใช้วิธีนั้นซ้ำอีก อย่างไรก็ตาม ยังมีการหาความรู้และเพิ่มพูนทักษะในการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ อดตีมีผลต่อการตัดสินใจ อาทิ การใช้วิธีลัดที่ทำให้ได้กำไรอย่างรวดเร็ว ความคาดหวังและการแห่ซื้อขายตามกัน และการเคลื่อนไหวในตลาดเหรียญ ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การตัดสินใจของนักลงทุนในเหรียญสกุลเงินใดนั้นใช้อารมณ์หรืออคติเป็นสิ่งแรก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Cao, Nguyen and Tran (2021) Almansour and Arabyat (2017) และ Barber and Odean (2013) ที่พบว่า นักลงทุนจำนวนมากมีพฤติกรรมที่ไร้เหตุผลและสาเหตุที่การลงทุนด้อยประสิทธิภาพเกิดจากอคติในการลงทุน อีกทั้งสุทธินันท์ พรหมสุวรรณ (2560) ยังพบว่าอุปสรรคอย่างหนึ่งของการลงทุนที่ทำให้ให้นักลงทุนมีแนวโน้มมีพฤติกรรมการลงทุนแบบเสี่ยง คือ การมีความมั่นใจในตนเองมากเกินไป จึงเลือกลงทุนในหุ้นที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อให้ได้ผลตอบแทนจำนวนมาก และนักลงทุนที่มีอคติเช่นนี้มักลงทุนในหุ้นเพียงตัวเดียวด้วยเงินทั้งหมดที่มีอยู่ นอกจากนี้ หากนักลงทุนจำนวนมากมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยการบริโภคข้อมูลที่มากเกินไปทั้งแง่บวกและแง่ลบอาจส่งผลให้ได้รับอิทธิพลอคติเชิงจิตวิทยาในลักษณะเดียวกันจะทำให้เกิดพฤติกรรมแห่ซื้อตามกัน (Herding Behavior) ส่งผลให้ตลาดได้รับผลกระทบไปด้วยเพราะความเจ็บปวดจากการซื้อหุ้นที่ผิดจะลดลง หากทราบว่านักลงทุนคนอื่น ๆ ก็เป็นเหมือนกัน ปัจจัยอคติการลงทุนมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนและทำให้นักลงทุนได้รับผลตอบแทนไม่ดีเท่าที่ควร และแนวทางการแก้ไขคือการตั้งเป้าหมายการลงทุนให้ชัดเจนและมีกฎเกณฑ์การลงทุนเชิงปริมาณควบคู่ไป

การบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง (Money Management) คือ การกำหนดขนาดเงินลงทุนตามระดับความเสี่ยงโดยสามารถสร้างกำไรได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การกำหนดสัดส่วนลงทุน ซึ่งอาจใช้วิธีถัวเฉลี่ยเท่า ๆ กัน (Dollar-Cost Average: DCA) 2) การหยุดขาดทุน (Stop Loss) เป็นการพยายามรักษาเงินต้นไว้ให้ได้เมื่อเห็นว่ามีแนวโน้มจะเกิดความเสียหาย 3) การกระจายเงินลงทุน (Diversification) เพื่อลดความผันผวนระหว่างลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ โดยอาจมีทางเลือกในการกระจายการลงทุน อาทิ กระจายในสินทรัพย์ประเภทเดียวกัน ทั้งในแนวดิ่ง คือ ลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ หรือในแนวระนาบ คือ ลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายแต่มีความเชื่อมโยงกัน การลงทุนข้ามประเภทสินทรัพย์โดยกระจายไปยังสินทรัพย์ทางการเงินต่าง ๆ ในสัดส่วนที่แตกต่างกันไปตามระดับความเสี่ยงที่นักลงทุนยอมรับได้ และการกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมการลงทุน Börner et al. (2021) อธิบายว่า การจัดกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนแบบ Core-Satellite Investment คือ การจัดกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนเพื่อลดความผันผวนด้วยการลงทุนระยะยาวและเสริมโอกาสรับผลตอบแทนเพิ่มจากการจับจังหวะลงทุนตามอารมณ์ของตลาด โดยแบ่งสัดส่วนการลงทุนออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหลักหรือ Core ด้วยเงินลงทุนร้อยละ 60-70 และส่วนเสริมหรือ Satellite ด้วยเงินลงทุนส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 30-40 ซึ่งแบ่งการบริหารการลงทุนแบบ Passive Investing และ Active Investing

Börner et al. (2021) ทดลองนำเทคนิคการลงทุนชนิดนี้มาใช้กับการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีโดยคัดเลือกคริปโทเคอร์เรนซีมาทั้งหมด 27 สกุลเพื่อนำมาจัดกลุ่มสินทรัพย์หลักเรียกว่า Core สินทรัพย์กลุ่มนี้มีความเสี่ยงอยู่ในระดับกลาง ให้ผลตอบแทนไม่สูง และกลุ่มสินทรัพย์เสริมเรียกว่า Satellite ที่มีแนวโน้มให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าที่ระดับความเสี่ยงที่สูงกว่า ผลการวิจัยพบว่า การลงทุนรูปแบบนี้เพิ่มความยืดหยุ่นในการลงทุนและนักลงทุนสามารถนำไปปรับใช้กับสินทรัพย์ทางการเงินประเภทอื่นควบคู่กับคริปโทเคอร์เรนซีด้วยเช่นกัน

และหลักการลงทุนสุดท้าย คือ กระบวนการลงทุน (Method) คือ กลยุทธ์หรือเครื่องมือสำหรับประกอบการพิจารณา ซึ่งทำให้การลงทุนกับการพนันมีความแตกต่างกัน โดยเครื่องมือที่นำมาใช้ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางเทคนิค การใช้ปัจจัยพื้นฐานนั้น คือ การมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อผลตอบแทนและความเสี่ยง เช่น เศรษฐกิจ การเมือง อุตสาหกรรม และบริษัทซึ่งสามารถวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นอกจากนี้ หลักธรรมาภิบาลสะท้อนถึงความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือและความมีเสถียรภาพในการประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืน ชีระชัย ภูวนานรานานูบาล (2564) แนะนำว่า การลงทุนในทรัพย์สินทางการเงินทุกอย่างในโลกต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นตัวนำเพราะสินทรัพย์ทางการเงินคือการซื้ออนาคตเช่นเดียวกับคริปโทเคอร์เรนซี 2) การวิเคราะห์ทางเทคนิคเป็นการศึกษาพฤติกรรมของราคาค่าหุ้น หรือ พฤติกรรมการซื้อขายของนักลงทุนในอดีตที่ผ่านมาโดยใช้หลักสถิติเพื่อนำมาคาดการณ์พฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาค่าหุ้นในอนาคตและช่วยให้นักลงทุนสามารถจับจังหวะและกำหนดราคาซื้อขายได้อย่างเหมาะสมอย่างมีหลักการ ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ ได้แก่ สถิติการเคลื่อนไหวของราคา และปริมาณซื้อขายในอดีต และเครื่องมือที่นักลงทุนมักนำมาใช้ในการกำหนดจุดซื้อขาย คือ เส้นแนวโน้ม รูปแบบราคา รูปกราฟ แนวรับและแนวต้าน และดัชนีชี้วัดต่าง ๆ

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี Saksonova and Kuzmina-Merlino (2019) พบว่า นักลงทุนควรกระจายการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงและปรับพอร์ตการลงทุนอยู่เสมอเพื่อเพิ่มกำไรจากการลงทุน สำหรับการลงทุนระยะสั้น อาจได้กำไรและมีความเสี่ยงได้เช่นเดียวกัน โดยนักลงทุนสามารถลดความเสี่ยงให้น้อยลงด้วยการกระจายความเสี่ยง เลือกคริปโทเคอร์เรนซีที่มีสภาพคล่องสามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีที่มีทิศทางขึ้นลงของราคาตรงข้ามกัน โดยจัดสรรเงินลงทุนตามหลักเกณฑ์ของ Markowitz สำหรับการลงทุนระยะยาว ศักยภาพการเติบโตขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางกฎหมาย พลวัตการเปลี่ยนแปลงของตลาด และจำนวนนักลงทุนในสัดส่วนที่มากพอสำหรับคริปโทเคอร์เรนซีที่มีในตลาด นอกจากนี้ สถานการณ์ภายนอกตลาดมีผลต่อปริมาณการซื้อขายของคริปโทเคอร์เรนซี เช่น ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในสหภาพยุโรปส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (Hyperinflation) ทำให้เงินสดที่หมุนเวียนในระบบมีมูลค่าลดลง เป็นเหตุให้นักลงทุนบางส่วนมองหาสินทรัพย์ทางเลือกเพื่อป้องกันความเสี่ยง (Choi & Shin, 2022) หรือ การปรับลดอัตราดอกเบี้ยธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve System: FED) ทำให้สภาพคล่องทางการเงินลดลงส่งผลให้นักลงทุนถอนเงินออกจากคริปโทเคอร์เรนซี (Aboura, 2022) การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมทำให้เห็นการเติบโตในอนาคต อาทิ เหรียญ Bitcoin เป็นสกุลเงินที่เป็นอิสระทำงานด้วยกลไกอัตโนมัติ สามารถพัฒนาไปสู่โครงสร้างพื้นฐานบล็อกเชนผ่านสัญญาอัจฉริยะจนเกิดเป็นเหรียญ Ethereum และพัฒนาจนสร้างเป็นแอปพลิเคชันแบบไร้ตัวกลาง อาทิ DApps และ DeFi เป็นต้น (Khan et al., 2021) นอกจากนี้ ข้อมูลสำหรับการพิจารณาโครงการของเหรียญแบ่งออกเป็น 5 ด้าน (Vidal & Soria, 2021) ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การสร้างเหรียญ เหรียญแต่ละสกุลถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกที่แตกต่างหรือดีกว่าคู่แข่ง มีรูปแบบการกำกับดูแลและประสิทธิภาพการทำงานบนเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน เช่น เหรียญสกุลเงิน เหรียญที่ใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบ 2) การบริหารงานโครงการ มีรูปธรรมที่ชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ประวัติของผู้บริหาร 3) ธุรกิจเงินร่วมลงทุน พันธมิตรหรือนักลงทุนที่เข้ามาลงทุน 4) ระบบเศรษฐศาสตร์ระดับจุลภาค (Micro Tokenomics) ได้แก่ อุปสงค์ อุปทาน เหรียญ การหมุนเวียนเหรียญในตลาด และระดับมหภาค (Macro Tokenomics) ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน ประสิทธิภาพของเครือข่าย 5) ความสนใจของสังคมบนโซเชียลมีเดีย การเปลี่ยนแปลงราคาเหรียญในระยะสั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัย

ด้านข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวข่าวสารจะมีผลกระทบต่อลงเนื่องจากนักลงทุนเข้าใจในพื้นฐานของเหรียญจึงไม่หว่นไหวต่อข่าวต่าง ๆ ที่มากระทบ (Ciaian, Rajcaniova, & Kancsa, 2016)

2.2 ประเภทและการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี

ความหมายและองค์ประกอบพื้นฐานของคริปโทเคอร์เรนซี

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2562) ให้คำจำกัดความคริปโทเคอร์เรนซี เป็นสกุลเงินดิจิทัลที่มีมูลค่าเช่นเดียวกับ สกุลเงินของประเทศต่าง ๆ สามารถใช้เพื่อสื่อกลางการแลกเปลี่ยนแบบดิจิทัลด้วยการทำงานบนระบบบล็อกเชน นอกจากนี้ องค์ประกอบที่สำคัญของระบบการลงทุนในหลักทรัพย์ดังกล่าวภายใต้บริบทประเทศไทยนั้น ประกอบด้วย ผู้ระดมทุน (ICO Issuer) และตัวกลางในการแลกเปลี่ยน ได้แก่ ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (Exchange) นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ (Broker) และผู้ค้าสินทรัพย์ (Dealer) ทั้งนี้ ไม่มีธนาคารใดให้การรับรองให้สินทรัพย์ดังกล่าวชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2564) กลไกการทำงานของสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ เทคโนโลยีบล็อกเชน วิทยาการเข้ารหัส และ เทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลแบบกระจาย 1) เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain Technology) เป็นการบันทึกข้อมูลในรูปแบบที่เรียงต่อกันด้วยกระบวนการเข้ารหัสทางคณิตศาสตร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีการมอบสิทธิให้ผู้ใช้งานทุกคนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและให้ความเห็นชอบความถูกต้องของบัญชี ดังนั้น ในระบบบล็อกเชน มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ บล็อก (Block) เซน (Chain) ระบบการตรวจสอบ (Validation) และระบบฉันทามติ (Consensus) อาทิ Proof-of-Work และ Proof-of-Stake (PoS) ซึ่งบริษัทวิจัยบล็อกเชนและคริปโทเคอร์เรนซีอย่าง Brave New Coin (2018) ได้ศึกษารูปแบบการทำงานของระบบ PoS พบว่า เหรียญที่ทำงานด้วยระบบ PoS ซึ่งมีรูปแบบการทำงานโดยสุ่มเลือกผู้ตรวจสอบจากผู้วางเหรียญค่าประกัน (Oyinloye et al., 2021) หรือการมีส่วนร่วมกับระบบด้วยการออกเสียง เป็นช่องทางสร้างรายได้สำหรับการลงทุนระยะยาวจึงมีการจัดอันดับ 2) วิทยาการเข้ารหัส (Cryptography) คือ กลไกในการปกปิดตัวตนเพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของนักลงทุนผ่านการแปลงธุรกรรมให้อยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถอ่านและเข้าใจได้ด้วยการเข้ารหัส (Encryption) ฟังก์ชันแฮช (Hash Function) และถอดรหัส (Decryption) ด้วยกุญแจปลดล็อกซึ่งถือโดยเจ้าของบัญชี (Barakat, Eder & Hanke, 2018, p.2) และส่วนสุดท้ายของกลไก คือ 3) เทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลแบบกระจาย (Distributed Ledger Technology : DLT) คือ การบันทึกข้อมูลธุรกรรมในรูปแบบสำเนาบัญชีไว้ในคอมพิวเตอร์ของนักลงทุนทุกคนเพื่อให้ทุกคนทราบการเคลื่อนไหวภายในเครือข่าย การบันทึกด้วยวิธีการดังกล่าวเป็นการรับประกันว่า ข้อมูลที่ถูกบันทึกนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขย้อนหลังได้ และผู้ใช้งานทุกคนจะเห็นข้อมูลชุดเดียวกันซึ่งหากมีใครในระบบพยายามสร้างธุรกรรมปลอมย้อนหลังซึ่งจะขัดแย้งกับข้อมูลในบัญชีของสมาชิกคนอื่นจะถูกปฏิเสธให้ดำเนินธุรกิจใด ๆ ในบล็อก (Rauchs et al., 2018)

ประเภทคริปโทเคอร์เรนซี

การทราบประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีช่วยให้นักลงทุนแยกความแตกต่างและสามารถกำหนดสัดส่วนการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการใช้ประโยชน์ ลักษณะเด่น และการสร้างมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปว่าประเภทของคริปโทเคอร์เรนซี ขึ้นอยู่กับสถาปัตยกรรมบล็อกเชน หมวดธุรกิจ หลักเศรษฐศาสตร์ และขนาดมูลค่าตลาด การแบ่งตามสถาปัตยกรรมบล็อกเชนจะทำให้ให้นักลงทุนมองเห็นลักษณะการทำงาน และระบบนิเวศระหว่างเหรียญแต่ละกลุ่มได้ชัดเจน (Gupta et al., 2021; Sumathi et al., 2021; Tripathy et al., 2021) แบ่งได้เป็น 3

ลำดับชั้น Layer 1 คือ คริปโทเคอร์เรนซีที่ถูกสร้างขึ้นบนเครือข่ายบล็อกเชนหลักที่มีกลไกฉันทามติเป็นของตนเอง ตัวอย่างเหรียญกลุ่มนี้ได้แก่ Bitcoin, Ethereum, Ripple, Binance, Cardano เป็นต้น Layer 2 ถูกสร้างขึ้นนอกเครือข่ายหลักเพื่อจัดการกับธุรกรรมขนาดเล็ก ตัวอย่างเหรียญกลุ่ม Layer 2 อาทิ Polygon, OmiseGo, Uniswap และ Sushiswap เป็นต้น และ Layer 3 ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการทำงานระหว่างบล็อกเชน (Bashir, 2020 and Sumathi et al., 2021) ตัวอย่างเหรียญกลุ่ม Layer 3 อาทิ Ren's Multichain เป็นต้น การแบ่งเหรียญตามหมวดธุรกิจทำให้นักลงทุนมองเห็นการสร้างรายได้ของเหรียญ การเติบโต ความนิยมของเหรียญแต่ละกลุ่ม Guy (2021) จำแนกออกเป็น 8 หมวดธุรกิจ ได้แก่ 1) กลุ่มเหรียญรักษามูลค่า (Store of Values) เหรียญที่จำกัดปริมาณการผลิต มูลค่าของเหรียญขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดและข่าวสาร อาทิ Bitcoin และ Litecoin 2) กลุ่มเหรียญสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) คือ เหรียญที่ถูกนำไปใช้ในบล็อกเชนที่มีการกำหนดสัญญาธุรกรรมแบบอัตโนมัติระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย อาทิ Ethereum Cardano Solana 3) กลุ่มเหรียญ Oracle คือเหรียญที่นำไปใช้ใน Oracle บล็อกเชน อาทิ Chainlink 4) กลุ่มเหรียญชำระเงิน (Payment) ถูกสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนระบบชำระเงินในปัจจุบัน อาทิ Ripple 5) กลุ่มเหรียญรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ถูกออกแบบมาเพื่อไม่ให้เข้าถึงข้อมูลสำคัญของผู้ทำธุรกรรมรวมถึงรายการในธุรกรรม อาทิ Monero 6) กลุ่มเหรียญกระดานแลกเปลี่ยน (Exchange Tokens) ถูกใช้เพื่อแสดงสิทธิ์ในการเป็นสมาชิกบนแพลตฟอร์ม รวมถึงสิทธิประโยชน์จากการถือเหรียญ เช่น ส่วนลด การยกเว้นค่าธรรมเนียม การเข้าถึงบริการแบบพิเศษ อาทิ Binance coin, FTX Token, Bitkub เป็นต้น 7) กลุ่มเหรียญมีม (Meme Coins) ถูกทำขึ้นเพื่อการสันทนาการไม่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน อาทิ Dogecoin และ Shiba Inu และกลุ่มสุดท้าย 8) กลุ่มเหรียญมูลค่าคงที่ (Stable Coins) วัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ชำนมากกว่าเพื่อการลงทุน เนื่องจากหน้าที่หลักคือ ใช้แทนเงินสดสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการบนอินเทอร์เน็ต อาทิ Tether การจัดประเภทตามหลักเศรษฐศาสตร์ทำให้นักลงทุนมองเห็นรูปแบบผลตอบแทนได้ชัดเจนขึ้นใช้การจัดประเภท เช่นเดียวกับการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินของ Greer (2017) และ Burniske and Tatar (2017) โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) กลุ่มสินทรัพย์ประเภททุน คือ สินทรัพย์ที่สร้างรายได้ให้กับผู้ลงทุน เช่นเหรียญที่อยู่ในกระดานซื้อขายที่มีการจ่ายเงินปันผลให้นักลงทุน หรือเหรียญที่ใช้ระบบฉันทามติแบบ Proof of Stake หรือมีการจ่ายเงินปันผลผ่าน Airdrop อาทิ Ethereum, Cardano และ Solana เป็นต้น 2) กลุ่มสินทรัพย์ที่สามารถนำมาบริโภคหรือแปรรูปได้ เป็นสินทรัพย์ที่ผู้ลงทุนนำมาบริโภค ใช้สอย แลกเปลี่ยนหรือแปรรูปเป็นสินทรัพย์อื่น โดยมูลค่าจะขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์และความต้องการของตลาด เช่นเหรียญกลุ่ม Smart Contracts ที่มีการกำหนดเงื่อนไขในการจ่ายเงินปันผลแก่นักลงทุน 3) กลุ่มที่เป็นแหล่งเก็บสะสมมูลค่า เป็นสินทรัพย์ที่บริโภคและไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ถือสินทรัพย์แต่สินทรัพย์นั้นมีมูลค่าในตัวเองซึ่งเกิดจากลักษณะเฉพาะตัว สามารถเก็บมูลค่าได้ระยะเวลานานหนึ่งและแลกเปลี่ยนเป็นเงินได้แต่ไม่สามารถผลิตหรือเพิ่มปริมาณได้โดยง่าย เช่นเหรียญที่จำกัดปริมาณเหรียญในระบบเช่นเหรียญกลุ่ม Store of Value และประเภทสุดท้าย การแบ่งตามขนาดมูลค่าตลาด (Market Capitalization) ทำให้นักลงทุนมองเห็นความนิยมและมูลค่าของเหรียญเมื่อเทียบกับคู่แข่ง จำแนกออกเป็น 1) Large-cap ได้แก่ เหรียญที่มีมูลค่าตามราคาตลาดมากกว่าหมื่นล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ เป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำเหมาะสำหรับการลงทุนระยะยาวโดยการฝากเหรียญเพื่อรับเงินปันผล อาทิ Bitcoin และ Ethereum เป็นต้น 2) Mid-cap ได้แก่ เหรียญที่มีมูลค่าตามราคาตลาดระหว่างพันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐถึงหมื่นล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ เป็นเหรียญที่มีศักยภาพการเติบโตในอนาคตแต่ยังมีความผันผวนสูง อาทิ Binance Coin, Cardano, Solana Polkadot Polygon และ Avalanche เป็นต้น 3) Small-cap ได้แก่ เหรียญที่มี

มูลค่าตลาดน้อยกว่าพันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และเป็นเหรียญที่ถูกสร้างราคาได้ง่ายและยังต้องการเวลาในการพิสูจน์ จึงทำให้นักลงทุนส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมั่น (Coinmarketcap, 2022)

2.3. กลยุทธ์การลงทุน

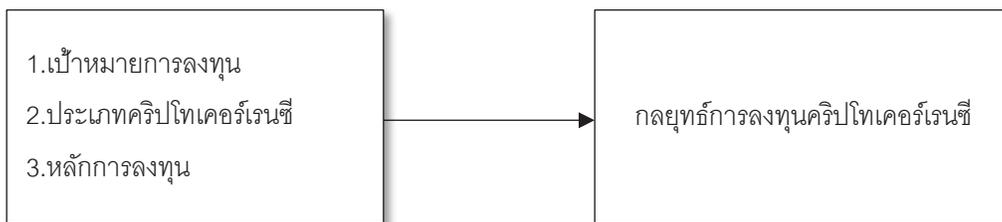
หากแบ่งกลยุทธ์การลงทุนตามเป้าหมายการลงทุนจำแนกได้ 2 รูปแบบคือ กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ (Passive Investing) คือการลงทุนที่ซื้อขายน้อยครั้งเพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากการทำการซื้อขาย และมีการกระจายความเสี่ยงในหุ้นอย่างเหมาะสม (Ferri, 2010) วิธีการลงทุนที่เหมาะสมคือ การลงทุนให้ได้รับผลตอบแทนที่ใกล้เคียงกับตลาดและหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมสูงตามทฤษฎีการลงทุนของ John C. Bogle (2015) ผู้ก่อตั้งบริษัทจัดการกองทุน Vanguard Group และคิดค้นกองทุนรวมดัชนี (Index Fund) Benjamin Graham (2006) แนะนำว่า ลักษณะสินทรัพย์ที่เหมาะสมสำหรับนักลงทุนเชิงรับ คือ เป็นสินทรัพย์คุณภาพดี มีสถานะทางการเงินมั่นคง ซึ่งนักลงทุนอาจใช้วิธีการลงทุนแบบถัวเฉลี่ยเพื่อลดความผิดพลาดในการจับจังหวะเข้าซื้อ หรือกระจายความเสี่ยงตามสินทรัพย์ต่าง ๆ เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับนักลงทุนรายใหม่ที่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์การลงทุน หรือนักลงทุนที่รับความเสี่ยงได้ต่ำ

กลยุทธ์การลงทุนเชิงรุก (Active Investing) คือการลงทุนเพื่อเอาชนะตลาดด้วยการคัดเลือกหุ้นที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นเพื่อผลตอบแทนที่สูงขึ้น หรือซื้อในราคาที่ต่ำกว่ามูลค่าโดยมองหาหุ้นที่ตลาดยังไม่รับรู้ ต้องมีการปรับสัดส่วนการลงทุนไปตามสภาวะตลาดและใช้การบริหารจัดการความเสี่ยง เหมาะสำหรับตลาดที่ไม่มีประสิทธิภาพที่ทำให้นักลงทุนบางส่วนสามารถทำกำไรจากความไม่มีประสิทธิภาพของตลาดได้ เช่น ใช้ข้อมูลภายใน ใช้เครื่องมือวิเคราะห์อย่างละเอียด หรือใช้เทคนิคการลงทุนที่ยังไม่แพร่หลายเพื่อสร้างกำไร เหมาะสำหรับนักลงทุนที่มีความเชี่ยวชาญ และแสวงหาผลตอบแทนสูงขึ้นได้ตามความทุ่มเท ซึ่งแตกออกเป็น 1) กลยุทธ์การลงทุนแบบเน้นคุณค่า (Value Investment) ตามทฤษฎีของ Benjamin Graham (Graham, 2006) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้หลังจากตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์กประสบวิกฤติอย่างรุนแรง ใช้หลักการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของบริษัทเชิงลึกโดยให้ความสำคัญกับศักยภาพของธุรกิจ ระยะเวลาการดำเนินงาน ธุรกิจหรือหลักทรัพย์เพื่อประเมินมูลค่าที่แท้จริงควบคู่ไปกับการคาดการณ์ความต้องการในอนาคต ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมรวมถึงอัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยในตลาด โดยการคัดเลือกลงทุนในสินทรัพย์พื้นฐานดี เป็นผู้นำตลาด มียอดขายดี ฐานะการเงินมั่นคง และมีการจ่ายปันผลในอัตราสูง อีกทั้งผู้บริหารและพนักงานต้องมีความเชี่ยวชาญและมีความซื่อสัตย์ รอคอยจังหวะซื้อเมื่อราคาถูกกว่ามูลค่าที่แท้จริงโดยคำนึงถึงการรักษาลงทุนเป็นสำคัญ และขายเมื่อราคาแพงเกินมูลค่าที่แท้จริงหรือเมื่อดูปัจจัยพื้นฐานผิดหรือปัจจัยพื้นฐานมีการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายการลงทุนระยะยาวจึงต้องมีความใจเย็นและอดทน รอคอยเป็น มีจิตใจที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวกับความผันผวนระยะสั้น และ 2) กลยุทธ์การลงทุนแบบเน้นการวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Investing) ตามทฤษฎีของ Charles H. Dow (Sether, 2009) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของราคาหุ้นหรือ พฤติกรรมการซื้อขายของนักลงทุนในอดีตโดยใช้หลักสถิติเพื่อทำนายการเคลื่อนไหวของราคาในอนาคตและช่วยให้นักลงทุนสามารถจับจังหวะและกำหนดราคาซื้อขายได้อย่างเหมาะสมอย่างมีหลักการ ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ได้แก่ สถิติการเคลื่อนไหวของราคา และปริมาณซื้อขายในอดีต (นิเวศน์ เหมวชิรวรากร, 2559) เครื่องมือที่นักลงทุนมักนำมาใช้ในการกำหนดจุดซื้อขาย คือ เส้นแนวโน้ม ราคา กราฟ แนวรับและแนวต้าน และดัชนีชี้วัดต่าง ๆ เช่น ดัชนีชี้วัดตามแนวโน้ม (Trend Following Indicators) เส้นค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ย้อนหลัง (Moving Average) เป็นต้น

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำแนวทางการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา การวิจัยอันนำไปสู่กลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี พบว่า เป้าหมายการลงทุนเป็นหัวใจสำคัญที่นำมาซึ่งความสำเร็จใน การลงทุนในตลาดคริปโทเคอร์เรนซีเพราะจะช่วยให้สามารถเลือกเหรียญที่ลงทุนและหลักการลงทุนได้อย่างเหมาะสม (ธีระชัย ภูวนาถนรานุบาล, 2564) เนื่องจากคริปโทเคอร์เรนซี ที่มีอยู่ในตลาดมีจำนวนมากทำให้นักลงทุนอาจตัดสินใจ พลาด ไม่ได้รับผลตอบแทนที่ต้องการตามระยะเวลาที่กำหนดและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ กลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์ เรนซีจึงประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการลงทุน ได้แก่ การกำหนดผลตอบแทนการลงทุน ระดับความเสี่ยงที่ ยอมรับได้ และระยะเวลาการลงทุน 2) การเลือกประเภทคริปโทเคอร์เรนซีที่นำมาลงทุน ได้แก่ สถาปัตยกรรมบล็อกเชน หมวดธุรกิจ หลักเศรษฐศาสตร์ และขนาดมูลค่าตลาด และ 3) การเลือกใช้หลักการลงทุนที่เหมาะสม ซึ่งพัฒนาจาก หลักการ 3M ประกอบด้วย จิตวิทยาการลงทุน (Mindset), การบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง (Money Management) และกระบวนการลงทุน (Method)

รูปภาพประกอบ 1
กรอบแนวคิดงานวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์สำคัญของงานวิจัยนี้คือ การศึกษาแนวคิดการลงทุน เพื่อค้นหากลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งเป็นคำถามในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น วิธีการดำเนินการวิจัยใช้แนวทางของ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ รวมถึงกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล

หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เกณฑ์ขั้นแรกคือ นักลงทุนที่มีความเข้าใจในการลงทุนและมีประสบการณ์ ลงทุนอย่างต่อเนื่องและผ่านวัฏจักรการลงทุนในช่วงตลาดขาขึ้น-ขาลงและสามารถปรับแผนการลงทุนจนอยู่ในตลาดได้ ยาวนานมากกว่า 2 ปีหากนับจากตลาดขาลงปี พ.ศ. 2561-2563 (Coinmarketcap, 2022) เกณฑ์การคัดเลือกขั้นที่สอง คือ การคัดเลือกนักลงทุนที่มีทักษะที่ต่างกันเพื่อพิสูจน์ความสอดคล้องและสังเคราะห์ออกมาเป็นกลยุทธ์การลงทุนที่ เหมาะสมสำหรับการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี ผู้วิจัยจำแนกนักลงทุนเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักลงทุนที่ถ่ายทอดความรู้ ด้านคริปโทเคอร์เรนซีผ่านสื่อโซเชียลมีเดียและมียอดผู้ติดตามประมาณ 100,000 คน ซึ่งนักลงทุนเหล่านี้มีเข้าใจในสินทรัพย์

ที่ลงทุน มีจำนวน 6 ราย 2) กลุ่มนักลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มากกว่า 5 ปี โดยนักลงทุนเหล่านี้มีทักษะในเครื่องมือลงทุนและเข้าใจตลาดการลงทุน มีจำนวน 4 ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 ราย

3.2 เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ผ่านการสร้างคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) ด้วยการกำหนดแนวทางและโครงสร้างคำถามไว้ล่วงหน้าร่วมกับคำถามแบบปลายเปิดไม่จำกัดขอบเขตการตอบคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยคาดไว้ โดยกระบวนการพัฒนาแบบสัมภาษณ์มี 2 ขั้นตอน คือ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัล จนได้ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายการลงทุน อาทิ ผลตอบแทนที่คาดหวัง ระยะเวลาและระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ เป็นต้น การเลือกประเภทคริปโทเคอร์เรนซีในการลงทุน อาทิ สถาปัตยกรรมบล็อกเชน ประเภทธุรกิจ มูลค่าตลาด เป็นต้น และหลักการลงทุนซึ่งเกี่ยวกับความเข้าใจในจิตวิทยาการลงทุน การบริหารเงินลงทุนและความเสี่ยง และเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน หลังจากขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม นำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึกในเบื้องต้นเพื่อค้นหาแนวทางในเบื้องต้นก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบคำถามในการวิจัยต่อไป

ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมนำไปสู่การสร้างแบบคำถามแบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้การตรวจสอบเนื้อหาว่าครอบคลุมตามวัตถุประสงค์หรือไม่ (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านทำการตรวจสอบ โดยต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป (Rowinelli & Hambleton, 1977 อ้างถึงใน วีระยุทธ พรพจน์ธนาภาค, 2565) ซึ่งผลจากการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักลงทุนทั้ง 10 ราย

3.3 กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักลงทุน 10 ราย มีขั้นตอนดังนี้ ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการแจ้งวัน เวลา และสถานที่พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักลงทุนดังกล่าวรับทราบและเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและสอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัยนี้มากที่สุด กระบวนการในวันสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและชี้แจงการดำเนินการในขณะให้สัมภาษณ์ โดยให้เวลาในการสัมภาษณ์นักลงทุนแต่ละราย ๆ ละ 1-2 ชั่วโมง ผู้วิจัยขออนุญาตให้นักลงทุนเพื่อบันทึกวิดีโอและจดบันทึกเก็บข้อมูล ในระหว่างการสัมภาษณ์นอกจากคำถามที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์คำถามในแต่ละส่วนโดยจะซักถามข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่น่าสนใจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและสามารถนำมาวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อมูลสรุปการวิจัย ผู้วิจัยทำการตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ได้แก่ 1) การตรวจสอบด้านการเก็บข้อมูล (Methodology Triangulation) ประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี หลักการลงทุน และแนวทางการลงทุนจากนักลงทุนที่มีประสบการณ์ลงทุนและการสัมภาษณ์นักกลุ่มนักลงทุน 10 ราย เพื่อตรวจสอบข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและหาความสอดคล้อง 2) การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ใช้การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อพิสูจน์ข้อค้นพบ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ อาทิ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย และหนังสือ เอกสารแนะนำการลงทุน รวมไปถึงเว็บไซต์คริปโทเคอร์เรนซี และเอกสารราชการ เช่น ข้อกำหนด พระราชบัญญัติ ในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การ

คัดเลือกนักลงทุน 2 กลุ่มคือ นักลงทุนที่เชี่ยวชาญด้านคริปโทเคอร์เรนซี และนักลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ จากข้อคำถามเดียวกันเพื่อพิจารณาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางของ เอื้อมพร หลินเจริญ (2558) ประกอบด้วย การจัดระเบียบข้อมูล การกำหนดรหัสข้อมูลด้วยการใช้คำหลักที่เป็นคำสำคัญ และการแปลความหมาย ทั้งนี้ มีการใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงข้อสรุปที่สำคัญ

4. ผลลัพธ์การวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกข้อค้นพบออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล และข้อคิดเห็นที่สำคัญต่อเป้าหมายการลงทุน ประเภทคริปโทเคอร์เรนซี หลักการลงทุนและคำแนะนำการลงทุน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของนักลงทุน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นนักลงทุนในตลาดคริปโทเคอร์เรนซีที่ผ่านประสบการณ์ช่วงตลาดขาลงในปีพ.ศ. 2561-2563 โดยผู้ให้ข้อมูล A1-A6 คือ กลุ่มนักลงทุนกลุ่มนักลงทุนที่ถ่ายทอดความรู้ด้านคริปโทเคอร์เรนซีผ่านสื่อโซเชียลมีเดียและมียอดผู้ติดตามราว 1 แสนคน และผู้ให้ข้อมูล B1-B4 คือ กลุ่มนักลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มากกว่า 5 ปี นักลงทุนทั้งสองกลุ่มมีอายุเฉลี่ย 33 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ประเภทนักลงทุนที่มีอาชีพหลักและการลงทุนเป็นอาชีพรองและนักลงทุนที่มีเวลาลงทุนเป็นอาชีพมีสัดส่วนเท่ากัน ประสบการณ์ในการลงทุนฯ เฉลี่ยราว 4 ปี และ การมีประสบการณ์เชิงลบ (ขาดทุน) จากการลงทุนฯ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่มีนักลงทุน 1 ราย ไม่เปิดเผยข้อมูล ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ (ปี)	เพศ	จำนวนผู้ติดตาม(คน)	ประเภทนักลงทุน	ประสบการณ์ลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี (ปี)	ประสบการณ์เชิงลบจากการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี
A1	25	ชาย	> 1แสนคน	P	2	เคย
A2	35	ชาย	> 1แสนคน	P	3	ไม่เปิดเผย
A3	31	หญิง	< 1แสนคน	P	2	เคย
A4	28	ชาย	< 1แสนคน	F	5	เคย
A5	33	หญิง	< 1แสนคน	F	8	ไม่เคย
A6	41	หญิง	< 1แสนคน	F	2	ไม่เคย
B1	60	ชาย	-	F	10	ไม่เคย
B2	44	ชาย	-	F	3	เคย
B3	33	ชาย	-	P	3	ไม่เคย
B4	32	ชาย	-	P	3	เคย

หมายเหตุ. P (Part time) คือ นักลงทุนที่มีอาชีพหลักและการลงทุนเป็นอาชีพรอง และ F (Full time) คือ นักลงทุนที่ลงทุนเป็นอาชีพ

ข้อค้นพบจากการวิจัยในส่วนถัดมาคือ ข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เป้าหมายการลงทุน ประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีที่ลงทุน หลักการลงทุน และคำแนะนำสำหรับการลงทุน มีรายละเอียด ดังนี้ เป้าหมายการลงทุนที่นักลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีคาดหวัง 1) ผลตอบแทน โดย 3 ลำดับแรก ที่นักลงทุนส่วนใหญ่ต้องการ คือ กำไรจากการลงทุนในแต่ละครั้ง (Capital Gain) ตามด้วยผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยหรือเงินปันผล (Yield) แต่ต้องควบคู่ไปกับการรักษาเงินต้นให้ได้ด้วย (Safety of Principle) ในขณะที่ระยะเวลาในการลงทุน นักลงทุนส่วนใหญ่เน้นการลงทุนในระยะยาวควบคู่ไปกับระยะสั้น และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้นั้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลางไปจนถึงสูง ดังนั้น จากผลการให้สัมภาษณ์ในประเด็นเป้าหมายการลงทุน สรุปได้ว่า นักลงทุนมุ่งเน้นการลงทุนในลักษณะผสมผสานระหว่างระยะยาวกับระยะสั้นซึ่งเป็นการบริหารพอร์ตการลงทุนให้เหมาะสมโดยนำผลกำไรในระยะสั้นส่วนหนึ่งไปเก็บไว้ในพอร์ตการลงทุนระยะยาวให้มูลค่าเพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการได้รับดอกเบี้ยและเงินปันผล อย่างไรก็ตาม นักลงทุนเกือบทั้งหมดสามารถยอมรับความเสี่ยงได้เพราะเชื่อว่าผลตอบแทนที่สูงย่อมควบคู่ไปกับความเสี่ยงที่สูงตามไปด้วย ทั้งนี้ มีนักลงทุน A5 และ B4 ให้นำหนักกับการลงทุนในระยะสั้นซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ชอบความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ นักลงทุน A3 และ A6 ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า นอกจากผลตอบแทนซึ่งเป้าหมายสำคัญในการลงทุนแล้ว นักลงทุนควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพิ่มเติมควบคู่ไปกับการมีประสบการณ์ลงทุนเพราะความรู้และประสบการณ์ที่ได้อาจสร้างโอกาสทางธุรกิจและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ติดตามในเพจได้ ตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 สรุปเป้าหมายการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูล	ผลตอบแทน	ความเสี่ยง	ระยะเวลา
A1	กำไร เงินปันผล กระจายเงินความเสี่ยง	ปานกลาง	สั้นและยาว
A2	กำไร เงินปันผล รักษาเงินต้น	สูง	สั้นและยาว
A3	ความรู้	ปานกลาง	ยาว
A4	กำไร	ปานกลาง	ยาว
A5	กำไร	สูง	สั้น
A6	กำไร รักษาเงินต้น โอกาสทางธุรกิจ	ปานกลาง	สั้นและยาว
B1	กำไร	สูง	สั้นและยาว
B2	เงินปันผล	ต่ำ	ยาว
B3	เงินปันผล	ต่ำ	ยาว
B4	กำไร	สูง	สั้น

ประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีที่ลงทุน คือ หลักเกณฑ์ในการเลือกลงทุนในเหรียญสกุลใด ๆ อาทิ สถาปัตยกรรม บล็อกเชน หมวดธุรกิจ หลักเศรษฐศาสตร์ และมูลค่าตลาด ผลการสัมภาษณ์พบว่า นักลงทุนส่วนใหญ่เลือกมูลค่าตลาดเหรียญที่มีมูลค่าตลาดสูงตามด้วยการพิจารณาหมวดธุรกิจของเหรียญ นักลงทุนมักลงทุนในเหรียญที่ผสมผสานไปในหมวดธุรกิจ ไม่เจาะจงหรือให้นำหนักกับหมวดธุรกิจใดเป็นพิเศษ แต่อยู่ในหมวดธุรกิจแค่ 3 ประเภท ได้แก่ Store Value, Smart Contract, Meme Coin และ Exchange Token และเหรียญในหมวดธุรกิจดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติคือ มีมูลค่า

ตลาดสูงได้รับความนิยมติดอันดับ 1-20 ของกระดานเทรดทั่วโลกเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ นักลงทุนบางส่วนใช้หลักการ เศรษฐศาสตร์ในการพิจารณา เช่น นักลงทุน B2 และ B3 จะเน้นเหรียญที่สร้างกระแสรายได้ ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ ในประเด็นการพิจารณาเลือกลงทุนในเหรียญใดนั้น สรุปว่า นักลงทุนส่วนใหญ่เลือกลงทุนในลักษณะผสมผสานไม่เจาะจง ไปที่เหรียญประเภทใดประเภทหนึ่งมากเป็นพิเศษขึ้นอยู่กับเป้าหมายการลงทุนเป็นหลัก แต่เหรียญนั้นจะต้องติดอันดับที่ นักลงทุนส่วนใหญ่ซื้อขายกัน นอกจากนี้ มีนักลงทุน A4 และ B1 ที่ใช้การเลือกประเภทเหรียญที่ไม่อยู่ในหัวข้อนี้ กล่าวคือ เลือกลงทุนโดยเน้นเหรียญที่มีปัจจัยพื้นฐานดี ไม่เลือกเหรียญที่มีการปั่นราคาหรือสร้างกระแส และสามารถอ้างอิง สินทรัพย์จริง (Asset-backed) ในขณะที่นักลงทุน A5 ไม่ให้ความสำคัญกับหมวดธุรกิจ แต่เน้นการดูปริมาณการซื้อขาย ของเหรียญเป็นหลัก

หลักการลงทุน คือ หลัก 3M ประกอบด้วย จิตวิทยาการลงทุน (Mindset) การบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง (Money Management) และ กระบวนการลงทุน (Method) ผลการสัมภาษณ์ พบว่า นักลงทุนทั้ง 10 รายใช้หลักการ 3M ข้างต้นครบทุกองค์ประกอบ โดยจิตวิทยาการลงทุน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีความรู้ทั้งก่อนเริ่มลงทุน และระหว่างลงทุนเพื่อลดความเสียหายในการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับการที่ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจเลือกและซื้อขาย หรือถือเหรียญ มีสติกำกับการตัดสินใจ อย่่าให้ความโลภเข้าครอบงำ และอย่ากลัวจนเกินเหตุซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมที่จะทำให้การลงทุนประสบความสำเร็จคือ มีวินัยและแน่วแน่ในแนวทางที่ได้วางแผนไว้ อย่่าลงทุนในเหรียญใดเพราะชื่อ หรือขายตามคนอื่น (พฤติกรรมแห่ซื้อตามกัน) ในขณะที่ ความผิดพลาดในอดีตให้ถือเป็นบทเรียนในการนำมาปรับวิธีการ ลงทุน ทั้งนี้ นักลงทุนบางรายให้ข้อเสนอแนะที่แตกต่างออกไป อาทิ นักลงทุน A4 ควรศึกษาพฤติกรรมการสร้างราคา เหรียญ สอดคล้องกับนักลงทุน B1 กล่าวว่า “เล่นเหรียญปั่นให้น้อยที่สุด” ในขณะที่ นักลงทุน B2 กล่าวว่า “ราคามีขึ้น มีลงมันเป็นวัฏจักร” และนักลงทุน B4 กล่าวว่า “อย่าหวังรวยเร็ว”

ในด้านของการบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง พบว่า นักลงทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการลงทุน แบบผสมผสาน กล่าวคือ กระจายการลงทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่จะแตกต่างกันในเรื่องของการให้น้ำหนักใน ระยะเวลาการลงทุนไม่เท่ากัน ทั้งนี้ เหรียญพื้นฐานดี เหรียญที่เป็นผู้นำตลาด เป็นสิ่งที่นักลงทุนส่วนใหญ่ให้น้ำหนักไปใน ประเด็นดังกล่าว และประเด็นที่สอดคล้องกับจิตวิทยาการลงทุนในเรื่องของความมีวินัยนั้น คือ การกำหนดจุดตัดขาดทุน (Cut Loss) จุดหยุดขาดทุน (Stop Loss) การกำหนดกำไรเป้าหมายทุกครั้ง ร่วมกับการกำหนดสัดส่วนลงทุน นักลงทุน B2 และนักลงทุน B3 ลงทุนอย่างสม่ำเสมอ (DCA) อย่างไรก็ตาม มีนักลงทุนบางรายให้ข้อเสนอแนะที่แตกต่างออกไป เช่น นักลงทุน A5 แนะนำว่า “ให้ทยอยซื้อเป็นครั้ง ๆ อย่าใช้เงินทั้งหมดซื้อในคราวเดียว” สอดคล้องกับ นักลงทุน B3 ที่แนะนำ ให้ทยอยซื้อ แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ ให้น้ำหนักกับการลงทุนในหุ้นมากกว่าคริปโทเคอร์เรนซ์เพราะมีความเสี่ยงสูง และ ทุกครั้งที่ลงทุนจะไม่กำหนดจุดหยุดขาดทุน เพราะเชื่อว่า “การซื้อที่ละน้อย ๆ คือ การหยุดขาดทุนไปแล้วในตัว” ในขณะที่ นักลงทุน B1 ใช้การกระจายความเสี่ยงการลงทุนโดยแบ่งเงินเป็น 3 พอร์ต ได้แก่ ส่วนออมเงิน เก็บกำไร และลงทุน และ กระจายการลงทุนในสินทรัพย์ทุกประเภทเช่นเดียวกับนักลงทุน B2 ที่แบ่งลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซ์ในสัดส่วนร้อยละ 25 จากสินทรัพย์การลงทุนทั้งหมดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของพอร์ตการลงทุนโดยรวม

กระบวนการลงทุนเป็นการเลือกใช้เครื่องมือในการตัดสินใจลงทุน นักลงทุนส่วนมากใช้วิธีการแบบผสมผสาน กล่าวคือ ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายใน อาทิ เทคโนโลยีเบื้องหลัง ประโยชน์ใช้สอยของเหรียญ ราคาเหรียญ กระแสรายได้ และระบบนิเวศของเหรียญ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในโครงการเหรียญ ประวัติผู้บริหาร

เอกสารให้ข้อมูลรายละเอียดเหรียญ (White Paper) ความเป็นผู้นำตลาด นักลงทุน และพันธมิตรทางธุรกิจ เป็นต้น และปัจจัยภายนอก อาทิ สถานการณ์ทั่วโลก การวิเคราะห์อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหรียญ ข่าวหรือกระแสนิยม ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ทางเทคนิค เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มราคา พฤติกรรมนักลงทุนและใช้ในการกำหนดจังหวะการเข้าซื้อหรือขายทำกำไรเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม นักลงทุนบางรายใช้การวิเคราะห์ทางเทคนิคเพื่อดูทิศทาง (Momentum) ของเหรียญว่าจะไปในทิศทางใดแล้วจึงตัดสินใจต่อไป สิ่งนี้นักลงทุนส่วนมากเน้นหนักและเป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ การหมั่นหาความรู้ ติดตามข่าวสารโดยข่าวสารส่วนใหญ่ที่นักลงทุนติดตามมาจากอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะ Twitter อย่างไรก็ตาม มีมุมมองในวิธีการลงทุนจากนักลงทุนบางรายที่น่าสนใจ อาทิ นักลงทุน A4 กล่าวว่า “ไม่เชื่อมั่นข้อมูลในเอกสาร White Paper” เนื่องจาก เอกสารส่วนใหญ่ถูกเขียนเป็นภาษาอังกฤษซึ่งนักลงทุนอาจไม่เข้าใจบริบทของความหมายอย่างเพียงพอ อีกทั้งอาจมีการเขียนเกินจริง นักลงทุน B4 ใช้วิธีเลือกจากเหรียญผู้นำตลาดเท่านั้น เพราะเชื่อว่า “ได้รับการยอมรับจากนักลงทุนทั่วโลกเท่ากับว่าย่อมมีพื้นฐานดีอยู่แล้วนั่นเอง” หรือนักลงทุน A3 ใช้หลักการเลือกเหรียญโดยพิจารณาจากกลุ่มนักลงทุนรายใหญ่หรือนักลงทุนสถาบันที่เข้ามาถือเหรียญเนื่องจากนักลงทุนเหล่านี้มีการทำวิจัย หรือ Investment Thesis มาก่อน โดยกล่าวว่า “ให้ทำตัวเหมือนแพลงตอนที่เกาะปลาวาฬ” ในขณะที่ นักลงทุน B1 ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการลงทุน

กลยุทธ์การลงทุน พบรูปแบบการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีได้ 4 แบบดังนี้ กลยุทธ์การลงทุนกลุ่มที่ 1 นักลงทุน A5 และ B4 ยอมรับความเสี่ยงในระดับสูงจะเน้นการลงทุนแบบทำกำไรในระยะสั้น ไม่เลือกประเภทเหรียญใดลงทุน โดยเฉพาะแต่ละจะเลือกลงทุนในเหรียญที่มีปริมาณการซื้อขายเข้ามาในตลาด โดยจับจังหวะซื้อเหรียญเมื่ออยู่ในทิศทางขาขึ้นและขายออกเมื่อเหรียญอยู่ในทิศทางขาลง ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเช่น เทคโนโลยีเบื้องหลังเหรียญและประโยชน์ใช้สอยของเหรียญที่ลงทุนเพื่อให้แน่ใจว่า เหรียญนั้น ๆ จะอยู่ในตลาดได้ ควบคู่ไปกับขนาดมูลค่าตลาดของเหรียญเพื่อให้มั่นใจว่าเหรียญนั้นมีมูลค่าและเป็นที่ต้องการในตลาด อีกทั้งสำรวจราคาเหรียญเปรียบเทียบกับคู่แข่งจำนวนเหรียญที่มีในระบบและสัดส่วนการถือครองเหรียญเพื่อประเมินปริมาณซื้อขาย จากนั้นจะศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกตลาด เช่น ข่าวเกี่ยวกับตัวเหรียญ และข่าวการปรับอัตราดอกเบี้ย ราคาทองคำ ราคาน้ำมันเพื่อดูปฏิกริยานักลงทุนในตลาดเนื่องจากนักลงทุนบางส่วนจะอาศัยคริปโทเคอร์เรนซีเป็นที่พักเงินลงทุน การศึกษาข่าวเหล่านี้จะช่วยติดตามปริมาณการซื้อขายได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามนักลงทุนเหล่านี้จะตัดสินใจซื้อขายการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นบนหน้ากราฟเท่านั้น และไม่ยึดติดที่เหรียญใดเป็นพิเศษ

กลยุทธ์การลงทุนกลุ่มที่ 2 นักลงทุน A3 และ A4 ยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับปานกลางและมีเป้าหมายลงทุนระยะยาว จึงเลือกลงทุนในกลุ่มเหรียญที่เพิ่งเริ่มโครงการที่มีคุณภาพเรียกว่า “เหรียญต้นน้ำ” โดยพิจารณาจากเทคโนโลยีพื้นฐานของเหรียญที่สามารถพัฒนาในอนาคต เช่น เหรียญกลุ่ม Layer 1 เหรียญกลุ่ม Smart Contracts เหรียญกลุ่ม Oracle จากนั้นจึงพิจารณาการดำเนินโครงการ ผู้บริหาร ทีมงาน พันธมิตรที่น่าเชื่อถือ การสร้างกระแสรายได้ของเหรียญ ระบบนิเวศของโครงการโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนะนำโครงการเหรียญอย่างละเอียดหรือข้อมูลวงในเพื่อให้ได้ราคาถูกและเก็บระยะยาว นอกจากนี้จะมีการซื้อเหรียญที่มีมูลค่าตลาดสูงเมื่อเหรียญมีราคาต่ำโดยใช้เงินลงทุนที่เหลือจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (LT) จุดแข็งของนักลงทุนทั้ง 2 คือเป็นนักโปรแกรมเมอร์ที่ประเมินเหรียญเข้าพอร์ตการลงทุนให้บริษัทชั้นนำ และทำธุรกิจเหมืองขุดเหรียญจึงมีความรู้เชิงลึกมากกว่านักลงทุนทั่วไป

กลยุทธ์การลงทุนกลุ่มที่ 3 เป็นการลงทุนที่ผสมระหว่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เข้าด้วยกันแต่แบ่งสัดส่วนตามความถนัดหรือความมั่นใจในตัวเหรียญ นักลงทุน B1 แบ่งสัดส่วนลงทุนเป็น 3 ส่วนคือส่วนออมเงิน จะลงทุนในสินทรัพย์ทุกประเภทที่มีลักษณะเก็บสะสมมูลค่า (Store of Value) เช่น อสังหาริมทรัพย์ ทองคำและ Bitcoin โดยซื้อเมื่อเหรียญมีราคาถูกแล้วเก็บสะสมระยะยาวซึ่งถือเป็นสัดส่วนหลักของเงินลงทุน ส่วนลงทุนจะลงทุนตามปริมาณซื้อขายที่เข้ามาในตลาดโดยไม่สนใจประเภทเหรียญเป็นสัดส่วนรองลงมาของเงินลงทุน และส่วนสุดท้าย ส่วนเก็งกำไรจะลงทุนคล้ายการพนันในรูปแบบ Futures โดยการเก็งราคาซื้อขายล่วงหน้าหากได้กำไรจะนำไปเพิ่มทุนในส่วนออมเงิน นักลงทุน A2 แบ่งสัดส่วนลงทุนคล้ายกับนักลงทุน B1 แต่ให้ความสำคัญกับการเทรดระยะสั้นมากกว่าเนื่องจากต้องการกำไรระยะสั้นและรับความเสี่ยงได้สูง อีกทั้งมีความเชี่ยวชาญการใช้เครื่องมือทางเทคนิค สำหรับนักลงทุน A6 แบ่งลงทุนในสัดส่วนลงทุนตามประเภทเหรียญ โดยสัดส่วนหลัก Store of Value ตามมาด้วยเหรียญกลุ่ม Smart Contract เหรียญเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าตลาดขนาดกลาง เหรียญกลุ่ม Stable Coin หรือเหรียญ Exchange Token เพื่อเป็นเงินทุนสำรองกรณีมีการโยกย้ายสัดส่วน และลงทุนในเหรียญกลุ่ม Meme Coin ที่มีมูลค่าตลาดสูงในสัดส่วนน้อยที่สุด นักลงทุน A6 จะซื้อซื้อเหรียญเมื่อเหรียญราคาตก นักลงทุน A1 มีทักษะด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์จึงแบ่งสัดส่วนการลงทุนตามเหรียญที่มีการเคลื่อนไหวของราคาในทิศทางตรงข้ามกัน เช่น สัดส่วนของ Ethereum จะเท่ากับ Solana เนื่องจากเป็นกลุ่มเหรียญประเภทเดียวกัน เพื่อสร้างสมดุลและลดความเสี่ยงให้พอร์ตการลงทุน นอกจากนี้ให้นักลงทุนเหล่านี้จะให้การตั้งจุดทำกำไรเป็นระยะ ๆ และจุดหยุดขาดทุนอยู่เสมอเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับตลาด อีกทั้งใช้การประเมินคุณภาพเหรียญจากเทคโนโลยีของเหรียญ ประโยชน์การใช้งานรวมถึงความเป็นไปได้ในอนาคต ที่ทีมงาน หุ้นส่วนทางธุรกิจ แผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับการติดตามสภาวะตลาด ข่าวสารทั่วโลกเพื่อปรับแผนการลงทุนอยู่เสมอ นักลงทุนเหล่านี้มีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือกราฟทางเทคนิคเพื่อทำนายการเคลื่อนไหวของราคาเหรียญประกอบกับพฤติกรรมนักลงทุนในตลาด

กลยุทธ์การลงทุนกลุ่มที่ 4 นักลงทุน B2, B3 ยอมรับความเสี่ยงในระดับต่ำถึงปานกลาง และต้องการผลตอบแทนในรูปดอกเบียหรือเงินปันผลจึงเลือกลงทุนในกลุ่มเหรียญที่มีคุณภาพเป็นเหรียญพื้นฐานสำหรับการพัฒนาโครงการเหรียญอื่น ๆ และมีมูลค่าตลาดสูง หรือมีความปลอดภัยสูงเช่นเหรียญ Stable Coin เนื่องจากนักลงทุนเหล่านี้ไม่มีเวลาติดตามสถานการณ์การลงทุนอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญคือ นักลงทุนเหล่านี้ต้องการลงทุนระยะยาวจึงต้องการลงทุนในเหรียญที่มีการจ่ายเงินปันผลระหว่างการลงทุน หรือเลือกที่จะลงทุนในกระดานซื้อขายที่มีการจ่ายเงินปันผลหรือลงทุนในเหรียญกลุ่ม Proof of Stake นักลงทุนจะกำหนดสัดส่วนการลงทุนอย่างสม่ำเสมอคล้ายการออมเงิน และกระจายลงทุนให้เหรียญมากกว่า 2 ตัวขึ้นไปเพื่อกระจายความเสี่ยง นอกจากนี้ให้นักลงทุนส่วนใหญ่แนะนำว่า การลงทุนประเภทนี้เหมาะสำหรับนักลงทุนมือใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์การลงทุนเพราะไม่จำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคนิคในการกำหนดจุดเข้าซื้อหรือการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานอย่างละเอียด สรุปข้อค้นพบที่ได้สำหรับการเลือกประเภทของคริปโตเคอร์เรนซีที่ลงทุนหลักการลงทุน และกลยุทธ์การลงทุน ตามตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 สรุปการเลือกประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีที่ลงทุน หลักการลงทุน และกลยุทธ์การลงทุนของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูล	ประเภทเหรียญ	Mindset	Money Management	Method	กลยุทธ์
A1	SV SC, OR MM LC	✓	MM SL DV	F P T U G V	3
A2	SV SC ST MM L1 L2 LC	✓	MM SL DV	O P U G V	3
A3	SC OR L1 LC	✓	MM SL DV	I L P T G V	2
A4	SV SC L1 LC	✓	DV	E P R G V	2
A5	-	✓	MM SL	T U B G V	1
A6	SV SC EX MM LC MC	✓	MM SL	N B G V	3
B1	-	✓	MM SL DV	F I M N T U B G V	3
B2	SV SC EX MM L1 LC	✓	MM SL DV DCA	F I M N T U	4
	PoS				
B3	SV SC ST LC PoS	✓	MM DV DCA	F I M N T U	4
B4	-	✓	MM SL	C G M N Q B G	1

V

การบริหารจัดการเงินลงทุนและความเสี่ยง: DCA = การถัวเฉลี่ยเงินลงทุนในสัดส่วนเท่า ๆ กันทุกครั้ง, DV = การกระจายเงินลงทุน, MM = การแบ่งสัดส่วนเงินลงทุน, SL = การกำหนดจุดทำกำไร และการกำหนดจุดหยุดขาดทุน
 กระบวนการลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐาน: C = ราคาเหรียญเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง, E = ระบบนิเวศภายในโครงการเหรียญ,
 F = ความเป็นไปได้ในอนาคต, I = การวิเคราะห์อุตสาหกรรม, G = การแบ่งสัดส่วนการถือครองเหรียญ, L = ความเป็นผู้นำตลาด, M = ขนาดมูลค่าตลาด, N = ข่าว สถานการณ์ทั่วโลก, O = แผนการดำเนินงาน, P = ผู้ก่อตั้ง ทีมงาน พาร์ทเนอร์
 นักลงทุน, Q = ปริมาณเหรียญที่ผลิตในระบบ, R = กระแสรายได้, T = เทคโนโลยีของเหรียญ, U = ประโยชน์ที่ใส่สอย
 กระบวนการลงทุนด้านการวิเคราะห์ทางเทคนิค: B = พฤติกรรมนักลงทุน, V = สัญญาณซื้อขาย, G = กราฟประเภทเหรียญ:
 SV = Store of Value, SM = Smart Contracts, OR = Oracle, PA = Payment, PR = Privacy, EX = Exchange, MM = Meme, ST = Stable Coin, LC = Large-cap, MC = Mid-cap, L1 = Layer 1, L2 = Layer 2, PoS = Proof-of-Stake

คำแนะนำ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการลงทุนและพฤติกรรมของนักลงทุนที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อสรุปเป็นกลยุทธ์สำหรับการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี โดย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการลงทุน ความปลอดภัย กฎหมาย และโอกาสลงทุน นักลงทุนส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะและเน้นย้ำเกี่ยวกับการลงทุนว่าวิธีการแบบผสมผสานทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและทางเทคนิคมีความเหมาะสม ควรใช้เงินออมที่ไม่มีภาระใด ๆ มาลงทุน คั้นหารูปแบบการลงทุนที่เหมาะสมกับตนเอง อย่าไปซื้อขายตามคนอื่น โดยรูปแบบนั้นเกิดจากการมีความรู้ตั้งแต่ก่อนเริ่มลงทุนและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเมื่อได้รูปแบบของตนเองแล้วต้องมีวินัยเพื่อกำกับการลงทุนเสมอ เช่น ถ้าลงทุนระยะสั้นจะต้องศึกษาเรื่องกราฟเทคนิคให้ชำนาญ หรือถ้าลงทุนระยะยาวให้เน้นปัจจัยพื้นฐานของเหรียญ ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับนักลงทุนที่จะเข้ามาใหม่ ควรเริ่มจากลงทุนด้วยเงินจำนวนน้อย ทயอยเข้าซื้อโดยวิธี DCA หรือลงทุนในเหรียญประเภท Stable Coin ก่อนและอย่าหวังแสวงหาวิธียุติที่จะทำให้ได้กำไรรวดเร็วแต่ไม่ยั่งยืน ด้านความปลอดภัย เน้นที่

การศึกษาวิธีการรักษาเหรียญอย่างปลอดภัย หรืออาจใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย เช่น Hardware Wallet หรือ Cold Wallet เป็นต้น ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย นักลงทุนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภาครัฐและหน่วยงานกำกับควรเร่งปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้ชัดเจนและเหมาะสม รวมถึงระบบภาษีเพื่อประโยชน์ต่อระบบนิเวศการลงทุนเพราะไม่เช่นนั้น นักลงทุนในประเทศจะไปลงทุนในเหรียญกระดานต่างประเทศเนื่องจากได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับกำไรจากการลงทุน ในด้านการลงทุน นักลงทุนส่วนใหญ่มองว่าอนาคตของคริปโทเคอร์เรนซี ยังมีโอกาสเติบโตได้อีกมาก เพราะมีความเท่าเทียมและเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย เมื่อเทียบกับการลงทุนในหุ้นและมีความสะดวกมากกว่าการลงทุนประเภทอื่น เนื่องจากสามารถลงทุนได้ตลอด 24 ชั่วโมง

5. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยนี้ คือ การค้นหากลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี โดยสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการลงทุน และแนวทางการลงทุนจากผู้เชี่ยวชาญการลงทุน จนได้เป็นแนวทางสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักลงทุนเกี่ยวกับเป้าหมายการลงทุน ประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีที่ลงทุน หลักการลงทุน และคำแนะนำสำหรับการลงทุน สรุปได้เป็นกลยุทธ์สำหรับการลงทุน 2 รูปแบบ ได้แก่ กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ (Passive Investing) และ กลยุทธ์การลงทุนเชิงรุก (Active Investing) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ เหมาะสำหรับนักลงทุนที่มีเป้าหมายการลงทุนที่เน้นผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลหรือดอกเบี้ย ซึ่งเป็นการลงทุนในระยะยาว เน้นความปลอดภัยในการรักษาเงินต้น ใช้การบริหารจัดการเงินทุนโดยแบ่งพอร์ตเพื่อการออมและการลงทุนที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับการกระจายความเสี่ยงไปในเหรียญต่าง ๆ โดยระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยประเภทเหรียญที่เหมาะสมกับกลยุทธ์ดังกล่าวต้องเป็นเหรียญผู้นำตลาด มีมูลค่าตลาดสูง อาทิ กลุ่มเหรียญ Store of Value กลุ่มเหรียญ Smart Contract กลุ่มเหรียญ Stable coin กลุ่มเหรียญ Proof-of-Stake หรือการลงทุนในกระดานเหรียญที่จ่ายเงินปันผล วิธีการในการเข้าลงทุนแต่ละครั้ง คือ การกำหนดจำนวนเงินลงทุนคงที่เท่า ๆ กันในแต่ละครั้ง (DCA) นอกจากนี้ จะต้องมีความวินัยในการลงทุนตามแผนหรือรูปแบบที่กำหนดไว้ ต้องมีความมั่นคงในอารมณ์ ทั้งนี้ กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับเหมาะกับนักลงทุนที่เพิ่งเริ่มลงทุน มีประสบการณ์ลงทุนน้อยหรือไม่มีเวลาในการติดตามสภาวะตลาดอย่างใกล้ชิด

กลยุทธ์การลงทุนเชิงรุก เหมาะสำหรับนักลงทุนที่มีวัตถุประสงค์ต้องการผลตอบแทนในรูปของกำไรจากส่วนต่างราคา และเงินปันผลหรือดอกเบี้ย ใช้การกระจายความเสี่ยงการลงทุนในรูปแบบระยะสั้น ระยะยาวหรือผสมผสานยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ กล่าวคือ 1) การลงทุนระยะสั้น เป้าหมายการลงทุนจะเน้นกำไรจากส่วนต่างราคาสามารถยอมรับความเสี่ยงระดับสูงได้ เครื่องมือในการกำหนดจุดตัดสินใจนั้นใช้การวิเคราะห์ทางเทคนิคเป็นหลักเพื่อกำหนดกำไรเป้าหมาย จุดหยุดและตัดขาดทุน นอกจากนี้ อาจใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเหรียญควบคู่ไปด้วยโดยเน้นหนักไปที่การเคลื่อนไหวทั้งมูลค่าและปริมาณเหรียญในตลาด ความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ในโครงการลงทุนของผู้ออกเหรียญและใช้การติดตามข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มเหรียญที่เหมาะสมกับนักลงทุนประเภทนี้คือ กลุ่มเหรียญที่อยู่ในกระแสความนิยมเพราะมักจะมีลักษณะของการเคลื่อนไหวแบบแก๊งกำไรในระยะสั้น 2) การลงทุนระยะยาวคล้ายกับการลงทุนเชิงรับ แต่มีความแตกต่างในส่วนของการใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเพื่อค้นหามูลค่าของเหรียญโดยตัดสินใจเข้าซื้อในช่วงที่ราคาเหรียญต่ำกว่ามูลค่าแล้วถือครองระยะยาวเพื่อกินส่วนต่างกำไร โดยวิเคราะห์ไปถึง

ศักยภาพในการเติบโต ประวัติของผู้ออกเหรียญเพื่อประเมินมูลค่าของเหรียญ กลุ่มเหรียญที่เหมาะสมกับการลงทุนนี้ ได้แก่ เหรียญที่มีขนาดมูลค่าตลาดสูง เช่น Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH) กลุ่มเหรียญ Store of Value กลุ่มเหรียญ Smart Contract กลุ่มเหรียญ Layer 1 และกลุ่มเหรียญสำหรับรองรับเทคโนโลยีในอนาคต เช่น Metaverse พฤติกรรมของนักลงทุนในระยะยาว คือ ความมีวินัยต่อรูปแบบการลงทุน อดทนใช้สติกับการตัดสินใจและไม่ตื่นตระหนกกับความผันผวนของราคาและตลาดในระยะสั้น 3) การลงทุนแบบผสมผสาน มีหลักสำคัญคือ ไม่ต้องการสูญเสียโอกาสในการได้รับผลตอบแทนจากทางใดทางหนึ่ง โดยใช้การกำหนดสัดส่วนของเงินลงทุนโดยแบ่งพอร์ตออกเป็น ระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ จะให้น้ำหนักกับพอร์ตใดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญในการลงทุน ดังนั้น เป้าหมายการลงทุนก็คือ ผลตอบแทนทั้งกำไรจากส่วนต่างราคาและเงินปันผลหรือดอกเบี้ย ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ตั้งแต่ปานกลางถึงสูง นักลงทุนต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือการลงทุนทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและทางเทคนิค ดังนั้น จึงเหมาะกับนักลงทุนที่มีประสบการณ์ลงทุนมาก

6. การอภิปรายผล

เป้าหมายการลงทุน จุดเริ่มต้นของกลยุทธ์การลงทุนให้ประสบความสำเร็จคือการวางเป้าหมายเพื่อกำหนดทิศทางการลงทุน นักลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีที่มีประสบการณ์การลงทุนจะสำรวจตนเองก่อนการลงทุนว่า มีเป้าหมายการลงทุนเช่นไร โดยเป้าหมายการลงทุนแบ่งออก 3 ด้านคือ ผลตอบแทนการลงทุนได้แก่ กำไรจากการซื้อในราคาต่ำและขายในราคาสูง ดอกเบี้ยหรือเงินปันผล หรือการลงทุนในกระดานซื้อขายที่ให้เงินปันผล และการรักษาเงินต้น ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ซึ่งเรียงลำดับตั้งแต่ระดับต่ำไปจนถึงระดับสูง และระยะเวลาการลงทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของณธชา ดิษบรรจง (2564) อังศุธร ศรีกาญจนสอน (2562) และณัชชัชชา ตั้งวัฒนรัตน์ (2560) ที่กล่าวว่า นักลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยที่ 33 ปี และต้องการกำไรจากการลงทุน ดอกเบี้ยหรือเงินปันผล และการรักษาเงินต้นเนื่องจากผลตอบแทนดังกล่าว เป็นเป้าหมายที่เป็นตัวเงินที่นักลงทุนสามารถรับรู้ความสำเร็จได้เร็วและง่ายที่สุด ระยะเวลาการลงทุนอยู่ในช่วงระยะสั้นมักเป็นนักลงทุนหน้าใหม่ที่นิยมการเก็งกำไรและระยะยาวมักเป็นนักลงทุนที่เน้นการกระจายความเสี่ยงการลงทุนจากการลงทุนประเภทอื่น นักลงทุนโดยมากรับความเสี่ยงได้ในระดับปานกลางไปถึงระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับ ชีระชัย ภูวนาถนรานูบาล (2564) ที่กล่าวว่า คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสินทรัพย์ทางเลือกใหม่ที่มีความเสี่ยงสูงนักลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงไม่ได้ไม่ควรเข้ามาลงทุนหรือลงทุนในสัดส่วนเพียงเล็กน้อย

การเลือกประเภทคริปโทเคอร์เรนซีที่เหมาะสมกับเป้าหมายการลงทุนจะช่วยให้การลงทุนมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบและตัดสินใจลงทุนได้ง่ายขึ้น (ก้องเกียรติ โอภาสวงการ, 2564; สัญชัย ปอปสี, 2564) มีการแบ่งประเภทคริปโทเคอร์เรนซีใกล้เคียงสินทรัพย์แบบดั้งเดิม คือแบ่งตามหมวดธุรกิจ ตามขนาดมูลค่าตลาด ตามสถาปัตยกรรมบล็อกเชน และตามหลักเศรษฐศาสตร์ นักลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรจะลงทุนในกลุ่มเหรียญ Store of Value นักลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนในรูปแบบดอกเบี้ยหรือเงินปันผลจะลงทุนในเหรียญที่สร้างรายได้ให้กับผู้ลงทุน เป็นเหรียญที่ใช้ระบบฉันทามติแบบ Proof-of-Stake อาทิ Ethereum (ETH) Cardano (ADA) Solana (SOL) หรือลงทุนในกระดานที่มีการจ่ายเงินปันผล นักลงทุนที่ต้องการรักษาเงินต้นและรับความเสี่ยงได้ต่ำจะลงทุนในเหรียญที่มีความเสี่ยงต่ำเช่น กลุ่มเหรียญ Stable Coin นักลงทุนที่ต้องการลงทุนระยะยาวจะมองหาเหรียญที่มีขนาดมูลค่าตลาดสูง เช่น Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH) กลุ่มเหรียญ Store of Value เหรียญที่มีโอกาสเติบโตในอนาคต

เช่น กลุ่มเหรียญ Smart Contract กลุ่มเหรียญ Layer 1 กลุ่มเหรียญ Metaverse ในขณะที่นักลงทุนที่ต้องการลงทุนระยะสั้นจะไม่นำประเภทเหรียญมาตัดสินใจลงทุนแต่ละใช้หลักการลงทุนมาเลือกเหรียญแทน

หลักการลงทุน 3M ได้แก่ Mindset, Money Management และ Methods มีส่วนช่วยให้นักลงทุนในตลาดคริปโทเคอร์เรนซีคงอยู่ในตลาดได้ระยะยาว (เจเลียว วิฑูรปกรณ์ และคณะ, 2560) 1) จิตวิทยาการลงทุน (Mindset) อคติที่ส่งผลต่อการลงทุนมากที่สุดคือ ได้แก่ ความมั่นใจในตนเองสูงเกินไป ความผิดพลาดในอดีตและการมีพฤติกรรมแก้ตัวกันทำให้ขาดทุนได้ง่ายเนื่องจากทำให้นักลงทุนใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการตัดสินใจและไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนการลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธินันท์ พรหมสุวรรณ (2560) ว่า อุปสรรคอย่างหนึ่งของการลงทุนที่ทำให้นักลงทุนมีแนวโน้มมีพฤติกรรมการลงทุนแบบเสี่ยงๆ คือ การมีความมั่นใจในตนเองมากเกินไปจึงเลือกลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อให้ได้ผลตอบแทนจำนวนมาก หากนักลงทุนจำนวนมากมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยการบริโภคข้อมูลมากเกินไปทั้งแง่บวกและแง่ลบอาจส่งผลเกิดพฤติกรรมแห่ซื้อตามกัน (Herding Behavior) ส่งผลให้ตลาดได้รับผลกระทบไปด้วยแนวทางการแก้ไขคือการตั้งเป้าหมายการลงทุนให้ชัดเจน 2) การบริหารเงินลงทุนและความเสี่ยงผ่านกระบวนการ 3 รูปแบบคือ การกำหนดสัดส่วนเงินลงทุน การกระจายเงินลงทุน และการหยุดขาดทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุสรณ์ ศรีงาม (2559) Elder (2014) และ Housel (2020) ว่า การบริหารจัดการเงินลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้นักลงทุนสามารถลดความเสี่ยงและสร้างผลกำไรได้อย่างคุ้มค่าเนื่องจากความไม่แน่นอนของตลาดอาจทำให้กระบวนการลงทุนไม่แม่นยำเสมอไป การบริหารจัดการเงินลงทุนที่รอบคอบจะช่วยจำกัดความเสี่ยงของการสูญเสียเงินลงทุนระหว่างที่ตลาดกำลังเกิดการปรับฐาน ปิดช่องโหว่ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และระดับระบอบการลงทุนให้เติบโตได้ในระยะยาว 3) การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางเทคนิคเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจก่อนการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยวีต้า สัตยารมณ (2561) ว่า เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวช่วยให้นักลงทุนตัดสินใจลงทุนอย่างมีเหตุมีผลและมีทิศทางชัดเจนนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการลงทุน อังศุธร ศรีกาญจนสอน (2562) กล่าวว่า นักลงทุนระยะยาวมักใช้วิธีวิเคราะห์การลงทุนแบบ Fundamental Analysis ส่วนนักลงทุนระยะสั้นจะใช้เครื่องมือวิเคราะห์แบบ Technical Analysis ด้วยการดูกราฟ และทิศทางตลาดโดยไม่สนใจที่คุณภาพเหรียญ

กลยุทธ์การลงทุนที่เหมาะสมจะช่วยให้นักลงทุนสามารถลงทุนในตลาดได้ยาวนานและเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนพบกลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีทั้งหมด 4 รูปแบบตามเป้าหมายและทักษะการลงทุน

รูปแบบที่ 1 กลยุทธ์การลงทุนระยะสั้น นักลงทุนประเภทนี้ยอมรับความเสี่ยงในระดับสูงจะเน้นการลงทุนแบบทำกำไรในระยะสั้น ไม่เลือกประเภทเหรียญใดลงทุนโดยเฉพาะแต่จะเลือกลงทุนในเหรียญที่มีปริมาณการซื้อขายเข้ามาในตลาด โดยจับจังหวะซื้อเหรียญเมื่ออยู่ในทิศทางขาขึ้นและขายออกเมื่อเหรียญอยู่ในทิศทางขาลง ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานควบคู่ไปด้วยเพื่อป้องกันความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การลงทุนแบบเน้นเทคนิค (Technical Investing) ที่มีวางแผนการลงทุนอย่างมีระบบก่อนเข้าตลาดด้วยการกำหนดสัดส่วนการลงทุนทั้งตอนเข้าซื้อและการขายออกเพื่อลดการขาดทุนและรักษาระดับการทำกำไร ควบคุมสภาพอารมณ์ไม่หวั่นไหวไปตามสภาวะตลาด (นิเวศน์ เหมวชิรวรากร, 2559)

รูปแบบที่ 2 กลยุทธ์การลงทุนระยะยาว นักลงทุนประเภทนี้ตรงข้ามกับนักลงทุนรูปแบบที่ 1 ยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับปานกลาง มีเป้าหมายลงทุนระยะยาว ต้องการผลกำไรจากส่วนต่างราคาขายจึงเลือกลงทุนในกลุ่มเหรียญที่เพิ่งเริ่มโครงการที่มีคุณภาพโดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานเชิงลึกเพื่อประเมินมูลค่าเหรียญและเข้าซื้อเมื่อเหรียญต่ำกว่า

ที่ประเมิน นอกจากนี้ นักลงทุนกลุ่มนี้จะลงทุนในเหรียญผู้นำตลาดเมื่อราคาเหมาะสม ไม่นิยมแห่ซื้อตามตลาด นักลงทุนเหล่านี้ใช้เงินลงทุนที่เหลือจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การลงทุนแบบเน้นคุณค่า (Value Investment) (Graham, 2006)

รูปแบบที่ 3 กลยุทธ์การลงทุนแบบผสมระหว่างกลยุทธ์การลงทุนระยะสั้นและกลยุทธ์การลงทุนระยะยาว โดยแบ่งสัดส่วนการลงทุนตามทักษะของนักลงทุน นักลงทุนกลุ่มนี้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเครื่องมือการลงทุน อีกทั้งต้องการผลตอบแทนการลงทุนหลายรูปแบบ ไม่ต้องการพลาดโอกาสการทำกำไร ยอมรับความเสี่ยงได้ในระดับปานกลาง-สูง สอดคล้องกับการลงทุนแบบ Core-Satellite Investment (Börner et al., 2021)

รูปแบบที่ 4 กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ นักลงทุนประเภทนี้คาดหวังการลงทุนระยะยาวและต้องการดอกเบี้ยจากการวางเงินไว้ ยอมรับความเสี่ยงได้ต่ำ เหมาะสำหรับนักลงทุนที่ขาดประสบการณ์การลงทุนหรือไม่มีเวลาติดตามสถานการณ์การลงทุนอย่างใกล้ชิดจึงนิยมลงทุนแบบถัวเฉลี่ยต้นทุน (DCA) เพื่อลดความผิดพลาดในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การลงทุนเชิงรับ (Passive Investing) (Graham, 2006)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยเพื่อค้นหากฎการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

7.1.1 การตั้งเป้าหมายการลงทุนจะทำให้การลงทุนประสบความสำเร็จโดยผู้สนใจลงทุนควรพิจารณาผลตอบแทนที่ต้องการจากการลงทุน ระยะเวลาที่นักลงทุนสามารถจัดสรรเงินลงทุน และระดับความเสี่ยงที่นักลงทุนสามารถยอมรับได้เนื่องจากการลงทุนที่ไร้ทิศทางตามกระแสอาจทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ขาดประสิทธิภาพ จากนั้นควรเลือกเหรียญให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยทำความเข้าใจความแตกต่างของแต่ละเหรียญทั้งในด้านธุรกิจ เทคโนโลยี และรูปแบบการสร้างรายได้ เพื่อให้สามารถเลือกลงทุนได้อย่างเหมาะสม ใช้หลักการลงทุน 3M ประกอบด้วย คือ Mindset (จิตวิทยาการลงทุน) Money Management (การบริหารจัดการเงินทุนและความเสี่ยง) และ Method (กระบวนการลงทุน) เนื่องจากตลาดคริปโทเคอร์เรนซียังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและนักลงทุนในตลาดยังมีน้อยจึงทำให้การซื้อขายของนักลงทุนบางกลุ่มทำให้ราคาเหรียญมีความผันผวนสูง ผู้สนใจลงทุนจึงควรมีทักษะการลงทุนให้ครบทั้ง 3 ด้าน เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุน Method ช่วยคัดกรองเหรียญที่น่าเชื่อถือและเหมาะสมตามเป้าหมายการลงทุน Mindset จะช่วยให้นักลงทุนลดการใช้อารมณ์ระหว่างการลงทุน ในขณะที่ Money Management จะช่วยลดความเสี่ยงเมื่อแผนการลงทุนที่วางไว้ไม่เป็นไปตามที่คาดหรือเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่ส่งผลกระทบต่อตลาดการลงทุน

7.1.2 กลยุทธ์การลงทุน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ กลยุทธ์การลงทุนเชิงรับซึ่งเหมาะสมกับนักลงทุนที่ขาดประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อย ยอมรับความเสี่ยงได้ต่ำ ต้องการลงทุนระยะยาวและมีผลตอบแทนระหว่างการลงทุนจึงควรลงทุนในเหรียญที่มีความเสี่ยงต่ำและสร้างรายได้ให้กับผู้ถือเหรียญ วิธีการลงทุนที่เหมาะสมคือการซื้อแบบถัวเฉลี่ยต้นทุนเพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าซื้อผิดเวลา ส่วนกลยุทธ์การลงทุนเชิงรุกเหมาะสมกับนักลงทุนที่มีทักษะการลงทุน ยอมรับความเสี่ยงได้ปานกลาง-สูง สามารถลงทุนได้หลายกรอบระยะเวลา สำหรับการลงทุนระยะสั้น ควรลงทุนในเหรียญที่อยู่ในกระแสเพราะนักลงทุนจะมีโอกาสทำกำไรได้เร็ว แต่เหรียญเหล่านี้จะมีความผันผวนสูงจึงเหมาะกับนักลงทุนที่มีทักษะการวิเคราะห์ทางเทคนิคเป็นสำคัญและใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเพื่อคัดกรองเหรียญที่น่าเชื่อถือ

ในขณะที่การลงทุนระยะยาว ควรลงทุนในเหรียญที่มีปัจจัยพื้นฐานดีและมีโอกาสเติบโตในอนาคต ดังนั้นจึงต้องให้น้ำหนักการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานมากกว่า จากนั้นเข้าซื้อเมื่อเหรียญมีราคาที่เหมาะสมและเก็บเพื่อทำกำไรระยะยาว นอกจากนี้ นักลงทุนอาจผสมผสานการลงทุนระยะสั้นควบคู่ไปกับการลงทุนระยะยาวตามทักษะความเชี่ยวชาญและเป้าหมายการลงทุนด้วยเช่นกัน ซึ่งกลยุทธ์การลงทุนที่สรุปได้จากผลการวิจัยนี้อ้างอิงตามเป้าหมายการลงทุนและทักษะการลงทุน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้พัฒนากลยุทธ์การลงทุนที่สามารถขับเคลื่อนไปตามพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีต่อตลาดการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซี เพื่อให้สามารถค้นหากลยุทธ์การลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่า คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสินทรัพย์การลงทุนประเภทใหม่ที่ยังมีความเสี่ยงจากการลงทุนสูงอยู่มาก ผู้สนใจลงทุนในสินทรัพย์จึงควรตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นโดยต้องศึกษาหาความรู้ให้แน่ชัดก่อนการลงทุน รวมถึงติดตามสถานการณ์การลงทุนอย่างต่อเนื่อง และควรบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานะภาพทางการเงินของตนอย่างเหมาะสม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการค้นหากลยุทธ์การลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีโดยพิจารณาจากเป้าหมายการลงทุน ประเภทคริปโทเคอร์เรนซีและหลักการลงทุนที่เหมาะสม ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาของคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อนำมาพัฒนาการลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงควรมีการศึกษาในรูปแบบงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ที่ได้และนำไปทดสอบ แก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

8. ข้อจำกัดการวิจัย

8.1 งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการลงทุนจากนักลงทุนที่มีประสบการณ์จากตลาดหลักทรัพย์และนักลงทุนที่มีความรู้ด้านคริปโทเคอร์เรนซีซึ่งในตลาดการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซีอาจจะมีผู้เชี่ยวชาญหรือทักษะด้านอื่นเพิ่มเติม

8.2 ตลาดการลงทุนคริปโทเคอร์เรนซียังอยู่ในช่วงเริ่มต้นซึ่งยังผ่านการทดสอบจากสถานการณ์ต่าง ๆ อีกมาก งานวิจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นข้อค้นพบที่เป็นจริงและยอมรับโดยทั่วกัน เนื่องจากแนวคิดต่าง ๆ ยังถูกทดสอบหรือท้าทายด้วยทฤษฎีใหม่ ๆ อยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

ก้องเกียรติ โอภาสวงการ. (2564). *คริปโต แบบไหนเทรดปลอดภัย ได้กำไร*. Money Chat Thailand.

กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *'อึปซอสส์' เปิดผลวิจัย 1 ใน 3 ของคนไทยสนใจซื้อบิทคอยน์*. ค้นจาก

<https://www.bangkokbiznews.com/news/929147>.

กรณารัตตอาภา. (2559). *แบบจำลองการกระจายการลงทุนในสินทรัพย์สำหรับการลงทุนส่วนบุคคล*. (สารนิพนธ์).

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ค้นจาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/11315>.

- กุลลดา เกษบุญชู มีดี. (2556). *กระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากลของระบบทุนนิยมและลัทธิเสรีนิยมใหม่*. วารสาร สังคมศาสตร์, 43(2), 7-43.
- ขวัญชนก โชคชัยวงศ์. (2565). *ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ของคนไทย*. (สารนิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. ค้นจาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4423/1/TP%20BM.009%202565.pdf>.
- ณธชา ดิษบรรจง. (2564). *พฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อการลงทุนใน Cryptocurrency*. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. ค้นจาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4484/1/TP%20MM.076%202564.pdf>.
- ณชฌิชา ตั้งวัฒนรัตน์ (2560). *A Study Of The Perception Of Thai Cryptocurrency Investors Towards Digital Currency Market*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาโททางการตลาด หลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ค้นจาก https://digital.lib.ary.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:139609.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2553). *ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน หลักสูตรวางแผนการเงิน: ชุดวิชาที่ 2 การวางแผนการลงทุน*. ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.set.or.th/dat/setbooks/e-book/89.pdf>.
- ไทยพับลิก้า. (2561). *รปท. เปิดตัวทุน "ใช้เงินสด" แพงกว่า "e-Payment" 3 เท่า – ชี้เสียต้นทุนผลิต – ขนส่งปีละ 50,000 ล้านบาท*. ค้นจาก <https://thaipublica.org/2018/10/bot-symposium-2018-05/>.
- ธีระชัย ภูวนาถนรานุบาล. (2564). *ขนาดตลาดคริปโตและบิทคอยน์*. กรุงเทพฯ : เช็ก.
- ธนิดา จิตรน้อยรัตน์. (2561). *แนวคิดทางทฤษฎีของการประกันภัยรายย่อย*. สุทธิปริทัศน์, 32(102), 264-276.
- นิเวศน์ เหมวชิราวรากร. (2559). *เคล็ดลับเขียนหุ้นพันหุ้นแท้ (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : Nation Books.
- ปิยวัฒน์ ปัญญา. (2558). *พฤติกรรมของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2565). *การศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของเครื่องมือวิจัย ด้วยเทคนิค IOC, CVR และ CVI*. วารสารรังสิตสารสนเทศ, 28(1), 169-192.
- สัญญาชัย ปอปลี. (2564). *แนวปรับพอร์ตคริปโต เลือก3เมกะเทรนด์*. Money Chat Thailand.
- สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ. (2560). *ลักษณะทางประชากรศาสตร์และปัจจัยจิตวิทยาการลงทุนที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของ นักลงทุนไทยในงานมหกรรมการเงินไทย*. ใน วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพวงศ์, 6(1), 139-157.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564). *รายงานสรุปภาวะตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล รายสัปดาห์*. ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.sec.or.th/TH/Pages/Weekly Report-2564.aspx>.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564). *รู้เขา รู้ระวาง และรู้เท่าทันสินทรัพย์ดิจิทัล*. ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.sec.or.th/TH/Documents/DigitalAsset/DigitalAssetInvestment-Guide.pdf>.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2562). *การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนสำหรับภาครัฐ*. ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 25 64 จาก <https://dgti.dga.or.th/.../uploads/2021/02/Blockchain-V2.pdf>.

- อังศุธร ศรีภาณุจันสอน. (2562). *การจัดกลุ่มผู้ลงทุนไทยตามพฤติกรรมการลงทุนในBitcoin*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ค้นจาก <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/5133>.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2558). *การวิเคราะห์และนำเสนอผลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ*. วารสารการวัดผลการ ศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7(1), 1-14.
- แอมมัส เซเฟเดียน. (2022). *The Bitcoin Standard : ระบบการเงินทางเลือกใหม่ที่ศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Aboura, S. (2022). *A note on the Bitcoin and Fed Funds rate*. In *Empirical Economics* (2022). Retrieved
from <https://doi.org/10.1007/s00181-022-02207-7>.
- Almansour, B. Y., & Arabyat, Y. A. (2017). *Investment decision making among Gulf investors: behavioural
finance perspective*. *International Journal of Management Studies*, 24(1), 41-71.
- Andrianto, Y and Diputra, Y. (2017). *The Effect of Cryptocurrency on Investment Portfolio Effectiveness*.
In *Journal of Finance and Accounting* 2017; 5(6), 229-238. DOI:10.11648/j.jfa.20170506.14.
- Bachher, J. S., Dixon, A.D., and Monk, A. H. (2016). *The new frontier investors: How pension fund s,
sovereign funds, and endowments are changing the business of investment management and
long-term investing*. UK : Palgrave Macmillan.
- Barakat, M., Eder, C., and Hanke, T. (2018). *An Introduction to Cryptography*. Retrieved from Baur, D. G.,
and Lucey, B. M. (2010). *Is gold a hedge or a safe haven? An analysis of stocks, bonds and
gold*. *Financial Review*, 45(2), 217-229.
- Barber, B. M. & Odean, T. (2013). *Chapter 22 - The Behavior of Individual Investors*. In "Handbook of the
Economics of Finance 2, Part B (2013), 1533-1570.
- Bashir, I. (2020). *Mastering Blockchain: A deep dive into distributed ledgers, consensus protocols, smart
contracts, DApps, cryptocurrencies, Ethereum, and more*. UK : Packt Publishing Ltd.
- Binance Academy. (2020). *What is Fundamental Analysis (FA)?*. Retrieved from
<https://academy.binance.com/en/articles/what-is-fundamental-analysis-fa>.
- Binance Research. (2020). *Cardano*. Retrieved from <https://research.binance.com/en/projects/cardano>.
- Binance Research. (2020). *Solana*. Retrieved from <https://research.binance.com/en/projects/solana>.
- Bogle, J. C. (2015). *John Bogle on Investing (Wiley Investment Classics)*. [Kindle DX version]. New York :
Wiley.
- Börnera, C. J., Hoffman, I., Krettek, J., Kürzinger, L. M., & Schmitz T. (2021). *Bitcoin: Like a Satellite or
Always Hardcore? A Core-Satellite Identification in the Cryptocurrency Market*. In arXiv:
Quantitative Finance, Portfolio Management, 8,79764-79800.
- Bouoiyour, J., & Selmi, R. (2017). *The Bitcoin price formation: Beyond the fundamental sources*. In arXiv:
Quantitative Finance, Computational Finance, 1-28.

- Bouri, E., Jalkh, N., Molnár, P., & Roubaud, D. (2017). *Bitcoin for energy commodities before and after the December 13 crash: Diversifier, hedge or safe haven?*. In *Applied Economics*, 49(50), 5063-5073.
- Brave New Coin. (2018). *An Overview of Cryptographic Assets With Simultaneous Economic Properties*. Retrieved from https://assets.ctfassets.net/sdIntm3tthp6/7sSi2lkHpmisCiUkS2QY4/709e877608e82399ec1d63c991ca031a/To_Regulate_or_Not_Regulate__An_Overview_of_Cryptographic_Assets_With_Simultaneous_Economic_Properties.pdf.
- Briere, M., Oosterlinck, K., & Szafarz, A. (2017). *Virtual Currency, Tangible Return: Portfolio Diversification with Bitcoin*. In *Journal of Asset Management*, 16(6), 365-373.
- Brown, M. (2021). *Poll: Some Investors Use a Credit Card to Buy Bitcoin and Then Carry Over the Balance*. Retrieved from <https://lendedu.com/blog/bitcoin-and-credit-cards/>.
- Burniske, C., & Tatar, J. (2017). *Cryptoassets: The Innovative Investor's Guide to Bitcoin and Beyond*. [Kindle DX version]. New Delhi : McGraw-Hill Education.
- Byrne, A. (2018). *16-investors-and-their-needs*. Retrieved from <https://www.cfainsttute.org/-/media/documents/support/programs/investment-foundations/16-investors-and-their-needs.pdf>.
- Cao, M. M., Nguyen, N. T., & Tran, T. T. (2021). Behavioral factors on individual investors' decision making and investment performance: A survey from the Vietnam Stock Market. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(3), 845-853.
- Choi, S. and Shin, J. (2021). Bitcoin: An inflation hedge but not a safe haven. *Finance Research Letters*, 46(2022), 102379.
- Ciaian, P., Rajcaniova, M., & Kancs, D. A. (2016). *The economics of BitCoin price formation*. *Applied economics*, 48(19), 1799-1815.
- Cohen, M. Z., Kahn, D. L., & Steeves, R. H. (2000). *Hermeneutic Phenomenological Research: A Practical Guide for Nurse Research*. London : Sage Publications, Inc.
- Coinmarketcap. (2022). *Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap*. ค้นจาก <https://coinmarketcap.com>.
- Crypto.com. (2022). *Crypto Market Sizing Global Crypto Owners Reaching 300M*. Retrieved from https://assets.ctfassets.net/hfgyig42jimx/5i8TeN1QYJDjn82pSuZB5S/85c7c9393f3ee67e456ec780f9bf11e3/Cryptodotcom_Crypto_Market_Sizing_Jan2022.pdf.
- Crypto.com. (2022). *Market Update*. Retrieved from <https://crypto.com/market-updates>.
- Daniel Kahneman. (2013). *Thinking, Fast and Slow*. New York : Farrar, Straus and Giroux.
- Datareportal. (2022). *Digital 2022: Big Rise In Cryptocurrency Ownership*. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2022-big-rise-in-cryptocurrency-ownership>.

- Draper, T. (2020). *Silicon Valley Legend Tim Draper: Bitcoin And Crypto Will Take Over The World*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/nathanvardi/2018/02/07/silicon-valley-legend-tim-draper-bitcoin-and-crypto-will-take-over-the-world/?sh=61f8db632644>.
- Elder, A. (2014). *The new trading for a living: psychology, discipline, trading tools and systems, risk control, trade management*. New York : Wiley.
- Félez-Viñas, E., Foley, S., Karlsen, J. R., & Svec, J. (2021). *Better than Bitcoin? Can cryptocurrencies beat inflation?*. In SSRN. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3970338>.
- Ferri, R. A. (2010). *The Power of Passive Investing: More Wealth with Less Work?*. [Kindle DX version]. New York : Wiley.
- Google Trends. (2023). *Bitcoin*. Retrieved from <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&geo=TH&q=bitcoin>.
- Graham, B. (2006). *The intelligent investor: The definitive book on value investing. A book of practical counsel (revised edition)*. New York : HarperCollins.
- Greer, R. (1997). What is an asset class, anyway?. *Journal of Portfolio Management*, 23(2), 86-91.
- Gupta, D., Khanna, A., Kansal, V., Fortino, G., & Hassanien, A. E. (2021). *Proceedings of Second Doctoral Symposium on Computational Intelligence*. Singapore : Springer Nature.
- Guy. (2021). *Crypto Categories You NEED TO KNOW!! 101 Guide*. Retrieved from <http://www.coinbureau.com/videos/crypto-categories-you-need-to-know-101-guide/>.
- Hare, M. (2018). *Cryptic Bubbles by Behavioral Biases: A Qualitative Research on Cryptocurrencies*. Master Thesis, University of Stavanger. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11250/2563460>.
- Hayes, A. S. (2017). Cryptocurrency value formation: An empirical study leading to a cost of production model for valuing bitcoin. *Telematics and informatics*, 34(7), 1308-1321.
- Huobi Research. (2022). *Global Crypto Industry Overview and Trends [2022–2023 Annual Report] (First Part)*. Retrieved from <https://medium.com/huobi-research/global-crypto-industry-overview-and-trends-2022-2023-annual-report-first-part-e15372f29c>.
- Investing.com. (2022). *Market Overview*. Retrieved from Investing.com: <https://th.investing.com/crypto/currencies>.
- Khan, S. N., Loukil, F., Ghedira-Guegan, C., Benkhelifa, E., & Bani-Hani, A. (2021). Blockchain smart contracts: Applications, challenges, and future trends. *Peer-to-peer Networking and Applications*, 14(5), 2901-2925.
- King, T., & Koutmos, D. (2021). Herding and feedback trading in cryptocurrency markets. *Annals of Operations Research*, 300(1), 79-96.

- Meynkhard, A. (2019). *Fair market value of bitcoin: Halving effect*. In Investment Management and Financial Innovations, 16(4), 72-85.
- Musk, E. (2021). *Jack Dorsey on why he's bullish on Bitcoin*. [B Word Conference]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=ioQjeCPnk11>.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. (White paper) Retrieved from <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.
- Nevins, D. (2010). Goals-Based Investing Integrating Traditional and Behavioral Finance. *The Journal of Wealth Management*, Spring 2004, 6(4) 8-23.
- Nofsinger, J. R. (2017). *The Psychology of Investing*. London : Routledge.
- Oyinloye, D. P., Teh, J. S., Jamil, N., & Alawida, M. (2021). Blockchain Consensus: An Overview of Alternative Protocols. *Symmetry* 2021, 13(8), 1363.
- PlanB. (2019). *Modeling Bitcoin Value with Scarcity*. Retrieved from <https://medium.com/@100trillionUSD/modeling-bitcoins-value-with-scarcity-91fa0fc03e25>.
- Reilly, F.K., & Brown, K. C. (2012). *Investment Analysis and Portfolio Management*. Ohio : South-Western College Pub.
- Rauchs, M., Glidden, A., Gordon, B., Pieters, G., Recanatini, M., Rostand, F., Vagneur, K., & Zhang, B. (2018). Distributed Ledger Technology Systems: A Conceptual Framework. *SSRN Electronic Journal*, August 2018, 1-96.
- Rubens, J., Bond, M., & Webb, J. (2020). The Inflation-Hedging Effectiveness of Real Estate. *Journal of Real Estate Research*, 4(2), 45-56.
- Saksonova, S., & Kuzmina-Merlino, I. (2019). Cryptocurrency as an Investment Instrument in a Modern Financial Market. *Journal of Economic Studies*, 35(2), 269–282.
- Selmi, R, Mensi, W., Hammoudeh, S, & Bouoiyour, J. (2018). Is Bitcoin a hedge, a safe haven or a diversifier for oil price movements? A comparison with gold. *Elsevier Energy Economics*, 74, 787-801.
- Sether, L. (2009). *Dow Theory Unplugged: Charles Dow's Original Editorials & Their Relevance Today*. USA : W&A Publishing.
- Staking Reward. (2023). *Top 10 Crypto Assets by Staking Marketcap*. Retrieved from https://www.stakingrewards.com/?sort=tableReward_DESC
- Sumathi, D., Poongodi, T., Balusamy, B., Himani, B., & KP, F. K. (2021). *Convergence of blockchain technology and E-business: concepts, applications, and case studies*. New York : CRC Press.
- Xi, D., O'Brien, T. I., & Irannezhad, E. (2020). Investigating the investment behaviors in crypto currency. *Journal of Alternative Investments*, 23(2), 141-160.

- Taleb, N. (2021). *Bitcoin, Currencies, and Bubbles*. Retrieved from <https://nassimtaleb.org/2021/06/bitcoin-currencies-bubbles/>.
- The Standard. (2564). ตลาดคริปโตเคอร์เรนซีใน 'ไทย' เติบโตแค่ไหน?. ค้นจาก <https://thestandard.co/how-is-the-cryptocurrency-market-in-thailand/>.
- Tripathy, A. K., Chowdhary, C. L., Sarkar, M., & Panda, S. K. (2021). *Cognitive Computing Using Green Technologies: Modeling Techniques and Applications*. New York : CRC Press.
- Triple-A. (2020). *Cryptocurrency Ownership Data*. Retrieved from <https://triple-a.io/crypto-ownership-data/>.
- Vidal, E. C., & Soria, L. N. (2021). *Analysis of Cryptocurrencies as a Financial Asset*. Master Thesis, Jaume I University.
- World Economic Forum. (2022). *Future Focus 2025 Pathways for Progress from the Network of Global Future Councils 2020–2022*. Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_Focus_2025.pdf.
- Zippia Research. (2022). *20 PAYPAL STATISTICS + FACTS [2023]: HOW MANY PEOPLE USE PAYPAL?*. Retrieved from <https://www.zippia.com/advice/paypal-statistics/>.

ผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร
ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง
อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

The Effect of Financial Literacy on Farmer Households During the COVID-19 Pandemic
towards Debt Problems in Sakae Phrong Sub-District
Mueang Buriram District Buriram Province

กานต์มณี การินทร์*

Kanmanee Karin*

Received : May 23, 2023 Revised : August 14, 2023 Accepted : August 24, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร
2) เพื่อทดสอบผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร และ 3) เพื่อเสนอแนะ
แนวทางในการส่งเสริมทักษะทางการเงิน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมือง
บุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเป็นการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร
ในเขตตำบล สะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 292 คน การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) การใช้
แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจก
แจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ 2) การสนทนากลุ่ม
คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง จำนวน 6 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรมี
ระดับทักษะทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในระดับปานกลาง 2) ผลกระทบของทักษะทางการเงิน
ด้านทัศนคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร
โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ควรส่งเสริมการปรับทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน
โดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระยะยาว อีกทั้งควรมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี
ทางการเงินให้กับเกษตรกร เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันการวางแผนการเงินของเกษตรกร การวางแผนค่าใช้จ่ายรายเดือน
ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินต่างๆ และรู้เท่าทันภัยทางการเงินในรูปแบบใหม่ๆ เป็นต้น

คำสำคัญ: ทักษะทางการเงิน โรคติดเชื้อโควิด 19 ภาวะหนี้สินครัวเรือน

* อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

* Lecturer, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

Corresponding author e-mail: insignmind1208@gmail.com

Abstract

This research aimed 1) to study the level of financial literacy and debt burden of farmer households 2) to test the effects of financial literacy that influence the debt burden of farmer households and 3) to suggest ways to promote financial literacy to solve the debt problem of farmer household in Sakae Phrong sub-district Mueang Buriram District Buriram Province. Mixed methods research of the sample group in the research was the registration of farmer total of 292 people in Sakae Phrong sub-district Mueang Buriram district. Data collection was divided into 2 phases 1) This study is a survey research study. The questionnaires were simple random sampling and quantitative data analysis. The statistics were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis 2) the group conversation selected a purposive sampling of 6 people and qualitative data analysis. It was found that 1) the farmer had a level medium of financial literacy and debt burden of farmer households 2) the impact of financial literacy, attitude and behavior of a factor in the debt burden of farmer households with statistical significance at the level of 0.05 3) to promote of financial attitude and behavior with a focus on real action to long term change. In addition, the farmers should develop of financial literacy in technology, such as to use of financial planning applications and monthly expenses for farmer. An understanding of financial technologies in various applications and awareness of the presence of financial risks in a new way and so on.

Keywords : Financial Literacy, Covid-19, Debt Burden of Household

1. บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่าง ๆ อาทิ หนี้สินครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง ประชากรวัยทำงานลดลง ตลอดจนทั้งสังคมไทยยังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและธุรกิจในช่วงกว้างนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ดังนั้น การมีภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดีจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนของประเทศไทย สามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ครอบคลุมนโยบายเชิงพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะทางการเงินที่ดีของคนไทย อันจะนำไปสู่การมีเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า ยอดคงค้างหนี้สินครัวเรือนไทยในปี พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.90 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับร้อยละ 4.00 ในปี พ.ศ. 2563 แต่เมื่อเทียบกับขนาดของเศรษฐกิจที่ยังเติบโตช้านั้น ทำให้สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ (GDP) ยังคงมีจำนวนที่สูงขึ้นเป็นร้อยละ 90.10 ในปี พ.ศ. 2564 จาก ร้อยละ 89.70 ในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนดังกล่าวนี้ ยังคงเป็นมีระดับที่สูงและเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่กีดตันการบริโภคของครัวเรือนและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศอีกด้วย ซึ่งจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้ภาคครัวเรือนของไทยมีฐานะทางการเงินที่อ่อนแอลงเป็นอย่างมาก ครัวเรือนเกือบทุกกลุ่มมีภาระหนี้สินอยู่ในระดับที่สูงกว่า 1 ใน 3 ของรายได้ต่อเดือน ภาคครัวเรือนหลายส่วนต้องพึ่งพา

สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง เพื่อนำมากระตุ้นสภาพคล่องระยะสั้น และยอดคงค้างหนี้สินครัวเรือนในภาพรวมยังคงมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนจึงเป็นจุดประจักษ์อย่างหนึ่งของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลของเกษตรกรในเขตตำบล สะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เป็นตำบลที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ มากที่สุด คือ จำนวน 3,980 คน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) อีกทั้งจากการลงพื้นที่สำรวจภาวะหนี้สินครัวเรือนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินครัวเรือนจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งการเงินต่าง ๆ ทั้งนี้หนี้สินในรูปแบบของการกู้ยืมเพื่อการบริโภค การลงทุน และหนี้สินเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นต้น ตลอดจนทั้งปัญหาการมีรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 อันเนื่องมาจากการโดนเลิกจ้าง การหยุดพักงานชั่วคราว การปิดกิจการชั่วคราว รวมทั้งการเกิดเหตุการณ์ที่สินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ มีการปรับราคาที่สูงขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหนี้สินครัวเรือนนั้น พบว่า ทักษะทางการเงิน ซึ่งได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินส่วนบุคคลและหนี้สินครัวเรือน (ศรีบุญญา ศีกสงคราม และ อนงค์นุช เทียนทอง, 2563; รัศมีจันทร์ ขวัญเมือง และคณะ, 2564) ซึ่งการที่บุคคลมีความรู้ทางการเงินที่น้อย เช่น การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก และเงินกู้ ความเสี่ยงและผลตอบแทน การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และมูลค่าเงินตามเวลา เป็นต้น การมีพฤติกรรมทางการเงินที่ขาดความระมัดระวังและรอบคอบในการใช้จ่าย ตลอดจนการมีทัศนคติทางการเงินในด้านลบแล้วย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการบริหารการเงินให้บรรลุเป้าหมายได้ยาก อย่างไรก็ตาม สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาเชื่อมโยงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 อีกทั้งผู้วิจัยยังมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการส่งเสริมทักษะทางการเงินให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา ภาวะหนี้สินครัวเรือนของเกษตรกร

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ จึงตระหนักและเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในวางแผนนโยบายนำร่องดำเนินการแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไปได้

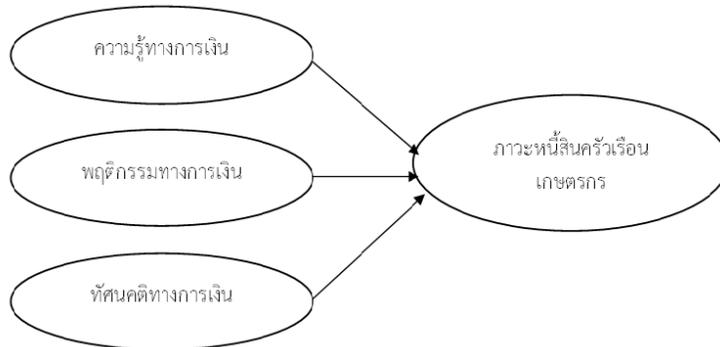
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อทดสอบผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมทักษะทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ทักษะทางการเงินเป็นตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร จากวัตถุประสงค์ข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1
โมเดลทักษะทางการเงินกับภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางการเงิน พบว่า ทักษะทางการเงินมีผลต่อความมั่นคงทางการเงินและเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนทางการเงินที่จะประสบความสำเร็จในอนาคต (ณัฐมน เติมสุข และนภาพร นิลารณณ์กุล, 2564) อีกทั้งยังมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร (กัปปพล ผิวสานต์ และภักจิรา นักบรรเลง, 2564) ซึ่งการวัดทักษะทางการเงินประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ทางการเงิน 2) พฤติกรรมทางการเงิน และ 3) ทัศนคติทางการเงิน (The Organization for Economic Co-Operation and Development, 2016) ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นนิยามได้ ดังนี้

2.1 ทักษะทางการเงิน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ทัศนคติและพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดี สมเหตุสมผลช่วยให้บุคคลมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ตลอดจนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจลงทุนทางการเงินและการมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ประกอบไปด้วย

2.1.1 ความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนทางการเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยความรู้ทางการเงินนั้นจะสามารถช่วยให้บุคคลมีกระบวนการคิดและการตัดสินใจทางการเงินในการที่จะเลือกลงทุนหรือดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินได้อย่างเหมาะสม

2.1.2 พฤติกรรมทางการเงิน หมายถึง พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาผ่านกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการเงิน ทั้งในด้านการดูแลทางการเงินของตนเอง จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และตัดสินใจในการซื้อหรือทำธุรกรรมทางการเงินอย่างสมเหตุสมผล

2.1.3 ทัศนคติทางการเงิน หมายถึง ความรู้สึกหรือความเชื่อเกี่ยวกับการเงินทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งทัศนคติสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้หรือการจัดการจากประสบการณ์ ถ้าบุคคลมีทัศนคติเชิงบวกบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงบวก และหาก มีทัศนคติเชิงลบจะทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงลบ

2.2 ภาวะหนี้สินครัวเรือน หมายถึง ภาวะทางการเงินของภาคครัวเรือนอันเกิดจากการก่อหนี้โดยการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเก็บข้อมูลได้ เพื่อนำมาจัดจ่ายใช้สอยในครัวเรือนหรือเพื่อ

ประกอบธุรกิจ ซึ่งสาเหตุการเกิดหนี้หนี้เกิดจากระบบวัฒนธรรมของสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของคนไทย ความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ การพึ่งพากลุ่มนายทุนของกลุ่มเกษตรกร รวมไปถึงการขาดวินัยทางการเงิน และขาดความรู้ด้านการเงินส่วนบุคคล โดยองค์ประกอบของหนี้สินครัวเรือนภายใต้ข้อมูลชุดของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

2.2.1 หนี้สินครัวเรือนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่ สินเชื่อบัตรเครดิต ทั้งหมด สินเชื่อบ้าน สินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อรถยนต์

2.2.2 หนี้สินครัวเรือนที่ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่ สินเชื่อรถยนต์สหกรณ์ และสินเชื่อเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานได้ ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย 1 : ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

สมมุติฐานการวิจัย 2 : พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

สมมุติฐานการวิจัย 3 : ทศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรในเขตตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมากที่สุด 6 อันดับแรก ได้แก่ ครัวเรือนในบ้านหนองใหญ่ หมู่ที่ 1 บ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 3 บ้านสมสนุก หมู่ที่ 5 บ้านสวายสอ หมู่ที่ 7 บ้านหนองเกียบ หมู่ที่ 11 และบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 16 รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,073 ครัวเรือน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 292 คน จากสูตรการคำนวณของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973) โดยคำนวณอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน จากผู้นำชุมชนฯ ละ 1 คน

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นทั้งเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพ คือ การสนทนากลุ่ม ซึ่งได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัยจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เป็นทั้งข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) และข้อคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระค่าใช้จ่ายหนี้สินครัวเรือนในแต่ละเดือน ประเภทของภาระค่าใช้จ่ายหนี้สินครัวเรือนในแต่ละเดือน แหล่งสินเชื่อ ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของการมีภาวะหนี้สินครัวเรือน และแนวโน้มของภาวะหนี้สินครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 สอบถามถึงผลกระทบของทักษะทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือน ซึ่งตัวแปรอิสระมีจำนวน 3 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ความรู้ทางการเงิน เป็นข้อคำถามแบบถูกผิด จำนวน 8 ข้อ ปรับปรุงข้อคำถาม

จากธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) และรัศมีจันทร์ ขำวุฒเมือง และคณะ (2564) และใช้เกณฑ์การพิจารณาคะแนนระดับทักษะทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงิน จากธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ดังตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์การพิจารณาคะแนนระดับทักษะทางการเงิน

ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
1. การหาร (ไม่คิดคะแนน)	1. ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้	1. มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต
2. มูลค่าของเงินตามกาลเวลา	2. เลือกรีวิวการออมที่เหมาะสม	2. มีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต
3. คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ	3. ไตร่ตรองก่อนซื้อ	3. มีเงินต้องใช้จ่ายอย่างเต็มที่
4. คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก	4. ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	
5. คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น	5. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด	
6. นิยามเงินเฟ้อ	6. ตั้งเป้าหมายระยะยาว	
7. ความเสี่ยงและผลตอบแทน	7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ	
8. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	8. ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

การแปลค่าเฉลี่ยใช้วิธีคำนวณหาอันตรภาคชั้น ดังนี้ (วิชิต อุ่อ้น, 2550)

กำหนดให้ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 1 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนที่มีค่ามากที่สุด}-\text{คะแนนที่มีค่าน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

โดยสามารถคำนวณความกว้างอันตรภาคชั้นแยกตามระดับทักษะความรู้ทางการเงินในแต่ละประเภทดังนี้

$$\begin{aligned} \text{คำนวณอันตรภาคชั้น} &= \frac{1-0}{3} \\ &= 0.33 \end{aligned}$$

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีการกำหนดช่วงคะแนนระดับความรู้ทางการเงินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.33 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้ทางการเงินระดับน้อย

0.34-0.67 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้ทางการเงินระดับปานกลาง

0.68-1.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้ทางการเงินระดับสูง

2) พฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 9 ข้อ 3) ทศนคติ จำนวน 9 ข้อ และ 4) ภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 9 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด โดยผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามที่ประยุกต์มาจากข้อคำถาม จากธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) และรัศมีจันทร์ ขวัญเมือง และคณะ (2564) โดยสร้างข้อคำถามให้มีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) การแปลค่าเฉลี่ยใช้วิธีคำนวณหา อันตรภาคชั้น ดังนี้ (วิจิต อุ่อ้น, 2550)

กำหนดให้ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

$$\text{คำนวณอันตรภาคชั้น} = \frac{5-0}{3} = 1.33$$

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีการกำหนดช่วงคะแนนระดับพฤติกรรมทางการเงิน ทศนคติทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง มีระดับพฤติกรรมทางการเงินระดับต่ำ

2.34-3.67 คะแนน หมายถึง มีระดับพฤติกรรมทางการเงินระดับปานกลาง

3.68-5.00 คะแนน หมายถึง มีระดับพฤติกรรมทางการเงินระดับสูง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตั้งประเด็นคำถามและหัวข้ออภิปรายกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.3 คุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเมินความสอดคล้อง พิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย (IOC) พร้อมทั้งทดสอบหาความเชื่อมั่นของข้อคำถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยที่ จะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 จึงจะสามารถนำเครื่องมือนี้ไปใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูล (Hair et al., 2010) ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.769 - 0.796 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 292 คน โดยแจกแบบสอบถามและรอเก็บแบบสอบถามกลับคืนจากผู้ตอบภายในวันนั้น ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 292 ฉบับ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4.2 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาสนทนาประมาณ 1.30 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญในการทำการสนทนากลุ่ม เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้วิจัย หลังการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียงแบบคำต่อคำออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร จัดข้อความที่ได้ให้เป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3.4.3 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2565 ถึง 31 กรกฎาคม 2566

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

3.4.1 ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ 1) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) สถิติเพื่อการทดสอบสมมุติฐาน คือ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) โดยวิธี Stepwise ซึ่งเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมในการพิจารณาคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดและได้โมเดลที่ประหยัดที่สุด อีกทั้งจะเรียงลำดับของตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงสุดเข้ามาในสมการก่อน โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } \hat{y} = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

กำหนดให้ \hat{y} หมายถึง ภาวะหนี้สินครัวเรือนของเกษตรกร

b_0 หมายถึง ค่าคงที่

b_1 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ x_1

b_2 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ x_2

b_3 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ x_3

3.4.2 ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ นำเสนอโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปราย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 74.58) โดยมีอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 28.77) ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 47.95) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 47.95) มีภาระค่าใช้จ่ายหนี้ครัวเรือนในแต่ละเดือน 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 69.18) ซึ่งภาระค่าใช้จ่ายหนี้สินครัวเรือนในแต่ละเดือนนั้น คือ หนี้สินเพื่อการอุปโภค-บริโภค (ร้อยละ 26.47) โดยเป็นแหล่งเงินเชื่อทางการเงิน ในระบบ (ร้อยละ 90.75) ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของหนี้สินครัวเรือน คือ น้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 30.14) และมีแนวโน้มของภาวะหนี้สินครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 94.86)

4.2 ระดับทักษะทางการเงิน (ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน ทักษะคติทางการเงิน) และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแสดงได้ดัง ตาราง 2

ตาราง 2 ระดับทักษะทางการเงิน และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

ปัจจัย	\bar{X}	S.D.	ระดับทักษะ
1. ความรู้ทางการเงิน	0.61	0.20	ปานกลาง
2. พฤติกรรมทางการเงิน	3.12	0.65	ปานกลาง
3. ทักษะคติทางการเงิน	3.11	0.67	ปานกลาง
4. ภาวะหนี้สินครัวเรือน	3.16	0.61	ปานกลาง
เกษตรกร			

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับทักษะทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ความรู้ทางการเงิน ($\bar{X} = 0.61$) 2) พฤติกรรมทางการเงิน ($\bar{X} = 3.12$) และ 3) ทักษะคติทางการเงิน ($\bar{X} = 3.11$) และภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ($\bar{X} = 3.16$) อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากส่วนใหญ่ยังตอบคำถามผิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินในเรื่องเกี่ยวกับการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน ความเสี่ยงและผลตอบแทน การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก ทบต้น มูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ และการก่อกำหนดหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ กานต์พิชชา กองคนขวา (2564) พบว่า ด้านความรู้พื้นฐานทางการเงินของเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นที่น่าสนใจที่ข้อคำถามที่เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบถูก ได้แก่ การหาร การคำนวณดอกเบี้ยการกู้ยืม การคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก ความเสี่ยงและผลตอบแทน แต่สำหรับข้อคำถามที่ตอบผิดคือ มูลค่าของเงินตามเวลา การคำนวณดอกเบี้ยทบต้น เงินเฟ้อ และการกระจายความเสี่ยง และสอดคล้องกับรัศมีจันทร์ ขวัญเมือง และคณะ (2564) พบว่า ระดับความรู้ทางการเงินและระดับทัศนคติทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญด้านการเป็นหนี้และการชำระหนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการออม และด้านการใช้เงินโดยไม่คำนึงถึงอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ปานแก้วตา ลัคณานิวช และ วิลาวัณย์ ดิงไทรย์ภพ (2561) พบว่า เกษตรกรมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความรู้ทางการเงินที่ไม่มีความซับซ้อน มีพฤติกรรมทางการเงินที่ค่อนข้างเหมาะสม และมีทัศนคติทางการเงินในเรื่องความพึงพอใจในฐานะของตนเองที่ดี

4.3 การทดสอบของผลกระทบทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแสดงได้ดัง ตาราง 3-8

ตาราง 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ปัจจัย	ความรู้ทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	ทัศนคติทางการเงิน	ภาวะหนี้สินครัวเรือน
ความรู้ทางการเงิน	1	0.13*	-0.30**	-0.20**
พฤติกรรมทางการเงิน		1	0.09	0.26**
ทัศนคติทางการเงิน			1	0.56**
ภาวะหนี้สินครัวเรือน				1

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญทางสถิติ * <0.05 และ ** <0.01

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรมีค่าระหว่าง -0.30 ถึง 0.56 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรแต่ละตัวได้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) เนื่องจากไม่มีค่าความสัมพันธ์กันเกินมาตรฐาน 0.9 (Bartz, 1999)

ตาราง 4 การวิเคราะห์ค่า Tolerance และ VIF ของตัวแปร

ปัจจัย	Tolerance	VIF
1. ความรู้ทางการเงิน	0.88	1.13
2. พฤติกรรมทางการเงิน	0.86	1.04
3. ทศนคติทางการเงิน	0.89	1.12

จากตาราง 4 พบว่า ค่าความทนทาน (Tolerance) มีค่ามากกว่า 0.10 และค่า VIF (Variance Inflation Factors) ไม่เกิน 10 ค่า ซึ่งค่าทั้ง 2 อยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กันน้อย จึงถือได้ว่าตัวแปรพยากรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Foxall & Yani-deSoriano, 2005)

ตาราง 5 สรุปค่าสถิติในการทดสอบสมมติฐาน

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	t	P-value
1. ทศนคติทางการเงิน (x_2)	0.56a	0.31	0.31	0.56	0.31	133.38	11.4	0.00*
2. พฤติกรรมทางการเงิน (x_1)	0.59b	0.35	0.35	0.54	0.04	19.83	4.45	0.00*

หมายเหตุ: *P-value < .05, Durbin-Watson = 1.66

a. Predictors: (Constant), ทศนคติทางการเงิน (x_2)

b. Predictors: (Constant), ทศนคติทางการเงิน (x_2), พฤติกรรมทางการเงิน (x_1)

c. Dependent Variable: ภาวะหนี้สินครัวเรือน

จากตาราง 5 พบว่า สมการพยากรณ์ทักษะทางการเงิน จากผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน ประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทศนคติทางการเงิน โดยวิธี Stepwise ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดและได้โมเดลที่ประหยัดที่สุด พบว่า ทศนคติทางการเงิน (x_2) เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสมการ มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ 0.56 มีค่าความมีนัยสำคัญของค่าคงที่ และสัมประสิทธิ์แต่ละตัว เท่ากับ 11.44 ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ในตัวเองซึ่งมีค่า เท่ากับ 1.66 และสามารถอธิบายความผันแปรของภาวะหนี้สินครัวเรือน ได้ร้อยละ 31 (Adjusted $R^2 = 0.31$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรที่เข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน (x_1) โดยทั้งตัวแปรทศนคติทางการเงิน (x_2) และพฤติกรรมทางการเงิน (x_1) มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ 0.54 มีค่าความมีนัยสำคัญของค่าคงที่ และสัมประสิทธิ์แต่ละตัว เท่ากับ 4.45 ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ในตัวเองซึ่งมีค่า เท่ากับ 1.66 และสามารถอธิบายความผันแปรของภาวะหนี้สินครัวเรือน ได้ร้อยละ 35 (Adjusted $R^2 = 0.35$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตามจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ความรู้ทางการเงินเป็นตัวแปรที่เมื่อใส่เข้าไปในสมการแล้ว ไม่ได้ทำให้ค่าความผันแปรที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Adjusted R²) ดังนั้นจึงถูกขจัดออกจากสมการ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดค่าสถิติตัวแปรที่ถูกขจัดออกได้ดัง ตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าตัวแปรพยากรณ์ที่ไม่ได้อยู่ในสมการถดถอย

Model	Beta in	t	P-value	Partial Correlation
1. ความรู้ทางการเงิน (x ₃)	-0.04	-0.82	0.40	-0.04
พฤติกรรมทางการเงิน (x ₁)	0.21	4.45	0.00*	0.25
2. ความรู้ทางการเงิน (x ₃)	-0.08	-1.65	0.09	-0.09

หมายเหตุ: *P-value <.05

จากตาราง 6 พบว่า รูปแบบของสมการที่ 1 พิจารณาจากค่า Beta in ที่สูงกว่า คือ 0.21 จากตัวแปรพฤติกรรมทางการเงิน (x₁) ดังนั้น ตัวแปรความรู้ทางการเงิน (x₃) จึงถูกขจัดออก และตัวแปรพฤติกรรมทางการเงิน (x₁) จะถูกนำเข้าไปในสมการต่อไป

ตาราง 7 แสดงค่าความแปรปรวนในการพยากรณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือนจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
1. สมการถดถอย	47.71	2	23.85	80.94	0.00*
2. ความคลาดเคลื่อน	85.18	289	0.29		

หมายเหตุ: *P-value <.05

จากตาราง 7 พบว่า ความแปรปรวนในการพยากรณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือนจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน พบว่า ตัวแปรทัศนคติทางการเงิน (x₂) และพฤติกรรมทางการเงิน (x₁) สามารถอธิบายความผันแปรของความ ภาวะหนี้สินครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทดสอบสมมุติฐานตามสมการถดถอยเชิงพหุ คือ $\hat{y} = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2$ สามารถแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยได้ดัง ตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 ผลของการการวิเคราะห์สมการถดถอย

ทักษะทางการเงิน	ภาวะหนี้สินครัวเรือน		
	สัมประสิทธิ์การถดถอยไม่ปรับมาตรฐาน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบปรับมาตรฐาน
	(B)	(S.E.)	(Beta)
ค่าคงที่ (Constant)	0.63	0.32	-
ทัศนคติทางการเงิน (x ₂)	0.36	0.03	0.54
พฤติกรรมทางการเงิน (x ₁)	0.45	0.10	0.21

จากตาราง 8 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยเชิงพหุของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้พยากรณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือน พบว่า 1) ทศนคติทางการเงิน (x_2) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.36 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องทัศนคติทางการเงิน 1 หน่วย จะทำให้เกิดความรู้สึกหรือความเชื่อในการระมัดระวังเกี่ยวกับการสร้างภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น 0.36 หน่วย และ 2) พฤติกรรมทางการเงิน (x_1) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.45 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องพฤติกรรมทางการเงิน 1 หน่วย จะทำให้เกิดความระมัดระวังในการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการสร้างภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น 0.45 หน่วย

สามารถเขียนในรูปของสมการพยากรณ์คะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{y} = 0.63 + 0.36(x_2) + 0.45(x_1)$$

สมการรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.54Z_{x_2} + 0.21 Z_{x_1}$$

จากการทดสอบผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผลกระทบของทักษะทางการเงิน ด้านทัศนคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากเกษตรกรมีทัศนคติการใช้จ่ายเงินในปัจจุบันอย่างเต็มที่มากกว่าการเก็บออมในอนาคต มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินโดยการพิจารณาตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการตามความจำเป็น และเมื่อมีเงินไม่พอใช้จ่ายจะแก้ปัญหาด้วยการกู้ยืมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมีจันทร์ ชวัญเมือง และคณะ (2564) พบว่า ผลกระทบด้านพฤติกรรมทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน เนื่องจากเมื่อมีเหตุฉุกเฉินในการก่อหนี้สิน เช่น ความจำเป็นมากกระทันหันจึงอาจทำให้ตัดสินใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสมได้ โดยกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนหัวข้อการตัดสินใจทางการเงินน้อยที่สุด ทำให้เห็นว่าบุคคลเลือกที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนเองก่อน แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสมก็ตาม และยังสอดคล้องกับ ศรีบุญญา คึกสงคราม และ อนงค์นุช เทียนทอง (2563) พบว่า ทศนคติทางการเงิน มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ในวัยเริ่มทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากบุคคลจะมีแนวคิดในการบริหารจัดการเงิน การเป็นหนี้ ตลอดจนทั้งความเสี่ยงทางการเงิน ตามบริบทและเหตุการณ์ของแต่ละบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ผลการวิจัย ยังพบว่า ทักษะทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงิน เป็นปัจจัยที่ถูกจัดออกจากสมการ เนื่องจากไม่ได้ทำให้ค่าความผันแปรมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมีจันทร์ ชวัญเมือง และคณะ (2564) พบว่า ผลกระทบด้านความรู้ทางการเงิน เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือน เนื่องจากการขาดความรู้ทางการเงินอาจเป็นหนึ่งในสาเหตุการเกิดหนี้ครัวเรือนในภาพรวมของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยครัวเรือนจากหลากหลายอาชีพ โดยแต่ละครัวเรือนย่อมที่จะมีรูปแบบการดำเนินชีวิต ปัจจัยส่วนบุคคล และการเข้าถึงความรู้ทางการเงินไม่เท่ากัน ทำให้ความรู้ทางการเงินไม่สามารถอาจอธิบายสภาวะหนี้สินในครัวเรือนทุกประเภทได้

4.4 การเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมทักษะทางการเงิน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรส่งเสริมการปรับพฤติกรรม และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินและการออมเงิน เช่น การซื้อสินค้าตามความชื่นชอบมากกว่าความจำเป็น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการวางแผนทางการเงิน โดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ส่งเสริมให้เกิดการลงมือทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการปรับตัวพฤติกรรมในระยะยาว เช่น การหยุดดะปลูก การฝากประจำกับ กองทุนหมู่บ้านหรือธนาคาร เป็นต้น รวมไปถึงการรู้จักประเมินสถานการณ์ทางการเงินของตนเอง การจัดสรรเงินออมและข้อระวังในการใช้จ่ายหรือการก่อหนี้ โดยจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย เป็นต้น และควรมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการเงินให้กับเกษตรกร เช่น การใช้งานแอปพลิเคชัน การวางแผนการเงินของเกษตรกร การวางแผนค่าใช้จ่ายรายเดือน ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินต่างๆ และรู้เท่าทันภัยทางการเงินในรูปแบบใหม่ๆ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมวินัยทางการเงิน เพื่อให้มีความพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนาภิวัฒน์ ชันทะ และ สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์ (2564) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาทักษะการเงินว่า ควรวิเคราะห์สถานะภาพทางการเงินของตนเองก่อน เพื่อตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้ก่อนที่จะมีหนี้เพิ่ม และสอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาทักษะการเงินว่าควรส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินโดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้เกิดการลงมือทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการปรับตัวพฤติกรรมในระยะยาว และส่งเสริมวินัยทางการเงิน โดยจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ตลอดจนควรเร่งส่งเสริมทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ปานแก้วตา ลักนาวินิช และ วิลาวัลย์กัญญา ดึงไตรภพ (2561) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาทักษะการเงินว่า ควรกระตุ้นให้เกษตรกรจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการจัดการการเงินต่อไป

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการสร้างวินัยทางการเงิน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ หรือแม้กระทั่งการจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้ โดยควรให้ความสำคัญกับการจัดการการสร้างวินัยทางการเงินผ่านเทคโนโลยี โดยใช้แอปพลิเคชันทางการเงินอย่างเป็นระบบสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำการสร้างวินัยทางการเงินผ่านเทคโนโลยี เข้ามาเป็นตัวแปรในการศึกษา

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบของทักษะทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการเร่งกระตุ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรมีทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เช่น การหยุดดะปลูก การฝากประจำกับกองทุนหมู่บ้านหรือธนาคาร การจัดทำบัญชีครัวเรือน บันทึกรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนทำให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางการเงินสมัยใหม่

6. สรุปผลการวิจัย

ทักษะทางการเงินและภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในตำบลสะแกโพรง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อีกทั้งทักษะทางการเงิน ด้านทัศนคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรส่งเสริมการปรับทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน โดยมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อ

นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้เกิดการลงมือทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการปรับตัวพฤติกรรมในระยะยาว รวมไปถึง การรู้จักประเมินสถานการณ์ทางการเงินของตนเอง การจัดสรรเงินออมและข้อระวังในการใช้จ่ายหรือการก่อหนี้ โดย จะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และควรมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน ให้กับเกษตรกร เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันการวางแผนการเงินของเกษตรกร การวางแผนค่าใช้จ่ายรายเดือน ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินต่าง ๆ และรู้เท่าทันภัยทางการเงินในรูปแบบใหม่ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กานต์พิชชา กองคนขวา. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะทางการเงิน: กรณีศึกษาเกษตรกรในอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(1), 111-128.
- กัปปพล ฝิวสานต์ และ ภักจิรา นักรบรเลง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 (สู่วิถีวิถีใหม่ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ). วันที่ 27 มีนาคม 2564. 511-524.
- ชนาภิวัดณ์ ชันทะ และ สุภาศพรพรณ ตั้งตรงไพโรจน์. (2564). หนี้ครัวเรือนไทยกับแนวทางแก้ไขให้ยั่งยืน. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 8(1), 131-145.
- ณัฐมน เพิ่มสุข และนภาพร นิลาภรณ์กุล. (2564). ทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อความมั่งคั่งทางการเงินของกลุ่มวิชาชีพครูในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 11(1), 68-82.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). สถานการณ์หนี้ครัวเรือนและความคืบหน้าแนวทางการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน. ค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/news-and-media/news/2023/news-th-20230703.pdf>
- ปานแก้วดา ลัดคนวานิช และ วิลาวัลย์ ดึงไตรย์ภพ. (2561). ทักษะทางการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองในเขตลุ่มน้ำปากพนัง. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 7(พิเศษ), 111-129.
- รัศมีจันทร์ ขวัญเมือง กลางใจ แสงวิจิตร พเนิน อินทะระ และ พรทิพย์ จิระธำรง. (2564). ผลกระทบของทักษะทางการเงินที่มีผลต่อสถานะหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 16(1), 1-16.
- วิจิต คุ้มอัน. (2550). การวิจัยและการสืบค้นข้อมูลทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : พรินท์แอนด์มี.
- ศรัญญา คีตสงคราม และ อนงค์นุช เทียนทอง. (2563). อิทธิพลของความรู้และทัศนคติทางการเงินต่อการก่อหนี้ส่วนบุคคลในวัยเริ่มทำงาน: หลักฐานการศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*, 2(5), 73-87.
- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. (2565). หนี้ครัวเรือนไทยปี. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/financial/pages/household-debt-z3318.aspx>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://farmerone.oae.go.th:9502/analytics/saw.dll?Portal>

Bartz, A. E. (1999). *Basics Statistical Concepts*. 4thed. New Jersey: Prentice Hall.

Foxall, G. R., & Yani-de-Soriano, M. M. (2005). Situational influences on consumers, attitudes and behavior. *Journal of Business research*, 58, 518-525.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7thed. New York :Pearson

The Organization for Economic Co-operation and Development. (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. Retrieved on December 11, 2022, from <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>

Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. 3rded. New York : Harper and Row.

ผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีผลต่อคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ
The Effect of Digital Accountant Competence on Service Quality of Certified Thai Accounting Practices'
Accountant

ณัฐวงศ์ พูนพล* ผกามาศ บุตรสาลี² อิงอร นาชัยฤทธิ³ และปรียานัฐ มิรัตนไพเราะ⁴
Nuttavong Poonpool* Pakamat Butsalee² Ingorn Nachailit³ and Preeyanat Mirattanaphrai⁴

Received : February 17, 2022 Revised : May 13, 2023 Accepted : June 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ งานวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 96 คน โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย คือ สำนักงานบัญชีคุณภาพ และหน่วยงานที่สนใจสามารถมุ่งเน้นการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการคุณภาพงานบริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพ เพื่อการยกระดับสู่การรับรองสำนักงานบัญชีคุณภาพหรือสำนักงานบัญชีดิจิทัลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในอนาคต

คำสำคัญ : ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์คุณภาพงานบริการ

* รองศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* Associate Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² Assistant Professor, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

⁴ นักวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁴ Researcher, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University

Corresponding author e-mail: Nuttavong.p@acc.msu.ac.th

Abstract

This research aims to test the relationship and impact of digital accountant competence on service quality of certified Thai accounting practices' accountant. This research was found that by collecting information from 96 certified Thai accounting practices' accountant. Statistics used to analyze data include least square regression analysis. The results showed that overall digital accountant competence correlates and positive impacts on service quality on statistically significantly ($p < 0.01$). Digital accountant competence's accounting technology round knowledge and e-Tax application skill had a positive impact on service quality on statistically significant ($p < 0.05$). The benefit of the research is quality accounting firms and interested agencies can focus on providing knowledge about accounting technology and skills in using electronic tax systems to the quality of services of quality accounting firms. To upgrade to the certification of a quality accounting firm or digital accounting firm from the department of business development in the future.

Keywords : digital accountant competence, accounting technology round knowledge, e-tax application skill, service quality

1. บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชีมีมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักบัญชีให้พร้อมกับการจัดทำบัญชีในยุคดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของนักบัญชี นักบัญชียุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งการปรับตัว ปรับองค์กร การใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น หุ่นยนต์สำหรับงานสำนักงาน (Robotic Process Automation : RPA), การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advance Data Analytic), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ (Blockchain) การเรียนรู้ของโปรแกรมด้วยตัวเอง (Machine Learning) และการประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) เพื่อเข้ามาช่วยในการทำบัญชีและการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ (อุเทน เลาน่าทา และฐิติภิกานต์ สุริยะสาร, 2563) ดังนั้น ผู้ทำบัญชีจึงมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงินที่ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยการปรับตัวเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ความสามารถ และทักษะความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่การปฏิบัติงานด้านการบัญชีอย่างร่วมสมัย (สรวิชญ์ แหนไธ, 2563)

ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล (Digital Accountant Competence) เป็นความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ทำบัญชี ที่นำมาใช้ในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน (ธัญภานต์ คชฤทธิ์ และกุสุมา คำพิทักษ์, 2563) โดยผลงานวิจัยของสุทธิชัย ชันทอง และ ชจิต ฅ กาศสินธุ์ (2563) พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีเทคโนโลยีทางการบัญชีและสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานมีผลกระทบเชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้การบัญชีดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช เล็กแจ่ง และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล (2561) พบว่า หากผู้ทำบัญชีขาดความรู้ด้านบัญชีและภาวการณ์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (โปรแกรมบัญชี) ความรู้ด้านธุรกิจองค์กร ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารร่วมงานกับผู้อื่น ทักษะด้านการพัฒนาตนเอง ก็อาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีขาดคุณภาพและลดความน่าเชื่อถือลงได้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ด้าน

การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี (Accounting Technology Knowledge) ที่สนับสนุนต่อการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงินตามกรอบแนวคิดการจัดทำข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินทั้งลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน และลักษณะเชิงคุณภาพเสริม และ 2) ด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax application skill) ที่นำมาใช้ในการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรของกิจการที่ต้องชำระให้แก่หน่วยงานจัดเก็บภาษี รวมทั้งจัดทำรายงานและบัญชีพิเศษตามที่กฎหมายภาษีอากรกำหนด (ไมตรี และคณะ, 2563)

คุณภาพงานบริการ (Service Quality) มุ่งเน้นการตรวจสอบหลักฐานอย่างเที่ยงธรรมเพื่อให้ได้มา ซึ่งการประเมินอย่างเป็นอิสระในกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลขององค์กร เช่น การให้ความเชื่อมั่นทางการเงิน การปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความมั่นคงปลอดภัยของระบบต่างๆ (ณัฐวงศ์ พูนพล, 2566) งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้คุณภาพงานบริการมีทั้งหมด 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณภาพงานบริการข้อมูลทางการเงิน เช่น การให้บริการข้อมูลอย่างเท่าเทียมกัน (Equalize Information Services) การให้บริการข้อมูลอย่างรวดเร็ว (Fast Information Services) การให้บริการข้อมูลอย่างเพียงพอ (Adequate Information Services) การให้บริการข้อมูลอย่างต่อเนื่อง (Continuous Information Services) และการให้บริการข้อมูลอย่างก้าวหน้า (Progressive Information Services) และ 2) คุณภาพงานบริการด้านการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรที่ตามประมวลรัษฎากรกำหนดไว้

คุณภาพงานบริการที่จัดทำโดยผู้ทำบัญชีต้องจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพงานบัญชี เพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า ผู้ทำบัญชีปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาชีพและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึง การจัดทำรายงานทางการเงินที่จัดทำโดยผู้ทำบัญชีที่รับผิดชอบงานบัญชีมีความสอดคล้องกับเอกสารทางการเงิน ทั้งนี้ส่งผลให้งานบัญชีมีคุณภาพ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้รายงานทางการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้อง (เนตรนภา รักษายศ และวิจิต อุ้ยอัน, 2562)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย ผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีผลต่อคุณภาพงานบริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทดสอบว่า ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลมีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการหรือไม่ อย่างไร โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้ 1) เพื่อทดสอบว่าศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ และ 2) เพื่อทดสอบว่าศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ

2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานของการวิจัย

ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้ทำบัญชีที่ต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการคิด การวิเคราะห์ การปฏิบัติงาน และการเข้าใจเครื่องมือดิจิทัลเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีและระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาใช้ในการบันทึกข้อมูลทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีและการรายงานทางการเงิน รวมถึง เพื่อจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรของกิจการที่ต้องชำระให้แก่หน่วยงานจัดเก็บภาษี รวมทั้งจัดทำรายงานและบัญชีพิเศษตามที่กฎหมายภาษีอากรกำหนด (เยาวนุช รักสงฆ์, 2562) งานวิจัยนี้กำหนดให้ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี (Accounting Technology Knowledge) และ 2) ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax system application Skill)

ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี เริ่มจากการรู้รอบระบบและกลไกของเทคโนโลยีทางการบัญชี ที่ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลทางการเงินผ่านระบบบัญชีย่อยหลายระบบ ในแต่ละระบบบัญชีย่อย จะมีการประมวลผลหลัก ที่ทำให้เกิดฐานข้อมูลทางการเงิน โดยหลักการของการประมวลผลหลัก ประกอบด้วย เพิ่มข้อมูลหลักที่แสดงสถานะของบัญชีนั้น และรายการค้าที่เกิดขึ้นในแต่ละงวดบัญชี (วรรณพร เลิศสหพันธ์ และคณะ, 2563) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ และเวทยา ใฝ่ใจดี (2563) พบว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิด และนำเทคโนโลยีและกลยุทธ์ทางดิจิทัลมาปรับใช้ในองค์กรธุรกิจ (Digital Transformation) และภาวะการหยุดชะงัก ของธุรกิจ (Digital Disruption) เกิดจากการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มีรูปแบบธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ รวมทั้ง แพลตฟอร์มและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานของดิจิทัล เช่น ธุรกิจ E-Commerce เป็นต้น สถานการณ์นี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของกุสุมา คำพิทักษ์ และนิตยา บุญทวี (2563) พบว่า ผู้ทำบัญชีจำเป็นต้องรู้รอบเกี่ยวกับการบัญชีดิจิทัล ประกอบด้วย หุ่นยนต์สำหรับงานสำนักงาน (Robotic Process Automation : RPA), การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advance Data Analytic), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรม ออนไลน์ (Blockchain) การเรียนรู้ของโปรแกรมด้วยตัวเอง (Machine Learning) และการประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงานวิจัยของกุลฑีรา จันทนา และคณะ (2564) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทางการบัญชีส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลทางการเงินทางด้านสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้หลัก เช่น นักลงทุน สถาบันการเงิน ผู้ถือหุ้นสามัญ เป็นต้น โดยมีผลงานวิจัย ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรมล คชแก้ว และฐิติภรณ์ สินจรูญศักดิ์ (2565) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทางการบัญชีส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับกำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงิน ทั้งลักษณะเชิง คุณภาพพื้นฐานและลักษณะเชิงคุณภาพเสริม ยังคงมีผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพงศ์ ประไพศร และ กาญจนา นันทพันธ์ (2563) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการ นำหลักการข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปประยุกต์เพื่อจัดทำและนำเสนองบการเงิน นอกจากนี้ ผลงานวิจัยยังมีความ สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรุพร พุกธรา และคณะ (2565) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผล ต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของงบการเงินที่มีความเชื่อมโยงกับทรัพยากร และการ เปลี่ยนแปลงทรัพยากรกับสิทธิเรียกร้องต่อกิจการ ผลงานวิจัยยังคงมีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุฎีกา รัก ประสูติ (2562) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการกำหนดให้ พิจารณาเกี่ยวกับการรับรู้เริ่มแรกของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่เกิดจากรายการหรือเหตุการณ์อื่น ที่เกิดจากการรับรู้รายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องพร้อมกัน นอกจากนี้ ยังคงพบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผลต่อ คุณภาพงานบริการเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดมูลค่า ราคาทุนในอดีต หรือ มูลค่า ณ ปัจจุบัน ที่ประกอบด้วย มูลค่ายุติธรรม มูลค่าจากการใช้ และต้นทุนปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศิลาพร ศรีจัน เพชร (2563) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการแสดงรายการ และการเปิดเผยข้อมูลของกิจการ ยิ่งไปกว่านั้น ยังคงพบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีส่งผลต่อ คุณภาพงานบริการเกี่ยวกับการนำเสนอเกี่ยวกับกำลังการผลิตที่กิจการสามารถผลิตได้ตามแนวคิดเรื่องทุนที่เหมาะสม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานในการวิจัยเกี่ยวกับศักราชนักบัญชีดิจิทัลด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทางการบัญชีที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ

สมมติฐานในการวิจัย 1 : ศักราชนักบัญชีดิจิทัลด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ

ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มุ่งเน้นการประยุกต์และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระบบบริการที่กรมสรรพากรพัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประกอบการจัดทำใบกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบลดหนี้ และใบเสร็จรับเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการลงลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) เพื่อส่งมอบให้ผู้ซื้อสินค้า หรือผู้รับบริการด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (วินัย ปณิธานรักษ์ชัย และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล, 2563) โดยทักษะของผู้ทำบัญชีจำเป็นต้องเรียนรู้โครงสร้างของการพัฒนาระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 1) ระบบการจัดเก็บใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice & e-Receipt) ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการจัดทำ หรือส่งมอบ หรือรับส่ง หรือเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์หรือใบรับอิเล็กทรอนิกส์สำหรับกิจการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นหรือคู่ค้า 2) ระบบการเก็บเงินที่ต่อเชื่อมกับการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Point of Sale) ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการเก็บเงินที่ต่อเชื่อมเข้ากับระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด 3) ระบบภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Withholding Tax) ที่ใช้ในการพัฒนาระบบคลาวด์หรือค่าบริการใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อระบบภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายอิเล็กทรอนิกส์ และ 4) ระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) คือระบบการให้บริการยื่นเอกสารต่างๆ ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ระบบจัดเก็บไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ โดยจากเดิมที่เป็นระบบการยื่นโดยส่งเอกสารด้วยตนเอง ผู้ที่จะยื่นเอกสารต้องเดินทางไปยื่นที่จุดให้บริการด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลานานในการดำเนินการ ประมวลผล วิเคราะห์ และให้บริการแก่ประชาชน แต่ระบบ e-filing สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ได้ ระยะเวลาการดำเนินการเป็นแบบ real time คือดำเนินการได้ทันที (สรวิชัย แหนใส, 2563) สามารถประมวลผล สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพันธมิตร เข้าถึงได้ทุกที่มีอินเทอร์เน็ต สะดวกและรวดเร็วสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ทันที รวมถึง การรายงานธุรกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ คือ การรายงานบุคคลที่มีธุรกรรมลักษณะเฉพาะต่อกรมสรรพากรโดยตรงที่ช่วยให้ภาครัฐสามารถติดตามเส้นทางการเงินของผู้ที่เข้าข่ายต้องสงสัยว่าเป็นผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากกรมสรรพากรนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการรายงานไปประมวลผลกับข้อมูลอื่นๆ ที่ได้รับทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบแสดงรายการผู้เสียภาษีที่ยื่นทางอิเล็กทรอนิกส์ การหักภาษี ณ ที่จ่าย ข้อมูลการใช้สาธารณูปโภค ถือเป็นธุรกรรมที่ต้องรายงานกรมสรรพากร เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร (สหเทพ คำสุริยา และคณะ, 2562)

ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนภาษีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกิจการจากกฎหมาย e-Tax เช่น ลดความยุ่งยากในการจัดเก็บและตรวจสอบเอกสารเมื่อสรรพากรเรียกตรวจย้อนหลัง ความถูกต้องและความรวดเร็วในการยื่นรายการและเอกสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ความรับผิดชอบในการหักภาษี ณ ที่จ่ายของทั้งผู้จ่ายและผู้รับประโยชน์ของ e-Tax Invoice & e-Receipt เพื่อช่วยลดปัญหาการปฏิเสธความรับผิดชอบระหว่างคู่ค้า เป็นต้น (ณัฐวงศ์ พูนพล, 2565) การนำข้อมูลมาประมวลผลและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้ประกอบการอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง หรือ การเตรียมรับมือและแนวทางการชี้แจงต่อสรรพากรเมื่อกิจการอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง รวมถึง การนำข้อมูลไปใช้ประมวลผลต่อในระบบสารสนเทศภายในองค์กรได้ รวมไปถึงช่วยรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต รวมไปถึงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ เพราะมีผลผูกพันทางกฎหมายด้วยนั่นเอง (อุเทน เลาน้ำท่า และฐิติกานต์ สุริยะสาร, 2563)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานในการวิจัยเกี่ยวกับศกยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ

สมมติฐานในการวิจัย 2 : ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ

ความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ

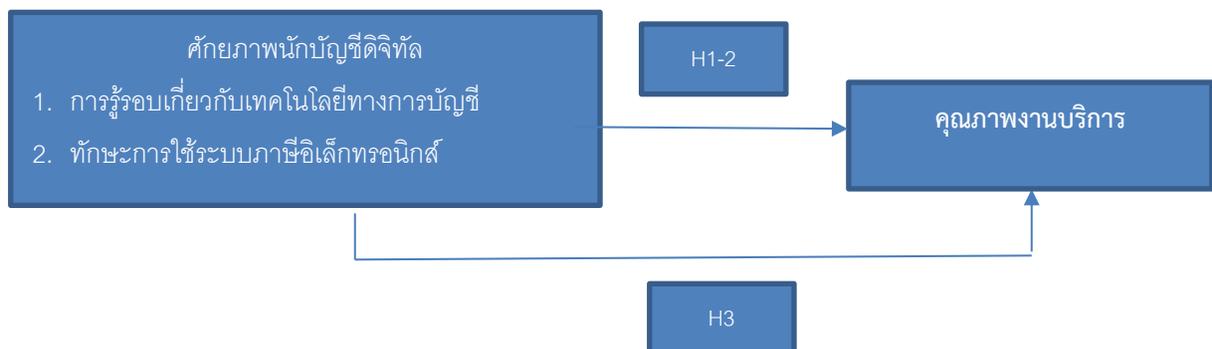
ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม ที่ประกอบด้วย การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำมาใช้เชิงบูรณาการที่สร้างคุณภาพงานบริการ ทั้งการนำเสนอข้อมูลทางการเงินตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี รวมถึงการปรับปรุงรายการกำไรสุทธิทางบัญชีเข้าสู่การกำไรสุทธิทางภาษี (เนตรนภา รักษายศ และวิจิต ภู่อ้น, 2562) โดยอาศัยการประมวลผลจากระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) รายได้ที่ถือเป็นรายได้ทางภาษี คือ รายได้ที่ทางบัญชีไม่ถือเป็นรายได้ แต่ถือเป็นรายได้ทางภาษี 2) รายได้ที่ได้รับสิทธิยกเว้น คือ รายได้ที่ทางบัญชีถือเป็นรายได้ แต่ไม่ถือเป็นรายได้ทางภาษี 3) รายจ่ายที่ต้องห้าม คือ รายจ่ายที่ทางบัญชีถือเป็นรายจ่าย แต่ไม่ถือเป็นรายจ่ายทางหลักภาษี และ 4) รายจ่ายที่หักได้เพิ่มขึ้นคือ รายจ่ายที่ทางภาษีกำหนดให้หักเป็นรายจ่ายได้มากกว่าหลักการบัญชี ซึ่งผู้ทำบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์โดยรวม การใช้ระบบการจัดเก็บใบกำกับสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบการจัดเก็บใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบการเก็บเงินที่ต่อเชื่อมกับการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการทั้งการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนหรือขยายธุรกิจในระยะยาว และการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อการลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี รวมถึง การลดการชำระภาษีเพิ่มหรือเสียเบี้ยปรับ (ไมตรี เรียงวรรณ และคณะ, 2563)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานในการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ

สมมติฐานในการวิจัย 3 : ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ

คุณภาพงานบริการ

ภาพ 1 ผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีผลต่อคุณภาพงานบริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 164 คน (สมาคมสำนักงานบัญชีคุณภาพ, 2565) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 164 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมามีทั้งสิ้น 98 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 96 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 58.53 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker และคณะ (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับมาน้อยกว่าร้อยละ 20

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยมีทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ตัวแปรอิสระ คือ คณาจารย์นักบัญชีดิจิทัล มี 2 องค์ประกอบดังนี้

3.2.1 การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี มีจำนวน 8 คำถาม ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี ประกอบด้วย หุ่นยนต์สำหรับงานสำนักงาน (Robotic Process Automation : RPA), การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advance Data Analytic), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ (Blockchain) การเรียนรู้ของโปรแกรมด้วยตัวเอง (Machine Learning) และ การประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) มีการใช้มาตรการวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มาตรการวัดระดับนี้ถือว่าเป็นระดับความคิดเห็นที่ได้ประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรอย่างแพร่หลาย

3.2.2 ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 6 คำถาม ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์โดยรวม ทักษะการใช้ระบบการจัดเก็บใบกำกับสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการใช้ระบบการจัดเก็บใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการใช้ระบบการเก็บเงินที่ต่อเชื่อมกับการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการใช้ระบบภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการใช้ระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการใช้มาตรการวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) มาตรการวัดระดับนี้ถือว่าเป็นระดับความคิดเห็นที่ได้ประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรอย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้ ตัวแปรตามในงานวิจัยครั้งนี้ คือ คุณภาพงานบริการ มี 2 องค์ประกอบ คือ คุณภาพงานบริการข้อมูลทางการเงิน มีจำนวน 8 คำถาม โดยนำมาใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับการคุณภาพงานบริการ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ทางการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน องค์ประกอบของงบการเงิน การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี การวัดมูลค่า การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และแนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน รวมถึง คุณภาพงานบริการด้านการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรกำหนด มีจำนวน 8 คำถาม โดยนำมาใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับการคุณภาพงานบริการ ประกอบด้วย ความถูกต้องในการจัดเก็บและตรวจสอบเอกสารเมื่อสรรพากรเรียกตรวจย้อนหลัง ความถูกต้องและความรวดเร็วในการยื่นรายการและเอกสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ความรับผิดชอบในการหักภาษี ณ ที่จ่ายของทั้งผู้จ่ายและผู้รับ การลดปัญหาการปฏิเสธความรับผิดชอบระหว่างคู่ค้า การนำข้อมูลมาประมวลผลและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้ประกอบการอย่างไรอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง การเตรียมรับมือและแนวทางการชี้แจงต่อสรรพากรเมื่อกิจการอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง การนำข้อมูลไปใช้ประมวลผลต่อในระบบสารสนเทศภายในองค์กรได้ การรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยคุณภาพงานบริการมีการใช้มาตรการวัดระดับความ

คิดเห็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มาตรฐานวัดระดับนี้ถือว่าเป็นระดับความคิดเห็นที่ได้ประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานอย่างแพร่หลาย

3.3 คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยมีการทดสอบความตรงหรือความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญและหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item – total Correlation ซึ่งศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.442 - 0.901 คุณภาพงานบริการ ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.428 - 0.864 ซึ่งสอดคล้องกับ Hair et., al. (2006) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.4 ขึ้นไป ถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพดี และการหาค่าความเที่ยงจากความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) หรือความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.786 - 0.902 คุณภาพงานบริการ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.715 - 0.819 ซึ่งเป็นค่าที่ (Hair et., al., 2006) แสดงให้เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเนื้อหาในแบบสอบถามจะถือว่ายอมรับได้

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบแบบกำลังสองน้อยที่สุด ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลกับคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สมการ 1: SQ} &= \beta_{01} + \beta_1 \text{ATRK} + \beta_2 \text{ETAS} + \epsilon \\ \text{สมการ 2: SQ} &= \beta_{02} + \beta_3 \text{DAC} + \epsilon \end{aligned}$$

Digital Accountant Competence (DAC) แทน ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล, Accounting Technology Round Knowledge (ATRK) แทน การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี, e-Tax Application Skill (ETAS) แทน ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์, Service Quality (SQ) แทน คุณภาพงานบริการ, ϵ แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

4. ผลลัพธ์การวิจัยและอภิปรายผล

ตาราง 1 แสดงถึงสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวแปรอิสระ คือ ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลกับคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในระดับสูง แต่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Multicollinearity problems) โดยพิจารณาจากค่า VIFs ระหว่าง 1.34 ถึง 7.65 (Hair et al., 2006).

ตาราง 1 สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ตัวแปร	SQ	ATRK	ETAS
ค่าเฉลี่ย	3.15	3.24	3.17
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.52	0.54	0.58
คุณภาพงานบริการ (SQ)			
การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี (ATRK)	0.81*		
ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (ETAS)	0.83*	0.53	

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 (2-tailed)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยของคุณภาพงานบริการโดยรวม ของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ

ศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัล	คุณภาพงานบริการ (SQ)		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าความคลาดเคลื่อน		
ค่าคงที่ (a)	3.275	0.126	23.768	0.000
การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี (ATRK)	0.157	0.024	3.135	0.012*
ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (ETAS)	0.056	0.074	2.267	0.027*

R = 0.215, Adj R² = 0.032, F = 21.254,

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2-tailed)

ตาราง 2 แสดงผลการวิจัยของการวิเคราะห์การถดถอยแบบการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัลและคุณภาพงานบริการ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 1 และ 2 ซึ่งมุ่งเน้นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัลรายด้าน จำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์

ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย 1 แสดงให้เห็นถึงศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัล ด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Sig. = 0.012*) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัล มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานบริการ ในเชิงบวก ($\beta_1 = 0.157$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิลปพร ศรีจันเพชร (2563) พบว่า การรู้รอบระบบและกลไกของเทคโนโลยีทางการบัญชีสามารถนำมาใช้ในการบริการข้อมูลอย่างมีคุณภาพต่อผู้มีส่วนได้เสีย โดยแสดงออกมาในรูปของรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป การนำลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์มาใช้ การจัดทำงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน การพิจารณาองค์ประกอบของงบการเงินเพื่อนำไปสู่การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี การวัดมูลค่าและหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้ การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และแนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน การเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดส่งผลกระทบต่อกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ รวมถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินรองรับเป็นการเฉพาะ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 2 แสดงให้เห็นถึงศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัล ด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Sig. = 0.027*) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ศัถยภาพนักบัญชีดิจิทัล มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานบริการ ในเชิงบวก ($\beta_2 = 0.056$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุเทน เลาน่าทา และฐิติฎิกานต์ สุริยะสาร (2563) พบว่า ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนภาษีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกิจการจากกฎหมาย e-Tax เช่น ลดความยุ่งยากในการจัดเก็บและตรวจสอบเอกสารเมื่อสรรพากรเรียกตรวจย้อนหลัง ความถูกต้องและความรวดเร็วในการยื่นรายการและเอกสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ความรับผิดชอบ ในการหักภาษี

ณ ที่จ่ายของทั้งผู้จ่ายและผู้รับ ประโยชน์ของ e-Tax Invoice & e-Receipt เพื่อช่วยลดปัญหาการปฏิเสธความรับผิดชอบระหว่างคู่ค้า เป็นต้น การนำข้อมูลมาประมวลผลและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้ประกอบการอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง หรือ การเตรียมรับมือและแนวทางการชี้แจงต่อสรรพากรเมื่อเกิดกรณีอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง รวมถึง การนำข้อมูลไปใช้ประมวลผลต่อในระบบสารสนเทศภายในองค์กรได้ รวมไปถึงช่วยรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต รวมไปถึงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ เพราะมีผลผูกพันทางกฎหมายของคู่ประกอบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลรายด้าน จำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R = 215) คือ ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามคุณภาพงานบริการ ร้อยละ 21.5 ($R^2 = 0.032$)

ตาราง 3 แสดงผลการวิจัยของการวิเคราะห์การถดถอยแบบการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวมและคุณภาพงานบริการ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 3 ซึ่งมุ่งเน้นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวมและคุณภาพงานบริการ

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยของคุณภาพงานบริการโดยรวม ของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ

ตัวแปรอิสระ	คุณภาพงานบริการ		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าความคลาดเคลื่อน		
ค่าคงที่ (a)	1.135	0.115	11.254	0.003
ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม (DAC)	0.578	0.028	11.785	0.009*

R = 0.335, Adj R² = 0.154, F = 102.625

* มีระดับค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ 0.01 (2-tailed)

ผลการทดสอบสมมติฐาน 3 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 (Sig. = 0.009*) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานบริการ ในเชิงบวก ($\beta_3 = 0.578$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไมตรี เขียววรรณ และคณะ (2563) พบว่า การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำมาใช้เชิงบูรณาการที่สร้างคุณภาพงานบริการ ทั้งการนำเสนอข้อมูลทางการเงินตามกรอบแนวคิดสำหรับกรรายงานทางการเงิน และ การปรับปรุงรายการกำไรสุทธิทางบัญชีเข้าสู่การกำไรสุทธิทางภาษี โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการทั้งการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนหรือขยายธุรกิจในระยะยาว และการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อการลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี รวมถึง การลดการชำระภาษีเพิ่มหรือเสียเบี้ยปรับ

องค์ประกอบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีผลกระทบต่อคุณภาพงานบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R = 0.335) คือ ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามคุณภาพงานบริการ ร้อยละ 33.5 (Adj R² = 0.154)

5. สรุปผลงานวิจัย

การวิจัยทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพงานบริการของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ ตัวแปรอิสระ คือ ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล ที่ประกอบด้วย การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี และทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ตัวแปรตาม คือ คุณภาพงานบริการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 96 คน ผลงานวิจัยพบว่า ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ ศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ และศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพงานบริการ ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย คือ สำนักงานบัญชีคุณภาพ และหน่วยงานที่สนใจสามารถมุ่งเน้นการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีและด้านทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการคุณภาพงานบริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพ เพื่อการยกระดับสู่การรับรองสำนักงานบัญชีคุณภาพหรือสำนักงานบัญชีดิจิทัลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในอนาคต

6. งานวิจัยในอนาคต

ผลงานวิจัยนี้มีการสำรวจการรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชีที่มีขนาดของระบบเชื่อมโยงและซับซ้อนแตกต่างกัน เพื่อให้ผลงานวิจัยได้รับข้อมูลอย่างละเอียดอาจมีการจำแนกตามประเภทของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีนั้นๆ เช่น หุ่นยนต์สำหรับงานสำนักงาน (Robotic Process Automation : RPA), การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advance Data Analytic), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ (Blockchain) การเรียนรู้ของโปรแกรมด้วยตัวเอง (Machine Learning) และ การประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud) เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

ผลงานวิจัยนี้ยืนยันตามการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงอนุมานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพมีความจำเป็นต้องมุ่งเน้นศักยภาพนักบัญชีดิจิทัล ทั้ง 2 ด้าน ประกอบด้วย การรู้รอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการบัญชี ทักษะการใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชีคุณภาพ เพื่อนำปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานบริการตามเกณฑ์ของ กรมสรรพากร กรมสรรพาสาไมต์ กรมศุลกากร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาตรฐานการรายงานทางการเงิน รวมถึง การนำผลงานวิจัยนี้มาเกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือผลกระทบจากศักยภาพนักบัญชีดิจิทัลสู่การคุณภาพงานบริการต่อสำนักงานบัญชีที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพหรือสำนักงานบัญชีดิจิทัลในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

Aaker, J. L., Benet-Martinez, V., & Garolera, J. (2001). Consumption Symbols as Carriers of Culture: A Study of Japanese and Spanish Brand Personality Constructs. *Journal of Personality & Social Psychology*, 81(3), 492-508.

Hair J.F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E. & Tatham, R.L. (2006). *Multivariate data analysis*. (6th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall.

- กุลทีรา จันทนา, อังคนา สิริรัตนานุกุลศิริ, ธีรดา บุญพามี, และวิฐิยา ส่งสุข. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลจากพลวัตเทคโนโลยียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ และการจัดทำรายงานทางการเงินของบุคลากรในสำนักงานบัญชีคุณภาพ เขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 355-370.
- กุสุมา คำพิทักษ์ และนิตยา บุญทวี. (2563). ผลกระทบของระบบบัญชีดิจิทัลต่อนักบัญชีในองค์กรธุรกิจ. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 15(2), 59-71.
- จารุพร พฤถรราร, รัชนีภรณ์ คณະพูล, และกาญจนา ผลาผล. (2565). สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชีจังหวัดระยอง. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 4(3), 149-167.
- ณัฐวงศ์ พูนพล, นาดินา นิลนิยม, และอิงอร นาชัยฤทธิ์. (2566). ผลกระทบของการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 17(2), 463-479. DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2023.33>.
- ณัฐวงศ์ พูนพล, วิชา ทวีพร้อม, นาดินา นิลนิยม, และปรีชาณัฐ มิวรัตน์ไพโร. (2565). ผลกระทบของการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของผู้ทำบัญชีสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 4(3), 1-17. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/250348>
- ธัญกานต์ คชฤทธิ์ และกุสุมา คำพิทักษ์. (2563). การยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 13-22.
- นิรมล คชแก้ว และฐิตาภรณ์ สีนจรรณศักดิ์. (2565). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 9(7), 245-258.
- เนตรนภา รักษายศ และวิชิต คู่อ้น. (2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและประสิทธิภาพองค์กร:กรณีศึกษาเชิงประจักษ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(1) 71-94.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยพงศ์ ประไพศรี และกาญจนา นันทพันธ์. (2563). แนวทางการพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล*. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 7(12), 421-435.
- ไมตรี เขียววรรณ, จุลสุขดา ศิริสม, และพงศธร ตันตระบัณฑิตย์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการวางระบบบัญชีที่ดีกับคุณภาพข้อมูลทางการเงินของธุรกิจเครื่องดื่มในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 12(2), 161-173.
- เยาวนุช รักสงฆ์. (2562). ผลกระทบของประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 11(2) 200-213.
- วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ และเวทยา ใฝ่ใจดี. (2563). การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลขององค์กรภาครัฐเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 18(1), 15-22.

- วินัย ปณิธานรักษ์ชัย และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2563). อิทธิพลของทักษะด้านภาษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ทางอีเมลของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยวารสาร, 7*(2), 121-131.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2563). หลักการสำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ค.ศ. 2018. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี, 2*(6), 53-75.
- สมาคมสำนักงานบัญชีคุณภาพ. (2565). สำนักงานบัญชีคุณภาพที่ผ่านการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี ตามข้อกำหนดการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี. เข้าถึงได้จาก <https://www.dbd.go.th>
- สรวิชัย แหนใส. (2563). ปัจจัยความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสำนักงานบัญชี. *วารสารสุทธิปริทัศน์, 34*(112), 126-139.
- สหเทพ คำสุริยา, ปิยะ แก้วบัวดี, และชุตติกร ปรงเกียรติ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีของหน่วยงานภาคเอกชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 13*(3), 76-87.
- สุฎีกา รักประสูต. (2562). การวัดมูลค่า และการกำหนดราคาออนไลน์ทรัพย์สินไม่มีตัวตนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. *สุทธิปริทัศน์, 33*(106), 265-276.
- สุทธิชัย ชันทอง และ ขจิต ฦ กาฬสินธุ์. (2563). ผลกระทบของวิสัยทัศน์องค์กร สมรรถนะทางการบัญชีเทคโนโลยีทางการบัญชีและสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานที่มีต่อการประยุกต์ใช้การบัญชีดิจิทัลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 14*(1), 43-54.
- สุรเดช เล็กแจ่ง และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทักษะทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 4*(1), 51-68.
- อุเทน เลาน้ำท่า และสุฎีกานันต์ สุริยะสาร. (2563). ประสิทธิภาพการควบคุมของระบบสารสนเทศทางการบัญชีและความได้เปรียบด้านข้อมูลทางการบัญชี : หลักฐานเชิงประจักษ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 13*(1), 105-120.

ผลกระทบสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี
ของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

The Impact of Accounting Profession Innovator Competencies on Audit Efficiency
for Tax Auditor in Thailand

पालवी पुष्पिकुसार्कर¹ และ อนุชา पुष्पिकุसार्कर²

Palawee Puttikoonsakorn¹ and Anucha Puttikoonsakorn²

Received : May 29, 2023 Revised : August 5, 2023 Accepted : August 10, 2023

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย บนพื้นฐานการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการปรับตัว โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย จำนวน 165 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชี ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และด้านการเรียนรู้เชิงพลวัตมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นนวัตกรรมทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และทักษะแห่งอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองรายงานทางการเงินบัญชีให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชี ประสิทธิภาพการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

¹อาจารย์, คณะบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²Lecturer, Faculty of Administration Science, Kalasin University

* Corresponding author E-mail: anucha.pu@ksu.ac.th

Abstract

The objective of this research was to test the impact of accounting profession innovator competencies on audit efficiency for tax auditor in Thailand. Based on the application of adaptation theory, the questionnaire was used as a tool to collect data from 165 tax auditors in Thailand. Statistics used for data analysis were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results of the study showed that the competencies of innovators accounting professions in aspects of individual and professional development, creative and innovative skills, and learning dynamics had positive relationships and impact on the audit efficiency statistically significant at the 0.05 level. The results of this research will guide the development of competencies as accounting professional innovators of tax auditors, which will enhance the new knowledge and skills of the future to increase the efficiency of auditing and certifying accounting reports in accordance with the criteria, methods, and conditions that change accurately and reliably, this will be beneficial for making appropriate decisions to users of accounting information in the future.

Keywords : Accounting Profession Innovator Competencies, Audits Efficiency, Tax Auditors (TA)

1. บทนำ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ อาทิ Big Data, Artificial Intelligence (AI), Cloud Computing, Internet of Things (IOT), Robotics and Automation, Blockchain ฯลฯ ตลอดจน Digital Disruption ที่เป็นต้นเหตุของการล่มสลายและการแทนที่ของธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้หลายองค์กรต้องปรับรูปแบบทางธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขัน ความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการทำงานจึงเป็นสิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้สำหรับการเปลี่ยนผ่านทางธุรกิจที่มุ่งรองรับเศรษฐกิจดิจิทัล (Ghosh et al., 2022) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบกิจการทั้งภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องปรับตัวอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในกระบวนการบริหารงานและการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ซึ่งหากองค์กรธุรกิจไม่สามารถปรับตัวได้เร็วและทันอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงและความเสียหายทางธุรกิจ ในทางกลับกัน การรับมือด้วยการเรียนรู้และปรับปรุงทักษะใหม่ ๆ ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างโอกาสและความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร

การเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมดิจิทัลไม่เพียงส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจหากแต่นำมาสู่ความท้าทายสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี เพื่อก้าวข้ามบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีแบบเดิมสู่การเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญและความรอบรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการสร้างสรรค์ทางนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยลดความเสี่ยงและสร้างคุณค่าในกระบวนการปฏิบัติงาน ตรวจสอบควบคู่กับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชี (จิระพร เนตรนุช, 2565: Marr, 2018) ด้วยบทบาทหน้าที่ของผู้สอบบัญชีในฐานะผู้สร้างความเชื่อมั่นและแสดงความเห็นต่อความถูกต้องตามควรของ

งบการเงินและรายงานทางการเงิน (Wittayapoom & Limanonthachai, 2017) จึงเป็นเหตุผลให้ผู้สอบบัญชีต้อง มุ่งเน้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ควบคู่กับการใช้เทคนิคทางโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ ในกระบวนการวางแผน การปฏิบัติงานตรวจสอบ และการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี พร้อมทั้งความคิดสร้างสรรค์ ใหม่ ๆ เพื่อสร้างความคล่องตัวและยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของธุรกิจยุคดิจิทัลที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) ซึ่งเป็นความยากลำบากต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีต (Sabuncu, 2022) ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในปัจจุบันต่อการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้และสร้างคุณค่า อันเป็นคุณลักษณะแห่งนักนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (นันทวรรณ บุญช่วย, 2563)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่คำถามงานวิจัยว่าสมรรถนะของนักนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรหรือไม่ ในงานวิจัยเรื่อง สมรรถนะของนักบัญชี นวัตกรรมและประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย โดยที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการปรับตัวของโรเจอร์สมาสนับสนุนและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกรอบแนวคิดของการวิจัยการศึกษานี้มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับผลกระทบสมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และทักษะแห่งอนาคต ลำดับการนำเสนอมีรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้ วัตถุประสงค์ในการวิจัย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย วิธีการดำเนินงานวิจัย ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย และสรุปผลการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

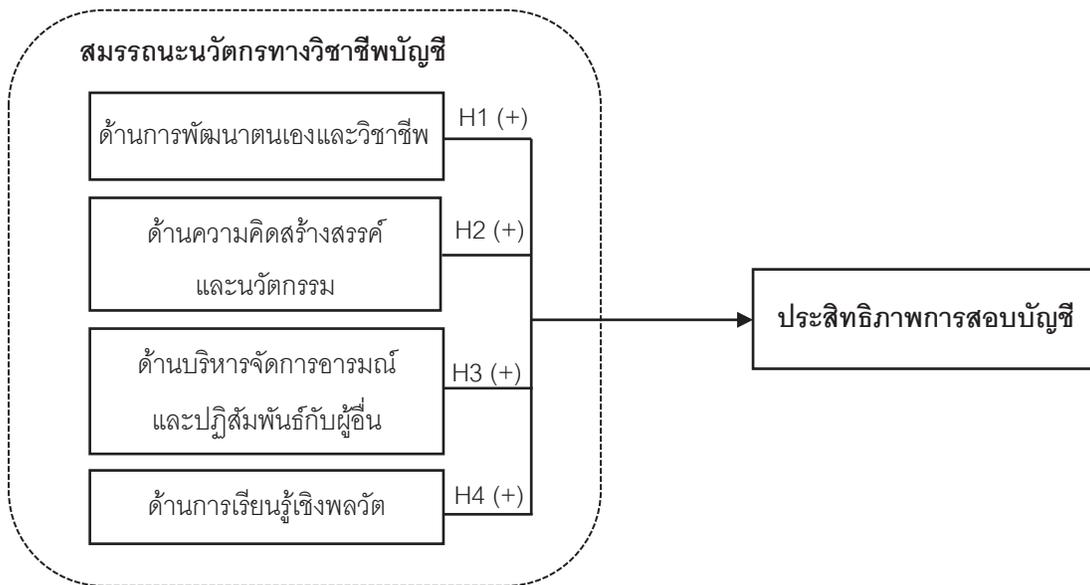
เพื่อทดสอบผลกระทบของสมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพบัญชีและประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการปรับตัวของโรเจอร์ (Theory of Adaptation) มาใช้สนับสนุนและอธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ทฤษฎีนี้จึงนำมาใช้อธิบายถึงการพัฒนาสมรรถนะของนักวิชาชีพสอบบัญชีเมื่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไป (Rogers, 1947) กล่าวคือ การนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้นสำหรับองค์กรธุรกิจรูปแบบการบริหารงานใหม่ ๆ การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงกระบวนการซื้อขายแลกเปลี่ยนทางการค้าด้วยรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้กระบวนการจัดทำข้อมูลทางการบัญชีและรายงานทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้งบการเงินและรายงานทางการเงินของกิจการดังกล่าวต้องผ่านการรับรองความถูกต้องและเชื่อมั่นได้โดยผู้สอบบัญชี ย่อมเป็นผลให้ผู้สอบบัญชีต้องยกระดับศักยภาพและสมรรถนะของการเป็นนวัตกรทางวิชาชีพบัญชี ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านบริหารจัดการอารมณ์และ

ปฐสทมพทบทรทบพฐอชน และด้านการเรยนรฐเชงพลวต (ปรสสุตา นาดท และคณะ, 2564) เพอเพิ่มปรสทธภททใน การปฐบตงงานการตรวจสบและการรบรองบญชท พฐอมรบมอทบการเปลยนเปลงในสภทเวดลอมขงการตรวจสบ บญชทไดอยางถูทตองเหมาะสม (Barr-Pulliam et al., 2022) ในงานวจยทนี้ ก้าหนดให้สมรสนนวนตกรทงวชชพบญชท เปนตัวแปรอสร และปรสทธภทการสบบญชทเปนตัวแปรตาม จากวตถุปรสจขงการศกษาสามารถสรูปเป็น กรอบแนวคดในการวจย ดงน

รฐภทประกอบ 1
มอดลขงสมรสนนวนตกรทงวชชพบญชทและปรสทธภทการสบบญชท

3.1 สมรสนนวนตกรทงวชชพบญชท (Competencies of Innovators Accounting Professions)

หมายถง กระบวนการพัฒนาตนเองและทกษะทงวชชพบญชท ความเชยวชาญและการใช้ดุลยพินจเยยงพฐประกอบ วชชพบญชท กระบวนการคดอยางสร้างสรจค การใช้เทคโนโลยและนวนตกรมตรวจสบบญชท การบรหจการการมณ และปฐสทมพทบทรทบพฐอชน และการเรยนรฐเชงพลวตเพอการรบมอทบการเปลยนเปลงภายได้สภทเวดลอมทงวชชพบญชท สอบบญชท (พทมพทกา วงศกองแก้ว และคณะ, 2566; ปรสสุตา นาดท และคณะ, 2564) โดยเฉพาอยางยง การปฐบตงงาน ตรวจสบรายงานทงการเงินและขอมูลทงบญชทขงพฐสบบญชทภชอการ เพอให้ความเชยมนและการแสดง ความเห็นที่ถูทตองเหมาะสมที่เป็นปรโยชนตอการตดลนจขงผู้ใช้ขอมูล ตลอดจนการแสดงความเห็นว้บการเงิน ได้มการจททำข้นอยางถูทตองตามมาตรฐานรายงานทงการเงินและหลกการบญชทที่รบรองทว้ไปนั้ พฐบฏบตงงาน ตรวจสบตอจมีพ้ันฐานความรู้ทงหลกการบญชทอยางลคข้ง รวมถงข้ันตอนทงการบญชทและกระบวนการทงการเงิน ต่าง ๆ เพอให้เกิดทกษะในการคดวคระห้สามารถจททำและการตรวจสบความถูทตองขงขอมูลทงการเงินและ รายงานทงเงินได้อย่างเป็นระบบ (พทมพทกา วงศกองแก้ว และคณะ, 2566) สามารถวคระห้แนวโนม้ทงการเงิน และให้คำปรกษาที่มีความสอดคลอ้กับแนวทางการด้าเนินงานขงองศกรอยางน่าเชยถอ รวมถงการพัฒนาความ พฐอมทงด้านทกษะแห่งอนาคตที่ประกอบด้วย ทกษะทงเทคโนโลยีดจทล ทกษะการสอสาร ทกษะการปรบตวและการ แกไขบญหา ทงน เพอให้บญชทเกิดความเข้าใจและสามารถบูรณาการศาสตร์ทงการบญชทข้ร่วมกับการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อหลีกเลี่ยงและลดความเสี่ยงของงานตรวจสอบโดยใช้ดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและตอบสนองความต้องการของโลกธุรกิจในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม และเสริมสร้างคุณค่าในการปฏิบัติงานตรวจสอบด้วยสมรรถนะของนักวิชาชีพสอบบัญชีในยุคปัจจุบัน โดยสมรรถนะ นักตรวจทางวิชาชีพบัญชีในงานวิจัยนี้สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 3) ด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 4) ด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต ((พิมพ์ผกา วงศ์ทองแก้ว และคณะ, 2566; ประสุตา นาคี และคณะ, 2564)

3.1.1 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (Individual and Professional Development) หมายถึง

การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี การใช้ดุลยพินิจเชิงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชี การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในมาตรฐานทางวิชาชีพสอบบัญชีและด้านกฎหมายภาษีอากรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การพัฒนาตนเองและวิชาชีพนับเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลต่อความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในข้อกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพที่มีมาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Chulpanovna et al., 2021) จึงเป็นความท้าทายของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีในการปรับตัวและปรับปรุงบทบาทการใช้ดุลยพินิจเชิงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับให้การปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินมีคุณภาพเชื่อถือได้ตรงตามมาตรฐานและหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป สามารถตอบสนองความคาดหวังและส่งมอบคุณค่าแก่ผู้ใช้งบการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา สภาวิชาชีพบัญชีจึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับนักวิชาชีพบัญชีสำหรับการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพเกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความเชื่อมั่น และเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบบัญชีให้มีความทันสมัยสอดคล้องตามมาตรฐานและปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563). การทบทวนงานวิจัยในอดีตของ Nadiah et al. (2017) พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีส่วนความสำคัญในการสร้างคุณภาพการตรวจสอบ องค์ความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านวิชาชีพบัญชีและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้สอบบัญชีภาษีอากรในการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแผนงานการตรวจสอบ การรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบ ตลอดจนการสรุปผลการสอบบัญชีในรายงานทางการเงินของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งนำไปสู่สมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐาน H₁ : สมรรถนะนักตรวจทางวิชาชีพบัญชี ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี

3.1.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and Innovative Skills) หมายถึง

ความสามารถในการตรวจสอบและรับรองบัญชีด้วยกระบวนการคิดรูปแบบใหม่ เทคนิควิธีการแนวใหม่ที่ใช้ในการตรวจสอบ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตรวจสอบบัญชีสมัยใหม่เพื่อการเข้าถึงข้อมูลหรือหลักฐานที่เพียงพอ การระบุความเสี่ยง การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การให้คำปรึกษาและข้อมูลลูกค้าผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบดิจิทัล กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์เป็นการบริหารความรู้ความสามารถของบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมในการให้บริการ

ความเชือมั่นและการให้คำปรึกษา ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบในรูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลาย มาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานที่มีอยู่เดิมให้มีผลลัพท์ที่ดีขึ้น (Barr-Pulliam et al., 2022) โดยเฉพาะการตรวจสอบบญชชในยุค Digital Transformation ความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการต่อยอดองค์ความรู้ในการคิดวิเคราะห์และการใช้ข้อมูลแบบ Big Data รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยมาช่วยให้การวางแผนและกระบวนการทำงานของผู้สอบบญชชภาชีอากรมีประสิทธิภพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างประโยชน์และสงมอบคุณค่าที่ยั่งยืนให้แก่ผู้รับบริการตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Manita et al., 2020; Omitogun & Al-Adeem, 2019) นำไปสู่สมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐาน H₂ : สมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพนบญชช ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีผลกระทบบเชิงบวกต่อประสิทธิภพการสอบบญชช

3.1.3 ด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Soft Skill) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านความคิดและความรู้สึก การสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในวิชาชีพเดียวกันและต่างวิชาชีพ การปรับตัวต่อการทำงาน การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าและการรับมือภายใต้แรงกดดันในการทำงาน และศักยภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคลเพื่อหาทางออกและประเมินแนวทางแก้ไขปัญห กล่าวคือ การบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นทักษะสำคัญของวิชาชีพนบญชชในยุคดิจิทัลที่แสดงถึงความสามารถทางภาวะอารมณ์และคุณลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ อาทิ การสื่อสารและการรับรู้ความฉลาดทางอารมณ์ การจัดการด้านเวลา การคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจ การปรับตัว และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น (สุกิจ วงศ์ถาวรวัฒน์, 2564) ทักษะดังกล่าวเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อวิชาชีพตรวจสอบบญชชในอนาคต ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้สอบบญชชสามารถสื่อสารและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นทั้งลูกค้าผู้รับบริการเพื่อนร่วมวิชาชีพและข้ามวิชาชีพอื่น ๆ ในการให้ความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อหาทางออกและขจัดปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและแล้วเสร็จในเวลาที่กำหนด (Botes et al., 2023) นำไปสู่สมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐาน H₃ : สมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพนบญชช ด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลกระทบบเชิงบวกต่อประสิทธิภพการสอบบญชช

3.1.4 ด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต (Learning Dynamic) หมายถึง ความสามารถการเรียนรู้ในศาสตร์ที่หลากหลายและทักษะแห่งอนาคต ความเข้าใจในรูปแบบธุรกิจที่แปลกใหม่และซับซ้อนไปจากเดิม การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ และความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สภาพแวดล้อมทางวิชาชีพสอบบญชช กล่าวคือ การเรียนรู้เชิงพลวัตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบญชช ให้เกิดความพร้อมในการรับมือท่ามกลางกระแสโลกธุรกิจยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันทางเทคโนโลยีดิจิทัล (ราชิต ไชยรัตน์, 2563) ซึ่งส่งผลกระทบทางตรงต่อการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจที่เป็นผู้รับบริการการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตรวจสอบ ในยุคของการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการทำงานเดิม ๆ สู่รูปแบบที่แปลกใหม่ย่อมมีความยากและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น (ประสุตา นาดี และคณะ, 2564) จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งยวดที่ผู้สอบบญชชจะต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาทักษะทุกด้านให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสังสมความเชี่ยวชาญของตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสามารถนำศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในงานตรวจสอบได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภพเพื่อให้งานตรวจสอบบรรลุผลสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างลุล่วง ซึ่งนำไปสู่สมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูงเป็นที่ยอมรับได้ (Nunnally, & Berstein, 1994) และการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Power of Discriminant) โดยใช้เทคนิคหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ซึ่งสมรรถนะบัณฑิตทางวิชาชีพบัญชี ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.853-0.929 ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.653 - 0.811 ด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.831-0.879 และด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.596-0.870 และตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการสอบบัญชี มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.406-0.892 ซึ่งมีค่าเกินกว่า 0.40 ซึ่งให้เห็นว่า แบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาได้ (Hair et al., 2014) ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha)
การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (IP)	0.853-0.929	0.917
ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (CI)	0.653-0.811	0.886
บริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (SS)	0.831-0.879	0.879
การเรียนรู้เชิงพลวัต (LD)	0.596-0.870	0.857
ประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE)	0.406-0.892	0.801

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach's ค่า Factor Loading ค่า Variance Inflation factors (VIFs) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis OLS) เพื่อทดสอบผลกระทบเชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยมีสมการการวิเคราะห์ ดังนี้

$$\text{สมการ AE} = \beta_0 + \beta_1 \text{IP} + \beta_2 \text{CI} + \beta_3 \text{SS} + \beta_4 \text{LD} + \epsilon$$

โดยกำหนดให้ : β แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

AE แทน ประสิทธิภาพการสอบบัญชี

IP แทน การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

CI แทน ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

SS แทน บริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

LD แทน การเรียนรู้เชิงพลวัต

ϵ แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

5. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบสมรรถนะบัณฑิตทางวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย ผลการวิจัยสามารถอธิบายผลได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

Variable	IP	CI	SS	LD	VIF
Mean	2.401	2.203	2.510	2.756	
S.D.	0.608	0.566	0.576	0.436	
IP	1				3.065
CI	.720*	1			2.469
SS	.771*	.728*	1		3.787
LD	.737*	.660*	.798*	1	3.089

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P<0.01

จากตาราง 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Correlation coefficients) สมรรถนะ นวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีในแต่ละด้าน มีค่าระหว่าง 0.660-0.798 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีค่า ต่ำกว่า 0.80 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Hair et al, 2010) นอกจากนี้ การทดสอบปัญหา Multicollinearity จากการใช้ค่า Variance Inflation factors (VIFs) พบว่า มีค่า ระหว่าง 2.469 - 3.787 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ที่จะส่งผลให้การสร้างสมการ พหุคูณของตัวแปรตามเกิดความคลาดเคลื่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสร้างสมการพหุคูณประสิทธิภาพการสอบบัญชีโดยรวม (AE) โดยสามารถเขียนสมการ พหุคูณได้ดังนี้

$$AE = 3.524 + 0.433IP + 0.161CI + 0.205LD$$

ตาราง 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณ

สมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชี (CIAP)	สมมติฐาน (Hypothesis)	ประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE)		t	p-value
		สัมประสิทธิ์	ความคลาด		
		การถดถอย	เคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)		3.524	0.050	0.000	1.000
ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (IP)	(H1)	0.433	0.087	4.949	0.000**
ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (CI)	(H2)	0.161	.0.078	2.047	0.042*
ด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (SS)	(H3)	0.055	0.097	0.569	0.570
ด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต (LD)	(H4)	0.205	0.088	2.338	0.021*

R = 0.775 R² = 0.601 Adj R² = 0.591 SE_{est} = 0.63962 F = 60.216 p = 0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า สมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชี (APIC) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (IP) มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสมรรถนะ นวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชี (APIC) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (CI) และด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต (LD) มีผลกระทบ

เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้สมรรถนะนักตรวจทางวิชาชีพบัญชี (APIC) ด้านบริหารจัดการอากรมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (SS) ไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE) จากการทดสอบสมมติฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามทีแสดงใน H1 H2 H3 และ H4 ซึ่งนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐาน H1 สมรรถนะนักตรวจทางวิชาชีพบัญชี (APIC) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (IP) มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE) ($H1; \beta_1 = 0.443, p < 0.01$) กล่าวคือ การแสดงความคิดเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ใช้ข้อมูล ในการรับรองความถูกต้องและเชื่อถือได้ว่าข้อมูลทางบัญชีได้มีการจัดทำตามมาตรฐานรายงานทางการเงินและหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป อันจะไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความเสี่ยงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งบการเงินดังกล่าว กอปรกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป องค์การธุรกิจซึ่งเป็นผู้รับบริการจากผู้สอบบัญชีภาษีอากรส่วนใหญ่ได้รับเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้รูปแบบการทำธุรกรรมต่าง ๆ มีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งนำมาสู่ความเสี่ยงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ และเพื่อป้องกันการแสดงความคิดเห็นที่ผิดพลาดต่องานบริการให้ความเชื่อมั่น ผู้ตรวจสอบบัญชีควรต้องฝึกฝนและพัฒนาทักษะความรู้ของตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจและสามารถปรับวิธีการตรวจสอบต่อความหลากหลายของธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nadiah et. al. (2017) พบว่า ความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์ทางวิชาชีพบัญชีและศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านธุรกิจจะช่วยสร้างความมั่นใจของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในการให้ความเชื่อมั่นและแสดงความคิดเห็นต่องบการเงิน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Nugrahanto and Alhadi (2021) ระบุว่า ความสามารถของผู้สอบบัญชีภาษีอากรจะทำให้เกิดความเข้าใจในงานตรวจสอบที่ซับซ้อน และลดแรงกดดันที่มีผลกระทบต่อคุณภาพ ในการตรวจสอบงบการเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิต ผลอินทร์หอม และ ไกรวิทย์ หลีกภัย (2021) ระบุว่า วิชาชีพสอบบัญชีนับเป็นวิชาชีพเฉพาะที่เกี่ยวข้องในการให้ความเชื่อมั่นและแสดงความคิดเห็นต่อความถูกต้องของข้อมูลในงบการเงิน การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ H1

สมมติฐาน H2 สมรรถนะนักตรวจทางวิชาชีพบัญชี (APIC) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (CI) มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชี (AE) ($H2; \beta_2 = 0.161, p < 0.05$) กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์เป็นการบริหารความรู้และการต่อยอดไปสู่แนวทางปฏิบัติหรือวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สร้างโอกาสความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา ลดความเสี่ยงและความเสียหายจากการปฏิบัติงานอันจะเป็นการเพิ่มคุณค่าและสร้างสรรค์ประโยชน์ได้ดีกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hannimitkulchai and Ussahawanitchakit (2016) ระบุว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดนวัตกรรมและแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบรูปแบบใหม่ที่สามารถเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในงานตรวจสอบ ตลอดจนเทคนิคการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการประเมินและนำไปสู่รายงานคุณภาพสูงของผู้สอบบัญชีภาษีอากร เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Malekasgar and Pourzamani (2023) ระบุว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการผลิตความคิดใหม่ที่มีคุณค่าในการสร้างแนวคิดและกระบวนการใหม่ ช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้สอบบัญชีและลูกค้าผู้รับบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Herron & Cornell (2021) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ตรวจสอบและสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีซึ่งจะช่วยให้การสอบบัญชีมีความถูกต้องและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ ราชิต ไชยรัตน์ (2563) ระบุว่า การทบทวนทักษะแห่งอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับตัวของนักวิชาชีพบัญชีในโลกอนาคต เพื่อทำความเข้าใจในลักษณะทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความแปลกใหม่และมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการในยุคดิจิทัล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พบว่า ปัจจัยความรู้และทักษะในศาสตร์ทางการบัญชี ภาษีอากร และประสบการณ์การตรวจสอบในธุรกิจที่มีความหลากหลายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากรซึ่งส่งผลต่อคุณภาพในการตรวจสอบบัญชี ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐาน H4

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

6.1.1 การศึกษาและสำรวจตัวแปรในมิติองค์ประกอบของสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีเพื่อเป็นการต่อยอดผลการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

6.1.2 การเพิ่มวิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะอื่น เช่น การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดชัดเจน และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่งานวิจัยที่ทำการศึกษา

6.1.3 ดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีเมื่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจหรือมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องได้เปลี่ยนแปลงไป

6.1.4 การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรกลางเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงตัวแปรที่ได้รับผลกระทบจากตัวแปรสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีขณะเดียวกันก็ถ่ายทอดผลกระทบนั้นไปยังตัวแปรประสิทธิภาพการสอบบัญชีมากยิ่งขึ้น เช่น ตัวแปรด้านการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ และการใช้วิจารณญาณของผู้สอบบัญชี ภาษีอากร เป็นต้น

6.1.5 การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรแทรกที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะนวัตกรรมทางวิชาชีพบัญชีและตัวแปรประสิทธิภาพการสอบบัญชีให้ผลเพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลง เช่น แรงกดดันจากผู้มีส่วนได้เสีย เป็นต้น

6.1.6 การขยายขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อผลลัพธ์ของการศึกษาที่หลากหลายและกว้างขึ้น รวมถึงเพื่อสามารถเปรียบเทียบถึงผลกระทบที่อาจให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไป

6.2 ประโยชน์ของการวิจัย

1) ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

จากข้อค้นพบในการวิจัยสามารถสนับสนุนทฤษฎีการปรับตัวของโรเจอร์ (Rogers, 1947) เพื่ออธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลให้ ผู้สอบบัญชี ภาษีอากรต้องยกระดับศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็นสำหรับนักวิชาชีพตรวจสอบบัญชีให้เกิดความเชี่ยวชาญและการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและมาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึง

มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นำไปสู่ผลลัพธ์คือสมรรถนะของนวัตกรทางวิชาชีพ บัญชี อันส่งผลให้การปฏิบัติงานตรวจสอบและการรับรองบัญชีมีประสิทธิภพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น แม้ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่เป็นพลวัต

2) ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

จากข้อค้นพบในการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นนวัตกรรณทางวิชาชีพนบัญชีของผู้สอบบัญชีภาชีอากรในการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็น การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพนบัญชี การใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานตรวจสอบและการรับรองบัญชี การพัฒนาองค์ความรู้ในมาตรฐานทางวิชาชีพนบัญชีและด้านกฎหมายภาชีอากรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาเทคนิควิธีและการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบบัญชี นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางเพื่อมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการทางความคิดและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การปรับตัวในการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการรับมือภายใต้แรงกดดันในการทำงาน และความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สภาพแวดล้อมทางวิชาชีพนบัญชี อีกทั้งสามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านวิชาชีพนบัญชี ในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการสร้างระบบและกลไกที่พร้อมสนับสนุนให้ ผู้สอบบัญชีภาชีอากร รวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพนบัญชีให้เป็นผู้มีคุณลักษณะของนวัตกรทางวิชาชีพนบัญชี เพื่อการสร้างสรรคและพัฒนา นวัตกรรณให้เกิดผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและคุณค่ามากยิ่งขึ้น

7. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบสมรรถนะนวัตกรทางวิชาชีพนบัญชี และประสิทธิภพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาชีอากรในประเทศไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการปรับตัวเพื่อสนับสนุนและอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะ นวัตกรทางวิชาชีพนบัญชี ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพน ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรณ และด้านการเรียนรู้เชิงพลวัตมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภพการสอบบัญชี ส่วนด้านบริหารจัดการอารมณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภพการสอบบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). รายชื่อผู้สอบบัญชีภาชีอากร. ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://rtdtaxaudit.rd.go.th/TaxAuditInternet/IRPT0110.action>.
- จิระพร เนตรนุช. (2565). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่มีต่อการพัฒนานักบัญชียุคดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 8(1), 1-18.
- ชลิต ผลอินทร์หอม และไกรวิทย์ หลีกภัย. (2564). โมเดลการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศทางการบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพนบัญชีในยุคดิจิทัล 4.0 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1), 585-597.
- ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ และหญิงนง สุธธานินทร์. (2566). ผลกระทบของความเครียดจากการทำงานของผู้สอบบัญชีต่อคุณภาพงานตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย. วารสารสภาวิชาชีพนบัญชี, 5(13), 4-18.

- นิตยา โพธิ์ศรีจันทร์. (2561). ผลกระทบของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบที่มีต่อผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. *วารสารราชพฤกษ์*, 16(2), 130-139.
- นันทวรรณ บุญช่วย. (2563). ยุคพลิกผันทางเทคโนโลยีกับการพัฒนานักบัญชีในวัดกร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 3(1), 15-26.
- ประทีป วชิทองรัตน์. (2560). ประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(2), 252-269.
- ประสุตนา นาคี ฐพร โคนพันธ์ กมลลักษณ์ มาตราช ทศนัย นาทัน ตวัน ทศน บันลือ ปานชีวา กุฬสูงเนิน ศุภาพิชญ์ ตรวงวัฒนาวุฒิ บุญยมาศ เทียนกระจำง พรพิมล หว่างพัฒน์ และศุภกัญญา ภูทองกิ่ง. (2564). สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล: ทักษะการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 8(2), 19-32.
- พิมพ์ผกา วงศ์ทองแก้ว เอกวิณิต พรหมรักษา วรณวณิช ดอนคร้าม และเบญญาภา วงศ์ทองแก้ว. (2566). นักบัญชีในวัดกรในอนาคต. *วารสารร่มยุงทอง*, 1(1), 102-114.
- ราชิต ไชยรัตน์. (2563). บทบาทของนักบัญชีในโลกอนาคต. *Newsletter จดหมายข่าวสารวิชาชีพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(75), 8-11. ค้นเมื่อ 8 เมษายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126212>.
- วิศยา พรพิพัฒน์กุล. (2563). นักบัญชีบริหารในยุคดิจิทัล. *Newsletter จดหมายข่าวสารวิชาชีพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(73), 12-13. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126283>.
- ศรีสุดา อินทมาศ. (2563). โอกาสข้ามผ่านกรอบความคิดเดิมสู่โลกใหม่สายอาชีพนักบัญชียุคดิจิทัล. *Newsletter จดหมายข่าวสารวิชาชีพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(74), 16-17. ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126279>.
- สุกิจ วงศ์ถาวรวัฒน์ (2564). Soft Skill ทักษะที่นักบัญชีในโลกอนาคตต้องมี. *Newsletter จดหมายข่าวสารวิชาชีพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 9(98), 14-17. ค้นเมื่อ 7 เมษายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/sLbL2pSFCD>.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). มาตรฐานการสอบบัญชีในอนาคตอันใกล้. *Newsletter จดหมายข่าวสารวิชาชีพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(76), 12-15. ค้นเมื่อ 11 เมษายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126165>.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. (2001). *Marketing Research* (7th ed). New York : John Wiley and Sons.
- Al-Matari, A. S., Amiruddin, R., Aziz, K. A., & Al-Sharafi, M. A. (2022). The impact of dynamic accounting information system on organizational resilience: the mediating role of business processes capabilities. *Sustainability*, 14(9), 4967.
- Armstrong, J. S., & Overton, T. S. (1977). Estimating nonresponse bias in mail surveys. *Journal of Marketing Research*, 14(3), 396-402.
- Barr-Pulliam, D., Brown-Liburd, H. L., & Munoko, I. (2022). The effects of person-specific, task, and environmental factors on digital transformation and innovation in auditing: A review of the literature. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 33(2), 337-374.

- Brody, R. G., Gupta, G., & Salter, S. B. (2020). The influence of emotional intelligence on auditor performance. *Accounting and Management Information Systems*, 19(3), 543-565.
- Botes, V., Davey, H., Esposito, D., & Smit, B. R. (2023). How accountants responded to the financial fallout owing to the COVID-19 pandemic. *Pacific Accounting Review*, 35(1), 66-85.
- Chulpanovna, K. Z., Botiraliyevna, Y. M., & Turgunovich, M. A. (2021). Society interests, professional competence and ethical requirements for professional accountants. *World Economics and Finance Bulletin*, 4, 3-5.
- Duh, R. R., Knechel, W. R., & Lin, C. C. (2020). The effects of audit firms' knowledge sharing on audit quality and efficiency. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 39(2), 51-79.
- Ghosh, S., Hughes, M., Hodgkinson, I., & Hughes, P. (2022). Digital transformation of industrial businesses: A dynamic capability approach. *Technovation*, 113, 102414.
- Hair, F., Hopkins, L., Georgia, M., & College, S. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) An emerging tool in business research. *European Business Review*, 26(2), 106–121.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed). New York : Pearson.
- Hannimitkulchai, K., & Ussahawanitchakit, P. (2016). Continuous audit development and audit survival: Evidence from tax auditors in Thailand. *The Business & Management Review*, 7(5), 487.
- Herron, E. T., & Cornell, R. M. (2021). Creativity amidst standardization: Is creativity related to auditors' recognition of and responses to fraud risk cues?. *Journal of Business Research*, 132, 314-326.
- Lawson, R. (2019). New competencies for management accountants. *The CPA Journal*, 89(9), 18-21.
- Malekasgar, H., & Pourzamani, Z. (2023). The impact of auditors' identity on the commercialization of auditing firms with a focus on the mediating role of auditors' creativity. *International Journal of Finance & Managerial Accounting*, 8(31), 173-186.
- Manita, R., Elommal, N., Baudier, P., & Hikkerova, L. (2020). The digital transformation of external audit and its impact on corporate governance. *Technological Forecasting and Social Change*, 150, 1-10.
- Marr, B. (2018). The digital transformation of accounting and finance—artificial intelligence, robots and chatbots. *Forbes*. Retrieved on May 9, 2023, from <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/06/01/the-digital-transformation-of-accounting-and-finance-artificial-intelligence-robots-and-chatbots/?sh=2b87d3c54ad8>.
- Nadiyah, A. H., Hajar, A. S., & Zarinah, A. R. (2017). The influence of core competency skills of IRBM tax auditors towards their performance. *Journal of Fundamental and Applied Sciences*, 9(5S), 958-988.
- Nugrahanto, A., & Alhadi, I. (2021). A tax audit quality: An empirical analysis of the use of information technology, competence, task complexity and time pressure. *Info Artha*, 5(2), 75-92.

- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. New York: The McGraw-Hill companies, Inc.
- Omitogun, A., & Al-Adeem, K. (2019). Auditors' perceptions of and competencies in big data and data analytics: an empirical investigation. *International Journal of Computer Auditing*, 1(1), 92-113.
- Rogers, C. R. (1947). Some observations on the organization of personality. *American Psychologist*, 2(9), 358-368.
- Sabuncu, B. (2022). The effects of digital transformation on the accounting profession. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 103-115.
- Supriadi, T., Mulyani, S., Soepardi, E. M., & Farida, I. (2019). Influence of auditor competency in using information technology on the success of e-audit system implementation. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 15(10), 1-13.
- Tarek, M., Mohamed, E. K., Hussain, M. M., & Basuony, M. A. (2017). The implication of information technology on the audit profession in developing country: Extent of use and perceived importance. *International Journal of Accounting & Information Management*, 25(2), 237-255.
- Wittayapoom, K., & Limanonthachai, T. (2017). Audit knowledge management strategies and audit job performance: A study of tax auditors in Thailand. *Journal of Business and Retail Management Research*, 11(2), 30-39.

อิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ที่ส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม

The Influence of Entrepreneurial Orientation and Transformational Leadership
on Learning Orientation and SMEs Performance

ปกรณ์ อุดมธนะสารสกุล*

Pakorn Udomthanasansakul*

Received : February 27, 2023 Revised : June 18, 2023 Accepted : June 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และศึกษาความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานของ SMEs กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ SMEs ภาคการผลิต ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล จำนวน 386 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนได้แก่ ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) = 1.832, ค่าดัชนี CFI = 0.978, ค่า TLI = 0.974, ค่า RMSEA = 0.043, ค่า SRMR = 0.038 และการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อการดำเนินงานของ SMEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมุ่งเน้นการเรียนรู้
ผลการดำเนินงานขององค์กร วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

* Assistant Professor, Faculty of Business Administration, Maejo University

Corresponding author e-mail: pakorn35@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the influence of entrepreneurial orientation and transformational leadership on learning orientation and SMEs performance. It also aimed to validate a causal relationship model of entrepreneurial orientation and transformational leadership effect on learning orientation and SMEs performance. A questionnaire was used to collect data from 386 enterprises. Data were analyzed using descriptive statistics of percentage, mean, and standard deviation. The inferential statistics consisted of Structural Equation Modeling (SEM). The result reveals that the model was consistent with the empirical data with Chi-Square/df = 1.832, CFI = 0.978, TLI = 0.974, RMSEA = 0.043, SRMR = 0.038. Furthermore, entrepreneurial orientation and transformational leadership have a positive direct effect on learning orientation and have positive direct and indirect effects on SMEs performance at statistically significant level of 0.05.

Keywords : Entrepreneurial Orientation, Transformational Leadership, Learning Orientation, Firm Performance, Small and Medium Enterprise

1. บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ถือเป็นฐานรากที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากประเทศไทย มี SMEs เป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 99.54 ของวิสาหกิจทั้งหมดของประเทศ หรือมีจำนวนมากกว่า 3.1 ล้านราย มีการจ้างงานกว่า 12.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.70 ของการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่เกิดจาก SMEs ประมาณร้อยละ 34.2 ของ GDP ทั้งประเทศ ทำให้ SMEs มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริม SMEs ให้เข้มแข็งจึงเป็นกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน (ศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) ในปัจจุบัน SMEs ส่วนใหญ่ กำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนกระแสเงินสดและการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน อันเป็นผลจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมานอกจากนั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอันเนื่องมาจากภาวะวิกฤตดังกล่าว โดยผู้ประกอบการ SMEs บางส่วนได้หันมาดำเนินธุรกิจโดยอาศัยแพลตฟอร์มดิจิทัลผ่านเทคโนโลยี การตลาดดิจิทัล และนวัตกรรมต่าง ๆ รวมถึงมีการปรับกลยุทธ์เชิงพลวัตและนำมาใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อเพิ่มโอกาสให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในอนาคต (Hossain et al., 2022) ดังนั้น ในแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) ประเด็นการส่งเสริมและสร้างการเติบโตจึงมุ่งเน้นการพัฒนาผู้ประกอบการเป็นประเด็นแรก เช่น การช่วยผู้ประกอบการพัฒนาธุรกิจในระยะเริ่มต้นให้เริ่มธุรกิจได้อย่างมั่นคง การช่วยผู้ประกอบการยกระดับธุรกิจที่มุ่งเติบโตให้มีศักยภาพในการแข่งขัน ตลอดจนช่วยฟื้นฟูธุรกิจที่ประสบปัญหาให้ฟื้นตัว เป็นต้น (ศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565)

เพื่อให้ SMEs พัฒนาศักยภาพและทักษะในการแข่งขันให้สามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว จึงจำเป็นต้องเข้าใจว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรได้อย่างไร Rauch et al. (2009) ได้แสดงทัศนะว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการนั้นเชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานขององค์กร (Firm Performance) เนื่องจากเป็นกระบวนการสร้างกลยุทธ์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจทางธุรกิจ และพฤติกรรมสำหรับองค์กร รวมถึงเป็นประเด็นการวิจัยด้านผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่นที่สุด ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดของ Nulkar (2014) ที่อธิบายว่า SMEs ใช้การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ และนำไปใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความเติบโตให้กับองค์กร นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้นำยังมีบทบาทสำคัญในการนำคุณลักษณะของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมาใช้และมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพนวัตกรรมและความมุ่งมั่นต่อองค์กรของ SMEs การศึกษาของนักวิชาการหลายท่านระบุว่า ลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) มีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการสร้างนวัตกรรมของ SMEs เนื่องจากผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานขององค์กรในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่องค์กรต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายใหม่ ๆ (Tajasom et al., 2015) ตลอดจนมีการเพิ่มแรงจูงใจของพนักงานให้ก้าวข้ามผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร คือ ผลการดำเนินงานที่ดีที่สุด ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า การมุ่งเน้นความผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้รับการสังเกตรวมถึงพิสูจน์แล้วว่ามีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพต่อผลการดำเนินงานส่วนบุคคล ทีมงาน และองค์กร (Wang et al., 2011)

การศึกษาของ Amin (2015) นอกจากพบว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวข้องกับความตั้งใจ ที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ การค้นหาความเสี่ยง ตลอดจนสร้างโอกาสทางธุรกิจที่มีส่วนสำคัญต่อผลการดำเนินงาน SMEs แล้ว การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (Learning Orientation) ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการอยู่รอดของ SMEs กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการทำงานและนวัตกรรมขององค์กร และเป็นทรัพยากรสำคัญที่องค์กรขนาดเล็กต้องการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพต่อผลการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Nasir et al., 2017) โดยนักวิจัยหลายท่านแสดงผลการศึกษาว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้จะสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ SMEs เนื่องจากแนวการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยพัฒนาการเติบโตขององค์กร เข้าถึงความต้องการลูกค้า ทำให้เกิดความจงรักภักดี จนนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของ SMEs (Kiyabo & Isaga, 2019; Sawaeen, & Ali, 2020; Rostini et al., 2021)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่อง “อิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs ตลอดจนผู้ที่สนใจ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทาง เพื่อวางแผน ปรับปรุง หรือพัฒนาการประกอบธุรกิจของตนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 2) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของโมเดลเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานของการวิจัย

2.1 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation)

การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเป็นประเด็นที่องค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญและถือว่าเป็นกลยุทธ์ขององค์กรด้านการปฏิบัติ การตัดสินใจ และพฤติกรรมในการดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ (Semrau et al., 2016; Lomberg et al., 2017;) ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในธุรกิจ SMEs ให้มีนวัตกรรมและการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Kljucnikov et al., 2019) มีนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ เช่น Miller (1983) ได้นำเสนอองค์ประกอบของความเป็น

ผู้ประกอบการซึ่งมีมิติที่สำคัญ 3 มิติ ได้แก่ การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovativeness) การดำเนินการเชิงรุก (Proactiveness) และการรับความเสี่ยง (Risk-taking) ความเป็นนวัตกรรมคือการสนับสนุนแนวคิดใหม่ ๆ ขององค์กร การสร้างสรรค์ การทดลอง การปรับปรุงกระบวนการ ผลิตภัณฑ์หรือการแสวงหาตลาดใหม่ การดำเนินการเชิงรุก คือ การแสวงหาโอกาส มุมมองที่มองไปข้างหน้า มีความโดดเด่นด้วยการแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ก่อนการแข่งขัน และดำเนินการเพื่อคาดการณ์อุปสงค์ในอนาคต การรับความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับการกระทำที่กล้าหาญ โดยการลงทุนในสิ่งที่ไม่รู้จัก ติดตามสิ่งที่ยังไม่ทดลองหรือวิธีแก้ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ รวมถึงการทุ่มทรัพยากรจำนวนมาก เพื่อลงทุนในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน (Lumpkin & Dess, 1996; Rauch et al., 2009; Covin & Lumpkin, 2011) ในขณะที่ Lumpkin and Dess (1996) ได้เสนอมิติเพิ่มเติมสองมิติที่มีความสำคัญต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ จากแนวคิดของ Miller และงานวิจัยก่อนหน้า โดยเพิ่มด้านความมีอิสระ (Autonomy) และความก้าวร้าวต่อการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) โดยความมีอิสระ หมายถึง เสรีภาพในการดำเนินธุรกิจซึ่งดำเนินการโดยผู้นำหรือทีมงานของผู้ประกอบการจนบรรลุผลสำเร็จ ความก้าวร้าวต่อการแข่งขันคือ ความมุ่งมั่นและความพยายามขององค์กรที่จะเอาชนะคู่แข่งและมีลักษณะเฉพาะด้วยท่าทางที่ก้าวร้าวหรือตอบโต้อย่างก้าวร้าวต่อภัยคุกคามจากการแข่งขัน โดยมีมิติของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ จะช่วยให้องค์กรมีการดำเนินงานที่ดี มีความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนจนผลประกอบการที่เหนือกว่าคู่แข่งและมีความยั่งยืนทางธุรกิจ (Semrau et al., 2016) ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการของ Lumpkin และ Dess (1996) มี 5 มิติ ได้แก่ 1) การสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) การดำเนินการเชิงรุก 3) การรับความเสี่ยง 4) ความมีอิสระ 5) ความก้าวร้าวต่อการแข่งขัน

2.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

Bass (1985) ได้นำเสนอแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งระบุถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างการเปลี่ยนแปลงและการรักษาพนักงาน รูปแบบความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้พบอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทัศนคติ และการทำงานของพนักงานผ่านองค์ประกอบพฤติกรรม 4 ประการ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) 3) การกระตุ้นทางสติปัญญา (Intellectual Stimulation) และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) ประการแรก อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์แสดงถึงความสามารถพิเศษทางสังคมของผู้นำที่แสดงออกถึงวิสัยทัศน์ขององค์กร เป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความเชื่อถือนี้อีกเมื่อทำงานร่วมกัน ประการที่สอง การสร้างแรงบันดาลใจ คือ การที่ผู้นำมีการจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจ มีความกระตือรือร้น มีทัศนคติเชิงบวก รวมถึงกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน และเป้าหมายที่สูงขึ้นเพื่อสร้างความท้าทาย ประการที่สาม การกระตุ้นทางสติปัญญา คือกระตุ้นให้ผู้ตามคิดอย่างสร้างสรรค์และมีนวัตกรรม รวมถึงการแก้ปัญหาในวิธีการที่แปลกใหม่และไม่เหมือนใครให้กับองค์กร ส่วนประการสุดท้าย การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือการที่ผู้นำให้ความสนใจกับผู้ตามเพื่อให้แน่ใจว่าตอบสนองความต้องการของผู้ตามเพื่อความสำเร็จ โดยปฏิบัติต่อผู้ตามแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งองค์ประกอบทั้งสี่ด้านจะทำให้องค์กรที่ผู้บริหารมีลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการทำงานเป็นทีมมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรที่ผู้นำมีลักษณะการบริหารแบบดั้งเดิม ทำให้องค์กรมีวิสัยทัศน์ และความมั่นคงในระยะยาว (Yizhong et al., 2019)

2.3 การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (Learning Orientation)

การมุ่งเน้นการเรียนรู้ถือเป็นทัศนคติพื้นฐานต่อการเรียนรู้และสะท้อนถึงบทบาทของเจ้าของและผู้บริหารในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ขององค์กร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มขององค์กรในการสร้างและใช้ความรู้ (Sinkula et al., 1997; Amin, 2015) ในขณะที่ Tho (2019) และ Mahto

et al. (2018) ได้อธิบายถึงการมุ่งเน้นการเรียนรู้ว่า คือกระบวนการที่องค์กรแสวงหา สะสมและพัฒนาความรู้ใหม่ที่มีศักยภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงองค์กร จากการศึกษาผลงานของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน Calantone et al. (2002) ได้สรุปองค์ประกอบของการมุ่งเน้นการเรียนรู้ เป็น 4 มิติ คือ 1) การมุ่งมั่นการเรียนรู้ (Commitment to Learning) 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 3) การยอมรับฟังความคิดเห็น (Open-Mindedness) และ 4) การแบ่งปันความรู้ในองค์กร (Intra – Organizational Knowledge Sharing) โดยความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ คือ การที่องค์กรให้คุณค่าและส่งเสริมการเรียนรู้ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กร การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ การที่บุคคลในองค์กรมีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน มีการแบ่งปันข้อมูลที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อองค์ความรู้ขององค์กร ในขณะที่การยอมรับฟังความคิดเห็น คือ การเปิดใจให้รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายขององค์กร พื้นฐานหรือบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับการเปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ รวมถึงความคิดริเริ่มที่ผู้ทำงานร่วมกันส่งเสริม ส่วนมิติสุดท้าย การแบ่งปันความรู้ในองค์กร คือถ่ายทอดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลของหน่วยงานภายในองค์กร (Bature et al., 2018) ซึ่งจากความหมายและองค์ประกอบของการมุ่งเน้นการเรียนรู้ แสดงให้เห็นแนวทางการเรียนรู้ ความรู้ และทักษะตลอดจนประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน เนื่องจาก ช่วยให้องค์กรสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันโดยการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รวดเร็วกว่าคู่แข่ง (Baker et al., 2022)

2.4 ผลการดำเนินงานขององค์กร (Firm Performance)

ผลการดำเนินงานขององค์กร คือ ผลลัพธ์จากกลยุทธ์และการจัดการ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ด้วยความรู้ความสามารถขององค์กร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร มีการพิจารณาจากเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้วางไว้ (Voelker et al., 2001) ในขณะที่ Wiklund and Shepherd (2005) ได้ศึกษาถึง ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ใน SMEs และอธิบายว่าผลการดำเนินงานของธุรกิจคือ ความสามารถในการปรับปรุงขีดความสามารถที่มีหลายมิติและเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องประสิทธิผลซึ่งสามารถรวมมิติต่าง ๆ ของประสิทธิภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ ในการศึกษาของ Rauch et al. (2009) ได้แบ่งการวัดผลการดำเนินงานขององค์กร ออกเป็นผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน (Non-Financial Performance) โดยผลลัพธ์ทางการเงิน พิจารณาได้จาก ผลตอบแทนการลงทุน ความสามารถในการทำกำไร และอัตราเงินทุนหมุนเวียน เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรกวัดจากงบการเงินขององค์กรที่แสดงผลการดำเนินงานและเมื่อเปรียบเทียบกับไปยังงบการเงินปีอื่น ๆ ก็สามารแสดงให้เห็นถึงการเติบโตขององค์กรได้ สำหรับมาตรกวัดที่ไม่ใช่ทางการเงิน สามารถพิจารณาได้จากการเติบโตของส่วนแบ่งการตลาดขององค์กร ความพึงพอใจของลูกค้า ตลอดจนการวัดความสำเร็จขององค์กรกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นการวัดภาพรวมผลประกอบการขององค์กร ว่าสามารถดำเนินงานบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ ได้ โดยผลลัพธ์ขององค์กรที่ได้รับจากการดำเนินงานจะบ่งบอกถึงความสามารถทางการแข่งขันว่าประสบความสำเร็จได้ในระดับใด โดยสามารถวัดได้ในสองมิติ ทั้งผลการดำเนินงานทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานขององค์กร

2.5.1 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้

องค์กรธุรกิจที่มีความเป็นผู้ประกอบการสูงจะมุ่งเน้นการเรียนรู้สูงและมีแนวโน้มที่จะปลูกฝังหลักการที่ส่งเสริมการอุทิศตนเพื่อการเรียนรู้ การยอมรับฟังความเห็น และการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Wang, 2008) การศึกษาเชิง

ประจักษ์ของนักวิชาการหลายท่านพบว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (Gomes et al., 2022) โดยการศึกษาที่ผ่านมาระบุว่าความนำแนวทางการเป็นผู้ประกอบการมาใช้จะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมขององค์กร ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในระดับสูงและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ (Soares & Perin, 2020) เป็นผลให้การวางแผนทางของผู้ประกอบการอาจมีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Allameh and Khalilakbar (2018) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของ SMEs ในประเทศอิหร่าน และพบว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้ได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ จากการศึกษาข้างต้นสามารถตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้

2.5.2 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการกับผลการดำเนินงานขององค์กร

การพัฒนาและความอยู่รอดขององค์กร สามารถสังเกตได้จากความสามารถของผู้ประกอบการ การศึกษาของ Tehseen and Ramayah (2015) พบว่า สมรรถนะของผู้ประกอบการถูกมองว่าเป็นความสามารถที่จับต้องไม่ได้และมีคุณค่าในสร้างประสิทธิภาพของการดำเนินงานอย่างยั่งยืนให้กับธุรกิจ SMEs ในประเทศมาเลเซีย สอดคล้องกับการศึกษาของ Aftab et al. (2022) ที่พบว่า การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญกับผลการปฏิบัติงานของ SMEs ในปากีสถาน ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การดำเนินงานเชิงรุก การตัดสินใจ ตลอดจนการรับความเสี่ยง นอกจากนี้ การศึกษาของ Kraus et al. (2012) ยังชี้ให้เห็นว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับผลการดำเนินงานของ SMEs ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Yang and Aumeboonsuke (2022) ที่แสดงให้เห็นว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกกับการดำเนินงานของ SMEs ของผู้ประกอบการจีนในประเทศไทยเช่นกัน จากการศึกษาข้างต้นสามารถตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

2.5.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถให้แนวทางการเรียนรู้ขององค์กร ตลอดจนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะให้ความสำคัญกับผู้ตามโดยการแบ่งปันข้อมูล เพิ่มวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ของพนักงาน ซึ่งส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในที่สุด นอกจากนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งเสริมความคิดใหม่ ๆ ตลอดจนแบ่งปันความรู้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและกระตุ้นให้คิดนอกกรอบในการหาวิธีแก้ปัญหา รวมถึงให้การสนับสนุนที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาของคนในองค์กร (Jyoti & Bhau, 2015) ซึ่งจากการศึกษาของ Purushothaman (2015) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลในเชิงบวกกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดเตรียมแนวทางการเรียนรู้ขององค์กรที่มีประสิทธิภาพสำหรับการบริหารที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ขององค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ Wibowo and Sumiati (2022) ที่แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของคนในองค์กร จากการศึกษาข้างต้นสามารถตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้

2.5.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการดำเนินงานขององค์กร

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่าและเป็นในเชิงบวก เนื่องจากมีการให้แรงจูงใจทางปัญญาและแสดงความห่วงใยต่อบุคลากรในองค์กร มีการใช้อำนาจน้อยลงและทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาให้กับผู้ตาม (Jyoti & Bhau, 2015) ซึ่งจากการศึกษาของ Uddin et al. (2018) พบว่า ผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงแสดงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ตาม ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กรที่ยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ González et al. (2018) ที่อธิบายว่า ลักษณะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้พนักงานยอมรับพฤติกรรมขององค์กรที่ดี สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรให้ดีขึ้นได้ นอกจากนี้การศึกษานี้ของ Widiyanto and Harsanto (2017) ยังพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของ SMEs ในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Jensen et al. (2020) ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพขององค์กร ตั้งแต่การรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผู้นำ ยอดขาย และผลกำไร จากการศึกษาข้างต้นสามารถตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานขององค์กร

2.5.5 การมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงานขององค์กร

การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับองค์กร เนื่องจากองค์กรสามารถดำเนินการตามองค์ประกอบ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถขององค์กรได้ โดยเห็นได้จากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน เช่น Vij and Farooq (2015) ที่สรุปว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีอิทธิพลทางบวกและส่งผลกระทบบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ เนื่องจาก ธุรกิจที่เน้นการเรียนรู้ต้องเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อนำเสนอสิ่งที่ดีกว่าทั้งทางด้านมูลค่าและส่วนแบ่งทางการตลาดซึ่งจะส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของธุรกิจ เช่นเดียวกับ การศึกษาของ Hakim and Wijaya (2021) พบว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของ MSMEs ในจาการ์ตาตะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย โดยผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นได้ว่าการใช้แนวการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจ ผู้ประกอบการ MSMEs สามารถเพิ่มขีดความสามารถทางนวัตกรรมบนพื้นฐานความรู้ที่ได้เรียนรู้จนเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ซึ่งสุดท้ายจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น จากการศึกษาข้างต้นสามารถตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

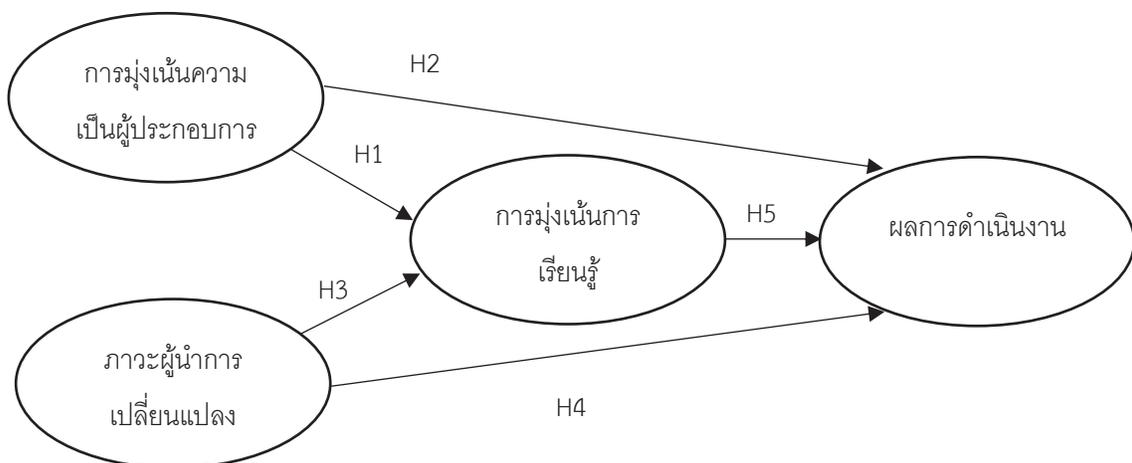
สมมุติฐานที่ 5 การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรมและสมมุติฐานข้างต้น สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Method) โดยมีประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิต ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ได้ลงทะเบียนเป็นสมาชิกของสำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 30,044 ราย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้ประกอบการเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ (ศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565)

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 395 ราย สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลัก 20:1 ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างร่วมด้วยเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลของโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยตัวแปรที่สังเกตได้ 1 ตัวแปรต้องเก็บตัวอย่างทั้งสิ้น 20 ตัวอย่าง (Hair et al., 2010) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 4 ตัวแปรแฝง คือ 1. การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ มีตัวแปรที่สังเกตได้ 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสร้างสรรคนวัตกรรม 2) การดำเนินการเชิงรุก 3) การรับความเสี่ยง 4) ความมีอิสระ 5) ความก้าวร้าวต่อการแข่งขัน 2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางสติปัญญา 4) การคำนึงถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล 3. การมุ่งเน้นการเรียนรู้ มีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ 1) การมุ่งมั่นการเรียนรู้ 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การยอมรับฟังความคิดเห็น 4) การแบ่งปันความรู้ในองค์กร และ 4. ผลการดำเนินงานขององค์กร มีตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ 1) ผลกำไรขององค์กร 2) ประสิทธิภาพทางการตลาด 3) ความพึงพอใจของลูกค้า รวมตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งสิ้น 16 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 320 ตัวอย่าง จึงจะมีความเหมาะสมและเพียงพอ จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ มีทั้งสิ้น 395 ตัวอย่าง ทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี และเพื่อให้มีความเชื่อมั่นมากขึ้นและมีจำนวนที่เพียงพอในการนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนเพื่อป้องกันการสูญหายและความคลาดเคลื่อนจากการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีก 105 ราย รวมเป็นจำนวน 500 ราย ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ทำการเลือกตัวอย่าง จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามไปยังสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2565 รูปแบบสอบถามที่ได้คืนและสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้มีจำนวนทั้งสิ้น 386 ชุด ซึ่งเพียงพอต่อการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของกิจการ และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ จนถึงปัจจุบัน ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด มีจำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 - 4 คำถามเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบ ด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ และผลการดำเนินงานของ SMEs แบบสอบถามส่วนที่ 2 ถึง 4 ใช้รูปแบบการวัดเป็นมาตราวัดส่วนแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scales) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนจาก 1 – 5 คือ ระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการเห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุด วิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรม Smart PLS 3.0

3.3 ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและความสมบูรณ์ของข้อคำถาม ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruence: IOC) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.60 นอกจากนี้มีการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อหาความเชื่อถือได้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จำนวน 4 ด้าน คือ ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟามาตรวัดการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมุ่งเน้นการเรียนรู้ และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีค่าเท่ากับ 0.781, 0.905, 0.864 และ 0.879 ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดผ่านเกณฑ์การทดสอบค่าความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้เกินกว่า 0.7 (Hair et al., 2010) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นในตารางที่ 2 พบว่าค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) ของแต่ละตัวแปรแฝงและค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: CR) ของแต่ละตัวแปรแฝงมีค่าผ่านเกณฑ์ ถือว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จากผู้ประกอบการทั้งหมด 500 คน ได้รับกลับคืน 386 คน คิดเป็นอัตราตอบกลับ 77.20 % จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม สุดท้ายนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจ มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและตัวแบบโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดของกิจการ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบัน ด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ และใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อใช้การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM)

4. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 386 คน เป็นเพศ ชาย 263 คน เพศหญิง 123 คน ส่วนใหญ่อายุ 40-50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นเจ้าของกิจการมีประสบการณ์การทำงาน 16-20 ปี สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรแฝงแต่ละตัวแปรที่ใช้จำนวน 16 ตัวแปรมาตรวจวัด แสดงตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรแฝง

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	การแปรผล
การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ	3.66	0.789	มาก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.83	0.688	มาก
การมุ่งเน้นการเรียนรู้	3.77	0.713	มาก
ผลการดำเนินงานขององค์กร	3.80	0.700	มาก

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความเห็นต่อตัวแปรสังเกตในระดับมาก โดยการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ ผลการดำเนินงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวดังนี้

1) การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 3.66 ซึ่งพบว่า องค์การส่งเสริมและกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม รองลงมาคือการดำเนินการเชิงรุก ด้วยการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยมุ่งเน้นเทคโนโลยีในการดำเนินงาน

2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 3.83 ซึ่งพบว่า การมีอิทธิพลที่มีอุดมการณ์ในการสนับสนุนให้ทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคลากรเพื่อเป้าหมายเดียวกันเป็นส่วนที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ ต่อมาคือการกระตุ้นทางสติปัญญาด้วยการท้าทายบุคลากรในองค์การหาวิธีการทำงาน รวมถึงการแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ ๆ

3) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 3.77 ซึ่งพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยให้เกิดวัฒนธรรมของการเรียนรู้เป็นความสำคัญที่อยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือการแบ่งปันความรู้ระหว่างหน่วยงานของบุคลากรในองค์กร

4) ผลการดำเนินงานขององค์กร มีระดับความเห็นที่เห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 3.80 พบว่า ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงินด้านความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของธุรกิจอยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือ ผลการดำเนินการทางการเงินด้านผลตอบแทนทางกำไรขององค์กร

ตาราง 2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity)

ตัวแปร	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha	CR	AVE	Factor Loading
EO	5	0.781	0.898	0.742	0.729 – 0.825
TL	4	0.905	0.923	0.677	0.751 – 0.867
LO	4	0.864	0.896	0.750	0.743 – 0.878
PM	3	0.879	0.915	0.726	0.735 – 0.844
ค่ายอมรับ		0.7	0.6	0.5	0.7

หมายเหตุ: EO = การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง = TL, การมุ่งเน้นการเรียนรู้ = LO, ผลการดำเนินงานขององค์กร = PM

ค่าความเชื่อมั่นคือความสอดคล้องภายในของข้อมูล โดยประเมินได้จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบของตัวแปร (Composite Reliability: CR) จากตาราง 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่ามากกว่า 0.700 และค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบของตัวแปรในสมการโครงสร้าง อยู่ระหว่าง 0.896 – 0.923 มีค่าเกิน 0.600 ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสม จึงเป็นการยืนยันความสอดคล้องภายในของข้อมูล ส่วนค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) มีค่า 0.677 – 0.750 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 แสดงว่าตัวบ่งชี้ในโมเดลการวัดเป็นตัวแทนที่แท้จริงของตัวแปรแฝงได้ นอกจากนี้ ค่าน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) อยู่ที่ช่วงระหว่าง 0.729 – 0.878 มีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าโมเดลการวัดของการศึกษานี้มีความเหมาะสม (ค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัดที่เหมาะสม CR > 0.6, AVE > 0.5 (Hair et al., 2014) เนื่องจากตัวแปรที่สังเกตได้แต่ละตัวอธิบายตัวแปรแฝงแต่ละตัวได้ ค่าที่วิเคราะห์ได้มีความเหมาะสม สามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างต่อไปได้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity)

Construct	R ²	AVE	Cross construct correlation			
			EO	TL	LO	PM
การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ (EO)	-	0.742	0.861			
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	-	0.677	0.389	0.823		
การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LO)	0.647	0.750	0.352	0.405	0.866	
ผลการดำเนินงานขององค์กร (PM)	0.622	0.726	0.355	0.378	3.693	0.852
ค่าเฉลี่ย	0.635	0.724				

GoF² = 0.635 * 0.724 ดังนั้น GoF = 0.460

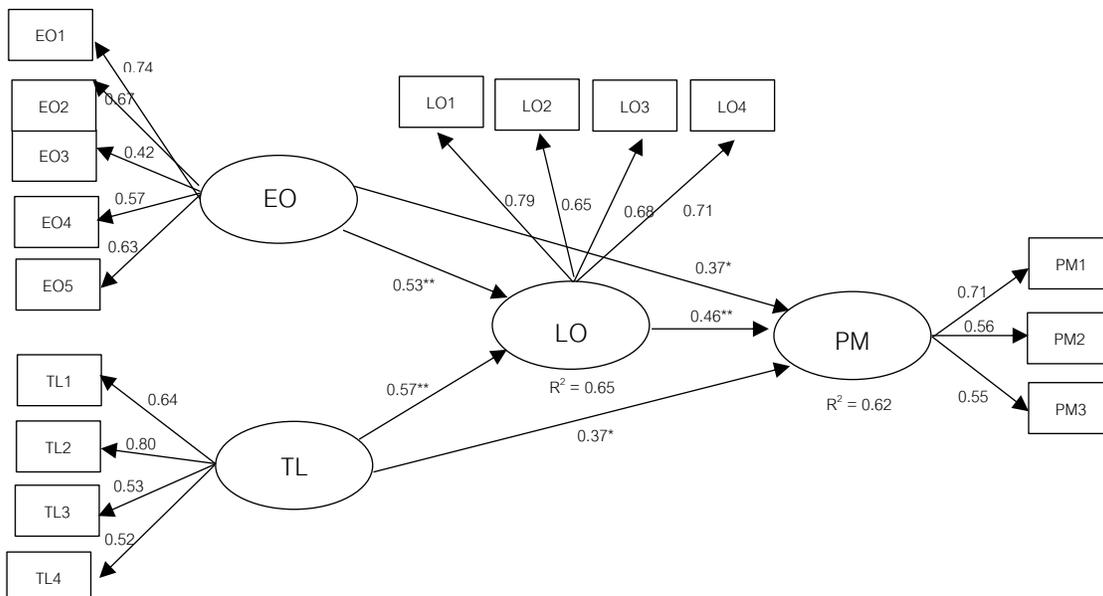
ความเที่ยงตรงเชิงจำแนกคือขอบเขตที่ตัวแปรในการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกัน จากตารางที่ 3 พบว่า \sqrt{AVE} ที่สนใจมีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน (Cross Construct Correlation) ทุกค่าในสมมาตรเดียวกัน แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกในทุก Construct ที่สามารถหาความเที่ยงตรงในกลุ่มเดียวกันได้และไม่ข้ามกลุ่มไปตัวแปรอื่น (Fornell & Lacker, 1981) สำหรับการวิเคราะห์ดัชนีวัดความเที่ยงตรงในภาพรวม (Goodness of Fit : GoF) คือ สมการโครงสร้างและสมการมาตรวัดมีความเที่ยงตรงเพียงใด พบว่า โครงสร้างตัวแบบมีความเที่ยงตรงในภาพรวมเท่ากับ 0.460 แสดงว่า ตัวแบบมีคุณภาพเชิงพยากรณ์ (Prediction performance) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

4.2 การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

จากผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) = 1.832, ค่าดัชนี CFI = 0.978, ค่า TLI = 0.974, ค่า RMSEA = 0.043, ค่า SRMR = 0.038 โดยทุกค่ามีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ < 5.00, ค่าดัชนี Comparative Fit Index (CFI) ≥ 0.95, ค่า Tucker Lewis Index (TLI) ≥ 0.95, RMSEA < 0.08, SRMR < 0.08 และค่า P-value > 0.05) (Hair et al., 2010) แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี (Good Fit) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

รูปภาพประกอบ 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตาราง 4 อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุ (Antecedents) ที่มีผลต่อตัวแปรผล (Dependent variable)

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LO)			ผลการดำเนินงานขององค์กร (PM)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (EO)	0.533**	-	0.533**	0.368*	0.243*	0.611*
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	0.567**	-	0.567**	0.372*	0.264*	0.636*
การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LO)	-	-	-	0.464**	-	0.464**
R ²	0.647			0.622		

หมายเหตุ: *p < 0.05, **p < 0.01, DE = Direct effect, IE = Indirect effect, TE = Total effect

จากรูปภาพประกอบ 2 และตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพบว่า R² มีค่าสูงกว่า 0.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้มากที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลเส้นทางเท่ากับ 0.567 รองลงมาคือ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ มีค่าอิทธิพลเส้นทางเท่ากับ 0.533 โดยมีค่า R² เท่ากับ 0.647 การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นลำดับถัดมา ซึ่งมีค่าอิทธิพลเส้นทางเท่ากับ 0.464 และมีค่า R² เท่ากับ 0.622 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กร เท่ากับ 0.372 และ 0.264 ในขณะที่การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กร เท่ากับ 0.368 และ 0.243 ตามลำดับ

ตาราง 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	โครงสร้างโมเดล	β	t-value	p-value	ผลการทดสอบ
H1	EO \rightarrow LO	0.533	8.328**	.000	ยอมรับ
H2	EO \rightarrow PM	0.368	5.132*	.012	ยอมรับ
H3	TL \rightarrow LO	0.567	6.550**	.000	ยอมรับ
H4	TL \rightarrow PM	0.372	10.344*	.000	ยอมรับ
H5	LO \rightarrow PM	0.464	3.865*	.020	ยอมรับ

หมายเหตุ: *p < 0.05, **p < 0.01, EO = การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ, TL = ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, LO = การมุ่งเน้นการเรียนรู้, PM = ผลการดำเนินงานขององค์กร

จากตาราง 5 การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.533$, $t = 8.328$, $p < 0.01$) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 นอกจากนี้ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการยังมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.368$, $t = 5.132$, $p < 0.05$) ทำให้ยอมรับสมมติฐานที่ 2 และเมื่อดูผลการทดสอบระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($\beta = 0.567$, $t = 6.550$,

$p < 0.01$) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ 3 เช่นเดียวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.372, t = 10.344, p < 0.05$) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ 4 การทดสอบระหว่างการมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงานขององค์กร พบว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($\beta = 0.464, t = 3.865, p < 0.05$) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ 5

4.3 อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของอิทธิพลการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้กับผลการดำเนินงานของ SMEs พบว่า

1) การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ประกอบด้วย การสร้างสรรค์นวัตกรรม การดำเนินการเชิงรุก การรับความเสี่ยง ความมีอิสระ และความก้าวร้าวต่อการแข่งขัน แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเนื่องจากความมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีความเชื่อมโยงกับความตั้งใจ ที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ คุณลักษณะนี้ของผู้ประกอบการจะช่วยส่งเสริมทั้งตัวผู้ประกอบการและบุคลากรในองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ตลอดจนการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Huang & Wang, 2011) สอดคล้องกับการศึกษาของ Song et al. (2019) ที่อธิบายว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถในการเรียนรู้ของ SMEs เนื่องจากการเรียนรู้แต่ละด้านมีเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์นวัตกรรม ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sores and Perin (2020) และ Gomes et al. (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่า องค์กรที่มีความเป็นผู้ประกอบการสูงจะมุ่งเน้นการเรียนรู้สูงและมีแนวโน้มที่จะปลูกฝังหลักการที่ส่งเสริมการอุทิศตนเพื่อการเรียนรู้ในการสร้างนวัตกรรม การเปิดใจกว้าง และวิสัยทัศน์ร่วมกัน รวมถึงดำเนินการตลาดเชิงรุกและแสดงท่าทีก้าวร้าวต่อคู่แข่ง ดังนั้น SMEs จึงควรศึกษา ตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างเชิงรุกและเชิงกว้าง เพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ จากภายนอกอย่างสม่ำเสมอ

2) การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของ SMEs สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs มีความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ โดยมีความพยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหาแนวทางใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดและการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ซึ่ง Lumpkin and Dress (1996) ได้แสดงแนวคิดว่าการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพในการประกอบการ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการและการตัดสินใจเพื่อพัฒนาธุรกิจโดยเฉพาะการสร้างสรรค์พัฒนาสินค้าใหม่ ด้วยการปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า รวมถึงสามารถทำกำไรให้กับองค์กรได้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Kraus et al. (2012), Yang and Aumeboonsuke (2022) และ Aftab et al. (2022) ที่ศึกษาพบว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นตัวแปรสำคัญต่อผลการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นการสร้างโอกาสใหม่ทางการตลาดโดยเฉพาะในธุรกิจ SMEs นอกจากนี้ การกล้าเสี่ยงอย่างมีหลักการมีเหตุผล และการดำเนินการเชิงรุกก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและความสำเร็จต่อการดำเนินงานขององค์กร

3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ สามารถอธิบายได้ว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ตาม เนื่องจากผู้นำจะกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรมีอิสระทางความคิด ทำให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงบวกในรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้เกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ของคนในองค์กร กระตุ้นจิตใจ กระตุ้นการพัฒนา และการให้กำลังใจที่สร้างแรงบันดาลใจ (Gong et al., 2009) ซึ่งผู้นำสามารถใช้เพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืนสำหรับองค์กรของตน สอดคล้องกับการศึกษาของ

Purushothaman (2015) และ Wibowo and Sumaiati (2022) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถมีการเตรียมแนวทางการเรียนรู้ขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ขององค์กร โดยส่งเสริมให้มีการแบ่งปันข้อมูล เพิ่มวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ของพนักงาน ซึ่งส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในที่สุด นอกจากนี้ยังมีการสร้างศักยภาพขององค์กรในการสร้างนวัตกรรมโดยการดูแลสภาพแวดล้อมและการตัดสินใจที่ส่งเสริมการสร้างและการนำความรู้ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ

4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของ SMEs สามารถอธิบายได้ว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีบทบาทสำคัญในธุรกิจ โดยเฉพาะการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงานและการประสานงาน การให้เป้าหมายและความต้องการที่ชัดเจน ความพยายามในการแก้ปัญหา รวมถึงช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานในเชิงบวก ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและผลตอบแทนทางการเงินที่สูงขึ้น (Bass & Avolio, 1994) ดังนั้น การปฏิบัติงานของคนในองค์กรจะได้รับผลกระทบจากคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ SMEs ซึ่งผลการศึกษากลับไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Uddin et al. (2018) และ Ikhran and Fuadiputra (2021) ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถช่วยพนักงานได้ปรับปรุงประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อหน่วยงานหรือองค์กร ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรที่ดีขึ้นในที่สุด

5) การมุ่งเน้นการเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของ SMEs อธิบายจากผลการศึกษาได้ว่าการเรียนรู้ขององค์กรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในทุกภาคส่วนขององค์กร เนื่องจากการเรียนรู้สร้างโอกาสในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลซึ่งสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการและการตลาดที่กำหนดขั้นตอนในการสร้างคุณค่าที่ถูกต้องแก่ลูกค้า การสร้างทางเลือกที่นำไปสู่ประสิทธิภาพทางธุรกิจ (Pokharel & Choi, 2015) ดังนั้น ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นขึ้นอยู่กับความเป็นเลิศในการมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในระยะยาว สอดคล้องกับการศึกษาของ Calantone et al. (2002), Vij and Farooq (2005) และ Hakim and Wijaya (2021) ว่า แนวทางการเรียนรู้ช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นแสดงถึงการเรียนรู้เชิงโครงสร้างโดยรวมขององค์กร ซึ่งรวมถึงการขจัดกระบวนการที่ล้าสมัย ทำความเข้าใจกระบวนการและบรรทัดฐานใหม่ และการนำวิธีการใหม่ไปใช้ในเชิงรุกเพื่อให้แน่ใจว่ามีความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว รวมถึงการการเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และความสามารถทางนวัตกรรมซึ่งทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มขึ้นทั้งในทางด้านตัวเงิน เช่น ผลกำไร และ ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช้ตัวเงิน เช่น ความพึงพอใจของลูกค้าและส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น

จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญและส่งผลต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดจนผลการดำเนินงานของ SMEs ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความพึงพอใจของลูกค้า เนื่องจาก SMEs สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์และแนวทางการให้บริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ได้เป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้และมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อการดำเนินงานของ SMEs

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อนำไปสู่การมุ่งเน้นการเรียนรู้ภายใน SMEs อันจะทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้นนั้น ผู้ประกอบการ SMEs ควรสร้างหรือปรับตนเองให้มีคุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้นำที่

พร้อมรับมือกับสถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผู้นำที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ SMEs ควรจะดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยการส่งเสริมและกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การดำเนินการเชิงรุกในการดำเนินกิจการ ดังนั้นการส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการของ SMEs จะทำให้ SMEs เป็นองค์กรที่มีการมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันให้สูงขึ้นได้

2) การพัฒนาการดำเนินงานของ SMEs ให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นนั้น SMEs ควรสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้ในองค์กร ด้วยการส่งเสริมให้พนักงานมีการแบ่งปันองค์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ระหว่างกัน มีการสร้างกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีและการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างพนักงาน ตลอดจนมีการฝึกอบรม เพิ่มความรู้และทักษะใหม่ ๆ ให้กับพนักงานในองค์กรเพื่อให้เกิดการสะสมและพัฒนาความรู้ใหม่ที่มีศักยภาพ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม นอกจากนี้ตัวผู้ประกอบการ จะต้องพัฒนาและสร้างคุณลักษณะของภาวะผู้นำให้กับตนเอง โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้วยการฝึกฝนหรืออบรมเพิ่มเติม รวมถึงส่งเสริมการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ด้วยการสนับสนุนแนวคิดใหม่ ๆ ขององค์กร ส่งเสริมให้พนักงานมีการสร้างสรรค์ ทดลอง หรือปรับปรุง ผลิตภัณฑ์ตลอดจนการแสวงหาตลาดใหม่ เป็นต้น

3) จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางนวัตกรรมทั้งของตัวผู้ประกอบการรวมถึงของพนักงานในองค์กร และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่หน่วยงานของภาครัฐหรือ สถาบันการศึกษาที่กำลังมองหาโอกาสในการเป็นผู้นำและดำเนินโครงการด้านผู้ประกอบการ จัดทำโครงการส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งเป็นโครงการที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

4) ผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำผลการศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน โดยเฉพาะในกลุ่ม SMEs ภาคการผลิต เนื่องจากวิจัยชี้ให้เห็นปัจจัยทางด้านการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีบทบาทค่อนข้างสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่าง การมุ่งเน้นการเรียนรู้และผลการดำเนินงานของ SMEs ภาคการผลิตของประเทศไทย

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษา SMEs ในภาคการค้า ภาคบริการหรือภาคธุรกิจการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาในครั้งนี้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์กับธุรกิจในอนาคตอื่น

2) การศึกษานี้ศึกษาตัวแปรการมุ่งเน้นความผู้ประกอบการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรอิสระเท่านั้น การศึกษาในอนาคตสามารถทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรผู้ประกอบการและภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เพื่อให้ SMEs ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจของตนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). ข้อมูลจำนวนผู้ประกอบการ. ค้นเมื่อ

14 สิงหาคม 2565 จาก <https://sme.go.th/th/page.php?modulekey=348>

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ฉบับที่ 5. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก <https://sme.go.th/upload/>

mod_download/download-20230202150703.pdf

- Aftab, J., Veneziani, M., Sarwar, H., & Ishaq, M. I. (2022), Entrepreneurial orientation and firm performance in SMEs: the mediating role of entrepreneurial competencies and moderating role of environmental dynamism, *International Journal of Emerging Markets*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/IJOEM-07-2021-1151>
- Allameh, S. M., & Khalilakbar, R. (2018). Exploring the antecedents of innovation performance: the roles of entrepreneurial orientation, learning orientation and organizational learning. *International Journal of Business Excellence*, 14(4), 470-485.
- Amin, M. (2015). The effect of entrepreneurship orientation and learning orientation on SMEs' performance: an SEM-PLS approach. *Journal for International Business and Entrepreneurship Development*, 8(3), 215-230.
- Baker, W.E., Mukherjee, D., & Perin, M. (2022). Learning orientation and competitive advantage: A critical synthesis and future directions. *Journal of Business Research*, 144, 863-873.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York : Free Press.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. sage
- Bature, S. W., Sallehuddin, R. M., & Hin, C. W. (2018). Learning orientation, access to debt finance, organizational capability and performance of small and medium enterprises: A proposed model. *Academy of Accounting & Financial Studies Journal*, 22(3), 1–11.
- Calantone R. J., Cavusgil S. T., & Zhao, Y. (2002). Learning orientation, firm innovation, and firm performance. *Industrial Marketing Management*, 31(6), 515-524.
- Covin, J. G., & Lumpkin G. T. (2011). Entrepreneurial orientation theory and research: Reflections on a needed construct. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(5), 855–872.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Gomes, G., Seman, L. O., Berndt, A. C., & Bogoni, N. (2022). The role of entrepreneurial orientation, organizational learning capability and service innovation in organizational performance. *Revista de Gestao*, 29(1), 39–54.
- Gong, Y., Huang, J. C., & Farh, J. L. (2009). Employee learning orientation, transformational leadership, and employee creativity: The mediating role of employee creative self-efficacy. *Academy of management Journal*, 52(4), 765-778.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective (7th edition)*. New Jersey : Prentice Hall.
- Hakim, N. I., & Wijaya, A. (2021). The Influence of market and learning orientation on MSME business performance mediated by innovation. *Proceedings of the tenth International Conference on Entrepreneurship and Business Management 2021*, 653, 36-41.

- Hossain, M. R., Akhter, F., & Sultana, M. M. (2022). SMEs in covid-19 crisis and combating strategies: a systematic literature review (SLR) and A case from emerging economy. *Operations Research Perspectives*, 100222.
- Huang, S. K., & Wang, Y. L. (2011). Entrepreneurial orientation, learning orientation and innovation in small and medium enterprises. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 24, 563-570.
- Ikhram W, M. A. D., & Fuadiputra, I. R. (2021). The impact of transformational leadership style and culture on the performance of MSME employee through mediation of organizational learning. *Business and Accounting Research (IJEBAR)*, 5(3), 865–873.
- Jensen, M., Potocnik, K., & Chaudhry, S. (2020). A Mixed-methods study of CEO transformational leadership and firm performance. *European Management Journal*, 38(6), 836-845.
- Jyoti, J., & Bhau, S. (2015). Impact of Transformational leadership on job performance: Mediating role of leader–member exchange and relational identification. *SAGE Open*, 5(4), 1-10.
- Kiyabo, K., & Isaga, N. (2019). Strategic entrepreneurship, competitive advantage, and SMEs' performance in the welding industry in Tanzania. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9(1), 1-23.
- Ključníkov, A., Civelek, M., Čech, P., & Kloudová, J. (2019). Entrepreneurial orientation of SMEs? executives in the comparative perspective for Czechia and Turkey. *Oeconomia Copernicana*, 10(4), 773–795.
- Kraus, S., Rigtering, J.P.C., & Hughes, M. (2012). Entrepreneurial orientation and the business performance of SMEs: a quantitative study from the Netherlands. *Review of Managerial Science*, 6, 161–182.
- Lomberg, C., Urbig, D., Stöckmann, C., Marino, L. D., & Dickson, P. H. (2017). Entrepreneurial orientation: The dimensions' shared effects in explaining firm performance. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 41(6), 973-998.
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and Linking It to Performance. *The Academy of Management Review*, 21(1), 135–172.
- Mahto, R. V., McDowell, W. C., Kudlats, J., & Dunne, T. C. (2018), Learning orientation and performance satisfaction as predictors of small firm innovation: the moderating role of gender, *Group Decision and Negotiation*, 27(3), 375-391.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.
- Nasir, W., Al Mamun, A., & Breen, J. (2017). Strategic orientation and performance of SMEs in Malaysia. *SAGE Open*, 7(2), 139-152.
- Nulkar, G. (2014). SMEs and environmental performance—A framework for green business strategies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 133, 130-140.

- Podsakoff P. M., MacKenzie S. B., Moorman R. H., & Fetter R. (1990). Transformational leader behaviors and their effects on followers' trust in leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors. *Leadership Quarterly*, 1, 107-142.
- Pokharel, M. P., & Choi, S. O. (2015). Exploring the relationships between the learning organization and organizational performance. *Management research review*, 38(2), 126-148.
- Purushothaman, A. (2015). Organizational learning: a road map to evaluate learning outcomes in knowledge intensive firms. Development and learning in organizations. *An International Journal*, 29(3), 11-14.
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T., & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 761-787.
- Rostini, R., Souisa, W., Masmarulan, R., & Yasin, N. (2021). Competitiveness development, learning orientation, entrepreneurial commitment and business performance in the silk industry. *Management Science Letters*, 11(3), 903-908.
- Sawaeen, F., & Ali, K. (2020). The impact of entrepreneurial leadership and learning orientation on organizational performance of SMEs: The mediating role of innovation capacity. *Management Science Letters*, 10(2), 369-380.
- Semrau, T., Ambos, T., & Kraus, S. (2016). Entrepreneurial orientation and SME performance across societal cultures: An international study. *Journal of Business Research*, 69(5), 1928-1932.
- Sinkula, J. M., Baker, W. E., & Noordewier, T. (1997). A framework for market-based organizational learning: Linking values, knowledge, and behavior. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 25(4), 305-318.
- Soares, M. D. C., & Perin, M. G. (2020). Entrepreneurial orientation and firm performance: An updated meta-analysis. *RAUSP Management Journal*, 55(2), 143-159.
- Song, W., Ma, X., & Yu, H. (2019). Entrepreneurial orientation, interaction orientation, and innovation performance: A model of moderated mediation. *SAGE Open*, 9(4), 1-13.
- Tajasom, A., Hung, D. K. M., Nikbin, D., & Hyun, S. S. (2015). The role of transformational leadership in innovation performance of Malaysian SMEs. *Asian Journal of Technology Innovation*, 23(2), 172-188.
- Tehseen, S., & Ramayah, T. (2015). Entrepreneurial competencies and SMEs business success: the contingent role of external integration. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(1), 50-61.
- Tho, N. D. (2019). Strategic orientations and firm innovativeness: a necessary condition analysis. *Baltic Journal of Management*, 14(3), 427-442.
- Uddin, M., Rahman, M., & Howladar, M. (2018). Deviant workplace behavior and job performance: The moderating effect of transformational leadership. *Iranian Journal of Management Studies*, 11(1), 147-183.

- Vij, S., & Farooq, R. (2015). The relationship between learning orientation and business performance: Do smaller firms gain more from learning orientation? *Journal of Knowledge Management*, 13(4), 7–28.
- Voelker, K. E., Rakich, J. S., & Richard, F. G. (2001). The balanced scorecard in healthcare organizations: A performance measurement and strategic planning methodology. *Hospital Topics*, 79(3), 13-24.
- Wang, C. L. (2008). Entrepreneurial orientation, learning orientation, and firm performance. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 32(4), 635–657.
- Wang, G., Oh, I. S., Courtright, S. H., & Colbert, A. E. (2011). Transformational leadership and performance across criteria and levels: A meta-analytic review of 25 years of research. *Group & Organization Management*, 36(2), 223-270.
- Wibowo, A., & Sumiati, S. (2022). Strategies to improve learning orientation through intrinsic motivation transformational leadership and growth mindset. *International Journal of Business and Economy*, 4(1), 164-176.
- Widianto, S., & Harsanto, B. (2017). The impact of transformational leadership and organizational culture on firm performance in Indonesia SMEs. *The Palgrave Handbook of Leadership in Transforming Asia*, 503-517.
- Wiklund, J., & Shepherd, D. (2005). Entrepreneurial orientation and small business performance: A configurational approach. *Journal of Business Venturing*, 20(1), 71–91.
- Yang, L., & Aumeboonsuke, V. (2022). The impact of entrepreneurial orientation on firm performance: the multiple mediating roles of competitive strategy and knowledge creation process. *Mobile Information Systems*, 2022, 1-10. Article ID 2339845. <https://doi.org/10.1155/2022/2339845>
- Yizhong, X., Baranchenko, Y., Lin, Z., Lau, C. K., & Ma, J. (2019). The influences of transformational leadership on employee employability: evidence from China. *Employee Relations*, 41(1), 101-118.

ความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ
กับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
The Relationship between Audit Technology Intelligence
and Excellent Audit Report of Certified Public Accountants in Thailand

ณัชชา เอี่ยมมุงา* สุวรรณ หวังเจริญเดช² และธัญญธร ศรีวิเชียร³

Nutchua Eiamphunga* Suwan Wangcharoendate² and Thanyatorn Sriwichien³

Received : June 12, 2023 Revised : July 24, 2023 Accepted : July 27, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย จำนวน 305 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบได้ถูกกำหนดเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัตและด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม ดังนั้นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญการวางแผนการตรวจสอบ โดยกำหนดเป้าหมายระยะเวลา ภาระหน้าที่ ขอบเขตของวิธีการตรวจสอบในการปฏิบัติงานตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ สามารถช่วยให้ผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและปรับปรุงความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลได้อย่างรวดเร็วขึ้น รวมถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน การพิจารณารับงานสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในการวางแผนการให้รัดกุมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : เทคโนโลยีการตรวจสอบ รายงานของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* Master Student, Master of Accountancy, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

^{2,3} อาจารย์ประจำคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} Lecturer of Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

Corresponding author e-mail: 61010950006@acc.msu.ac.th

Abstract

The objective of this study is to verify the relationship between audit technology intelligence and excellent audit report of certified public accountants in Thailand. A Postal mail questionnaire is an instrument used to collect data from the samples of 305 certified public accountants in Thailand. Data analysis is based on inferential statistics including multiple correlation analysis and multiple regression analysis used for hypothesis testing. Audit technology intelligence was defined as an independent variable that correlated with and affected excellent audit reports of certified public accountants in Thailand. The research results show that audit technology intelligence consists of Dynamic Audit Plan and Internal Control Innovation. There is a positive correlation and positive impact on the excellent audit report. Consequently, the Certified Public Accountant of Thailand should prioritize focus on audit planning by setting goals, time periods, responsibilities, and scope of audit procedures in accordance with established regulations. There can help the auditor to rapidly verify and improve the accuracy and completeness of information. Furthermore, in part of the importance of internal control, the auditor should carefully consider the acceptance of the audit engagement. to plan more concisely to achieve objectives effectively.

Keywords : Audit Technology, Audit Report, Certified Public Accountant

1. บทนำ

เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันนี้กลายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่มีคุณค่าและมีความสำคัญกับทุกองค์กรธุรกิจจึงควรมีทักษะด้านเทคโนโลยี มีความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพและปรับบทบาทตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล (ปิยพงศ์ ประไพศรี และกาญจนา นันทพันธ์, 2563) ปัจจุบันสาขาวิชาชีพบัญชีมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่ได้ชัดที่สุดคือกระบวนการทำงานเปลี่ยนเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ขั้นสูง ระบบออนไลน์และเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ผู้สอบบัญชีสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการตรวจสอบสมัยใหม่เหล่านี้เพื่อรวบรวมข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่องบการเงิน สามารถตรวจสอบข้อมูลและเอกสารได้จำนวนมาก ช่วยลดกระบวนการทำงานซ้ำ ๆ งานที่ใช้เวลามากหรืองานที่ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ (กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์, 2561; Dai & Vasarhelyi, 2016) โดยปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งสัญญาณถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการตรวจสอบ ปัจจัยหลัก ๆ คือ ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการนำเทคโนโลยีการตรวจสอบมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในปริมาณที่สูงขึ้น (The Association of Chartered Certified Accountants, 2019) ข้อมูลขนาดใหญ่นี้เกี่ยวข้องกับการบันทึกรายการ ไม่ว่าจะป็นรายการค้าที่เกิดขึ้น ข้อมูลของคู่แข่งหรือกิจการอื่นที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่คล้ายคลึงกันหรือข้อมูลคู่ค้าและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายหรือแม้แต่ข้อมูลที่ไม่ใช่ทางบัญชีซึ่งได้มาจากโซเชียลมีเดีย ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความถูกต้องตามที่ควรของงบการเงิน (ชุตินุช อินทรประสิทธิ์, 2561) การตรวจสอบบัญชีเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและประเมินหลักฐานเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงบการเงิน ปัจจุบันกระบวนการตรวจสอบมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ต้องใช้วิจารณญาณและมุมมองหลายมิติ (นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2559)

เนื่องจากงานตรวจสอบเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีการตรวจสอบมารองรับการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้ข้อมูลที่เปิดเผยอยู่ในรายงานงบการเงินและรายงานผู้สอบบัญชีมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ อีกทั้งยังทันต่อเวลาซึ่งมีระยะเวลาค่อนข้างจำกัดในการตรวจสอบ (พัชรินทร์ เลี่ยมดวงแข, 2554)

อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ (Audit Technology Intelligence) เป็นกระบวนการและเทคนิคการตรวจสอบอย่างผสมผสานร่วมกันในรูปแบบดิจิทัลที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งครอบคลุมถึงความสามารถในการประมวลผลข้อมูล การวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ การควบคุมตลอดจนคาดการณ์แนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลทางการเงิน และข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงิน โดยได้จากการรวบรวม บริหารจัดการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (Eulerich, 2020) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัต (Dynamic Audit Plan) 2) ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน (Internal Control Innovation) 3) ด้านการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้การตรวจสอบแบบอัตโนมัติ (Audit Automation Adaption Orientation) และ 4) ด้านเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ (Audit Data Analytics Tools) (สาธิตา กลิ่นสุคนธ์ และคณะ, 2561; Aytan & Dimitrios, 2020) เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินนั้นได้รับความเชื่อมั่นในความถูกต้องและครบถ้วนอย่างเพียงพอที่จะใช้ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องและเหมาะสมตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีกำหนดไว้

รายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม (Excellent Audit Report) เป็นผลงานของผู้สอบบัญชีอย่างเป็นทางการ เป็นลักษณะอักษรและเป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญที่ต้องการรายงานอย่างครบถ้วน มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ เข้าใจง่าย กระชับและชัดเจนและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อให้ผู้ซึ่งบการเงินทราบถึงความเห็นที่แสดงต่อการเงินที่ได้ให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลหรือข้อเท็จจริงที่พบเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินจากงานตรวจสอบ (ชาตชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560) ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) 2) ด้านความชัดเจน (Clearness) 3) ด้านความรัดกุม (Conciseness) 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creation) 5) ด้านความสมบูรณ์ (Completeness) 6) ด้านความทันกาล (Timeliness) และ 7) ด้านความเพียงพอของข้อมูล (Data sufficiency) (วิไลวรรณ โพนศิริ, 2562; ชูรัตน์ ต๊ะตุ้, 2565) รายงานของผู้สอบบัญชีถือได้ว่าเป็นผลงานขั้นสุดท้ายของการสอบบัญชี อันเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องใส่ใจเป็นพิเศษในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี และสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชี เพื่อยกระดับการนำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีให้แก่ผู้ซึ่งบการเงินได้อย่างโปร่งใส กระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant: CPA) เป็นนักบัญชีที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและแสดงความเห็นไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งจำเป็นต้องผ่านการสอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทุกคนให้เรียบร้อย และได้รับใบอนุญาต โดยจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีและความชำนาญเพื่อประกอบการปฏิบัติงาน (กรมสรรพากร, 2560) เนื่องจาก รายการค้าทางธุรกิจมีมากขึ้น หลากหลายและซับซ้อนขึ้นจึงมีการนำเทคโนโลยีการตรวจสอบเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชี (วิจิต สุรดิษฐ์ และคณะ, 2563) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายอย่างในการตรวจสอบ เพื่อให้การตรวจสอบสามารถค้นหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ผู้สอบบัญชีใช้วิจารณญาณในการตรวจสอบเพื่อแสดงความเห็นต่อการเงิน รวมถึงการแสดงความเห็นต่อการเงินนั้นจะต้องได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสมกับวิธีการสอบต่าง ๆ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2559)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

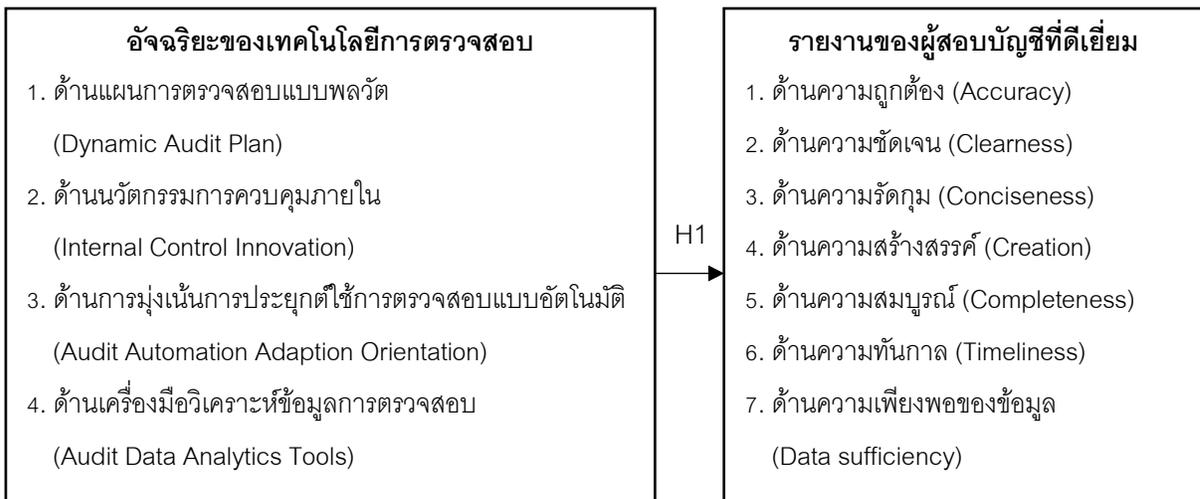
ทดสอบอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบส่งผลกระทบต่อรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์หรือไม่ อย่างไร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเทคโนโลยีการตรวจสอบให้สอดคล้องกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่มากขึ้นและสามารถนำไปปรับปรุง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา เพิ่มพูนความรู้ ในการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีได้ในระยะยาวต่อไป รวมถึงนำไปสู่ความสำเร็จในวิชาชีพสอบบัญชีอย่างยั่งยืน

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยจากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลของอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์

โดยอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ (Audit Technology Intelligence) ประยุกต์จากแนวคิดการมุ่งเน้นความฉลาดทางการตรวจสอบภายในของ สาทิยา กลิ่นสุคนธ์ กรไชย พรลภัสสรขกร และ คมกริช วงศ์แซ (2561) และแนวคิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของ Aytan and Dimitrios (2020) และรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ (Excellent Audit Report) โดยประยุกต์จากแนวคิด คุณภาพการสอบบัญชีของ วิไลวรรณ โพนศิริ (2562) และแนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบบัญชีของ ชูริรัตน์ ต๊ะด้อย จีราภรณ์ พงศ์พันธ์พัฒนะ และ ณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์ (2565)

2.1 แนวคิดของอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ

ในช่วงทศวรรษที่ 1950 เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญมากในองค์กรธุรกิจ โดยเครื่องประมวลผลข้อมูลทำให้นักบัญชีมีความเป็นอิสระมากขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาและการตรวจสอบระบบ ในปี 1965 Haskins & Sells เปิดตัวชุดซอฟต์แวร์ที่เรียกว่า AUDITAPE ซึ่งเป็นชุดซอฟต์แวร์การตรวจสอบทั่วไปตัวแรกที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสำหรับการตรวจสอบระบบบัญชีที่ใช้การประมวลผลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ปลายปี 1970 มีการแนะนำให้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการตรวจสอบทั่วไป (Generalized Audit Software: GAS) (Vasarhelyi & Lin, 1985) สอดคล้องกับ Dai (2017) ระบุถึงวิวัฒนาการของวิชาชีพบัญชีสมัยใหม่ได้รับแรงผลักดันจากการพัฒนาเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี 1970

ผู้สอบบัญชีสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบซอฟต์แวร์และฐานข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อมูลบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างต่อเนื่อง ภายในปี 1990 มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการตรวจสอบ (Computer-Assisted Audit Tools and Techniques: CAATTS) ในช่วงปี 2010 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นยุคของการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทำให้เทคโนโลยีในวิชาชีพบัญชีมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องสู่ระบบการทำงานแบบอัจฉริยะมากขึ้น อาทิเช่น กระบวนการบัญชีอัตโนมัติ (Automated Accounting Processes) การทำงานอัตโนมัติหรือกับบัญชีหุ่นยนต์ (Robotic Process Automation: RPA) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการตั้งค่าการทำงานระยะไกล (Remote Work Setting) เป็นต้น (ธีรเศรษฐ์ เมธจิรพันธ์, 2562) ตั้งแต่นั้นมา การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีจำนวนมากขึ้นในวิชาชีพบัญชี สามารถสรุปได้ว่า อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ (Audit Technology Intelligence) หมายถึง กระบวนการและเทคนิคการตรวจสอบอย่างผสมผสานร่วมกันในรูปแบบดิจิทัลที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งครอบคลุมถึงความสามารถในการประมวลผลข้อมูล การวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ การควบคุมตลอดจนคาดการณ์แนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงิน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัต (Dynamic Audit Plan) หมายถึง การออกแบบและวางแผนการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี ซึ่งพัฒนาวิธีการอย่างละเอียดโดยกำหนดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการตรวจสอบที่จัดทำขึ้นไว้ล่วงหน้าและสามารถเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ (Weins et al., 2016) ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน (Internal Control Innovation) หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลควบคุมได้ออกแบบ นำไปปฏิบัติและดูแลให้เหมาะสมเพื่อระบุและจัดการความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นและให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุลักษณะวัตถุประสงค์ โดยมีกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีและสามารถให้คำแนะนำในการนำการควบคุมและบริหารความเสี่ยงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (เยาวนาค หนานหมุย, 2559) ด้านการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้การตรวจสอบแบบอัตโนมัติ (Audit Automation Adaption Orientation) หมายถึง การเรียนรู้และความสามารถเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์และการประมวลผลข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ได้ในตัวเอง โดยเข้ามาช่วยควบคุมการทำงานให้ตามลำดับขั้นตอนได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง โดยผู้สอบบัญชีมีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะในขั้นตอนการกำหนดโปรแกรมคำสั่งและข้อมูลก่อนการประมวลผลเพื่อช่วยในการวางแผนการจัดการ การควบคุมการดำเนินการและการบริหารงานตรวจสอบให้เสร็จสิ้น (Manson et al., 2007) และด้านเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ (Audit Data Analytics Tools) หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการใช้ขั้นตอนและวิธีการสำหรับการค้นหาและวิเคราะห์รายการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการแปลงข้อมูลและดึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ ให้ได้หลักฐานการตรวจสอบภายนอก (เยาวลักษณ์ ชาติบัญชาชัย และโสภณ เพิ่มศิริวัลลภ, 2559)

เมื่อผู้สอบบัญชีได้รวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้ว โดยต้องหาหลักฐานการสอบบัญชีเพื่อคลายข้อสงสัยและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอให้ผู้ซึ่งการเงินสามารถเข้าใจได้ถึงผลกระทบของรายการและเหตุการณ์ที่มีสาระสำคัญต่อข้อมูลที่นำเสนอในงบการเงิน ผู้สอบบัญชีสามารถประเมินข้อสรุปจากหลักฐานการสอบบัญชีและส่งมอบผลลัพธ์ของกระบวนการตรวจสอบซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นต่องบการเงินที่ตรวจสอบว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ผู้สอบบัญชีใช้เครื่องมือสำคัญนี้เพื่อติดต่อกับสื่อสาธารณะอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นทางการเรียกว่า รายงานของผู้สอบบัญชี เนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีมักจะออกโดยบริษัทตรวจสอบบัญชีมืออาชีพ ทำให้ผู้เชื่อมั่นใจมากขึ้นเกี่ยวกับงบการเงิน ผู้ใช้สามารถเปรียบเทียบงบการเงินของบริษัทกับงบการเงินอื่น ๆ ได้

2.2 แนวคิดของรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม

รายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมจัดทำขึ้นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยรายงานนี้จะสื่อสารข้อเท็จจริงที่ตรวจพบในงบการเงิน ดังนั้นรายงานจึงต้องมีลักษณะของสารสนเทศที่ดีและมีข้อมูลเชิงคุณภาพที่มากพอให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูล ผลลัพธ์ในส่วนรายงานแสดงสาระสำคัญเกี่ยวกับผลการดำเนินงานหรืองบการเงินที่ปราศจากความผิดพลาด มีความเป็นจริง ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผู้ใช้สารสนเทศสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รายงานที่ดีควรครอบคลุมสาระสำคัญ เน้นภาษาที่เข้าใจง่าย มีความกระชับหรือกะทัดรัดและชัดเจน ควรเป็นที่ต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น รวมทั้งนำเสนอได้ทันเวลาและอยู่ในรูปแบบที่ประณีตและเป็นระเบียบ นอกจากนี้ยังต้องสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีด้วยรูปแบบและเนื้อหาที่กระชับและชัดเจนอย่างเพียงพอ สามารถสรุปได้ว่า รายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมหมายถึง ผลงานของผู้สอบบัญชีอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญที่ต้องการรายงานอย่างครบถ้วน มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ เข้าใจง่าย กระชับและชัดเจนและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ (ภัชพรพรรณ กรรณ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล, 2561) เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงความเห็นที่แสดงต่องบการเงินที่ได้ให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลหรือข้อเท็จจริงที่ได้พบเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินจากงานตรวจสอบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง ข้อมูลที่ปราศจากการบิดเบือน ไม่เกิดข้อผิดพลาดและเป็นไปตามความจริงที่เกี่ยวข้องของข้อความทุกประโยคและทุกตัวเลขที่ผู้ตรวจสอบได้รวบรวม ประเมินและสรุปรวมถึงนำเสนออย่างระมัดระวัง 2) ด้านความชัดเจน (Clearness) หมายถึง ข้อมูลที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย โดยหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคที่เข้าใจยาก หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาทางวิชาการที่ไม่จำเป็น หากจำเป็นต้องใช้ศัพท์เทคนิคต้องมีคำอธิบายหรือนิยามศัพท์ที่ใช้ 3) ด้านความรัดกุม (Conciseness) หมายถึง เนื้อหาต้องตรงประเด็น หลีกเลี่ยงคำและรายละเอียดที่ไม่จำเป็น ปราศจากวลีที่ซ้ำซ้อน 4) ด้านความสร้างสรรค์ (Creation) หมายถึง ข้อมูลที่สามารถสื่อสารและจูงใจให้เกิดการแก้ไขและปรับปรุงที่ดีขึ้น ควรมีข้อเสนอแนะที่กระทำได้ เป็นการดีเพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น 5) ด้านความสมบูรณ์ (Completeness) หมายถึง การนำเสนอและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินตลอดจนการให้ความหมายและคำอธิบายที่จำเป็นอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ 6) ด้านความทันกาล (Timeliness) หมายถึง ข้อมูลในงบการเงินเป็นข้อมูลที่พร้อมให้ผู้ตัดสินใจได้ทันเวลาตามความต้องการ ทันต่อการตัดสินใจเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเต็มที่ (อาภากร นาหนองขาม และเนตรดาว ชัยเขต, 2022) และ 7) ด้านความเพียงพอของข้อมูล (Data sufficiency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลที่มีหลักฐานในปริมาณที่เหมาะสมต่อการเปิดเผยต่อการสื่อสารเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด คลายข้อสงสัยและไม่เกิดข้อสงสัย (สุรรัตน์ ตีระดุษิ จีราภรณ์ พงศ์พันธ์พัฒนะ และ ณัฐนันท์ ลูธิยาปราโมทย์, 2565) รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นส่วนสำคัญของการตรวจสอบและมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับความสำคัญของการตัดสินใจของผู้สอบบัญชีและการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ถูกเขียนด้วยภาษาและรูปแบบที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้เข้าใจรายงานได้ง่ายและสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีความกระชับและชัดเจน มีข้อความจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ จึงต้องเป็นรายงานที่มีคุณภาพ ถือเป็นลักษณะของรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม ซึ่งการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่เปิดเผยจะมีประโยชน์และถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจ

2.3 แนวคิดของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant: CPA) หมายถึง นักบัญชีที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและแสดงความเห็นไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งจำเป็นต้องผ่านการสอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทุกส่วน ให้เรียบร้อยและได้รับใบอนุญาต โดยจะต้องอาศัยด้านความรู้ ด้านความสามารถ ประสบการณ์ด้านการสอบบัญชีและ

ด้านความชำนาญเพื่อประกอบการปฏิบัติงาน (กรมสรรพากร, 2560) นอกจากนี้ ยังสามารถให้บริการประเภทอื่น ๆ ได้ อีก เช่น การสอบทานงบการเงิน การบริหารความเสี่ยง การรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความสำคัญเพื่อการเพิ่มระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้งบการเงินที่มีต่องบการเงินโดยการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีอย่างสมเหตุสมผลว่า งบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญรวมถึงการรายงานงบการเงินและสื่อสารตามที่มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดตามข้อเท็จจริงที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นวิชาชีพให้บริการตรวจสอบบัญชีของกิจการและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่างบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทและเพื่อรายงานต่องบการเงินและสื่อสารตามที่มามาตรฐานสอบบัญชีกำหนด

2.4 สมมติฐานของการวิจัย

อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยงของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

2.5 ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อเป็นชุดข้อมูลในการส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีการตรวจสอบ
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยก่อให้เกิดคุณภาพงานบริการที่ให้ความเชื่อมั่น
4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับเทคโนโลยีการตรวจสอบและสามารถประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
5. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาต่อ นำไปสู่การประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา บุคคลทั่วไปและหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยที่เปิดเผยข้อมูลในเว็บไซต์สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 1,478 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยที่เปิดเผยข้อมูลในเว็บไซต์สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 305 คน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยตามภูมิภาค โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และอีเมล เมื่อครบกำหนดในการเก็บแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามทั้งสิ้น 305 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องและครบถ้วน มีอัตราผลตอบแทนร้อยละ 100

ตาราง 1 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยที่เปิดเผยมข้อมูลในเว็บไซต์สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ภาคกลาง	1,285	265
2. ภาคตะวันตก	11	2
3. ภาคตะวันออก	49	10
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	7
5. ภาคเหนือ	51	11
6. ภาคใต้	46	10
รวม	1,478	305

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอบบัญชี รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวนงบการเงินที่ตรวจสอบต่อปี อายุการขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สำนักงานสอบบัญชีที่สังกัด อุตสาหกรรมที่ตรวจสอบและการเข้ารับการอบรมและสัมมนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานสอบบัญชี จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามรายการ (Checklist) 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ จำนวน 16 ข้อ และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม จำนวน 28 ข้อ การศึกษาในครั้งนี้ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) ประเมินค่า 5 ระดับ จากเห็นด้วยมากที่สุด ถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด (Anderson, 1988)

3.3 คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item - total Correlation ซึ่งความอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ มีอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.688-0.877 และรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.578-0.846 ซึ่งสอดคล้องกับ Field (2000) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อเกิน 0.30 เป็นค่าที่ยอมรับได้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.890-0.913 และรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.837-0.914 ซึ่งสอดคล้องกับ Hair, Black, and Erson. (2006) ได้เสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบและรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการ EXAR} = \beta_0 + \beta_1 \text{DAP} + \beta_2 \text{ICI} + \beta_3 \text{AAA} + \beta_4 \text{ADA} + e$$

เมื่อ β = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

EXAR = รายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์โดยรวม

DAP = อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัต

ICI = อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน

AAA = อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบด้านการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้กา

ตรวจสอบแบบอัตโนมัติ

ADA = อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบด้านเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการ

ตรวจสอบ

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์

4. ผลลัพธ์การวิจัยและอภิปราย

ตาราง 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

ตัวแปร	EXAR	DAP	ICI	AAA	ADA	VIFs
\bar{X}	4.32	4.20	4.21	3.62	4.16	
S.D.	0.31	0.57	0.66	0.75	0.74	
EXAR		0.361*	0.339*	0.176*	0.288*	
DAP			0.629*	0.522*	0.673*	2.070
ICI				0.524*	0.664*	2.032
AAA					0.659*	1.828
ADA						2.691

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรืออาจเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระ อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ มีค่าตั้งแต่ 1.828 – 2.691 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์โดยรวม (EXAR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.176 - 0.361 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์รายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ โดยรวม (EXAR) ดังนี้

$$EXAR = 3.396 + 0.138DAP + 0.094ICI + 0.037AAA + 0.020ADA$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์โดยรวม (EXAR) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 13.802$; $p < 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($Adj R^2$) เท่ากับ 0.144

(ตาราง 3) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบแต่ละด้านกับตัวแปรตามรายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยงโดยรวม (EXAR) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยงโดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ	รายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยง โดยรวม (EXAR)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	3.396	0.129	26.282	0.000*
ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัต (DAP)	0.138	0.042	3.303	0.001*
ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน (ICI)	0.094	0.036	2.593	0.010*
ด้านการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้การตรวจสอบ แบบอัตโนมัติ (AAA)	0.037	0.030	1.239	0.216
ด้านเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ (ADA)	0.020	0.037	0.541	0.589

F = 13.802 p < 0.000* Adj R₂ = 0.144

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัต (DAP) ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน (ICI) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยงโดยรวม (EXAR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของงานวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

5.1.1 ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนั้นในอนาคต ควรทำการศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผู้สอบภาษีอากร ผู้ตรวจสอบภายใน ผู้บริหารฝ่ายบัญชีและนักบัญชี เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการนำอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.1.2 ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนั้นในอนาคต ควรเปลี่ยนจากการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น คุณภาพการทำงาน ความสำเร็จในการทำงาน เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่าตัวแปรอื่นที่จะศึกษามีผลการวิจัยที่แตกต่างจากตัวแปรรายงานของผู้สอบบัญชีที่เชื่อมโยงหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

5.1.3 .ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ ด้านการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้การตรวจสอบแบบอัตโนมัติและด้านเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ พบว่า ไม่มี

ความสัมพันธ์และผลกระทบต่อตัวแปรตามรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ อาจเกิดจากการใช้สถิติที่ไม่เหมาะสม และเครื่องมือยังมีราคาสูง มีผู้สอบบัญชีใช้งานไม่กว้างขวาง ควรมีการพิจารณาใช้สถิติที่แตกต่างออกไป และกำหนดตัวแปรอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไป ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และผลกระทบอัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบและรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์

5.1.4 ในการวิจัยในครั้งนี้ ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมในรูปแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้การศึกษามีเนื้อหาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์

5.1.5 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการใช้อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำงาน

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับเทคโนโลยีการตรวจสอบและสามารถประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยการวางแผนการตรวจสอบ ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่ากลยุทธ์การตรวจสอบ การวางแผนแนวทางการดำเนินงาน ด้วยการนำเทคโนโลยีการตรวจสอบมาประยุกต์ใช้โดยกำหนดวิธีการตรวจสอบและขอบเขตในการตรวจสอบให้ชัดเจน นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแสดงความเห็นต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในของบริษัท เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็น ผู้สอบบัญชีควรออกแบบการทดสอบการควบคุมของตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ และใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ช่วยให้ขั้นตอนการตรวจสอบกว้างขวางมากขึ้น การขยายขอบเขตในด้านปริมาณรายการค่าที่ตรวจสอบ ทั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่การเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสในการตรวจพบการทุจริตได้เพิ่มขึ้น

6. สรุปผลการวิจัย

อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัตและด้านนวัตกรรมการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ ดังนั้นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนกลยุทธ์การตรวจสอบ ทำให้ให้ผู้สอบบัญชีสามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างเหมาะสม ผู้สอบบัญชีที่มีกลยุทธ์การวางแผนการสอบบัญชีอย่างดีเยี่ยมมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายในการตรวจสอบได้มากขึ้น รวมถึงความสามารถในการวางแผนการสอบบัญชีส่งผลให้เกิดคุณภาพของรายงานการสอบบัญชี นอกจากนี้การควบคุมภายในส่งผลต่อผลลัพธ์การสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี เนื่องจากต้องปฏิบัติตามที่ด้วยความระมัดระวังและใช้ทักษะเชิงผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถและความสุขุมรอบคอบอย่างสมเหตุสมผล

7. อภิปรายผล

7.1 อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ ด้านแผนการตรวจสอบแบบพลวัตมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ตีพิมพ์ เนื่องจาก เนื่องจาก การปฏิบัติงานตรวจสอบให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ได้นั้น กระบวนการวางแผนการสอบบัญชีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งมาจากการใช้กระบวนการรวบรวม การวางแผนจนได้ข้อสรุปที่ได้จากการตรวจสอบทั้งหมดมาสรุปไว้ใน

กระดาษทำการเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่องบการเงินเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชีที่ครอบคลุมถึงความถูกต้องครบถ้วนในสาระสำคัญ นำเสนออย่างชัดเจน เข้าใจง่ายและทันเวลาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินสอดคล้องงานวิจัยของกับ ธิดารัตน์ ยงยศยิ่ง (2560) พบว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการสอบบัญชีอยู่ในระดับมาก การวางแผนการตรวจสอบเป็นผลประการแรกของการนำความเชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบไปใช้ในงานตรวจสอบ การวางแผนการตรวจสอบยังกำหนดขอบเขตของวิธีการตรวจสอบที่จะดำเนินการอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่ครบถ้วนและถูกต้องและความเพียงพอของหลักฐาน ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายใน เพื่อประยุกต์ใช้วิธีการหรือเทคนิคใหม่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงรวมถึงงานวิจัยของ ธัญชนก เรือนแก้ว สุขเกษม ลางกุลเสน และณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์ (2563) พบว่า มิติด้านการวางแผนกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างชาญฉลาดมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพรายงานการตรวจสอบซึ่งจะเห็นได้ว่า หากผู้สอบบัญชีมีการวางแผนกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างชาญฉลาดจะเกิดวิธีการที่ช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างเหมาะสม ผู้สอบบัญชีที่มีกลยุทธ์การวางแผนการสอบบัญชีอย่างดีย่อมมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายในการตรวจสอบได้มากขึ้น

7.2 อัจฉริยะของเทคโนโลยีการตรวจสอบ ด้านนวัตกรรมการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรายงานของผู้สอบบัญชีที่ดีเยี่ยม เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นกระบวนการในการสร้างความเชื่อมั่นด้วยการตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการควบคุมภายใน รวมทั้งกระบวนการกำกับดูแลที่ดี เป็นกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงและการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบบัญชีได้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป ในการแสดงความคิดเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีความสมบูรณ์และรายการทุกรายการที่มีสาระสำคัญจะต้องมีหลักฐานมาสนับสนุนอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้ข้อมูลนั้นสมบูรณ์ครบถ้วนสอดคล้องกับ Barr-Pulliam et al. (2022) การใช้เครื่องมือตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลและการสุ่มตัวอย่างการตรวจสอบแบบดั้งเดิมในขั้นตอนการควบคุมภายในคือนัยของตัวอย่างเดิมสำหรับการรับรู้คุณภาพการตรวจสอบ ผู้เข้าร่วมรับรู้ว่าการใช้เครื่องมือตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการควบคุมภายในนั้นมีคุณภาพสูงกว่าเมื่อเทียบกับการสุ่มตัวอย่างแบบดั้งเดิม ส่งผลต่อผลลัพธ์การสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ali et al. (2022) พบว่า การใช้เทคนิคปัญญาประดิษฐ์ในกิจกรรมการตรวจสอบภายในการทำงานเพื่อสนับสนุนความสามารถระดับมืออาชีพของผู้ตรวจสอบบัญชี โดยเปิดเผยวิธีการใหม่ในการค้นหาวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเป็นระยะสำหรับผู้ปฏิบัติงานซึ่งส่งผลต่อความสามารถและประสบการณ์ทางวิชาชีพของผู้ตรวจสอบบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กนกศักดิ์ สุขวัฒนานิลินธิ์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในยุคไทยแลนด์ 4.0*. กรุงเทพฯ : คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กรมสรรพากร. (2560). *ความแตกต่างระหว่าง TA และ CPA*. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2563, จาก <https://www.rd.go.th/publish/25631.0.html>

- จารินยา แก้วสุริยา. (2560). ผลกระทบของคุณภาพในการสอบบัญชีและความต่อเนื่องในการสอบทานงานสอบบัญชีที่มีต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2560). การใช้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ : ประสบการณ์แรก. วารสารวิชาชีพบัญชี, 13(38), 5-21.
- ชุตินุช อินทรประสิทธิ์. (2561). การสอบบัญชีในยุค Big Data. สุทธิปริทัศน์, 32(103), 189-202.
- สุวีรัตน์ ต๊ะตุ้ย จีราภรณ์ พงศ์พันธ์พัฒนนะ และ ณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์. (2565). ความขาดแคลนในการสังเกตและสงสัยเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิชาชีพที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ราชชมงคลล้านนา, 10(1), 41-56.
- ธัญชนก เรือนแก้ว สุขเกษม ลางกุลเสน และ ณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์. (2563). ความเป็นเลิศในวิธีการสอบบัญชีและคุณภาพรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีภาคีอากรในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 13(1), 99-107.
- ธิดารัตน์ ยงยศยิ่ง. (2560). ผลกระทบของความครอบคลุมในการวางแผนการสอบบัญชี คุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อความยั่งยืนในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีรเศรษฐ์ เมธิจรินนท์. (2562). แนวโน้มวิชาชีพบัญชีในปี 2020 เตรียมพร้อมและปรับตัว. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564, จาก <https://www.dharmniti.co.th/acc-knowledge-acctrendin2020/>
- นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะและศิลปพร ศรีจันเพชร. (2559). การสอบบัญชี. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทริบเพิล.
- ปิยพงศ์ ประไพศรี และกาญจนา นันทพันธ์. (2563). แนวทางการพัฒนาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 7(12), 421-435.
- พัชรินทร์ เลี่ยมดวงแข. (2554). ความพึงพอใจของผู้สอบบัญชีในการนำไปรณรงค์ Audit Command Language (ACL) มาใช้ในการตรวจสอบบัญชีในบริษัทตรวจสอบบัญชีแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรพรกรณ์ กรรโณ และประเวศ เพ็ญอุตติกุล. (2561). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผยการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 5(3), 926-942.
- วิชิต สุรดิษฐ์กูร ศรีปริญญา ฐปกระจำง และ วรเดช จันทรร. (2563). ความโปร่งใสขององค์การธุรกิจไทยตามการรับรู้ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร, 8(3), 912-925.
- วิไลวรรณ โพนศิริ. (2562). ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 21(1), 125-136.
- เยาวนาถ หมานหมุย. (2559). ผลกระทบของจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีต่อประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในและคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- เยาวลักษณ์ ชาติปัญญาชัย และโสภณ เพิ่มศิริวัลลภ. (2559). คำถามที่พบบ่อย (FAQ) เกี่ยวกับ Big data และ Data Analytics. Boardroom, 48, 30-35. ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2563, จาก [https://www.thai-iod.com/imgUpload/file/Library/IT%20Governance/_____\(FAQ\)%20_____%20Big%20Data%20_____%20Data%20analytics%20-%20IOD%20Boardroom%20Vol_48%20Issue%205_2016.pdf](https://www.thai-iod.com/imgUpload/file/Library/IT%20Governance/_____(FAQ)%20_____%20Big%20Data%20_____%20Data%20analytics%20-%20IOD%20Boardroom%20Vol_48%20Issue%205_2016.pdf)
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *ยกระดับการตรวจสอบบัญชีด้วยนวัตกรรมการตรวจสอบ*. ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/127427>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). *ข้อมูลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต(เฉพาะท่านที่ประสงค์เปิดเผยข้อมูลเพื่อการติดต่อ)*. ค้นเมื่อ 11 มกราคม 2564, จาก https://eservice.tfac.or.th/fap_registration/cpa-contactlist?condition=1&district_hidden=&province_hidden=59&geography_hidden=&district=0
- สุเมธ กิตติอารีพงศ์ และวชิระ บุญยเนตร. (2563). การสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี*, 2(6), 20-51.
- สาธิตา กลิ่นสุคนธ์ กรไชย พรภักดิ์สรขกร และ คมกริช วงศ์แซ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการมุ่งเน้นความฉลาดทางการตรวจสอบภายในหลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 13(1), 27-42.
- อาภากร นาหนองขาม และเนตรดาว ชัยเขต. (2565). ผลกระทบของการรับรู้สมรรถนะการสอบบัญชีที่มีต่อการรับรู้คุณภาพรายงานของผู้สอบบัญชีของนักวิชาการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(2), 97-113.
- Ali, M., Abdullah, S., & Saad, G. (2022). The Effect of Activating Artificial Intelligence techniques on Enhancing Internal Auditing Activities "Field Study". *Alexandria Journal of Accounting Research*, 6(3), 1-40.
- Anderson, W. (1988). "Likert Scales", *Education Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. John, D.Keeves, eds, Victoria : Pergamon.
- Aytan, B., & Dimitrios, M. (2020). *The Effects of Digitalization on Auditing : A Study Investigating the Benefits and Challenges of Digitalization on the Audit Profession*. Publication No. INF20-040. Stockholm, Sweden : Department of Informatics , School of Economics and Management Lund University.
- Barr-Pulliam, D., Liburd, H., & Sanderson, K. (2022). The Effects of the Internal Control Opinion and Use of Audit Data Analytics on Perceptions of Audit Quality, Assurance, and Auditor Negligence. *Auditing : A Journal of Practice & Theory*, 41(1), 25-48.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making*. (4th ed.). New York : John Wiley & Sons.
- Dai, J. (2017). *Three essays on audit technology: audit 4.0, blockchain, and audit app*. New Brunswick, United States : Management Rutgers, The State University of New Jersey.

- Dai, J., & Vasarhelyi, A. M. (2016). Imagineering Audit 4.0. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 13(1), 1-15.
- Eulerich, M., Masli, A., Pickerd, J., & Wood, D. (2020). The Impact of Audit Technology on Audit Outcomes: Technology-Based Audit Techniques' Impact on Internal Auditing. *Contemporary Accounting Research*, 40(2), 981-1012.
- Field, A. (2000). *Discovering Statistics Using SPSS for Windows*. New York : Sage Publication.
- Hair, J., Black, W., & Erson, R.(2006). *Multivariate data analysis*. New Jersey : Pearson.
- Manson, S., McCartney, S., & Sherer, M. (2007). *Current Issues in Auditing. Edition3*. London : SAGE Publications Ltd.
- Oweis, K. (2022). Automation of audit processes, and what to expect in the Future. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 25(4), 1-9.
- The Association of Chartered Certified Accountants. (2019). *Audit and technology*. Glasgow The Association of Chartered Certified Accountants publisher.
- Vasarhelyi, M., & Lin, W. (1985). EDP auditing instruction using an interactive generalized audit software. *Journal of Accounting Education*, 3(2), 79-89.
- Weins, S., Bastian, A., & Tawe, W. (2016). Rethinking The Future of Auditing: How an Integrated Continuous Auditing Approach Can Leverage the Full Potential of Continuous Auditing. *EconStor Preprints* 146401, ZBW - Leibniz Information Centre for Economics.

อิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
และตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

The Influences of Capital Expenditures and Cash Flows on the Financial
Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand
and the Market for Alternative Investment (MAI)

พจนารถ ฤทธิเดช¹ และนราภรณ์ ไชยรัตน์²

Potchanart Ritthidach¹ and Naraporn Chairat²

Received : March 14, 2023 Revised : May 30, 2023 Accepted : August 8, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบอิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ประชากรที่ใช้คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ จัดเก็บข้อมูลระหว่างปี 2558-2564 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 221 บริษัท โดยจัดเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลออนไลน์เว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัท ในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่ารายจ่ายฝ่ายทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ซึ่งหมายถึงรายจ่ายลงทุนมากจะส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ขนาดของกิจการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน และการวิเคราะห์โดยใช้ผลการดำเนินงานทางการเงินของปีถัดไปก็พบว่าผลการศึกษาก็ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปประกอบการจัดสรรกระแสเงินสดให้เหมาะสม โดยเฉพาะกิจกรรมลงทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน สำหรับนักลงทุนสามารถนำข้อมูลรายจ่ายฝ่ายทุนไปพิจารณาประกอบการลงทุน และสำหรับแหล่งเงินทุนสามารถนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาสนับสนุนเงินทุนสำหรับกิจการได้

คำสำคัญ : รายจ่ายฝ่ายทุน กระแสเงินสด ผลการดำเนินงานทางการเงิน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

^{1,2} อาจารย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^{1,2} Lecturer, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University

Corresponding author e-mail: potchanart.r@psu.ac.th

Abstract

The objective of this study was to test the influences of capital expenditures and cash flows on the financial performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET) and the Market for Alternative Investment (MAI). The data was collected from SET and MAI between 2015 and 2021 using a simple random sampling method, thus resulting in a sample of 221 companies. Through the online database of the SET website, the secondary data consisting of financial statements, annual registration statements (Form 56-1), and annual reports of the companies were obtained. In this study, descriptive data analysis, correlation analysis, and multiple correlation analysis were conducted. The results revealed that capital expenditures had a positive influence on financial performance. Cash flows from investing activities had a negative influence on financial performance. This means large capital expenditures could result in increased profits. Cash flows from financing activities had a negative influence on financial performance. The size of the business had a positive influence on financial performance. In addition, when analyzing the financial performance of the following year, the results turned out to be no different. Executives can, therefore, use the results of this study to appropriately allocate cash flows, especially to investing activities that affect the performance. For investors, capital expenditure information can be taken into account when investing. Lastly, for funding sources, this information can be taken into consideration to support funding for businesses.

Keywords : Capital Expenditures, Cash Flows, Financial Performance, The Stock Exchange of Thailand, Market for Alternative Investment

1. บทนำ

รายจ่ายฝ่ายทุน (Capital Expenditure: CAPEX) คือ รายจ่ายที่ให้ได้อำนาจซึ่งสินทรัพย์สำหรับการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มรายได้แก่กิจการ เช่น รายจ่ายที่ซื้อสินทรัพย์ใหม่ ซื้อสินทรัพย์ทดแทนสินทรัพย์เก่าที่หมดอายุการใช้งาน การต่อเติมหรือขยายออกเพื่อทำให้สินทรัพย์นั้นดีกว่าตอนได้มาในวันแรก รายจ่ายในการซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Dovita, Rokhmawati, & Fathoni, 2019) รายจ่ายฝ่ายทุนจึงถือเป็นการตัดสินใจที่สำคัญในการจัดการงบประมาณของกิจการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่กิจการได้กำหนดขึ้น และกิจการต้องดำเนินโครงการให้สร้างมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่เป็นบวก กล่าวคือกิจการต้องได้รับประโยชน์จากรายจ่ายฝ่ายทุนที่ได้ตัดสินใจจ่ายไปแต่ละโครงการ โดยรายจ่ายฝ่ายทุนจะปรากฏในงบกระแสเงินสดส่วนของกิจกรรมลงทุน ซึ่งกิจกรรมลงทุนจะประกอบด้วย การได้มาและการจำหน่ายสินทรัพย์และเงินลงทุนระยะยาวของกิจการ นอกจากนี้กิจกรรมลงทุนแล้ว งบกระแสเงินสดยังแสดงข้อมูลของกิจกรรมดำเนินงานซึ่งเป็นข้อมูลของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่เป็นกิจกรรมหลักของกิจการและกิจกรรมจัดหาเงินซึ่งประกอบด้วยรายการที่เกี่ยวข้องกับส่วนของเจ้าของและรายการเงินกู้ยืม

สำหรับมุมมองบุคคลภายนอกหรือนักลงทุน งบกระแสเงินสดซึ่งแสดงข้อมูลกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมอาจเป็นการส่งสัญญาณตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) (Spence, 1973) ให้นักลงทุนได้เห็นถึงกระแสเงินสดหมุนเวียนของกิจการ เพื่อให้ทราบถึงการวางแผนงานเพื่อขยายกิจการผ่านรายจ่ายฝ่ายทุน การจ่ายเงินปันผล

ผ่านกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกิจการและบุคคลภายนอกทราบข้อมูลไม่เท่ากันดังนั้นกิจกรรมที่กิจการได้กระทำนั้นจะเป็นการส่งสัญญาณให้กับบุคคลภายนอกหรือนักลงทุนได้รับทราบว่าขณะนั้นกิจการมีเป้าหมายอย่างไร เช่น การก่อหนี้ของกิจการที่มีพันธะผูกพันในเรื่องดอกเบี้ยเป็นการส่งสัญญาณให้นักลงทุนทราบว่ากิจการจะมีกำลังในการจ่ายดอกเบี้ย และทิศทางของกิจการในอนาคตจะสามารถมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นได้และสามารถจ่ายชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา (ธกานต์ ซาทิงค์, 2560) สำหรับการตัดสินใจลงทุนในรายจ่ายฝ่ายทุนของกิจการเป็นการลงทุนที่มาร่วมความคาดหวังว่าเงินที่ลงทุนไปจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการได้ในอนาคต จากงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสด Taipi and Ballkoci (2017) ได้ค้นพบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนและอัตราส่วนการก่อหนี้มีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทในประเทศแอลเบเนีย นั่นคือกิจการที่มีรายจ่ายฝ่ายทุนมากจะทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Uwah (2019) แต่ในทางตรงกันข้าม Noviyanti, Ismawati, and Rosiana (2022) พบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนไม่มีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศอินโดนีเซีย สอดคล้องกับ จตุรพร กาญจนบุตร (2557) ที่พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนไม่ส่งผลต่อกำไรขาดทุนของกิจการ และงานวิจัยของ ณิศดาภักดิ์ ชะโลธร (2563) และ ทิพาพร ยอดดำเนิน (2562) พบความสัมพันธ์เชิงบวกของกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการ สำหรับการศึกษาในประเทศไทยยังไม่ปรากฏการศึกษาที่แน่ชัดเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน มีเพียงแต่การศึกษากระแสเงินสดแต่ละกิจกรรมเพียงเท่านั้น จากผลการศึกษาในอดีต ซึ่งมีความขัดแย้งกันและยังไม่มีการศึกษาบางตัวแปรในประเทศไทย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผลการศึกษาในประเทศไทยอาจจะมีเหมือนหรือแตกต่างจากประเทศที่เคยมีการศึกษามาก่อนเนื่องจากแต่ละประเทศมีโครงสร้างเงินทุน กฎหมายภาษีอากร รวมทั้งบริบทของการประกอบธุรกิจก็มีความแตกต่างกัน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสด ว่ามีผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการในเชิงบวกหรือไม่และสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีการส่งสัญญาณได้หรือไม่ (Signaling Theory) เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการทำความเข้าใจกับผลกระทบที่เกิดจากรายจ่ายฝ่ายทุน และกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการวางแผนรายจ่ายฝ่ายทุน วางแผนกระแสเงินสด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนในการเลือกลงทุนในกิจการ หรือเป็นข้อมูลสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการ เช่น แหล่งเงินทุน หรือสถาบันการเงิน ในการตัดสินใจสนับสนุนงบประมาณ และการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังเป็นการขยายข้อมูลในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการในประเทศไทยที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด และเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐกิจได้นำไปพิจารณาเพื่อให้ผลประกอบการของธุรกิจในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) เป็นการอธิบายพฤติกรรมของบุคคลสองฝ่ายที่เข้าถึงข้อมูลได้แตกต่างกัน โดยฝ่ายหนึ่งคือผู้ส่งสาร (ผู้บริหาร) ซึ่งจะต้องเลือกว่าจะสื่อสารหรือส่งสัญญาณข้อมูลนั้นอย่างไรและเมื่อใด และอีกฝ่ายหนึ่งคือผู้รับสารอาจจะแก่นักลงทุนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรโดยต้องตีความสัญญาณที่ได้รับว่าผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารสิ่งใด (Connelly et al., 2011) งบกระแสเงินสดเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ผู้บริหารใช้เพื่อส่งสัญญาณให้นักลงทุนได้รับทราบถึงความพร้อมในการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อให้ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มดีขึ้น ซึ่งข้อมูลที่แสดงในงบกระแสเงินสดประกอบด้วยทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรม

ลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งกิจกรรมดำเนินงานหมายถึงกิจกรรมที่เป็นหลักของการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงกระแสเงินสดที่รับรู้และค่าใช้จ่ายที่จ่ายสำหรับการดำเนินงานในงวดเวลานั้น กิจกรรมลงทุนคือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้มาและจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น กิจกรรมจัดหาเงินคือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของและการกู้ยืมเงินของกิจการ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561) สำหรับรายจ่ายฝ่ายทุนก็เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ผู้บริหารใช้เพื่อส่งสัญญาณให้นักลงทุนได้รับทราบถึงความพร้อมในการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อให้ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มดีขึ้น ซึ่งสัญญาณอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารจะส่งสัญญาณไปยังนักลงทุนคือการลงทุนในสินทรัพย์ของกิจการเพื่อเป็นการยืนยันว่ากิจการจะมีผลประกอบการที่ดีและได้รับผลประโยชน์เพิ่มจากการลงทุนในอนาคต ทั้งนี้การพิจารณารายจ่ายฝ่ายทุนให้ใช้หลักการพิจารณา 3 ข้อ ดังนี้ 1) หลักกรรมสิทธิ์ คือสิทธิในการใช้หรือกรรมสิทธิ์ในตัวสินทรัพย์ที่ได้มา 2) หลักประโยชน์ใช้สอยที่เกิน 1 รอบระยะเวลาบัญชี และ 3) หลักความมีนัยสำคัญ คือมูลค่าต้องเพียงพอต่อการรับรู้เป็นสินทรัพย์ รายจ่ายฝ่ายทุนไม่ถูกจัดให้เป็นรายจ่ายในการดำเนินงานประจำงวดแต่กิจการสามารถนำรายจ่ายฝ่ายทุนตัดเป็นค่าใช้จ่ายได้ในรูปแบบค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาตามที่กิจการกำหนดได้ โดยรายจ่ายฝ่ายทุน เป็นรายจ่ายที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมลงทุน โดยกิจกรรมลงทุนจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลรายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้สินทรัพย์ที่จะส่งผลให้กิจการมีรายได้ในอนาคต และรายจ่ายที่จัดเป็นกิจกรรมลงทุนต้องเป็นรายจ่ายที่จ่ายไปแล้วทำให้ต้องรับรู้สินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการเท่านั้น เช่น เงินสดจ่ายเพื่อซื้อที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ สินทรัพย์ระยะยาว สินทรัพย์ไม่มีตัวตน เงินสดที่จ่ายเพื่อซื้อตราสารทุนหรือตราสารหนี้ เงินสดรับจากการขายตราสารทุนหรือตราสารหนี้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมลงทุนจะแสดงในงบกระแสเงินสดโดยจะเป็นยอดสุทธิของกระแสเงินสดรับและเงินสดจ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมลงทุนทั้งหมดของกิจการ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561) การวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานทางการเงินของปีปัจจุบันโดยใช้ข้อมูลรายจ่ายฝ่ายทุน กิจกรรมลงทุน กิจกรรมจัดหาเงินของปีที่ผ่านมาจะทำให้สามารถเห็นถึงควมมีอิทธิพลของรายการที่วิเคราะห์ได้ว่ามีผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินในอนาคตหรือไม่อย่างไร

ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) คือ ตัวชี้วัดผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนของกิจการในรูปแบบกำไรขาดทุนซึ่งเปรียบเทียบกับแผนงบประมาณที่กิจการกำหนดไว้ (ชาญชัย เมธาวิรุฬห์, 2565) ซึ่งผลการดำเนินงานทางการเงินจะประกอบด้วย รายได้จากการขาย ผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์ กำไรขาดทุนของกิจการ ในการนำเสนอผลการดำเนินงานทางการเงินจะนำเสนอผ่านงบการเงินของกิจการซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน ผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นตัวบ่งบอกถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารกิจการ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการบริหารงานเพื่อให้ผลการดำเนินงานทางการเงินมีประสิทธิภาพมากที่สุด สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการด้วยกำไร/ขาดทุนสุทธิสำหรับงวด

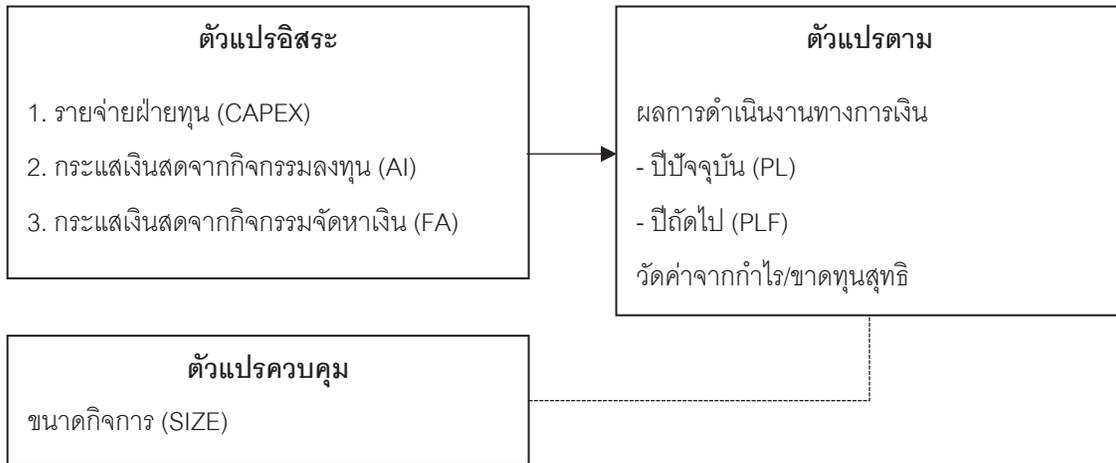
จากงานวิจัยในอดีตได้ศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนของกิจการว่ามีความสัมพันธ์กับรายการอื่น ๆ ของกิจการอย่างไร ซึ่ง Maulana (2021) ศึกษาผลกระทบของรายจ่ายฝ่ายทุนต่อประสิทธิภาพทางการเงิน โดยประชากรในการศึกษาคือบริษัทผู้ผลิตทั้งหมดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซียสำหรับปี 2560-2562 ผลการศึกษาระบุว่ารายจ่ายฝ่ายทุนส่งผลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน สอดคล้องกับ Ones (2019) ได้พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนต่ออัตรากำไรจากการดำเนินงานหรืออัตรากำไรสุทธิของบริษัท ฮาร์ดแวร์และเทคโนโลยีระดับโลกจำนวน 163 บริษัท สอดคล้องกับ Taipi and Balkoci (2017) พบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนและอัตราส่วนการก่อหนี้มีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทในประเทศแอลเบเนีย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจำนวน 30 บริษัท และเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 8 ปี ตั้งแต่ปี 2551-2558 Mwangi (2014) ได้พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในตลาด

หลักทรัพย์ในโรปี ประเทศเคนยา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 53 บริษัท ในปี 2552-2556 อีกทั้ง Rahmiati and Sari (2013) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนต่อมูลค่าของกิจการพบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ รวมถึง Jiang et al. (2006) ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนและผลกำไรของบริษัทผลิตสินค้า 357 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ในวันในช่วงระยะเวลา 10 ปี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนกับผลกำไรของบริษัทในอนาคต สำหรับการศึกษาในประเทศไทยนั้น มีงานค่อนข้างน้อยและไม่ปรากฏตัวแปรรายจ่ายฝ่ายทุนโดยตรงแต่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและสินทรัพย์ในกิจการต่อผลการดำเนินงาน งานวิจัยของ รองเอก วรรณพฤกษ์ (2559) ได้พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสินทรัพย์ไม่มีตัวตนกับมูลค่าของกิจการ รวมถึง จตุรพร กาญจนบุตร (2557) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับกระแสเงินสดส่วนของกิจกรรมลงทุนของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) กับผลการดำเนินงานพบว่าสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันกับกำไร (ขาดทุน) ของกิจการ แต่ในทางกลับกัน Noviyanti, Ismawati, and Rosiana (2022) ได้พบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนไม่มีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศอินโดนีเซีย สอดคล้องกับ Ullah et al. (2021) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุน การป้องกันความเสี่ยงขององค์กร และมูลค่าบริษัทโดยศึกษาจากบริษัทน้ำมันและก๊าซที่อยู่ในสหราชอาณาจักร ผลการศึกษาพบว่าการลงทุนมีผลเชิงลบต่อกำไรขาดทุนของกิจการเนื่องจากการลงทุนที่มากเกินไป และ Kim, Saha, and Bose (2021), Jaisinghani, Tandon, and Batra (2018), Cordis and Kirby (2017) และ Nguyen (2015) พบว่าการลงทุนมากเกินไปจะส่งผลเชิงลบต่อกำไรของกิจการ

นอกจากรายจ่ายฝ่ายทุนแล้วงานวิจัยในอดีตยังได้เคยศึกษาเกี่ยวกับกระแสเงินสดทั้ง 3 กิจกรรม Momanyi (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระแสเงินสดในกิจกรรมลงทุนพบว่า กิจกรรมลงทุนส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในโรปี ประเทศเคนยา ในปี 2553-2557 จำนวน 50 บริษัท ประสิทธิชัย ดอกไม้หอม และ สฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ (2564) ซึ่งศึกษาจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – 2563 จำนวน 118 บริษัท พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน มีผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้ง เพ็ญนิภา พรหมโคตร และ นงคินิตย์ จันทรจรัส (2560) ก็พบความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมดำเนินงานต่อผลการดำเนินงานเช่นกัน ทิพาพร ยอดดำเนิน (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ในขณะที่ จตุรพร กาญจนบุตร (2557) พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงาน จากผลการวิจัยในอดีตส่วนใหญ่กล่าวได้ว่ารายจ่ายฝ่ายทุน และกระแสเงินสด เป็นส่วนบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการกล่าวคือหากกิจการมีรายจ่ายฝ่ายทุนสูง มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุนสูง กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสูง และมีกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินสูง ผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการก็จะสูงด้วยแต่ทั้งนี้ยังมีผลการวิจัยที่มีความขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผู้วิจัยจึงสร้างกรอบแนวคิดเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดงานวิจัย (Conceptual Framework)

จากงานวิจัยในอดีตจะเห็นได้ว่าได้มีการนำผลการดำเนินงานมาเป็นตัวแปรในการศึกษาซึ่งผลการดำเนินงานจะเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร การจัดการทรัพยากรของกิจการให้คุ้มค่า ความสามารถในการสร้างผลตอบแทนแก่นักลงทุน ซึ่งผลการดำเนินงานที่ดีหมายถึงกิจการสามารถเพิ่มรายได้ได้อย่างต่อเนื่องและลดรายจ่ายที่ไม่มีความจำเป็นรวมถึงขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนได้ในเวลาเดียวกัน จากผลการศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายฟ้ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินที่ยังมีความขัดแย้งกัน และยังไม่มีการศึกษาในประเทศไทยอย่างชัดเจนในบางตัวแปร ผู้วิจัยจึงได้ตั้งเป็นสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 : รายจ่ายฟ้ายทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

สมมุติฐานข้อที่ 2 : กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

สมมุติฐานข้อที่ 3 : กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในระหว่างปี พ.ศ. 2558 ถึง 2564 จำนวน 750 บริษัท กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามตลาดหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เพื่อให้ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นตัวอย่างที่ได้มาจากทั้งสองตลาดอย่างเหมาะสม สาเหตุที่มีการแบ่งตลาดหลักทรัพย์ก่อนการเลือกกลุ่มตัวอย่างเนื่องจาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความแตกต่างในข้อกำหนดของคุณสมบัติของบริษัทที่จะสามารถจดทะเบียนได้ เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมุ่งเน้นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่มีทุนเรียกชำระแล้ว 300 ล้านบาทขึ้นไปเท่านั้น ในขณะที่ตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ กำหนดให้มีทุนเรียกชำระแล้วตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป (ตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย, 2565) หลังจากนั้น ทำการแบ่งกลุ่มประชากรตามกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 8 ประเภท และทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายได้ทั้งหมดจำนวน 221 บริษัทที่มีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน สาเหตุที่ผู้วิจัยไม่ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษาเนื่องจากผู้วิจัยได้มีการแบ่งกลุ่มประชากรตามตลาดและกลุ่มอุตสาหกรรมแล้วโดยคุณสมบัติของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงสามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ (พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และคณะ 2564) และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดคิดเป็น 29.47% ของประชากรทั้งหมด โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามการกำหนดเกณฑ์ซึ่งหากจำนวนประชากรไม่เกิน 1,000 จำนวนกลุ่มตัวอย่างต้องมีอย่างน้อย 25% (ธีรวิมล เอกะกุล, 2543) กลุ่มตัวอย่างมีรายงานประจำปีแบ่งเป็น 3 ช่วงการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ระยะเวลา 3 ปี มีจำนวนเท่ากับ 663 รายงานประจำปี การวิเคราะห์ระยะเวลา 5 ปี มีจำนวนเท่ากับ 1,105 รายงานประจำปี และการวิเคราะห์ระยะเวลา 7 ปี มีจำนวนเท่ากับ 1,547 รายงานประจำปี สำหรับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของปีถัดไปมีจำนวนรายงานประจำปีเท่ากับ 1,326 รายงานประจำปี โดยใช้ข้อมูลกำไรขาดทุนสุทธิระหว่างปี 2559-2564 การศึกษาครั้งนี้ไม่รวมบริษัทที่มีข้อมูลงบการเงินและข้อมูลตามแบบ 56-1 ที่ไม่สมบูรณ์ บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการหรือถูกถอดถอนออกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงิน ได้แก่ ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจการเงิน ธุรกิจประกันภัย และกองทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น กองทุนในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง และอุตสาหกรรมเทคโนโลยี เนื่องจากโครงสร้างของงบการเงินประเภทอุตสาหกรรมการเงินมีความแตกต่างจากประเภทอุตสาหกรรมอื่น ๆ จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ได้ นอกจากนี้เหตุผลการเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เนื่องจากงานวิจัยในอดีตพบเพียงการศึกษาเกี่ยวกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ มีเพียงตลาดหลักทรัพย์ในภูมิภาคอาเซียน ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปอื่น และงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะกลุ่มธุรกิจ รวมทั้งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเป็นช่วงระยะเวลาทั้ง 3 ปี 5 ปี 7 ปี และการศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินของปีถัดไป จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงได้ตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตลาดหลักทรัพย์/ กลุ่มอุตสาหกรรม	SET		เอ็ม เอ ไอ		รวม	
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	60	20	8	3	68	23
2. ทรัพยากร	63	25	12	3	75	28
3. เทคโนโลยี	40	16	18	2	58	18
4. บริการ	123	45	47	6	170	51
5. สินค้าอุตสาหกรรม	92	34	38	7	130	41
6. สินค้าอุปโภคบริโภค	40	14	14	6	54	20
7. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	162	35	33	5	195	40
รวม	580	189	170	32	750	221

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จัดเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวน 221 บริษัท ระหว่างปี 2558 ถึง 2564 โดยเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์เว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย งบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัท โดยผู้วิจัยมีการกำหนดตัวแปรและการวัดค่าข้อมูลดังนี้

ตาราง 2 แสดงตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	คำย่อ	การวัดค่า	ที่มาของข้อมูล
ตัวแปรตาม			
1. ผลการดำเนินงานทางการเงินปีปัจจุบัน	PL	กำไร/ขาดทุนสุทธิ (ล้านบาท) (พรพรรณ เอมอ่อน และนิ่มนวล วิเศษสรรพ, 2565)	จัดเก็บจากกำไร/ขาดทุนสำหรับปี จากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
2. ผลการดำเนินงานทางการเงินของปีถัดไป	PLF	กำไร/ขาดทุนสุทธิของปีถัดไป (ล้านบาท) (มินิตา วรสินธ์พันธ์ และพรทิวา แสงเขียว, 2565)	จัดเก็บจากกำไร/ขาดทุนของปีถัดไป จากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
ตัวแปรอิสระ			
1. รายจ่ายฝ่ายทุน	CAPEX	รายจ่ายที่กิจการจ่ายเกี่ยวกับสินทรัพย์ถาวรสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (ล้านบาท) (Jiang et al., 2006)	จัดเก็บจากงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนเฉพาะเงินสดจ่ายที่เกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร
2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน	AI	กระแสเงินสดที่เกิดจากการได้มาและจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ๆ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อดำเนินงานของกิจการ (ล้านบาท) (จตุรพร กาญจนบุตร, 2557)	จัดเก็บจากงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน	FA	กระแสเงินสดจากกิจกรรมที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของผู้ถือหุ้นและส่วนของการกู้ยืมเงินของ(ล้านบาท) (ทิพาพร ยอดดำเนิน, 2562)	จัดเก็บจากงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน
ตัวแปรควบคุม			
1. ขนาดของกิจการ	SIZE	สินทรัพย์รวม (ลอการิทึมธรรมชาติ) (ณัฐพัชร์ จูเปี้ย, 2565)	จัดเก็บจากงบแสดงฐานะการเงินบัญชีสินทรัพย์รวม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบว่าตัวแปรที่ใช้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือไม่ โดยหาค่า Correlation หรือ ค่าสหสัมพันธ์เพื่อดูทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยมี Correlation Coefficient (r) หรือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์นี้ เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ทำการวัดขนาดของความรุนแรงของค่า Multicollinearity หรือทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรที่ใช้ว่ามีความอิสระจากกันหรือไม่ โดยใช้ค่าสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) และ ค่า Tolerance นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน หรือ autocorrelation เพื่อพิสูจน์ว่าค่าความคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับค่าความคลาดเคลื่อนตัวอื่น ๆ โดยการใช้ค่าสถิติ Durbin-Watson (Durbin Watson Statistic) หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Pooled OLS Regression โดยมีสมการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยแบบพหุคูณ 3 สมการดังนี้

$$PL_{it} = \beta_0 + \beta_1 CAPEX_{it} + \beta_2 AI_{it} + \beta_3 FA_{it} + \epsilon_i$$

$$PL_{it} = \beta_0 + \beta_1 CAPEX_{it} + \beta_2 AI_{it} + \beta_3 FA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \epsilon_i$$

$$PLF_{it} = \beta_0 + \beta_1 CAPEX_{it} + \beta_2 AI_{it} + \beta_3 FA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \epsilon_i$$

- เมื่อ PL_{it} คือ กำไร/ขาดทุนสุทธิ ของบริษัท i ในปี t
 PLF_{it} คือ กำไร/ขาดทุนสุทธิ ของบริษัท i ในปี t+1
 $CAPEX_{it}$ คือ รายจ่ายฝ่ายทุน ของบริษัท i ในปี t
 AI_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน ของบริษัท i ในปี t
 FA_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ของบริษัท i ในปี t
 $SIZE_{it}$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ของบริษัท i ในปี t
 β_0 คือ ค่าคงที่
 β_{1-4} คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ 1-4
 ϵ_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

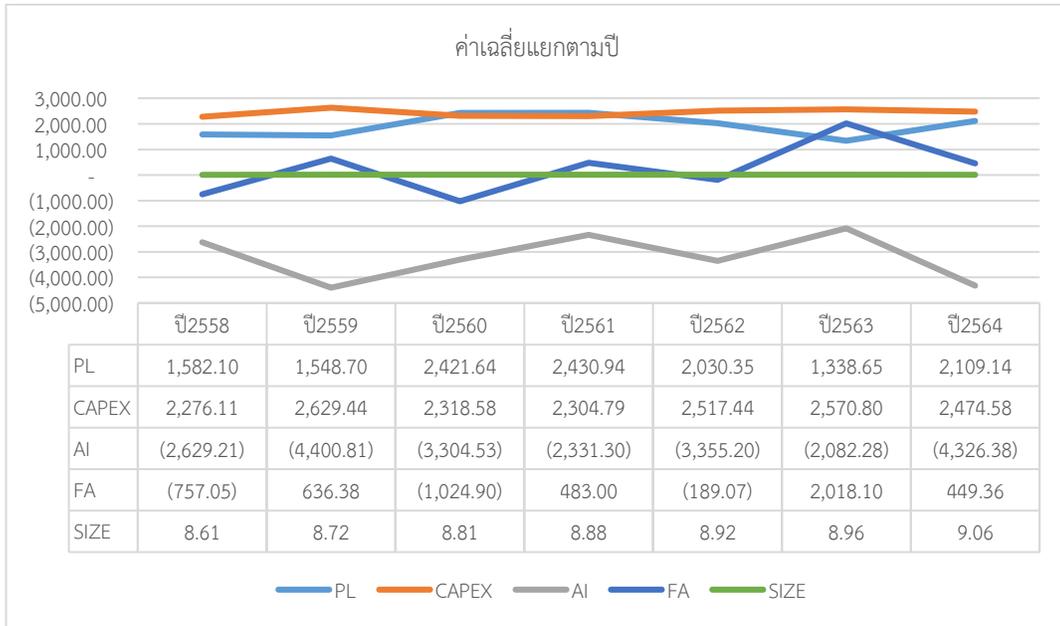
4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

ตาราง 3 การวิเคราะห์เชิงพรรณนาของกำไร/ขาดทุนสุทธิ รายจ่ายฝ่ายทุน กระแสเงินสด ขนาดของกิจการ

ตัวแปร	3 ปี		5 ปี		7 ปี	
	Mean	Std.	Mean	Std.	Mean	Std.
กำไร/ขาดทุนสุทธิ (PL)	1,826.04	7,500.32	2,066.14	8,682.17	1,923.07	7,719.29
รายจ่ายฝ่ายทุน (CAPEX)	2,520.93	11,460.34	2,437.23	10,749.68	2,441.67	11,026.61
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (AI)	-3,254.61	21,397.25	-3,079.93	18,315.42	-3,204.24	17,753.559
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (FA)	759.46	13,876.08	347.40	13,110.73	230.91	13,636.23
ขนาดของกิจการ (SIZE)	8.98	1.88	8.93	1.87	8.85	1.87
N	663		1,105		1,547	

รูปภาพประกอบ 2
แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามปี

จากตารางและรูปภาพพบว่า ค่าเฉลี่ยของกำไร/ขาดทุนสุทธิ (PL) ปีที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือปี 2561 เท่ากับ 2,430.94 ล้านบาท และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในปี 2563 เท่ากับ 1,338.65 ล้านบาท ค่าเฉลี่ยรายจ่ายฝ่ายทุน (CAPEX) สูงที่สุดในปี 2559 เท่ากับ 2,629.44 ล้านบาท และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในปี 2558 เท่ากับ 2,276.11 ล้านบาท กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (AI) ค่าเฉลี่ยการลงทุนสูงที่สุดในปี 2559 เท่ากับ 4,400.81 ล้านบาท เครื่องหมาย - นั่นคือ เป็นกระแสเงินสดที่ใช้ไปจากกิจกรรมลงทุน ทั้งนี้กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีการผันผวนขึ้นลงในทุกปี กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (FA) ปีที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือปี 2563 เท่ากับ 2,018.10 ล้านบาท หมายถึงปีนี้กิจการมีรายรับจากการจัดหาเงินมากกว่ารายจ่าย อาจเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ส่งผลให้กิจการหลายกิจการต้องมีการจัดหาเงินเพื่อให้เพียงพอในการบริหารงานของกิจการและปีที่มีค่าเฉลี่ยของกิจกรรมจัดหาเงินน้อยที่สุดคือปี 2562 เป็นปีที่มีรายจ่ายจากการจัดหาเงินมากกว่ารายรับเท่ากับ 189.07 ล้านบาท และขนาดของกิจการ (SIZE) ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปีแต่เพิ่มขึ้นในมูลค่าที่ไม่มากนัก

ตาราง 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามช่วงเวลาการวิเคราะห์ 3 ปี 5 ปี 7 ปี และกำไรปีถัดไป

วิเคราะห์ข้อมูล 3 ปี							
ตัวแปร	PL	CAPEX	AI	FA	SIZE	Tolerance	VIF
PL	1.000	0.734**	-0.709**	-0.015	0.460**	-	-
CAPEX	-	1.000	-0.500**	0.016	0.418**	0.668	1.496
AI	-	-	1.000	-0.174**	-0.310**	0.711	1.406
FA	-	-	-	1.000	0.051	0.962	1.039
SIZE	-	-	-	-	1.000	0.811	1.233

Durbin Watson 1.315

ตาราง 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามช่วงเวลาการวิเคราะห์ 3 ปี 5 ปี 7 ปี และกำไรที่ถัดไป (ต่อ)

วิเคราะห์ข้อมูล 5 ปี							
ตัวแปร	PL	CAPEX	AI	FA	SIZE	Tolerance	VIF
PL	1.000	0.767**	-0.620**	-0.133**	0.458**	-	-
CAPEX	-	1.000	-0.532**	-0.040	0.438**	0.637	1.569
AI	-	-	1.000	-0.017	-0.330**	0.704	1.421
FA	-	-	-	1.000	-0.008	0.996	1.004
SIZE	-	-	-	-	1.000	0.795	1.257
Durbin Watson 1.065							
วิเคราะห์ข้อมูล 7 ปี							
ตัวแปร	PL	CAPEX	AI	FA	SIZE	Tolerance	VIF
PL	1.000	0.672**	-0.578**	-0.143**	0.460**	-	-
CAPEX	-	1.000	-0.556**	-0.169**	0.416**	0.605	1.652
AI	-	-	1.000	-0.028	-0.354**	0.659	1.518
FA	-	-	-	1.000	-0.025	0.949	1.053
SIZE	-	-	-	-	1.000	0.805	1.243
Durbin Watson 1.145							
วิเคราะห์ข้อมูลกำไรสุทธิที่ถัดไป							
ตัวแปร	PL	CAPEX	AI	FA	SIZE	Tolerance	VIF
PL	1.000	0.650**	-0.390**	-0.210**	0.455**	-	-
CAPEX	-	1.000	-0.479**	-0.224**	0.415**	0.670	1.492
AI	-	-	1.000	-0.069*	-0.371**	0.734	1.363
FA	-	-	-	1.000	-0.044	0.946	1.057
SIZE	-	-	-	-	1.000	0.787	1.270
Durbin Watson 1.659							

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, และ * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบว่า ตัวแปรที่ใช้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือไม่ โดยหาค่า Correlation หรือ ค่าสหสัมพันธ์เพื่อดูทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยมี Correlation Coefficient (r) หรือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์นี้ จากการทดสอบทั้ง 3 ช่วงระยะเวลา พบว่า รายจ่ายฝ่ายทุน (CAPEX) ขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Correlation) กับผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่อ่อนแอ ($r=0.460, r=0.458, r=0.460, r=0.455 < 0.5$) หมายถึงขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานแต่มีความสัมพันธ์กันน้อย สำหรับกระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน (AI) มีความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative Correlation)

ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เนื่องจาก กิจกรรมการลงทุนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจ่ายเงินสำหรับการลงทุน มูลค่าของกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหากมีค่าเป็นลบหมายถึงกิจการมีการลงทุนในช่วงเวลานั้น ดังนั้นกิจการที่มีการลงทุนจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการเงิน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (FA) ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินในการวิเคราะห์ 3 ปี ส่วนการวิเคราะห์ 5 ปี 7 ปี และถ้าในปีถัดไปมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีค่าเป็นลบหมายถึง เงินสดจ่ายมากกว่าเงินสดรับจากรายการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของหรือการกู้ยืมเงินของกิจการ เช่นจ่ายชำระหนี้หรือจ่ายเงินปันผล ดังนั้นถ้ากิจการมีจ่ายชำระหนี้หรือเงินปันผลจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ทำการวัดขนาดของความรุนแรงของค่า Multicollinearity หรือทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรที่เชื่อว่ามีความอิสระจากกันหรือไม่ โดยใช้ค่าสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) และ ค่า Tolerance การทดสอบข้อมูลพบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่า Tolerance > 0.1 และ ค่า VIF < 10 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความอิสระจากกันไม่ก่อให้เกิดปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Franke, 2010) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน หรือ autocorrelation เพื่อพิสูจน์ว่าค่าความคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับค่าความคลาดเคลื่อนตัวอื่น ๆ โดยการนำค่าสถิติ Durbin-Watson (Durbin Watson statistic) ซึ่งค่า Durbin Watson มีค่ามากกว่า 1 และน้อยกว่า 3 แสดงว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน (Field, 2009)

ตาราง 5 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ โมเดล 1

ตัวแปร	3 ปี			5 ปี			7 ปี		
	Unstandardized Coefficients		t (sig.)	Unstandardized Coefficients		t (sig.)	Unstandardized Coefficients		t (sig.)
	B	Std. Error		B	Std. Error		B	Std. Error	
ค่าคงที่	504.948	162.517	3.107**	466.834	155.669	2.998**	666.902	140.355	4.752**
CAPEX	0.324	0.016	20.216**	0.487	0.017	29.152**	0.342	0.015	22.396**
AI	-0.168	0.009	-19.306**	-0.143	0.010	-14.589**	-0.134	0.009	-14.303**
FA	-0.058	0.012	-4.950**	-0.076	0.012	-6.542**	-0.039	0.010	-3.792**
	R = 0.840			R = 0.815			R = 0.719		
	R ² = 0.706			R ² = 0.664			R ² = 0.517		
	Adjusted R ² = 0.704			Adjusted R ² = 0.663			Adjusted R ² = 0.516		
	F value (sig.) = 526.552**			F value (sig.) = 726.219**			F value (sig.) = 549.603**		
	N = 663			N = 1,105			N = 1,547		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, และ* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตาราง 6 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ โมเดล 2

ตัวแปร	3 ปี			5 ปี			7 ปี		
	Unstandardized Coefficients		t (sig.)	Unstandardized Coefficients		t (sig.)	Unstandardized Coefficients		t (sig.)
	B	Std. Error		B	Std. Error		B	Std. Error	
ค่าคงที่	-4229.672	819.073	-5.164**	-4335.884	794.224	-5.459**	-5814.763	698.159	-8.329**
CAPEX	0.293	0.017	17.753**	0.451	0.017	25.979**	0.301	0.015	19.448**
AI	-0.162	0.009	-18.931**	-0.135	0.010	-13.932**	-0.120	0.009	-13.034**
FA	-0.059	0.011	-5.221**	-0.076	0.011	-6.679**	-0.042	0.010	-4.155**
SIZE	538.249	91.355	5.892**	550.298	89.295	6.163**	748.777	79.097	9.467**
	R= 0.849			R= 0.822			R=0.737		
	R Square 0.720			R Square 0.675			R Square 0.543		
	Adjusted R ² = 0.719			Adjusted R ² = 0.674			Adjusted R ² = 0.542		
	F value (sig.) =423.796**			F value (sig.) =572.453**			F value (sig.) =458.280**		
	N= 663			N= 1,105			N= 1,547		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, และ * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตาราง 7 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำไรขาดทุนสุทธิปีถัดไป

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		t (sig.)
	B	Std. Error	
ค่าคงที่	-7281.389	856.607	-8.500**
CAPEX	0.379	0.018	21.104**
AI	-0.030	0.012	-2.433*
FA	-0.047	0.012	-3.960**
SIZE	936.659	97.700	9.587**
	R= 0.687		
	R Square 0.472		
	Adjusted R ² = 0.471		
	F value (sig.) =295.687**		
	N= 1,326		

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, และ * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตาราง 5 ตาราง 6 และ ตาราง 7 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายฝ่ายทุน (CAPEX) กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (AI) กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (FA) และ ขนาดของกิจการ (SIZE) ต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน (PL) โดยใช้การทดสอบความสัมพันธ์แบบพหุคูณ ช่วงระยะเวลา 3 ปี 5 ปี และ 7 ปี รวมถึงการวิเคราะห์กำไรขาดทุนสุทธิในปีถัดไป พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง รายจ่ายฝ่ายทุน (CAPEX) และขนาดของ

กิจการ (SIZE) ต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน (PL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (AI) และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (FA) พบความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน (PL) ทั้งนี้การเก็บข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหากข้อมูลมีค่าลบหมายความว่ากิจการมีรายจ่ายในการลงทุนมากกว่ารายรับจากการลงทุนดังนั้นเมื่อผลการวิเคราะห์เป็นลบจึงหมายถึงการลงทุนที่มากขึ้นจะส่งผลต่อกำไรที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน และการเก็บข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินหากข้อมูลมีค่าลบหมายความว่ากิจการมีรายจ่ายจากการจัดหาเงินมากกว่ารายรับจากการจัดหาเงิน ดังนั้นเมื่อผลการวิเคราะห์เป็นลบจึงหมายถึงการจ่ายชำระหนี้หรือเงินปันผลมากจะส่งผลต่อกำไรที่เพิ่มขึ้นของกิจการ โดยโมเดล 2 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกำไร/ขาดทุนสุทธิช่วงระยะเวลา 3 ปี ได้ 71.9% ช่วงระยะเวลา 5 ปี ได้ 67.4% และช่วงระยะเวลา 7 ปี ได้ 54.2% และอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกำไรในปีถัดไปได้ 47.1% นอกนั้นเป็นอิทธิพลอื่น ๆ ที่ไม่ได้ทำการศึกษา

4.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ระดับของรายจ่ายฟ่ายทุนซึ่งรวบรวมจากรายจ่ายของกิจการที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์พบว่ารายจ่ายฟ่ายทุนมีผลเชิงบวกต่อกำไรสุทธิของกิจการทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลในปีเดียวกันและปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับ Maulana (2021), Ones (2019), Taipi and Ballkoci (2017), Mwangi (2014), Rahmiati and Sari (2013) และ Jiang et al. (2006) จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า หากกิจการมีการลงทุนในสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยปกติแล้ว กิจการจะคาดหวังว่าการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นจะทำให้กิจการสามารถสร้างรายได้และกำไรได้มากขึ้น เนื่องจาก สินทรัพย์สามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ เช่น การผลิตสินค้าได้ตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการ การให้บริการที่รวดเร็วขึ้นจากการใช้ความสามารถของระบบสารสนเทศหรือเครื่องจักร ทำให้กิจการพยายามนำเงินมาลงทุนในสินทรัพย์ถาวรให้มากขึ้น แต่ประการสำคัญที่กิจการต้องพิจารณาควบคู่กับการลงทุนคือ ภาระค่าใช้จ่ายประจำงวดที่จะเกิดขึ้นจากการลงทุนเพิ่มและต้องไม่ก่อให้เกิดภาวะการลงทุนที่มากเกินไปจนความจำเป็น (Ullah et al., 2021; Cordis & Kirby, 2017) ในช่วงปีที่ทำการศึกษพบว่า ภาคเอกชนมีการปรับตัวในเรื่องการลงทุน จากนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐในเรื่องมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่สามารถนำรายจ่ายการลงทุนมาหักเป็นรายจ่ายทางภาษีได้จำนวน 3 เท่าของที่จ่ายจริง (กรมสรรพากร, 2559ก) รวมทั้งมีประกาศให้บริษัทที่มีการลงทุนหรือการต่อเติม เปลี่ยนแปลง ขยายออก หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สิน แต่ไม่ใช่เป็นการซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมสามารถนำค่าใช้จ่ายมาหักเป็นรายจ่ายทางภาษีได้จำนวน 2 เท่า (กรมสรรพากร, 2559ข) และปี 2559 ยังมีกรณีลดภาษีสรรพสามิตสำหรับรถยนต์เชิงพาณิชย์ที่กิจการซื้อสำหรับใช้ในกิจการอีกด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) มาตรการเหล่านี้ส่งผลให้กิจการสามารถหักค่าใช้จ่ายจากการลงทุนได้มากขึ้นจึงอาจส่งผลให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่ารายจ่ายฟ่ายทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกำไรสุทธิของกิจการแต่ในขณะเดียวกันกิจการก็ไม่ควรลงทุนเกินความจำเป็นจนทำให้ต้องรับภาระค่าเสื่อมราคาและค่าบำรุงรักษาที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนพบความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในการวิเคราะห์ข้อมูลปีเดียวกัน และพบความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการวิเคราะห์ข้อมูลกำไรของปีถัดไป ซึ่งหากกิจการมีกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนสุทธิที่มีค่าเป็นลบหมายความว่ากิจการมีการจ่ายเงินสำหรับลงทุนมากกว่ารายได้ที่ได้รับจากการลงทุน และเมื่อมีการลงทุนเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้กิจการมีกำไรจากการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ มยุรา คงสกุล (2565) และ Momanyi (2017) ทั้งนี้หาก

กิจการต้องการจะลงทุนกิจการต้องมีการพิจารณาประเภทของการลงทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันปัญหาการลงทุนที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็นและเพื่อให้การลงทุนมีผลตอบแทนที่สูงสุด

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินพบความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายถึง หากกิจการมีกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงินเป็นลบคือกิจการมีความสามารถในการจ่ายเงินปันผลและการจ่ายชำระหนี้มากในช่วงเวลานั้นและการที่กิจการสามารถจ่ายเงินปันผลหรือจ่ายชำระหนี้ได้มากนั้นหมายความว่ากิจการต้องมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือกล่าวคือกิจการมีกำไรจากการดำเนินงานนั่นเอง ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับ นิศดาภักดิ์ ชะโลธร (2563) จตุพรพร กาญจนบุตร (2557) และ ภูมิศักดิ์ สิ้นจรรยาศักดิ์ และ เบญจพร โมกชะเวส (2565) ที่พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลการดำเนินงานเช่นกัน

ขนาดของกิจการซึ่งวัดค่าจากสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นงศินิตย์ จันทร์จรัส (2564) และ Dogan (2013) ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงบวกเช่นกัน สาเหตุที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกของการวิเคราะห์อาจเป็นเพราะว่ากิจการขนาดใหญ่มีสินทรัพย์มูลค่ามากส่งผลให้มีความสามารถในการแข่งขันและความสามารถในการสร้างกำไรให้แก่กิจการได้มากกว่ากิจการที่มีขนาดเล็ก เพราะการสร้างสินทรัพย์ของกิจการย่อมหวังผลกำไรที่มากขึ้น ดังนั้นกิจการจึงพยายามใช้สินทรัพย์ให้เต็มประสิทธิภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการในรูปแบบของรายได้ที่เพิ่มขึ้นและส่งผลให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้นอีกด้วย

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การศึกษาค้างครั้งนี้มีข้อจำกัดคือ เป็นการศึกษาที่ไม่ได้นำกระแสเงินสดสุทธิมาพิจารณาเพื่อศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการหรือไม่ ดังนั้นหากมีการศึกษาเพิ่มเติมอาจเพิ่มกระแสเงินสดสุทธิในตัวแปรอิสระ และช่วงเวลาของข้อมูลที่ศึกษาเป็นช่วงที่มีสถานการณ์ Covid-19 ในปี 2563-2564 ซึ่งอาจส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความผันผวนได้เนื่องจากในปีดังกล่าวหลายธุรกิจได้รับผลกระทบทำให้รายได้ของกิจการลดลง ดังนั้นอาจทำการศึกษาค้างครั้งโดยใช้ช่วงเวลาของข้อมูลที่สถานการณ์โรคระบาดกลับสู่ภาวะปกติแล้วและนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในครั้งนี้ และอาจเปลี่ยนการวัดค่าตัวแปรตามเป็น Net profit margin, ROA, ROE เพื่อให้สามารถวัดค่าตัวแปรได้ดียิ่งขึ้น

5.2 ประโยชน์เชิงทฤษฎีของการวิจัย

จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่า กระแสเงินสดจากทั้ง 2 กิจกรรม อาจมีความสัมพันธ์ได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละกิจกรรมในช่วงระยะเวลานั้นมีรายได้หรือค่าใช้จ่ายมากกว่ากัน ดังนั้นในการสรุปว่ากระแสเงินสดมีอิทธิพลเชิงบวกหรือเชิงลบต้องพิจารณาลักษณะการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยประกอบด้วย เช่น การเก็บข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนเป็นการเก็บข้อมูลกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุนที่แสดงในงบกระแสเงินสดซึ่งสามารถมีค่าได้ทั้งค่าบวกและค่าลบ และเมื่อการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เป็นลบจึงหมายถึงการที่กิจการมีรายจ่ายจากการลงทุนมากกว่ารายรับจากการลงทุน ดังนั้นผู้ที่นำผลการศึกษาไปใช้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจการเก็บข้อมูลประกอบด้วยเพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์หีบการเงินของแต่ละกิจการได้อย่างถูกต้องและสามารถใช้ข้อมูลจากงบการเงินให้เกิดประโยชน์และจากผลการวิเคราะห์ของกำไรในอดีตไปสามารถสนับสนุนทฤษฎีการส่ง

สัญญาณที่กิจการได้สื่อสารออกมาเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบว่าในปีต่อไปกิจการจะมีกำไรเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถดูข้อมูลได้จากงบการเงิน

5.3 ประโยชน์เชิงปฏิบัติของงานวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุน กระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ดังนั้นผู้บริหารสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้สำหรับการวางแผนกระแสเงินสดเพื่อให้กิจการสามารถจัดการกับเงินสดได้อย่างรอบคอบ โดยกิจการควรคำนึงถึงการลงทุนเพื่อให้กิจการมีขนาดที่ใหญ่ขึ้นและสามารถแข่งขันในภาคธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น สำหรับนักลงทุนสามารถนำข้อมูลกระแสเงินสดไปพิจารณาในการลงทุนได้ว่าหากกิจการมีกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนเพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อกำไรของกิจการเพิ่มขึ้นทั้งปีเดียวกันและในอนาคตและสำหรับแหล่งเงินทุนก็สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมจัดหาเงินไปพิจารณาในการอนุมัติเงินทุนแก่กิจการได้

6. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษา คือ การทดสอบอิทธิพลของรายจ่ายฝ่ายทุนและกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ พบว่า รายจ่ายฝ่ายทุนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ซึ่งหมายถึงรายจ่ายลงทุนมากจะส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น และขนาดของกิจการมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน และการวิเคราะห์โดยใช้ผลการดำเนินงานทางการเงินของปีถัดไปก็พบว่าผลการศึกษานี้ไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2559ก). พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 598, ค้นเมื่อ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/598.pdf
- กรมสรรพากร. (2559ข). พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 604, ค้นเมื่อ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/dc604.pdf
- จตุรพร กาญจนบุตร. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และ กิจกรรมจัดหาเงิน กับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของธุรกิจสื่อสารไร้สาย. ค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นางศินิตย์ จันทร์จรัส. (2564). โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 174–184.
- ชาญชัย เมธาวิรุฬห์. (2565). บทบาทของนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อผลการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม และผลการดำเนินงานทางการเงิน ในอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์. *วารสารบริหารธุรกิจนิคต้า*, 31, 76–95.
- ณัฐพัชร์ จูเปีย. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการและความสามารถในการทำกำไร หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจพาณิชย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ณิศดาภักดิ์ ชะโลธร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากผลประกอบการกับผลตอบแทนกำไร (ขาดทุน) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปี พ.ศ. 2553-พ.ศ. 2562. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). กฎเกณฑ์และการกำกับ-ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ค้นเมื่อ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.set.or.th/th/rules-regulations/forms>
- ทิพาพร ยอดดำเนิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสด ผลตอบแทนของสินทรัพย์และผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม เอ็ม เอ ไอ กรณีศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธกานต์ ชาตวิงศ์. (2560). ทฤษฎีที่ใช้อธิบายงานวิจัยทางบัญชี: จากอดีตถึงอนาคต. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 6(2), 203–212.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยปี 2559. ค้นเมื่อ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/Annual_Y59_T.pdf
- ธีรภูมิ เอกเกตุ. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรราชธานี : สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- ประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม และฐิติภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์. (2564, 17-18 มิถุนายน). ผลกระทบของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรและการประเมินมูลค่าหุ้นของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 เรื่อง “การยกระดับงานวิจัยสู่นวัตกรรม” มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร.
- พรพรรณ เอมอ่อน และนิมนวล วิเศษสรรพ. (2565). อิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการต่อความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นสามัญส่วนใหญ่มูลค่าตลาดของกิจการ: กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 14(2), 23-44.
- พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม พระวุฒิพงษ์ แก้วแกมดา และปรัชญา มีโนนทองมหาศาล. (2564). การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 18(83), 1–9.
- เพ็ญนิภา พรหมโคตร และนงศันต์ย์ จันทร์จรัส. (2560). กระแสเงินสด ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(3), 35–50.
- ภูมิศักดิ์ สินจรรย์ศักดิ์ และเบญจพร โมกขะเวส. (2565). ผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีต่อกำไรสุทธิและกำไรในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 29–45.
- มยุรา คงสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2565). ผลกระทบระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 9(7), 273–286.

- มินธิตา วรสินธุ์พันธ์ และพรทิศา แสงเขียว. (2565). อิทธิพลของอัตราส่วนสภาพคล่องและอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ และกำไรในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 148–161.
- รองเอก วรณพฤกษ์. (2559). ผลของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนต่อมูลค่ากิจการผ่านผลการดำเนินงานของ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (รายงานการวิจัย). คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2561) เรื่องงบกระแสเงินสด*. ค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/TSeolr9x6i.PDF>
- Connelly, B. L., Certo, S. T., Ireland, R. D., & Reutzel, C. R. (2011). Signaling Theory: A Review and Assessment. *Journal of Management*, 37(1), 39–67.
- Cordis, A. S., & Kirby, C. (2017). Capital expenditures and firm performance: Evidence from a cross-sectional analysis of stock returns. *Accounting & Finance*, 57(4), 1019–1042.
- Dogan, M. (2013). Does Firm Size Affect The Firm Profitability? Evidence from Turkey. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4(4), 53-59.
- Dovita, Y. G., Rokhmawati, A., & Fathoni, A. F. (2019). The Effect of Sales Growth, Capital Expenditure, and Working Capital Efficiency on Indonesian-Listed-Consumer-Goods Firms' Financial Performance with Capital Structure as Moderating Variable. *Indonesian Journal of Economics, Social, and Humanities*, 1(1), 1–15.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.
- Franke, G. R. (2010). Multicollinearity. In *Wiley International Encyclopedia of Marketing*. New Jersey: John Wiley & Sons, Ltd.
- Jaisinghani, D., Tandon, D., & Batra, D. K. (2018). Capital expenditure and persistence of firm performance: An empirical study for the Indian automobiles industry. *International Journal of Indian Culture and Business Management*, 16(1), 39–56.
- Jiang, C., Chen, H., & Huang, Y. (2006). Capital expenditures and corporate earnings: Evidence from the Taiwan Stock Exchange. *Managerial Finance*, 32(11), 853–861.
- Kim, S., Saha, A., & Bose, S. (2021). Do capital expenditures influence earnings performance: Evidence from loss-making firms. *Accounting & Finance*, 61(S1), 2539–2575.
- Maulana, R. (2021). *Pengaruh capital expenditure, profitabilitas, leverage, dan corporate social responsibility disclosure terhadap kinerja keuangan*. University of Islam Malang.
- Momanyi, K. W. (2017). Effect of cash flows on financial performance of firms listed in the Nairobi securities exchange. *International Journal of Social Sciences and Information Technology*, 2(11), 1400-1415.

- Mwangi, R. W. (2014). *The effect of capital expenditure on financial performance of firms listed at the Nairobi securities exchange* [Thesis]. <http://erepository.uonbi.ac.ke/handle/11295/75458>
- Nguyen, N. (2015). Does Hedging Increase Firm Value. *An Examination of Companies*. Master Thesis, Lund University).
- Noviyanti, N., Ismawati, I., & Rosiana, R. (2022). The Effect of Capital Expenditure and Corporate Hedging on Firm Value with Exchange Rate as Moderating Variable: Firm Value. *Journal of Applied Business, Taxation and Economics Research*, 2(1), 1–8.
- Ones, U. (2019). Effects of R&D and Capital Expenditure on Firm Performance: Evidence from Technology Hardware and Equipment Sector. *Ankara Universitesi SBF Dergisi*, 74 (4), 1401-1421.
- Rahmiati, R., & Sari, W. (2013). Pengaruh Capital Expenditure, Struktur Modal dan Profitabilitas terhadap Nilai Perusahaan (Studi pada Perusahaan Manufaktur yang Terdaftar di Bursa Efek Indonesia). *Jurnal Kajian Manajemen Bisnis*, 2(1), 1-14.
- Spence, M. (1973). Job market signaling. *The quarterly journal of Economics*, 87(3), 355-374.
- Taipi, E., & Ballkoci, V. (2017). Capital Expenditure and Firm Performance Evidence from Albanian Construction Sector. *European Scientific Journal, ESJ*, 13(28), 231-238.
- Ullah, S., Irfan, M., Kim, J. R., & Ullah, F. (2021). Capital expenditures, corporate hedging and firm value. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 87(1), 1-24.
- Uwah, U. E. (2019). *Capital Expenditure Decisions and Long term Value of the Firm: Evidence from Nigerian Manufacturing Companies*. 8(1), 152–169.

กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ
: การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย

Management Strategy in the New Normal Influencing on Business Survival:
An Empirical Study of Hotel Businesses in Loei Province

กานธีธีรา นามวงศ์
Kanthheera Namwong*

Received : March 16, 2023 Revised : May 16, 2023 Accepted : June 1, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ : การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ กลยุทธ์การจัดองค์กร กลยุทธ์การซื้อสินค้า และกลยุทธ์การควบคุม เพื่อก่อให้เกิดความอยู่รอดของธุรกิจ โดยจะใช้การวิเคราะห์ถดถอยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและใช้ข้อมูลจากธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย จำนวน 130 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้จัดการทั่วไปของโรงแรม ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า 3 มิติของกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความอยู่รอดของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย และที่ส่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุดคือ กลยุทธ์การควบคุม รองลงมาคือ กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ และกลยุทธ์การจัดองค์กร

คำสำคัญ : ปกติวิถีใหม่ กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ กลยุทธ์การจัดองค์กร กลยุทธ์การซื้อสินค้า กลยุทธ์การควบคุม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

* Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

Corresponding author e-mail: kantheera.nam@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to examine management strategy in the new normal influencing on business survival: an empirical study of hotel businesses in Loei province through the consequential factors, namely, business planning strategy, organizational strategy, leading strategy and controlling strategy in order to achieve business survival. OLS regression analysis is used to analyze the relationships among these variables by using data from 130 hotel business in Loei province. Key informants are managing director, managing partner or general manager. Data is collected by questionnaires. The result indicated that 3 dimensions of management strategy in the new normal have a positive impact on business survival of hotel business in Loei province and that have the most significant positive impact is controlling strategy, followed by business planning strategy and organizational strategy.

Keywords : New Normal, Business Planning Strategy, Organizational Strategy, Leading Strategy, Controlling Strategy

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่และเติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศและภาคธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่พัก ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ และโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ ปัจจุบันการท่องเที่ยวยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นและมีผลเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ได้เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา พบการระบาดครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ.2019) และได้ลุกลามอย่างรวดเร็วจนกลายเป็น “การระบาดใหญ่” กว่า 142 ประเทศและดินแดนทั่วโลก ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และภายในประเทศอย่างหนัก ต่อมาองค์การอนามัยโลกประกาศชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) (กรมควบคุมโรค, 2565) สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ใช้มาตรการจำกัดการเดินทาง (Travel restriction) เพื่อควบคุมการระบาดภายในประเทศ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 รวมถึงการห้ามนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่ประเทศ โดยมีถึงร้อยละ 96 ที่ใช้มาตรการจำกัดในการเดินทางเพื่อสร้างความมั่นคงทางสุขภาพในประเทศของตน รวมถึงประเทศไทย จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) กล่าวว่า ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2563 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของโลกได้ลดลงร้อยละ 22 และคาดว่าจะลดลงทั้งปีอาจลดลงถึงร้อยละ 60 จากปีที่ผ่านมา (เป็ยพร อรุณเกรียงไกร, 2563) จากรายงานประจำปี พ.ศ.2564 อุตสาหกรรมโรงแรมไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ในขณะที่ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการยังไม่ฟื้นคืนตัวจากการระบาดในประเทศรอบแรก การระบาดรอบที่สองก็กลับมาทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก ธุรกิจโรงแรมต้องเผชิญภาวะซบเซาต่อเนื่องในปี พ.ศ.2564 ผลจากวิกฤตโควิด-19 ทำให้มีการเลิกจ้างแรงงานภาคท่องเที่ยวสูงเป็นประวัติการณ์ ผลจากการปิดกิจการของธุรกิจโรงแรมและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ธุรกิจโรงแรมได้ทยอยฟื้นตัวได้ในปี พ.ศ.2565 – 2566 หลังวิกฤตโควิด-19 คลี่คลายได้มีการใช้วัคซีนอย่างแพร่หลายช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ.2564 ซึ่งหนุนความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ

ชาวต่างชาติ โดยจำนวนนักท่องเที่ยวไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวก่อนโดยปัจจัยหนุนจากมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ค่อย ๆ ฟื้นตัว เนื่องจากประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มจะส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศเป็นลำดับแรก ด้านผู้ประกอบการรายใหญ่ยังมีศักยภาพในการลงทุนอย่างต่อเนื่อง แต่อาจล่าช้ากว่าแผนเดิม ขณะที่ผู้ประกอบการ SMEs ยังเผชิญกับการแข่งขันรุนแรงและมีโอกาสสูงที่จะปิดกิจการ (นวพร บุญประสม, 2559)

โรงแรมในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พัทยา และภูเก็ต ยังคงซบเซาจากการลดลงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในปี พ.ศ.2564 แม้จะขยับขึ้นในปี พ.ศ.2565 – 2566 คาดรายได้ทยอยฟื้นตัวตามทิศทางการท่องเที่ยวในอีก 2 – 3 ปีข้างหน้า แต่โดยรวมยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับช่วงก่อนโควิด-19 โดยอัตราเข้าพักเฉลี่ยจะอยู่ที่ร้อยละ 50 – 55 โรงแรมในจังหวัดทั่วไป รายได้มีแนวโน้มลดลงแม้จะได้รับแรงหนุนจากมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องจากจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านเพื่อไปจังหวัดศูนย์กลางภูมิภาค แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ทำให้อัตราการเข้าพักมีแนวโน้มอยู่ในระดับต่ำ ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563 เริ่มมีการคลายมาตรการในการปฏิบัติตามประกาศ พ.ร.ก.สถานการณ์ฉุกเฉิน เนื่องจากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หลายข้อ เช่น ให้ผ่อนปรนการเดินทางข้ามจังหวัดมากขึ้น การเปิดอากาศยาน การเดินทางจากต่างประเทศเข้ามายังราชอาณาจักรไทย การเปิดสถานบริการและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจโรงแรมบางแห่งที่สามารถประกอบตัวมาได้ เริ่มกลับมาเปิดบริการอย่างเต็มรูปแบบ แต่ยังคงไม่ฟื้นตัวคืน เพราะนักท่องเที่ยวยังไม่มั่นใจในสถานการณ์และกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติยังไม่สามารถกลับเข้ามาท่องเที่ยวได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดในต่างประเทศ โดยเฉพาะทางทวีปยุโรปและอเมริกา ยังไม่คลี่คลาย และมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยนั้นถือว่าประสบความสำเร็จในการควบคุมการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดี เพราะมีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ภายในประเทศในแต่ละวันลดลงอย่างต่อเนื่อง ประชาชนจึงสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นปกติ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดจนกลายเป็นความปกติวิถีใหม่ (New Normal) (นวพร บุญประสม, 2559)

จังหวัดเลยเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นหนึ่งในสิบสองเมืองต้องห้ามพลาด จัดโดยเป็นโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ลำปาง-ลำพูน น่าน-แพร่ เพชรบูรณ์-พิษณุโลก เลย-ชัยภูมิ บุรีรัมย์-สุรินทร์ ราชบุรี-สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม-นครปฐม จันทบุรี-สระแก้ว ตรัง-ระยอง ชุมพร-ระนอง ตรัง-สตูล และนครศรีธรรมราช-พัทลุง จังหวัดเลยเป็นเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ โอบล้อมด้วยความงดงามของธรรมชาติเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ อาทิเช่น อำเภอเชียงคาน ที่ได้รับการบรรจุให้เป็น 1 ใน 100 จุดหมายปลายทางแห่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระดับโลก (Top 100 Sustainable Destination) ทำให้จังหวัดเลยเป็นอีกเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยเป็นอย่างมาก จากการศึกษาวิจัยของ กิรฐากร บุญรอด สุณิสา ผลโชติ และรุชยา คำนวน (2565) พบว่า สิ่งที่ทำให้ธุรกิจโรงแรมสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้นั้นต้องประกอบด้วย การวางแผนในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมและกลยุทธ์ที่ทำให้ธุรกิจโรงแรมอยู่รอดจากวิกฤตโควิด 19 การเตรียมความพร้อมและรับมือกับวิกฤตโควิด 19 ของแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการด้านธุรกิจโรงแรม และการจัดการธุรกิจโรงแรมเพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตโควิด 19 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการด้านธุรกิจโรงแรม ที่จะได้มีแนวทางในการจัดการธุรกิจโรงแรมของตนเองให้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จากผลการวิจัยของ สันญลักษณ์ เหมือนดาว (2558) พบว่า ความสำเร็จของธุรกิจโรงแรมในปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ นั่นก็คือ

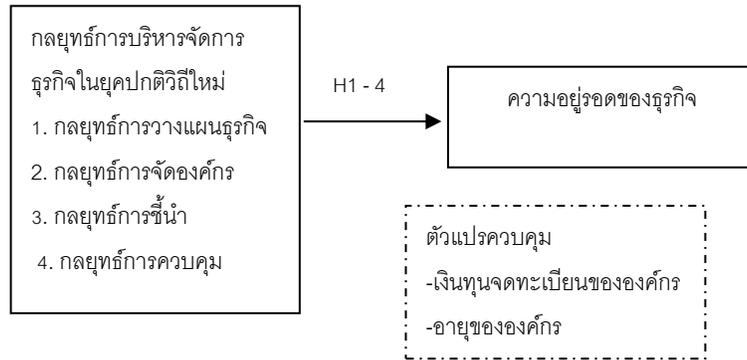
กระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร โดยพบว่า ปัจจัยทางด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการภายใน ปัจจัยทางด้านการบริหารภายในมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกด้านลูกค้า ปัจจัยทางด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจ และจากผลการวิจัยของ สุชาติ อุทัยวัฒน์ และคณะ (2564) พบว่า การจัดการภาวะวิกฤตในธุรกิจโรงแรมไทยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยปรับแผนการทำงานเพื่อป้องกันการระบาดของโรคในองค์กรและการลดต้นทุนด้านการสื่อสารในภาวะวิกฤตต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความเข้าใจและความมั่นใจไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารหลังการเกิดภาวะวิกฤตเป็นการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับองค์กร ด้านมาตรฐานและเครื่องมือในการจัดการภาวะวิกฤต โดย 1) ลดต้นทุนด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการให้บริการและดำเนินงาน 2) การให้บริการให้ได้มาตรฐานสากล 3) การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดต่าง ๆ ให้หลากหลายขึ้น ด้านการลดผลกระทบในขณะมีวิกฤตเกิดขึ้นโดยดำเนินการตามแผนการจัดการภาวะวิกฤตอย่างทันที ด้านการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตโดยภาครัฐควรมีมาตรการและแนวทางในการช่วยเหลือ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น ภาคธุรกิจโรงแรมต้องดำเนินการตามแผนการจัดการโดยการปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภาวะวิกฤต โรงแรมต้องปรับปรุงตัวธุรกิจให้สอดคล้องกับวิถี New normal ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤตในธุรกิจโรงแรมไทย ได้แก่ 1) อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวลดลง 2) นักท่องเที่ยวภายในประเทศเดินทางแบบไปเช้า เย็นกลับ ไม่ช่วยเพิ่มรายได้ให้ธุรกิจโรงแรม 3) ปัญหามาตรการล็อกดาวน์ทำให้ธุรกิจโรงแรมต้องหยุดกิจการชั่วคราว 4) มาตรการความช่วยเหลือของภาครัฐมีระยะเวลาจำกัดและบางมาตรการก็ไม่ได้ผล 5) กำลังซื้อของประชาชนลดลง 6) ปัญหาด้านเงินทุน 7) องค์กรขนาดใหญ่ตัดสินใจได้ยากและช้ากว่าขนาดเล็ก และ 8) ธุรกิจโรงแรมไม่มีการวางแผนเตรียมรับมือสำหรับจัดการภาวะวิกฤตไว้ล่วงหน้า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ : การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย” โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ 1) กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ 2) กลยุทธ์การจัดองค์กร 3) กลยุทธ์การชี้แนะ และ 4) กลยุทธ์การควบคุม ทำการศึกษาเชิงประจักษ์จากธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย จำนวน 143 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจโรงแรมในยุคปกติวิถีใหม่ให้สามารถดำรงธุรกิจได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนาสมมติฐาน (Literature Reviews and Hypotheses Developments)

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นในรูปภาพประกอบ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมิติของกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ

รูปภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1. กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ (Business Planning Strategy)

องค์กรหลักต้นให้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรงของโรคระบาดโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ของธุรกิจ รวมถึง การสนับสนุนในการวางแผนทาง ตลอดจนทิศทางในการปฏิบัติงานของธุรกิจให้สามารถดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน (Abed, 2021) มีกิจกรรมส่งเสริมให้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจร่วมกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุผล การดำเนินงานตามที่ต้องการ รวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินธุรกิจที่เจาะจง และทัน ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้การดำเนินธุรกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Aburumman, 2020) นอกจากนี้ การวางแผน ธุรกิจให้รัดกุม ชัดเจน รอบคอบ ทำให้มีมุมมองใหม่ๆ มีการดำเนินงานที่ละเอียด ลดความเสี่ยง ส่งผลต่อความอยู่รอด ของธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต (เมทนี มหาพรหม และอมราวดี ไชยโย, 2565) การวางแผนและบริหารจัดการ ภายในองค์กรของธุรกิจโรงแรมจะสร้างคุณค่าในการให้บริการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้สูงขึ้น และสามารถรับมือกับ ภาวะวิกฤตของโรคระบาดโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วิวัฒนา ทนงค์แผง และชวลีย์ ณ ถกลาง, 2560) จึงนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

H1: กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความอยู่รอดของธุรกิจ

2. กลยุทธ์การจัดองค์กร (Organizational Strategy)

องค์กรหลักต้นให้มีการกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการทำงานของคนทุกส่วนให้ สอดคล้อง ราบรื่น และไม่ทับซ้อนกัน ทำให้การดำเนินงานไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัด ระเบียบการทำงานที่ทำให้การทำงานไม่สะดุด จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สูงสุด (Aburumman, 2020) นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้มีการจัดระบบงานที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการ ระบาดอย่างรุนแรงของโรคโควิด-19 ในรูปแบบของปกติวิถีใหม่ ที่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างปกติในสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ของการทำงานให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จัดระบบระเบียบในการทำงานให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปกติวิถีใหม่ ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Abed, 2021) จากทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Barney, 1999) ได้ให้ การสนับสนุนในด้านของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดองค์กรอย่างถูกต้องเหมาะสม จัดทรัพยากรให้เหมาะสม

เป็นจุดแข็งที่ช่วยให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ดีขึ้น ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต ธุรกิจโรงแรมจะต้องเน้นในด้านของกลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กร เน้นการปรับกระบวนการทำงานขององค์กรให้มีความคล่องตัวและพนักงานสามารถทำงานในหลายหน้าที่ ใช้ทรัพยากรภายในให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงปรับแผนหรือตำแหน่งงานที่มีทักษะการทำงานใกล้เคียงกันควมรวมกันให้สามารถทดแทนหน้าที่กันได้ นอกจากนี้ยังมีการคัดเลือกบริษัทภายนอกเข้ามาปฏิบัติงานในบางหน้าที่ทดแทนพนักงานประจำ (ดารณี อาภาหาญ และสันติธร ภูริภักดี, 2564) จึงนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานที่ 2 ดังนี้

H2: กลยุทธ์การจ้างองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความอยู่รอดของธุรกิจ

3. กลยุทธ์การชั้นนำ (Leading Strategy)

องค์กรผลักดันให้มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทุก ๆ คน โดยการสร้างแรงจูงใจในด้านที่เป็นรางวัล ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้กับบุคลากรขององค์กรทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมทั้งใน และนอกสถานที่ ซึ่งเป็นการจัดอบรมในรูปแบบปกติวิถีใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรขององค์กรเกิดทักษะในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Hao, Park & Chon, 2022) นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้พนักงานร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร โดยเฉพาะเรื่องของการระบาดของโรคโควิด-19 ที่รุนแรงในปัจจุบัน ทำให้มีการตัดสินใจที่รอบคอบ ذبไว ดีเยี่ยม สามารถนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ และมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การเสริมสร้างทักษะในการทำงาน รวมถึงการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานในองค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุด (Lau, 2020) การชั้นนำเป็นการผลักดันให้มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทุก ๆ คน โดยการสร้างแรงจูงใจในด้านที่เป็นรางวัล ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้กับบุคลากรทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมทั้งในและนอกสถานที่ ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและความอยู่รอดขององค์กร (Hao, Park & Chon, 2022; Lau, 2020) จึงนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานที่ 3 ดังนี้

H3: กลยุทธ์การชั้นนำมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความอยู่รอดของธุรกิจ

4. กลยุทธ์การควบคุม (Controlling Strategy)

องค์กรผลักดันให้มีการดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ รวมถึงการสนับสนุนให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อที่สามารถประเมินได้ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ (Singh & Dey, 2022) และส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการทำงานที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lin, 2022; Le & Phi, 2021) จากทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร (Pfeffer & Salancik, 1978) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการกลยุทธ์ และเทคนิคขององค์กร ซึ่งกุญแจสำคัญของการอยู่รอดขององค์กรคือ ความสามารถในการได้มา และการรักษาทรัพยากร องค์กรมีความสามารถในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในเชิงรุกโดยองค์กรสามารถอยู่รอดได้ต้องอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงการควบคุม รวมถึงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานที่ 4 ดังนี้

H4: กลยุทธ์การควบคุมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความอยู่รอดของธุรกิจ

5. ความอยู่รอดของธุรกิจ (Business Survival)

กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์การแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต (Ortiz-Villajos & Sotoca, 2018) รวมถึงภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทวีความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน และได้มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดที่แปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ และสอดคล้องกับสถานการณ์การแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Singh & Dey, 2022) และมีผลการดำเนินงานทั้งในด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถเป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับคู่แข่ง สามารถต่อสู้และแข่งขันกับคู่แข่งได้เป็นอย่างดี และมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Lin, 2022; Abed, 2021; Lau, 2020)

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกประชากร

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาจากธุรกิจโรงแรมในทุกระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 143 แห่ง (จังหวัดเลย, 2565) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 143 ชุด และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้จัดการทั่วไปของโรงแรม การเก็บข้อมูลมีระยะเวลาดำเนินการเก็บข้อมูล 6 สัปดาห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 สัปดาห์ที่ 1-3 หลังส่งแบบสอบถามแล้วรอแบบสอบถามตอบกลับ ใน 3 สัปดาห์นี้มีแบบสอบถามที่ไม่มีผู้รับ ย้ายที่อยู่ และปิดกิจการกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 13 ฉบับ และได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 110 ฉบับ ช่วงที่ 2 สัปดาห์ที่ 4-6 เริ่มทำการ Follow-up แบบสอบถาม โดยการโทรศัพท์ในส่วนที่มีเบอร์โทร เพื่อขอบคุณและติดตามแบบสอบถามซึ่งทำให้ได้แบบสอบถามกลับมาเพิ่มเติมอีก 20 ฉบับ ดังนั้นจำนวนแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมามีจำนวนทั้งสิ้น 130 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบสนอง 90.91% ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ ตามการอ้างอิงของ Aaker, Kumar and Day (2001) ที่ระบุว่าในการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ที่ปราศจากการติดตามหรือมีการติดตามไม่ทั่วถึงสามารถยอมรับได้ที่ 20% ของประชากรทั้งหมด และได้ทำการทดสอบ non-response bias เปรียบเทียบการตอบก่อนและหลัง ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผลการทดสอบ t-test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงต้นและปลาย (Armstrong & Overton, 1979)

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

แต่ละตัวแปรถูกวัดโดยมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Scale) ตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ **ความอยู่รอดของธุรกิจ (Business Survival: BUS)** เป็นตัวแปรที่ขึ้นอยู่กับความสามารถที่อยู่ภายใต้สถานการณ์การแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดที่แปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง ที่สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ รวมถึงผลการดำเนินการด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต วัดโดยข้อคำถาม 4 ข้อ

3.3 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

3.3.1 กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ (Business Planning Strategy: BPS) องค์การวัดโดยระดับของการผลักดันให้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา การวางแผนทางตลอดจนทิศทางการปฏิบัติงานของธุรกิจให้สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 รวมถึงการกำหนด

วัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินธุรกิจที่เจาะจง และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โครงสร้างนี้วัดโดยใช้ข้อคำถาม 4 ข้อ

3.3.2 กลยุทธ์การจัดองค์กร (Organizational Strategy: ORS) องค์กรวัดโดยระดับของการผลักดันให้มีการกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการทำงานของทุกส่วนให้สอดคล้อง ราบรื่น และไม่ทับซ้อนกัน มีการจัดระเบียบการทำงานที่ทำให้การทำงานไม่สะดุด จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมให้มีการจัดระบบงานที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีความระบอบอย่างรุนแรงของโรคโควิด 19 ในรูปแบบปกติวิธีใหม่ รวมถึงการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปกติวิธีใหม่ โครงสร้างนี้วัดโดยใช้ข้อคำถาม 4 ข้อ

3.3.3 กลยุทธ์การชี้นำ (Leading Strategy: LES) องค์กรวัดโดยระดับของการผลักดันให้มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทุก ๆ คน โดยการสร้างแรงจูงใจในด้านที่เป็นรางวัลทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน สนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้กับบุคลากรขององค์กรทุก ๆ คน ส่งเสริมให้พนักงานร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร โครงสร้างนี้วัดโดยใช้ข้อคำถาม 4 ข้อ

3.3.4 กลยุทธ์การควบคุม (Controlling Strategy: COS) องค์กรวัดโดยระดับของการสนับสนุนให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อที่ทำได้สามารถประเมินได้ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ รวมถึงผลักดันให้มีการดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการทำงานที่ได้วางไว้ โครงสร้างนี้วัดโดยใช้ข้อคำถาม 3 ข้อ

3.4 ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

ตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย **เงินทุนจดทะเบียนขององค์กร (Organizational Capital: OCP)** วัดจากเงินหรือทรัพย์สินที่ลงทุน ซึ่งทุนขององค์กรมีผลกระทบอย่างมากต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร หากทุนขององค์กรมีจำนวนจำกัดอาจทำให้องค์กรขาดการเจริญเติบโต ไม่สามารถขยายขนาดขององค์กรได้ (Hasan, Lobo & Qiu, 2021) ดังนั้น เงินลงทุนขององค์กรเป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy Variable) ประกอบด้วย 0 (เงินลงทุนไม่เกิน 15,000,000 บาท) และ 1 (เงินลงทุนมากกว่า 15,000,000 บาท) และ **อายุขององค์กร (Organizational Age: OAG)** วัดจากจำนวนปีที่องค์กรดำเนินธุรกิจโรงแรม ซึ่งอายุขององค์กรมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมขององค์กร โดยองค์กรที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ยาวนานกว่าอาจมีการพัฒนาของนวัตกรรมที่แปลกใหม่มากกว่า ทำให้มีอำนาจทางการตลาดมากกว่าองค์กรที่มีการดำเนินงานที่สั้นกว่า (Kaufman, 2017) ดังนั้น อายุขององค์กรเป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy variable) ประกอบด้วย 0 (อายุไม่เกิน 15 ปี) และ 1 (อายุมากกว่า 15 ปี)

3.5 ค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง (Reliability and Validity)

ความเชื่อมั่น (Reliability) วัดจากค่า Cronbach Alpha Coefficients โดยต้องมีค่ามากกว่า 0.70 (Hair, Babin & Anderson, 2010) และในการทดสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลในแบบสอบถามใช้ Exploratory Factor Analysis (EFA) ในการวัด โดยค่า Factor loading ของแต่ละตัวแปรต้องมากกว่า 0.50 โดย Cut-off score มากกว่า 0.40 (Nunnally & Bernstein, 1994) ตาราง 1 แสดงผลของค่า Factor loadings และ Cronbach's Alpha coefficients สำหรับ multiple-items scales ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจากผลการทดสอบพบว่า ค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.777 – 0.960 ซึ่งมากกว่า 0.50 (Nunnally & Bernstein, 1994) และค่า Cronbach's Alpha

Coefficients อยู่ระหว่าง 0.855 – 0.935 ซึ่งมากกว่า 0.70 (Hair, Babin & Anderson, 2010) จึงทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

ตาราง 1 ผลของการวัดค่าความเที่ยงตรงของตัวแปร (Validation) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

Constructs	Factor Loadings	Cronbach's Alpha Coefficient
กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ (BPS)	0.777 – 0.877	0.855
กลยุทธ์การจัดองค์กร (ORS)	0.797 – 0.901	0.889
กลยุทธ์การชี้แนะ (LES)	0.818 – 0.866	0.859
กลยุทธ์การควบคุม (COS)	0.886 – 0.960	0.917
ความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS)	0.879 – 0.934	0.935

3.6 สถิติที่ใช้ (Statistical Techniques)

ในการศึกษานี้ใช้ Ordinary Least Squares (OLS) Regression ในการทดสอบสมมติฐาน โดย OLS Regression เหมาะสมต่อการใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์ของสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Hair, Babin & Anderson, 2010) ในการศึกษาครั้งนี้มีรูปแบบความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

$$\text{Equation 1: } \text{BUS} = \alpha_1 + \beta_1\text{BPS} + \beta_2\text{ORS} + \beta_3\text{LES} + \beta_4\text{COS} + \beta_5\text{OCP} + \beta_6\text{OAG} + \varepsilon_1$$

4. ผลการวิจัย

ตาราง 2 แสดงค่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเมทริกซ์ความสัมพันธ์สำหรับตัวแปรทั้งหมด โดยดูว่ามีปัญหา ภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง (Multicollinearity) หรือไม่ ซึ่งจากผลการศึกษาค่าความสัมพันธ์ (Correlation coefficients) น้อยกว่า 0.80 และค่า VIF (Variance Inflation Factors) น้อยกว่า 10 จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา ภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระในโมเดลนี้ (Hair, Babin & Anderson, 2010) ค่า VIF ที่ใช้ในการตรวจสอบปัญหา ภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปรอิสระจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1.638 – 4.365 ต่ำกว่า 10 ดังนั้น จึงไม่เกิดปัญหา ภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง (Multicollinearity) ในการศึกษาครั้งนี้

ตาราง 2 ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร (Correlation Matrix)

Variables	BPS	ORS	LES	COS	BUS	OCP	OAG
Mean	4.21	4.17	4.13	4.20	3.93	-	-
S.D.	.59	.65	.61	.69	.82	-	-
BPS	1						
ORS	.568**	1					
LES	.585**	.707**	1				
COS	.525**	.694**	.757**	1			
BUS	.521**	.649**	.649**	.720**	1		
OCP	.083	.280**	.261**	.122	.250**	1	
OAG	.120	.169	.134	.148	.229**	.368**	1

*P<0.10, **P<0.05, ***P<0.01

ตาราง 3 ผลของการวิเคราะห์ถดถอยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Results of OLS Regression Analysis)

กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ	ผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย Eq.1 BUS
กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ (BPS)	.155** (.074)
กลยุทธ์การจัดองค์กร (ORS)	.199** (.089)
กลยุทธ์การซื้อน้ำ (LES)	.115 (.126)
กลยุทธ์การควบคุม (COS)	.576** (.120)
เงินทุนจดทะเบียนขององค์กร (OCP)	.136 (.078)
อายุขององค์กร (OAG)	.142 (.141)
Adjusted R ²	.574
Maximum VIF	4.78

*p<0.10, **p<0.05, ***p<0.01

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย โดย การวิเคราะห์ถดถอยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares Regression) ของความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละตัวแปร สามารถสรุปได้ ดังนี้ กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ (BPS) ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_1 = 0.155, p < 0.05$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่

1 นอกจากนี้พบว่ากลยุทธ์การจัดองค์กร (ORS) ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_2 = 0.199, p < 0.05$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 และกลยุทธ์การขึ้นนำ (LES) ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_3 = 0.115, p > 0.10$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 สุดท้าย กลยุทธ์การควบคุม (COS) ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_4 = 0.576, p < 0.01$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัยของตัวแปรควบคุม พบว่า เงินทุนจดทะเบียนขององค์กร (OCP) ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_5 = 0.136, p > 0.10$) และอายุขององค์กร (OAG) ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ (BUS) ($\beta_6 = 0.142, p > 0.10$)

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ.2562 (ค.ศ.2019) คุกคามอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นการระบาดใหญ่กว่า 142 ประเทศ และดินแดนทั่วโลก ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และภายในประเทศ จากเหตุการณ์นี้ได้มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโรงแรมของไทยเป็นอย่างมาก ต้องเผชิญกับภาวะซบเซาต่อเนื่องในปี พ.ศ.2564 ผลจากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีการเลิกจ้างแรงงานภาคท่องเที่ยวสูงเป็นประวัติการณ์ โรงแรมปิดตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ธุรกิจโรงแรมเริ่มทยอยฟื้นตัวได้ในปี พ.ศ.2565 – 2566 หลังวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คลี่คลาย มีการใช้วัคซีนอย่างแพร่หลายช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ.2564 ซึ่งสนับสนุนความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยจำนวนนักท่องเที่ยวไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวก่อน จังหวัดเลยเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นหนึ่งในสิบสองเมืองต้องห้ามพลาด จัดโดยเป็นโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ จากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ : การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจเน้นให้องค์กรมีการผลักดันให้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจ รวมถึงการสนับสนุนในการวางแผน ทิศทาง ทิศทางการปฏิบัติงานของธุรกิจให้สามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมส่งเสริมให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจร่วมกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ และมีการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย ทิศทางการดำเนินธุรกิจที่เจาะจง ทันท่วงทีสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้การดำเนินธุรกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Abed, 2021; Aburumman, 2020) การวางแผนและบริหารจัดการภายในองค์กรของธุรกิจโรงแรมจะสร้างคุณค่าในการให้บริการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้สูงขึ้น และสามารถรับมือกับภาวะวิกฤตของโรคระบาดโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วัฒนมา ทนงค์แสง และชวลีย์ ณ ถลาง, 2560) กลยุทธ์การจัดองค์กรเน้นให้องค์กรผลักดันให้มีการกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการทำงานของทุกส่วนให้สอดคล้อง ราบรื่น ไม่ทับซ้อนกัน ทำให้การดำเนินงานไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดระเบียบการทำงานที่ทำให้การทำงานไม่สะดุด จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการจัดระบบงานที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการระบาดอย่างรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรูปแบบของปกติวิถีใหม่ ที่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างปกติในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้

มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ของการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการจัดระบบ ระเบียบในการทำงานให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปกติวิถีใหม่ ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Abed, 2021; Aburumman, 2020) ธุรกิจโรงแรมจะต้องเน้นในด้านของกลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กร เน้นการปรับกระบวนการทำงานขององค์กรให้มีความคล่องตัวและพนักงานสามารถทำงานในหลายหน้าที่ ใช้ทรัพยากรภายในให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงปรับแผนหรือตำแหน่งงานที่มีทักษะการทำงานใกล้เคียงกันควบรวมกันให้สามารถทดแทนหน้าที่กันได้ นอกจากนี้ยังมีการคัดเลือกบริษัทภายนอกเข้ามาปฏิบัติงานในบางหน้าที่ทดแทนพนักงานประจำ (ดารณี อาจหาญ และสันติธร ภูริภักดี, 2564) และกลยุทธ์การควบคุมองค์กร เน้นให้มีการดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ รวมถึงสนับสนุนให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อสามารถประเมินได้ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการทำงานที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lin, 2022; Singh & Dey, 2022; Le & Phi, 2021)

ทั้งสามมิติส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งทั้งสามกลยุทธ์จะส่งผลให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์การแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต (Ortiz-Villajos & Sotoca, 2018) รวมถึงภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทวีความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน และได้มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดที่แปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ และสอดคล้องกับสถานการณ์การแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Singh & Day, 2022) รวมถึงทำให้ผลการดำเนินงานทั้งในด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถต่อสู้และแข่งขันกับคู่แข่งได้เป็นอย่างดี เป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Lin, 2022; Abed, 2021) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมทนี มหาพรม และอมราวดี ไชยโย (2565) ได้อธิบายว่า แนวทางการดำเนินงานเพื่อจัดการกับภาวะวิกฤติของธุรกิจโรงแรม คือการจัดทำแผนการจัดการของภาวะวิกฤติ การวางแผนด้านการสื่อสาร การวางแผนด้านการกำหนดมาตรการจัดการด้านต้นทุน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Castrogiovanni (1996) ได้ศึกษา การวางแผนก่อนการเริ่มต้นและการอยู่รอดของธุรกิจขนาดเล็กใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจที่ก่อตั้งใหม่ควรพัฒนาการวางแผนธุรกิจให้รัดกุม ชัดเจน รอบคอบ จะทำให้มีมุมมองใหม่ ๆ มีการดำเนินงานที่ละเอียด ลดความเสี่ยง ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจทั้งในปัจจุบัน และอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Akinyele and Fasogbon (2010) ได้ศึกษา ผลกระทบของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต่อประสิทธิภาพและการอยู่รอดขององค์กร ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ส่งผลต่อการอยู่รอดขององค์กร ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรในระยะยาว และมีผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร โดยเน้นที่ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และองค์กร จากทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Barney, 1999) ได้ให้การสนับสนุนในด้านของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดองค์กรอย่างถูกต้องเหมาะสม จัดทรัพยากรให้เหมาะสม จะเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ดีขึ้น และสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย (Porter, 1981) และทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร (Pfeffer & Salancik, 1978) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการกลยุทธ์ และเทคนิคขององค์กร ซึ่งกุญแจสำคัญของการอยู่รอดขององค์กรคือ ความสามารถในการได้มา และการรักษาทรัพยากร องค์กรจะมีความสามารถในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในเชิงรุกโดยองค์กรสามารถอยู่รอดได้ต้องอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงการควบคุม การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด การควบคุมทรัพยากร คือ การเป็นเจ้าของความสามารถใน

การเข้าถึงการใช้ทรัพยากรที่แท้จริง และการควบคุมการใช้ รวมถึงความสามารถในการหาทรัพยากรจากแหล่งอื่น ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

ท้ายที่สุด จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลยุทธ์การชั้นนำ ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ โดยการชั้นนำเป็นการผลักดันให้มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทุก ๆ คน โดยการสร้างแรงจูงใจในด้านที่เป็นรางวัล ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทักษะในการทำงานให้บุคลากรทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมทั้งในและนอกสถานที่ (Hao, Park & Chon, 2022; Lau, 2020) จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้โรงแรมมีงบประมาณลดลง พนักงานลดลง จึงทำให้ในส่วนของกลยุทธ์การชั้นนำ ยังไม่มีความจำเป็นในด้านของการดำเนินงานในยุคปกติวิถีใหม่นี้มากนัก เพราะเหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ยังไม่ปกติ ทำให้ปัจจัยในด้านของการชั้นนำยังไม่โดดเด่น และยังไม่สำคัญเท่าที่ควร จึงไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ ในบริบทของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย และในส่วนของเงินทุนจดทะเบียนขององค์กร และอายุขององค์กร ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภัยสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจในทุกภาคส่วน ดังนั้นไม่ว่าธุรกิจจะมีเงินทุนจดทะเบียนขององค์กรมากเพียงใด หรืออายุขององค์กรมากเพียงใด ก็ไม่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจในสภาวะของ COVID-19 ได้ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตผู้วิจัยจะต้องพิจารณาตัวแปรควบคุมอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจในสภาวะของ COVID-19

ตาราง 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ความสัมพันธ์ของสมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H1	กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ	ยอมรับ
H2	กลยุทธ์การจัดองค์กร	ยอมรับ
H3	กลยุทธ์การชั้นนำ	ปฏิเสธ
H4	กลยุทธ์การควบคุม	ยอมรับ

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยและการวิจัยในอนาคต

6.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลยจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างประสบความสำเร็จ และอยู่รอดได้ต้องอาศัยกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่ที่ประกอบไปด้วย กลยุทธ์การวางแผนธุรกิจ ที่เป็นการผลักดันให้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจ รวมถึงการสนับสนุนในการวางแผนทาง ตลอดจนทิศทางในการปฏิบัติงานของธุรกิจให้สามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมส่งเสริมให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจร่วมกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ รวมถึงกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินธุรกิจที่เจาะจง และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์การจัดองค์กร ที่เป็นการผลักดันให้มีการกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการทำงานของทุกส่วนให้สอดคล้อง ราบรื่น และไม่ทับซ้อนกัน ทำให้การดำเนินงานไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดระเบียบการทำงานที่จะทำให้การทำงานไม่สะดุด จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ ต้องส่งเสริม

ให้มีการจัดระบบงานที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการระบาดอย่างรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรูปแบบของปกติวิถีใหม่ ที่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างปกติในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ของการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงการจัดระบบ ระเบียบในการทำงานให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคปกติวิถีใหม่ ที่ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด กลยุทธ์การควบคุม ที่เป็นการผลักดันให้มีการดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ รวมถึงการสนับสนุนให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อที่สามารถประเมินได้ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ นอกจากนี้ ต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการทำงานที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ธุรกิจโรงแรมควรมีกลยุทธ์การบริหารจัดการในเชิงรุกของธุรกิจโรงแรมโดยส่งเสริมการท่องเที่ยว เน้นจุดแข็งของจังหวัดในด้านของธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทำการตลาด ประชาสัมพันธ์ในการนำเสนอสินค้าและบริการของธุรกิจโรงแรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย หน่วยงานภาครัฐต้องสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดงานอีเวนต์หรือการจัดงานประชุมระดับชาติให้มากขึ้น ดึงดูดชายหรือจุดที่น่าสนใจของจังหวัด หรือกิจกรรมที่อยู่ในความนิยมในช่วยนั้น ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เน้นการบริการแก่ลูกค้าที่เหนือความคาดหวัง เพื่อสร้างความแตกต่างในการบริการ การวางแผนงบประมาณในระยะต่าง ๆ เพื่อควบคุมรายจ่ายในการดำเนินงานได้อย่างคุ้มค่า และบริหารความเสี่ยง การกำหนดราคาพิเศษรายวันสำหรับบริการพักรีสอร์ท ส่งเสริมพนักงานในทุกระดับให้มีทักษะความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้ทุกแผนก และกลยุทธ์การบริหารจัดการในเชิงแก้ไขปัญหาของธุรกิจโรงแรม โดยเพิ่มช่องทางการติดต่อระหว่างโรงแรมกับลูกค้าให้มากขึ้น โดยการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น พัฒนาระบบการจองห้องพักผ่านอินเทอร์เน็ต การจองห้องพักผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลของโรงแรมได้สะดวกมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมในโรงแรมในการสร้างความปลอดภัยและการสร้างความเชื่อมั่นในการบริการต่าง ๆ สร้างความรวดเร็วในการบริการ ลดการติดต่อกับพนักงาน การจัดการข้อมูลเพื่อทำให้การบริหารจัดการด้านการประสานงานในองค์กรมีความเชื่อมโยงระหว่างแผนกและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มความร่วมมือในการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรม และหน่วยงานองค์กรทางการท่องเที่ยวในการสร้างแพลตฟอร์ม ทำให้ลดค่าใช้จ่ายค่าคอมมิชชั่นจาก OTA อื่น ๆ การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละตำแหน่งทั้งพนักงานเก่าและพนักงานใหม่ เพื่อลดปัญหาการลาออก ซึ่งอาจส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จัดทำแผนพัฒนาโรงแรมให้เป็นโรงแรมรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือโรงแรมสีเขียวเพื่อกลุ่มลูกค้าเชิงอนุรักษ์และสร้างภาพลักษณ์ให้โรงแรมขนาดเล็ก กำหนดและดำเนินการตามมาตรฐานในด้านความสะอาดและปลอดภัยอย่างเข้มงวด โครงสร้างองค์กรมีสายการบริหารไม่ซับซ้อน แต่อยู่ภายใต้มาตรฐานหรือเหนือกว่ามาตรฐานการทำงานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า เน้นการฝึกอบรม ท้ายที่สุดควรเพิ่ม กลยุทธ์การปรับวิถีการดำเนินธุรกิจแนวใหม่ โดยเน้นมาตรฐานการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามข้อบังคับของทางสาธารณสุข สร้างนวัตกรรมในสายงานบริการ เช่น แนวปฏิบัติความปลอดภัยสุขอนามัย ยกระดับมาตรฐานให้บริการแบบ New Normal การปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการ เปลี่ยนรูปแบบบริการที่มักเป็นสถานที่ทำงาน (Work from Hotel) ให้บริการห้องทำงานส่วนตัว อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เครื่องดื่ม อาหารกลางวัน รวมถึงบริการอุปกรณ์สำนักงาน โดยมีระยะให้เลือกทั้งรายวัน ราย

สัปดาห์ รายเดือน เป็นต้น การพัฒนาบริการห้องเช่าประชุมสัมมนาแบบไฮบริด เป็นบริการห้องประชุมสัมมนาพร้อมเทคโนโลยีแพลตฟอร์มสำหรับถ่ายทอดสดออนไลน์ พร้อมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

เนื่องจาก การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีเวลาที่จำกัด จึงทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัยกรณีที่ต้องการทดสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่กับธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเลย ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตจึงควรมีการทดสอบแนวทาง และกลยุทธ์ที่ได้จากผลการวิจัยโดยดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อไป และควรทำการวิจัยกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจในยุคปกติวิถีใหม่กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ เพื่อจะส่งเสริมในด้านของการพัฒนางานกลยุทธ์การบริหารจัดการในยุคปกติวิถีใหม่ของธุรกิจต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากขึ้น และส่งผลต่อความอยู่รอดขององค์กรและธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คำแนะนำการป้องกันควบคุมโรคไวรัส โคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 สำหรับสถานประกอบการโรงแรม. ค้นเมื่อ วันที่ 10 เมษายน 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia>
- กิริฐากร บัญรอด, สุณิสา ผลโชติ และ รุชยา คำนวน. (2565). แนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมในช่วงวิกฤตโควิด-19. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 15(1), 13-148.
- จังหวัดเลย. (2565). *ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท*. ค้นเมื่อ วันที่ 10 เมษายน 2565, จาก <http://www.loej.go.th/LW/index.php/en/2017-06-09-07-42-29/2017-06-09-07-46-47>
- ดารณี อาจหาญ และ สันติธร ภูริภักดี. (2564). กลยุทธ์การตอบสนองภาวะวิกฤตของธุรกิจโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(4), 82 – 97.
- นพพร บุญประสม. (2559). มิติใหม่แห่งการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้หญิงโสด. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขา มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)*, 2(2), 124-132
- ปิยพร อรุณเกรียงไกร. (2563). *Future of Travel: อนาคตของการท่องเที่ยวอยู่ตรงไหนในยุคโควิด-19*. ค้นเมื่อ วันที่ 10 เมษายน 2565, จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=32496&kabg=th
- เมทนี มหาพรหม และ อมราวดี ไชโย. (2563). การจัดการภาวะวิกฤติของธุรกิจที่พักโรงแรมในประเทศไทย ภายใต้วิกฤตการณ์ COVID-19. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(3), 20-32.
- วัฒนา ทนงค์แดง และ ชวลีย์ ณ ถลาง. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก เขตพื้นที่จังหวัดตราด. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(3), 83-96.
- สัญญาลักษณ์ เหมื่อนดาว. (2558). กลยุทธ์การจัดการสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ของธุรกิจโรงแรม : กรณีศึกษาโรงแรมในเครือ เกษมกิจ กรุ๊ป. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(2), 105-118.
- สุชาติ อุทัยวัฒน์, กมลพร กัลยานมิตร, สถิต นิยมญาติ และ ทศนีย์ ลักษณะนาภิชนชัช. (2564). การบริหารจัดการภาวะวิกฤตธุรกิจโรงแรมไทย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(2), 162-178.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing research 7th ed.* New York : John Wiley and Sons.
- Abed, S. S. (2021). A literature review exploring the role of technology in business survival during the Covid-19 lockdowns. *International Journal of Organizational Analysis*, 1, 35-45.

- Aburumman, A. A. (2020). COVID-19 impact and survival strategy in business tourism market: the example of the UAE MICE industry. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7(1), 1-11.
- Akinyele, S. T., & Fasogbon, O. I. (2010). Impact of strategic planning on organizational performance and survival. *Research Journal of Business Management*, 4(1), 73-82.
- Armstrong, J. S., & Overton, T. S. (1979). Estimating nonresponse bias in mail surveys. *Journal of Marketing Research*, 14(3), 396-402.
- Barney, J. B. (1999). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Castrogiovanni, G. J. (1996). Pre-startup planning and the survival of new small businesses: Theoretical linkage. *Journal of Management*, 22(6), 801-822.
- Hair, Jr. J. F., Babin, B. J., & Anderaon, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: a global perspective 7th ed.* New Jersey : Pearson Prentice Hall.
- Hao, F., Park, E., & Chon, K. (2022). Social media and disaster risk reduction and management: How have reddit travel communities experienced the COVID-19 pandemic?. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 1, 33-45.
- Hasan, M. M., Lobo, G. J., & Qiu, B. (2021). Organizational Capital, Corporate Tax Avoidance, and Firm Value. *Journal of Corporate Finance*, 70, 89-99.
- Kaufman, H. (2017). *The Limits of Organizational Change. Economics, Finance, Business & Industry*, New York : Taylorfrancis.
- Lau, A. (2020). New technologies used in COVID-19 for business survival: Insights from the Hotel Sector in China. *Information Technology & Tourism*, 22(4), 497-504.
- Le, D., & Phi, G. (2021). Strategic responses of the hotel sector to COVID-19: Toward a refined pandemic crisis management framework. *International journal of Hospitality Management*, 94, 102808.
- Lin, P. K. (2022). Survival strategies of the sharing economy from the pandemic to a new normal: A dynamic capabilities approach. *Managerial and Decision Economics*, 48(2), 22-25
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory. 3th ed.* New York : McGraw-Hill.
- Ortiz-Villajos, J. M., & Sotoca, S. (2018). Innovation and business survival: A long-term approach. *Research Policy*, 47(8), 1418-1436.
- Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (1978). *The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective.* University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship.
- Porter, M. E. (1981). The contribution of industrial organization to strategic management. *Academy of Management Review*, 6, 609-620.
- Singh, P., & Dey, B. L. (2022). Sustainability in the beer and pub industry during the COVID-19 period: An emerging new normal. *Journal of Business Research*, 141, 656-672.

การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล: ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Investment in Digital Assets: Issues and Problems Related to Personal Income Tax

อัศววิทย์ รอบคอบ¹ และเกสินี หมั่นไธสง²

Aukkarawit Robkob¹ and Kesinee Muenthaisong²

Received : December 2, 2022 Revised : March 28, 2023 Accepted : May 1, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึง ประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากร จากการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นปัญหาด้านภาษี ประกอบด้วย 1) การจำหน่าย จ่าย โอน แลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล มีส่วนที่ตีราคาเกินกว่าเงินลงทุน ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(4)(ฉ) การคำนวณต้นทุนให้ใช้วิธีต้นทุนถ่วงเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Cost) หรือวิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) สามารถเปลี่ยนวิธีคำนวณได้ในอดีตไปโดยไม่ต้องขออนุมัติ 2) การขูดหรือทำเหมือง จะถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) เฉพาะเมื่อตอนขาย และสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ แห่งประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับโดยอนุโลม 3) ได้รับเป็นเงินเดือน เนื่องจากการจ้างแรงงาน ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(1) แต่ถ้าผู้รับจ้างได้รับค่าจ้างจากการรับทำงานให้ ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(2) การคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มาหรือราคาถ่วงเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาที่ประกาศจากศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล 4) ได้รับจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(8) ค่าต้นทุนและรายได้ ให้คำนวณเช่นเดียวกันกับได้รับมาจากเงินเดือน ค่าจ้าง 5) ได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซี ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(8) แต่ถ้าได้รับโทเคนดิจิทัล ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(4)(ซ) 6) การวัดมูลค่าการคำนวณต้นทุนและรายได้ในทุกประเด็น ให้ใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถ่วงเฉลี่ยในวันที่ได้มา ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ราคาที่ประกาศโดย Exchange ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. ถ้าใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี และ 7) กรณีที่มีผลขาดทุนเกิดขึ้น สามารถนำผลขาดทุนดังกล่าว มาหักกับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกันนั้น เฉพาะการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนที่กระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต.

ดังนั้น เพื่อประชาชนทั่วไปหรือนักลงทุนที่สนใจ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหากฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงภาษี ลดปัญหาในทางปฏิบัติ ข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่กำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญประชาสัมพันธ์ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ใช้บังคับได้อย่างเท่าเทียมและเป็นรูปธรรม ส่งผลให้จัดเก็บภาษีเกิดประสิทธิภาพ มีความมั่งคั่ง ถูกรัดกุม และเต็มเม็ดเต็มหน่วย รวมถึงเสริมสร้างให้กฎหมายภาษีอากรของประเทศไทย มีการพัฒนาให้ทันสมัยและสนับสนุนให้สินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อการลงทุนและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยให้สูงขึ้นได้

คำสำคัญ : สินทรัพย์ดิจิทัล ปัญหาภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล

^{1,2} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

Abstract

This academic article is intended to point out legal issues and practical guidelines on personal income tax according to the revenue code from investing in digital assets. The study found that most of the new generation invested in digital assets with the goal of increasing short-term speculation. because it gives higher returns compared to investing in other assets In regards to tax issues, that include: 2) mining or mining shall be regarded as assessable income under section 40(8) only at the time of sale. and expenses can be deducted as necessary and appropriate in this regard, section 65 bis and section 65 ter of the Revenue Code shall apply shall apply mutatis mutandis. 3) received as a salary due to employment regarded as income under section 40(1), but if the contractor receives wages from working for regarded as income under section 40(2), cost and income calculation Choose either the value at the time of acquisition or the average price on the date of acquisition. According to the price announced by the digital asset exchange. 4) Earned by giving or receiving as a reward. regarded as income under section 40(8), calculating costs and income be calculated in the same way as received from salary, wages. 5) Receive benefits or returns from holding cryptocurrencies Considered as income under Section 40(8), but if receiving digital tokens 6) The measurement of all costs and revenues shall be the value at the time of acquisition or the average price on the date of acquisition. which is a reliable reference price, such as the price announced by the Exchange prepared according to the rules of the SEC, if using any method choose to use that method throughout the tax year and 7) in case of loss incurred can bring such losses to be deducted from the profits made in that same year Only for the sale, payment, transfer or exchange made through the digital asset exchange. under the supervision of the SEC

Therefore, for the public or investors who are interested, have knowledge and understanding of tax law issues related to digital assets to keep up with tax changes. Reduce practical problems potential conflicts in the future, moreover government agency relevant regulatory bodies Public relations should be emphasized. Improving tax laws for greater clarity, it can be applied equally and concretely. Resulting in efficient tax collection Complete, accurate and complete. Including strengthening the tax laws of Thailand. There is a modern development and support for digital assets in Thailand to grow steadily in the future. This will have a positive effect on investment and the overall economy of Thailand.

Keywords : Digital Assets, Tax Problems, Personal Income Tax , Cryptocurrency, Tokens Digital

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมา เกิดสภาพเศรษฐกิจถดถอย (Economic Recession) ผลิตภัณฑ์มวลรวม หรือ Gross Domestic Product: GDP ในหลายประเทศลดลงเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 2 ไตรมาส ส่งผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจตกต่ำ การจ้างงานที่ลดลง เกิดอัตราว่างงานที่สูงขึ้น รวมถึงความสามารถในการซื้อของผู้บริโภคที่ลดลง เช่นเดียวกัน จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ธนาคารกลางของหลายประเทศ ต้องออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ จนทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในหลายประเทศทั่วโลก (สิริภัทร เกาฏีระ, 2565) ในขณะที่

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เร่งปัญหาให้เกิดอย่างรวดเร็วขึ้นและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นแรงเสริมให้เกิดภาวะเงินเฟ้อทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น สภาพเศรษฐกิจของโลกเกิดการปรับตัวลดลงอย่างรุนแรง นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นกับเศรษฐกิจ ความมั่นคงของนักลงทุนจึงลดลงไปตามการปรับตัวของสินทรัพย์ที่ลงทุน ในขณะที่เดียวกัน ตลาดหุ้นทั่วโลก ราคาน้ำมัน หรือแม้กระทั่งสินทรัพย์อย่างตราสารหนี้เองก็ได้รับผลกระทบตามไปด้วย เมื่อสินทรัพย์ที่เป็นกระแสหลักได้รับผลกระทบเช่นนี้ ทำให้นักลงทุนเริ่มหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการลงทุน โดยนักลงทุนและประชาชนทั่วไปเริ่มให้ความสำคัญกับการออมและการลงทุนในหลักทรัพย์ใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ดั้งเดิมในรูปแบบของ เงินฝาก หุ้น กองทุนรวมในประเทศและต่างประเทศ การลงทุนในทองคำ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ อสังหาริมทรัพย์ต่างประเทศ รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ บ้านและที่ดิน คอนโดมิเนียม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในช่วงเวลา 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ยังมีอีกทางเลือกหนึ่งที่นักลงทุนให้ความสนใจและถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงการลงทุน คือ การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับการเจริญเติบโตในการลงทุนสินทรัพย์ดิจิทัล เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่สูงมากกว่าการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ (ตฤณ ตารพล, 2564)

สินทรัพย์ดิจิทัล จึงเป็นหนึ่งในสินทรัพย์ทางเลือกของการลงทุน (Alternative Investment) ที่นักลงทุนรุ่นใหม่ให้ความสนใจลงทุน แทนการลงทุนในสินทรัพย์กระแสหลักแบบเดิมของโลก ขณะเดียวกันได้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ากำกับดูแล ทำให้มีความปลอดภัยในการลงทุนมากยิ่งขึ้น (เอกฉลาม ยิ้มวิไล, 2021) แต่จากความผันผวนของราคาและข้อจำกัดในการควบคุม ทำให้รัฐบาลในแต่ละประเทศ เกิดความวิตกกังวลต่อผลกระทบจากการเติบโตของสินทรัพย์ดิจิทัลที่รวดเร็ว ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินและการก่ออาชญากรรมที่มากจากการฟอกเงิน รัฐบาลในหลายประเทศจึงพยายามปิดกั้นการใช้คริปโตเคอร์เรนซี โดยขอยกตัวอย่างเปรียบเทียบแนวทางการควบคุมทางกฎหมายและการควบคุมทางการเงินต่อสกุลเงินดิจิทัลดังต่อไปนี้ ประเทศแรก (พรชัย ชูเนจินดา, 2561) ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ในรัฐของซิงตันสกุลเงินดิจิทัลเป็นเรื่องของการโอนเงิน (กฎหมายว่าด้วยการรวมบริการทางการเงิน) บริษัทต่าง ๆ สามารถดำเนินการโอนคริปโตเคอร์เรนซีได้ก็ต่อเมื่อ ได้รับใบอนุญาตพิเศษจากผู้ให้บริการเพื่อถ่ายโอนสินทรัพย์เหล่านี้ ในปี 2014 US Internal Revenue Service ได้เผยแพร่แนวทางที่กำหนดให้คริปโตเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินที่ต้องมีการจัดเก็บภาษี (Gurinovich et al., 2022) ประมาณเดือนมีนาคม 2015 หน่วยงาน Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) ได้ออกกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน โดยใช้บังคับกับบริการทางการเงิน (Money Services Businesses: MSBs) ที่อยู่ในรูปแบบเสมือนไร้ศูนย์กลางหรือการกระจายศูนย์ (Decentralized Virtual Currency) และนักลงทุนต้องขึ้นทะเบียนและถูกเก็บข้อมูลเพื่ออยู่ในการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งกฎหมายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตลาดซื้อขายและนักลงทุนในตลาดคริปโตเคอร์เรนซีเป็นอย่างมาก ต่อมาในปี 2016 Commodities Futures Trading Commission (CFTC) เป็นหน่วยงานอิสระของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่กำกับดูแลการซื้อขายหรือการแทรกแซงที่เกี่ยวข้องกับสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) ที่เข้าข่ายเป็นสกุลเงินดิจิทัล หรือมีลักษณะเงินตราเสมือน ภายใต้ร่างกฎหมาย Commodity Exchange Act (CEA) CFTC ได้อนุญาตให้บริษัท LedgerX เป็นบริษัทแรกในการเปิดให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาปี 2017 คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของอเมริกา หรือ U.S. Securities and Exchange Commission (SEC) ได้เข้ามากำกับดูแลระบวงการ Initial Coin Offering (ICO) ซึ่งเป็นการระดมทุนรูปแบบหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน โดยบริษัทฯ จะเสนอขายสินค้า/บริการผ่านการกำหนดสิทธิหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับผู้ลงทุน แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อกิจการในต่างประเทศที่ขาย ICO ให้กับนักลงทุนของสหรัฐอเมริกา แต่ใน

บางรัฐฯ ได้มีการออกกฎหมายเพื่อมาควบคุมการซื้อขาย คริปโทเคอร์เรนซี อาทิเช่น การออกใบอนุญาต Bit License ใน New York การออก Digital Currency Regulatory Guidance ในรัฐ Illinois (พรชัย ชุนหจินดา, 2561)

ในสหราชอาณาจักร ปี 2013 Her Majesty's Revenue and Customs เป็นหน่วยงานศุลกากร (HM Revenue and Customs) ที่เกิดจากการรวมตัวกันของ 2 หน่วยงาน คือ กรมสรรพากรกับกรมศุลกากร กำหนดให้บิตคอยน์และคริปโทเคอร์เรนซีทุกประเภทเป็นบัตรกำนัล (Single Purpose Vouchers: SPVs) หรือบัตรของขวัญที่ใช้ได้เฉพาะวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการกับร้านค้าที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้แทนเงินสดได้ และมีภาระที่จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มอีก ร้อยละ 10-20% ให้กับรัฐบาล ต่อมาปี 2016 ในงานวิจัยของ Barrdear and Kumhof (2016) ได้ทำการศึกษา Staff Working Paper No. 605 เรื่อง The Macroeconomics of Central Bank Issued Digital Currencies (CBDC) พบว่า การสนับสนุนการออกคริปโทเคอร์เรนซี ช่วยให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) เพิ่มขึ้นได้อย่างถาวร มากถึง 3% เมื่อเทียบกับพันธบัตรรัฐบาล สาเหตุมาจากต้นทุนการทำธุรกรรมทางการเงินและอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่ลดลง ทำให้ความสามารถในการรักษาเสถียรภาพของวงจรรูจิกได้เป็นอย่างมาก ดังนั้น ประเทศอังกฤษจึงยังไม่มี การควบคุมธุรกิจฟินเทคและคริปโทเคอร์เรนซีที่ชัดเจน (พรชัย ชุนหจินดา, 2561)

ในสหพันธรัฐรัสเซีย ปี 2016 รัฐบาลประกาศว่าการใช้สกุลเงินดิจิทัลและคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ตามมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธรัฐรัสเซีย ได้บัญญัติไว้ว่า การชำระหนี้ได้ถูกต้องตามกฎหมายต้องใช้เงินสกุลรูเบิลเท่านั้น ต่อมาปี 2017 หน่วยงาน Federal Tax Service หรือกรมสรรพากรของรัสเซีย ได้เสนอการเรียกเก็บภาษี “ในสกุลเงินดิจิทัล” โดยเสนอให้หน่วยงานที่ได้รับอนุญาตทำการค้าในต่างประเทศ สามารถใช้บิตคอยน์และคริปโทเคอร์เรนซีในการทำธุรกรรมได้ รวมถึงอนุญาตให้นิติบุคคลใช้บิตคอยน์ชำระค่าสินค้าและบริการในการค้าต่างประเทศได้ แต่ต่อมาปี 2018 กลับเปลี่ยนแปลงนโยบายให้เงินดิจิทัล (Digital Financial Asset) เป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่ยังไม่ได้รับการรับรองให้ใช้เป็นสื่อกลางของระบบชำระเงิน แต่สามารถทำการซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีในตลาดที่มีใบอนุญาตเท่านั้น นอกจากนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าว มีการขึ้นทะเบียนนักขุดเหรียญ รวมถึงได้จำกัดการลงทุนใน ICO ของนักลงทุนที่ไม่ได้รับการรับรองไว้ ให้สามารถลงทุนได้ไม่เกิน 900 ดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น (พรชัย ชุนหจินดา, 2561)

ในประเทศเยอรมัน ปี 2018 กระทรวงการคลัง ได้ออกกฎเกณฑ์ควบคุมการซื้อขายบิตคอยน์ ถือเป็นการดำเนินกิจการที่เรียกว่า “การค้าส่วนตัว” และให้รับรู้เป็นรายได้ทางภาษี ภาษีที่คล้ายกันนี้ใช้กับกระบวนการขุด ซึ่งถือเป็นกระบวนการสร้างมูลค่าของหน่วยสกุลเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมทางการเงิน บริษัทที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องกับสกุลเงินดิจิทัล จะถูกจัดให้อยู่ในหมวดหมู่ของบริษัททางการเงินและอยู่ภายใต้การควบคุมพิเศษของหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงินแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปี 2017 ธุรกรรมที่ใช้สกุลเงินดิจิทัลและคู่สกุลเงิน ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ธุรกรรมการชำระเงินประเภทนี้ จำเป็นต้องมีใบอนุญาตพิเศษ โดยองค์กรเหล่านี้จะถูกควบคุมและอยู่ภายใต้หน่วยงานกำกับดูแลตลาดการเงินของประเทศ และมีการกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษสำหรับการพัฒนาการลงทุนในเขต Zug เป็น Crypto Valley Association ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศนอร์เวย์ ปี 2013 คริปโทเคอร์เรนซี ถือเป็นสกุลเงิน เป็นสินทรัพย์มิใช่เพื่อเก็งกำไร ต้องเสียภาษีจากรายได้ที่ได้รับจากกำไรจากการขายหุ้น (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศแคนาดา กำหนดให้การชำระค่าสินค้าหรือบริการโดยใช้สกุลเงินดิจิทัล เป็นธุรกรรมที่จะต้องเสียภาษี เนื่องจากเป็นธุรกรรมแลกเปลี่ยน ในกรณีของการขายสกุลเงินดิจิทัลจะมีการเรียกเก็บภาษีอากรรายได้ ภาษีกำไร หรือภาษีเงินได้จากทุน นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการขึ้นทะเบียน และแจ้งหน่วยงานกำกับดูแลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่น่าสงสัย เพื่อดำเนินการตรวจสอบผู้ที่ทำธุรกรรมดังกล่าวได้ (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศญี่ปุ่น แนวคิดของสกุลเงินดิจิทัลนั้นแตกต่างอย่างชัดเจนจากแนวคิดของเงินอิเล็กทรอนิกส์ สกุลเงินดิจิทัลได้รับการยอมรับว่าเป็นสินทรัพย์ที่สามารถใช้ในการชำระเงินได้ (Gurinovich et al., 2022) และการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีสำหรับเงิน Fiat ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ในปี 2016 รัฐสภาญี่ปุ่นผ่านกฎหมาย กำหนดให้ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนจะต้องลงทะเบียนกับหน่วยงานบริการทางการเงิน โดยผู้ควบคุมมีอำนาจในการตรวจสอบการแลกเปลี่ยน และธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีได้รับการยอมรับว่าเป็นสินทรัพย์ประเภทพิเศษ (มูลค่าคล้ายสินทรัพย์) สรุปได้ว่าคริปโทเคอร์เรนซีไม่ใช่สกุลเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถือเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

ในประเทศเดนมาร์ก Cryptocurrencies ไม่ได้รับการพิจารณาให้เป็นสกุลเงินของประเทศเดนมาร์ก (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศกรีซ ในปี 2018 มีการใช้คริปโทเคอร์เรนซีกันอย่างแพร่หลาย ต่อมาประเทศได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งชาติและหน่วยงานควบคุมได้ออกแถลงการณ์ให้คริปโทเคอร์เรนซีและเงินทดแทนอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่เป้าหมายของความสัมพันธ์ทางแพ่ง (Gurinovich et al., 2022)

ในประเทศออสเตรเลีย ปี 2015 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และการลงทุนของออสเตรเลีย (ASIC) หรือ Australian Securities and Investments Commission และศูนย์นวัตกรรมฟินเทค (FinTech Innovation Hub) เป็นหน่วยงานอิสระของรัฐบาลที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล และควบคุม ตัวกลาง (Broker) ผู้ให้บริการ Forex และผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาบริการทางการเงินและตลาดทุน รวมทั้งใช้เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาภาวะระเบียบให้เหมาะสมกับธุรกิจฟินเทค นอกจากนี้ ยังควบคุม ดูแลบริษัทและทะเบียนรายชื่อธุรกิจของออสเตรเลีย ได้แก่ บริษัท หน่วยงานจดทะเบียน บริษัทต่างประเทศ สมาคมแผนการลงทุนที่มีการจัดการ และหน่วยงานที่ไม่ได้จดทะเบียน สามารถค้นหาได้ทางออนไลน์ ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2017 ASIC นำเสนอแนวทางการลงทุนแบบ Initial Coin Offerings ICO โดยออกประกาศเพื่อเป็นแนวทางสำหรับบริษัทหรือธุรกิจสตาร์ทอัพที่ต้องการระดมทุนผ่าน ICO โดย ASIC ที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์และกิจการด้านการเงินที่มีความต้องการจะลงทุน เพื่อสร้างความเป็นธรรมและโปร่งใสให้กับผู้บริโภคนักลงทุน รวมไปถึงรวบรวมประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแจ้งเตือนผู้ลงทุนให้ทราบถึงความเสี่ยงจากการเก็งกำไร และการฉ้อโกง รวมถึง Digital Currency Exchange ต้องขึ้นทะเบียนกับ Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) และปฏิบัติตามกฎหมาย AML/CFT (พรชัย ชุนจินดา, 2561)

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี 2009 รัฐบาลได้ออกประกาศห้ามใช้เงินตราเสมือนในการซื้อขายสินค้าและบริการ เนื่องจากไม่มั่นใจถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับระบบการเงินของประเทศ และให้ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซี ถือเป็นภัยต่อความสมดุลของระบบการเงินของประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการโอนเงินข้ามประเทศ รวมถึงอาจมีการฟอกเงินที่ผิดกฎหมายมาเกี่ยวข้อง (Gurinovich et al., 2022) และในปี 2021 รัฐบาลจีนได้ประกาศให้การทำธุรกรรมคริปโทเคอร์เรนซีและธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่ประกาศห้าม แต่เป็นครั้งที่มีความเด็ดขาดและเข้มงวดมากที่สุดในประวัติศาสตร์ จนกระทั่งวันที่ 24

กันยายน 2021 ธนาคารกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือ The People's Bank of China PBOC ได้สั่งห้ามบริษัทของตนทำธุรกรรมด้วยคริปโทเคอร์เรนซี ถือเป็นอันสิ้นสุดของคริปโทเคอร์เรนซีในสาธารณรัฐประชาชนจีน (พรชัย ชุนหจินดา, 2561)

ในประเทศไทยก่อนปี พ.ศ. 2561 ธนาคารแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่น ๆ มีนโยบายไม่ต้องการให้นำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการแทนสกุลเงินบาท ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เริ่มเข้ามากำกับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการระดมทุนผ่านโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) รวมถึง ตัวกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล (ศูนย์ซื้อขาย นายหน้าผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล) ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ธนาคารแห่งประเทศไทย มีนโยบายที่ไม่ต้องการให้นำเงินสกุลดิจิทัลมาใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ การแลกเปลี่ยนเงินตรา (Means of Payment) แทนเงินบาทในอนาคต คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ประกาศห้ามผู้ประกอบการสนับสนุนหรือส่งเสริมการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้เป็นสื่อกลางชำระค่าสินค้าและบริการ (Means of Payment) และในวันที่ 30 มีนาคม 2565 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้ผู้ประกอบการสินทรัพย์ดิจิทัล ต้องส่งรายงานข้อมูลการทำธุรกรรมซื้อขาย การแลกเปลี่ยน หรือการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่ลูกค้า (พรชัย ชุนหจินดา, 2561) ซึ่งในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้น ก็ยังจะมีความเสี่ยงมากเช่นเดียวกัน แล้วอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ลงทุนเหล่านี้ สนใจที่จะลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีความเสี่ยงที่สูง จากผลการศึกษาส่วนใหญ่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันนั่นก็คือ ผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูง และผลตอบแทนดังกล่าวที่เกิดขึ้น ต้องนำมาเสียภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากรในรูปของเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่เก็บจากบุคคลทั่วไปหรือหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามกฎหมาย มีการเก็บเป็นรายปี และต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป ในบางกรณีกฎหมายก็กำหนดให้ผู้มีรายได้ในช่วงครึ่งปีแรก ยื่นแบบภาษีเพื่อชำระภาษีเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ในการบรรเทาภาระภาษี (กรมสรรพากร, 2565ก) อย่างไรก็ตาม ภาษีที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทย จากเดิมเงินได้ที่เกิดจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) รวมถึงกระแสของการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นเพื่อให้การจัดเก็บภาษีนั้นมีความถูกต้อง เป็นธรรม กรมสรรพากรจึงได้ออกกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2561 ประกาศเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 และมีผลบังคับใช้ใน วันที่ 14 พฤษภาคม 2564 โดยกำหนดให้เงินได้ที่เกิดจากเงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือ ครอบครองโทเคนดิจิทัล ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข) และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(4)(ณ)

แต่เนื่องจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลบัญญัติออกมาพร้อม ๆ กันหลายฉบับ ประกอบกับการที่ประชาชนเกิดพฤติกรรมและความต้องการลงทุนในสินทรัพย์เลียนแบบตามกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายยังมีความไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (ศุภชัย มาษา, 2564) ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้ และภาษีอื่น ๆ จากการขายหรือโอนสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงช่องว่างของภาษีอากรที่อาจจะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2564ก) อย่างไรก็ตามยังพบว่า ประชาชนยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในกฎหมาย เนื่องจากสรรพากรเคยออกแนวทางปฏิบัติของคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล

มาแล้ว แต่ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางปฏิบัติที่ชัดเจนแล้ว ทำให้นักลงทุนเกิดความกังวลว่า จะทำการคำนวณภาษีอย่างไร (Piyawan Chaloechatwanit, 2563)

บทความวิชาการเรื่อง การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล: ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร จากการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางให้กับภาคประชาชน และนักลงทุน ซึ่งอยู่ภายใต้ของบังคับของกฎหมาย ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษี ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษี ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถปฏิบัติตามได้ และสามารถเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง และสามารถปฏิบัติตามได้ และสามารถเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง รวมถึงเพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐได้มีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษี ให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น และสามารถบังคับได้อย่างเท่าเทียมและเป็นรูปธรรม ส่งผลให้จัดเก็บภาษีได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเต็มเม็ดเต็มหน่วย รวมถึงเสริมสร้างให้กฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยมีการพัฒนาให้ทันสมัย และสนับสนุนให้สินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อการลงทุนและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยให้สูงขึ้นได้

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ จะไม่ได้ครอบคลุมประเด็นภาษีอื่น ๆ เช่น ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากธุรกรรมที่กระทำผ่านผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือ Exchange ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. จะไม่สามารถระบุตัวตนผู้รับเงินได้ และไม่ทราบจำนวนเงินได้ที่ต้องหัก ณ ที่จ่าย ทำให้ไม่ครบองค์ประกอบตามประมวลรัษฎากร จึงไม่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้แต่อย่างใด สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ธุรกรรมที่กระทำผ่าน Exchange ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. จะได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย. 2565 ถึงวันที่ 31 ธ.ค. 2566 และสินทรัพย์ดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (Retail CBDC) สำหรับการใช้งานภาคประชาชน จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโตเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลที่เกิดขึ้นในปีภาษีเดียวกัน ตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป โดยคำนวณจากกำไรแล้วลบด้วยผลขาดทุน เหลือจำนวนเงินเท่าใด จึงจะนำไปคำนวณเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Finnomena, 2565a)

ความหมาย และลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัล

ก่อนปี พ.ศ. 2561 ภาคเอกชน และภาคประชาชนในประเทศไทย ได้นำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขาย แลกเปลี่ยน และระดมทุนจากประชาชน โดยผ่านศูนย์กลางซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วงระยะเวลานั้นยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามากำกับดูแล หรือกฎหมายที่เข้ามาควบคุมการทำธุรกรรมดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน และการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของประเทศ อาจจะได้รับผลกระทบหรือเกิดความเสียหายได้ ดังนั้นเพื่อป้องกัน กำกับดูแล การดำเนินธุรกรรม และการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าว ไม่ให้ได้รับผลกระทบ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นแหล่งระดมทุนของประชาชนที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งยังป้องกันการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาประกอบอาชญากรรม หลอกหลวงประชาชน หรือเป็นแหล่งฟอกเงินที่ผิดกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2564ค)

ภาครัฐจึงเข้ามาควบคุมด้วยการบัญญัติพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลการระดมทุนของภาคประชาชน รวมถึงตัวกลางหรือศูนย์กลางซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยการระบุตัวตนเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น ซึ่งพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 3 ได้

นิยาม คำว่า สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) ที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) และ โทเคนดิจิทัล (Token Digital) ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2564ข)

1) **คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency)** คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ สินทรัพย์ดิจิทัลอื่น หรือสิทธิอื่นใด ปัจจุบันคริปโทเคอร์เรนซียังไม่ใช้เงินที่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศในโลก ให้การรับรองว่าสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย (Legal Tender) คริปโทเคอร์เรนซีที่นักลงทุนส่วนใหญ่นิยมลงทุนกันจะมีหน่วยเป็นเหรียญ สามารถแบ่งเป็นประเภท ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (Finnomena, 2565b)

1.1) กลุ่มรักษามูลค่า (Store of Value) เป็นเหรียญกลุ่มแรกที่เกิดขึ้น และได้รับความนิยม มีความต้องการซื้อ-ขายเปลี่ยนมือกันมากที่สุด มูลค่าของเหรียญขึ้นอยู่กับความต้องการของนักลงทุน ในช่วงที่ผ่านมา 2564 - 2564 นักลงทุนมีความต้องการเหรียญประเภทนี้สูงมาก ดังนั้นราคาของเหรียญจะมีความผันผวนค่อนข้างมาก จึงมีความเหมาะสมกับการลงทุนระยะสั้น หวังส่วนต่างของกำไร รวมถึงการลงทุนระยะยาวที่ต้องการเก็บไว้เป็นหลักทรัพย์ ได้แก่ Bitcoin (BTC), Litecoin (LTC), และ Bitcoin Cash (BCH) เป็นต้น

1.2) กลุ่มสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นบนเครือข่ายบล็อกเชน ลักษณะกระบวนการทางดิจิทัลที่สามารถทำธุรกรรมแบบอัตโนมัติไว้ล่วงหน้า โดยไม่จำเป็นต้องผ่านตัวกลางทำให้มีอิสระในการทำธุรกรรม ตัวอย่างเหรียญในกลุ่มนี้ ได้แก่ Ethereum (ETH), Cardano (ADA), Solana (SOL) และ Kusama (KSM) เป็นต้น

1.3) กลุ่มเสถียรภาพ (Stablecoin) เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มูลค่าของเหรียญมีเสถียรภาพมากขึ้น ด้วยการอ้างอิงกับมูลค่าของสินทรัพย์บางอย่าง จึงทำให้มีความน่าเชื่อถือ มีเสถียรภาพ โปร่งใส และค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมที่ต่ำ กลุ่มเหรียญเสถียรภาพ แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ Fiat-Collateralized (อ้างอิงด้วยเงิน Fiat), Commodity-Collateralized (อ้างอิงด้วยสินค้าโภคภัณฑ์), Crypto-Collateralized (อ้างอิงด้วยคริปโทเคอร์เรนซี) และ Non-Collateralized (ไม่อ้างอิงด้วยอะไรเลย) ยกตัวอย่างเหรียญในกลุ่ม Stablecoin เช่น เหรียญ USDT และ เหรียญ USDC จัดเป็นเหรียญกลุ่ม Stablecoin ประเภท Fiat-Collateralized โดยนำไปอ้างอิงกับมูลค่าของสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐฯ (USD) ในอัตราส่วน 1:1

1.4) กลุ่ม DeFi (Decentralized Finance) เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นบนระบบบล็อกเชน นิยมตั้งชื่อตามระบบเครือข่ายบล็อกเชนของผู้ที่ออกแบบเหรียญ จึงสามารถใช้งานได้บนแพลตฟอร์มที่ถูกสร้างขึ้นเท่านั้น ส่วนใหญ่ถูกสร้างบน Ethereum Blockchain ซึ่งมูลค่าของเหรียญจะมาจากความนิยมของแพลตฟอร์มผู้ออกแบบเหรียญ ตัวอย่างเหรียญในกลุ่มนี้ ได้แก่ Uniswap (UNI), Maker (MKR), Pancakeswap (CAKE), และ SushiSwap (SUSHI) เป็นต้น

1.5) กลุ่มส่งต่อมูลค่า (Value Transfer) เป็นเหรียญที่ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นมาเพื่อส่งต่อมูลค่าผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยเน้นความสามารถในการทำธุรกรรมที่รวดเร็ว และมีค่าธรรมเนียมค่อนข้างต่ำ ตัวอย่างของเหรียญในกลุ่มนี้ ได้แก่ เหรียญ “XRP” (Ripple) ที่ออกแบบมาเพื่อเป็นสะพานเชื่อมต่อของสกุลเงิน Fiat ทำหน้าที่คล้ายระบบ SWIFT ในส่งเงินข้ามประเทศ Stellar (XLM), OMG (OMG Network) และ Velo (VELO) เป็นต้น

1.6) กลุ่ม GameFi เป็นเหรียญที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในโลกของเกม (Game) หรือในโลกเสมือนจริง (Metaverse) เท่านั้น ซึ่งปัจจุบันกระแส GameFi กำลังเป็นที่นิยม เพราะนอกจากจะทำให้สนุกไปกับเกมที่เล่นแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้หรือได้รับรางวัลจากการเล่นเกม กลับคืนมาในรูปของเหรียญในกลุ่ม GameFi อีกด้วย ตัวอย่างเหรียญในกลุ่มนี้ ได้แก่ Decentraland (MANA), The Sandbox (SAND), Axie Infinity (AXS) และ My Neighbor Alice (ALICE) เป็นต้น

1.7) กลุ่มเหรียญมีม (Meme Coins) เป็นเหรียญที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง ต้องการล้อเลียนเหรียญอื่นที่เป็นกระแสนิยมในโลกออนไลน์ โดยเหรียญที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนี้ลำดับแรก คือ Dogecoin (DOGE) มูลค่าของเหรียญขึ้นอยู่กับความต้องการของนักลงทุน ดังนั้นราคาของเหรียญจะมีความผันผวนค่อนข้างมาก จึงมีความเหมาะสมกับการลงทุนระยะสั้น หวังส่วนต่างของกำไร

2) โทเคนดิจิทัล (Digital Token) คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นบนระบบ หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสิทธิเพื่อการได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใดที่มีลักษณะเฉพาะ (Utility Token) รวมถึงการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ ตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดไว้ตาม พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 หมวด 3 ว่าด้วยการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน

ประเด็นปัญหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซี และโทเคนดิจิทัล

การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย มีหน่วยงานที่บัพญญัติกฎหมายเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล ได้แก่ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3 ได้กำหนดไว้ว่า ถ้ามีกำไรหรือผลตอบแทนจากการลงทุนจะต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 15 ของกำไร (ศัลยา ประชาชาติ, 2565) การจัดเก็บภาษีจากสินทรัพย์ดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเดิมประมวลรัษฎากร ไม่มีบทบัญญัติใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการเฉพาะ โดยที่ในปัจจุบันได้มีการถือหรือครอบครอง Token Digital หรือการซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยน Cryptocurrency หรือ Token Digital ซึ่งเงินได้จากการนี้ดังกล่าว เป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษี จึงมีการแก้ไขประมวลรัษฎากร โดยออกเป็นพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2561 ประกาศเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 และมีผลบังคับใช้ใน วันที่ 14 พฤษภาคม 2564 เช่นเดียวกับ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 40(4) ประกอบด้วย (กรมสรรพากร, 2565ข) มาตรา 40(4)(ซ) เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกัน ที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล มาตรา 40(4)(ฌ) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน และเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 50(2) และมาตรา 40(4)(จ) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ซ) และ (ฌ) ให้คำนวณหักในอัตรา ร้อยละ 15.0 ของเงินได้อีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจผู้ยื่นขอเสนอหลักการของ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) โดยสังเขปดังต่อไปนี้ (กรมสรรพากร, 2565ข)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) เป็นภาษีทางตรง และเป็นภาษีอากรประเมิน ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใด ๆ จากผู้มีเงินได้ในประเทศไทยมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมา หรือผู้มีเงินได้ในปีใดก็ตามถ้าอยู่ในประเทศไทยรวมกันถึง 180 วัน และได้นำเงินได้ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยในปีเดียวกัน มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการด้วยตนเอง ตามแบบแสดง

รายการภาษี ภงด. 90/91ภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณี ตามมาตรา 40(5)-(8) กฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี ภ.ง.ด.94 สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่เกิดขึ้น และเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินได้ที่จ่ายบางส่วนให้กับผู้รับ เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามกฎหมายกำหนดให้มี 6 สถานภาพ ได้แก่ (กรมสรรพากร, 2565ก) 1) บุคคลธรรมดา 2) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี 3) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง 4) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีโชนิติบุคคล 5) คณะบุคคลที่มีโชนิติบุคคล และ 6) วิสาหกิจชุมชน ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เฉพาะที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีโชนิติบุคคล

ปัญหาการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น มาจากการบรรเทาภาระภาษี ที่ถูกบัญญัติไว้ในโครงสร้างของการจัดเก็บภาษี ได้แก่ การยกเว้นเงินได้พึงประเมิน การลดอัตราภาษี การเลือกหักค่าใช้จ่าย การหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรที่หักได้มากกว่าปกติ การหักค่าลดหย่อน เงินบริจาคที่หักได้มากกว่า 1 เท่า และยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามมาตรา 48(1) หรือวิธีที่ 1 หรือยกเว้นภาษีที่คำนวณได้ไม่เกิน 5,000 บาท จากการคำนวณภาษี ตามมาตรา 48(2) หรือวิธีที่ 2 รวมถึงมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่าง ๆ ของภาครัฐ ได้แก่ โครงการช้อปดีมีคืน การสนับสนุนธุรกิจประกัน การสนับสนุนการลงทุนในตลาดทุน SSF RMF เป็นต้น (สุภากร จุลินทร, 2564)

จากการรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร กฎหมายภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล โดยเฉพาะประเด็นปัญหาภาษีอากรนั้น มีสาเหตุหลักเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐในบางประเด็นที่ไม่ครอบคลุม ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมในสังคมขึ้นได้ ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีอากรที่จัดเก็บ ประกอบกับในทางปฏิบัติยังเกิดความไม่แน่นอนในการจัดเก็บ หรือมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับภาษีอากร อีกหลายประการ บทความนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอยู่ ผู้เขียนได้นำคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล (กรมสรรพากร, 2565 ข) และบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2565ก) มาร่วมในการนำเสนอข้อกฎหมายและประเด็นปัญหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คำถาม กรมสรรพากรมีวิธีการจัดประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างไร ? ประเด็นนี้ กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้โดยอ้างอิงตามคู่มือสินทรัพย์ดิจิทัลสำหรับผู้ลงทุน ที่เผยแพร่โดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2564ข) ดังนี้

1) คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้หากผู้ใช้อยอมรับ ปัจจุบันคริปโทเคอร์เรนซียังไม่ใช่เงินที่ธนาคารกลางใดในโลกรับรองว่าสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย (Legal Tender) คริปโทเคอร์เรนซีที่รู้จักกันแพร่หลาย เช่น สกุลเงินบิตคอยน์ Bitcoin (BTC) และอีเธอเรียม Ethereum (ETH)

2) โทเคนดิจิทัล (Digital Token) คือ หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลใน ส่วนแบ่งรายได้หรือสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าและบริการ หรือสิทธิอื่น ๆ (Utility Token) ตามที่ได้ตกลงกับผู้ออกโทเคนดิจิทัล ซึ่งอาจเสนอขายผ่านกระบวนการ Initial Coin Offering (ICO) ต่อไปนี้ ผู้เขียนขอใช้คำว่า ICO ดังนั้น การระดมทุนแบบ ICO คือ การระดมทุนรูปแบบหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเข้ามาช่วย โดยบริษัทจะเสนอขายโทเคน

ดิจิทัลที่กำหนดสิทธิหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ลงทุน เช่น ส่วนแบ่งกำไรจากโครงการ หรือสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการที่เฉพาะเจาะจง และกำหนดให้ผู้ลงทุนที่ต้องการจะร่วมลงทุนสามารถเข้าร่วมได้โดยการนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือเงิน มาแลกเปลี่ยนกับดิจิทัลที่บริษัทออกได้ โดยมีกำหนดและบังคับสิทธิที่จะได้รับด้วย Smart Contract บนเทคโนโลยีบล็อกเชน ICO อาจไม่ใช่หุ้นและไม่ใช่หนี้ แม้ ICO จะมีชื่อคล้ายกับ IPO (Initial Public Offering คือ การออกและเสนอขายหุ้นต่อประชาชน) แต่ก็อาจมีสาระสำคัญที่แตกต่างกันมาก ผู้ถือโทเคนดิจิทัลจากการลงทุนใน ICO อาจไม่ได้เป็นเจ้าของบริษัทเหมือนผู้ถือหุ้น IPO อาจไม่ได้มีฐานะเป็นเจ้าของบริษัท และอาจไม่มีสิทธิในทรัพย์สินของบริษัทกรณีเลิกกิจการหรือล้มละลาย แต่ผู้ถือโทเคนดิจิทัลจะมีสิทธิตามที่ระบุในเอกสารประกอบการเสนอขาย (White Paper)

ประเด็นที่ 2 กรณีที่มาของภาษีคริปโทเคอร์เรนซี ทำไมกรมสรรพากรต้องเก็บภาษี ? ประเด็นปัญหานี้ กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า เดิมเงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากรอยู่แล้ว ดังนั้นผู้มีเงินได้มาจากกำไรจากการขายคริปโทเคอร์เรนซี จึงมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร แต่อย่างไรก็ตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2561 ที่เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปลายปี 2561 เป็นเพียงการจัดประเภทเงินได้ใหม่ จากเดิมเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) ไปเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4) เพื่อให้สะท้อนลักษณะของเงินได้ แต่เนื่องจากเงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซีมีลักษณะเป็นเงินที่ได้รับจากการลงทุน ภายหลังจากออกพระราชกำหนดฉบับดังกล่าว กรมสรรพากรก็ได้ประชาสัมพันธ์ประเด็นนี้มากขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียภาษีได้รับโทษในภายหลัง อันเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ถูกต้อง

ประเด็นที่ 3 ผู้มีเงินได้ต้องจัดเตรียมหลักฐานประกอบการยื่นแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90 อย่างไร ? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า เนื่องจากการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการประเมินตนเอง ผู้มีเงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล จึงต้องประเมินตนเองว่ามีกำไรจากการเป็นจำนวนเงินเท่าไร และควรเตรียมหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ต้นทุนในการซื้อและราคา เพื่อประกอบการพิสูจน์กำไรของผู้มีเงินได้ โดยหลักฐานที่ระบุถึงการทำธุรกรรมซื้อขาย ที่มีข้อมูลจำนวนที่ซื้อหรือขาย มูลค่าของคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ณ วันที่ทำธุรกรรม อัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิง รายละเอียดผู้ซื้อหรือผู้ขายสำหรับการซื้อ-ขาย (ถ้ามี) หลักฐานใบกำกับภาษีหรือใบเสร็จรับเงินที่จ่าย และหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย (ถ้ามี)

ประเด็นที่ 4 ใครมีหน้าที่ยื่นแบบภาษีเงินได้จากคริปโทเคอร์เรนซี ? ประเด็นปัญหานี้ กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า ผู้มีเงินได้ ดังนี้ 1) เงินได้จากการโอน หรือขายคริปโทเคอร์เรนซี เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน 2) เงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี ที่ได้จากการขุด 3) เงินได้จากผลตอบแทนใด ๆ จากการนำคริปโทเคอร์เรนซี ไปหาประโยชน์

จากประเด็นปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนจึงได้นำเสนอประเด็นแหล่งที่มาของเงินได้และปัญหาของเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวกับภาษีคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล เพื่อลดปัญหาในประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ลดปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมาย เพิ่มการบังคับใช้กฎหมายยังมีความชัดเจน ครอบคลุม เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น รวมถึงลดช่องว่างของภาษีอากรที่อาจจะเกิดขึ้น ในลำดับต่อไป

แหล่งที่มาและประเด็นปัญหาการเสียภาษีของคริปโทเคอร์เรนซี และโทเคนดิจิทัล

จากการศึกษาและรวบรวม หนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากร รวมถึงคู่มือ คำแนะนำ การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลของกรมสรรพากร สามารถนำเสนอประเด็นแหล่งที่มาของเงินได้และประเด็นปัญหาของเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวกับภาษีคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลไว้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้ (กรมสรรพากร, 2565; อรรถพรณ คงพันธุวิจิตร, 2565)

1) การจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล

กรณีเงินได้ที่เกิดจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่น ให้ถือเป็นเงินได้ เฉพาะเงินได้ส่วนที่เกินกว่าเงินที่ลงทุน หรือส่วนต่างของกำไรมาเสียภาษี ตามมาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากร โดยสามารถเลือกใช้วิธีคำนวณต้นทุนคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลประเภทเดียวกัน ด้วยวิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) หรือวิธีต้นทุนถ่วงเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Cost) แต่เมื่อได้เลือกวิธีการคำนวณต้นทุนวิธีใดแล้วต้องใช่วิธีนั้นตลอดปีภาษี การคำนวณต้นทุนให้รวมถึงค่าซื้อ ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลและต้นทุนการได้มาซึ่งเงินได้ เช่น ค่าธรรมเนียมการซื้อ ค่าธรรมเนียมการขาย และค่าโอน เป็นต้น ในส่วนของการวัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล การวัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้น สำหรับการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถ่วงเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาประกาศโดย Exchange ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช่วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช่วิธีนั้นตลอดปีภาษี

กรณีที่มีผลขาดทุนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลประเภทใด ๆ ก็ตาม การนำผลขาดทุนดังกล่าวมาหักกับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกันนั้น สามารถนำผลขาดทุนดังกล่าว มาหักกับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกัน เฉพาะการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนที่กระทำความผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. เท่านั้น

การมูลค่าต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลที่คงเหลือ ณ วันสิ้นปี เป็นการถือคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลไว้โดยไม่มีการจำหน่าย จ่าย โอน แลกเปลี่ยน จึงยังไม่ถือว่ามีเงินได้พึงประเมินแต่อย่างใด และให้ถือมูลค่านี้เป็นต้นทุนที่ต้องยกไปสำหรับปีภาษีถัดไปด้วย ในระหว่างปีภาษี หากผู้มีเงินได้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ สามารถนำภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายมาใช้เป็นเครดิตภาษีในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 ได้

ประเด็นปัญหาที่รวบรวมจากกรมสรรพากรประเด็นที่ 1 การพิจารณาเงินได้พึงประเมินจากการลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล จะคิดอย่างไร ? ประเด็นนี้ กรมสรรพากรมีแนวคำตอบไว้ว่า เงินได้พึงประเมิน คือกำไรที่เกิดจากการซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล สามารถนำขาดทุนมาหักได้ ไม่ว่าจะเกิดจากคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลประเภทใดก็ตาม

ประเด็นที่ 2 การคำนวณต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซี จะคำนวณอย่างไร ? ประเด็นนี้ กรมสรรพากรมีแนวคำตอบไว้ว่า สามารถคำนวณต้นทุนโดยอาจใช้เป็นต้นทุนถ่วงเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Cost) หรือวิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้หากได้เลือกวิธีใดในการคำนวณต้นทุนแล้ว ต้องใช่วิธีนั้นในการคำนวณต้นทุนตลอดปีภาษี

ประเด็นที่ 3 กรณีต้องการเปลี่ยนวิธีการคำนวณต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมายหรือไม่ ? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า สามารถเปลี่ยนวิธีการคำนวณได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ

ประเด็นที่ 4 การเก็บภาษีจากมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ที่ถืออยู่เป็นเงินตราต่างประเทศ จะต้องเปลี่ยนเป็นเงินบาทก่อน หรือไม่ ? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า การแลกเปลี่ยน คริปโท

เคอร์เรนซีเป็นเงินบาทนั้น หากมีเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ณ) (ตัวอย่าง: นำเงินบาทจำนวน 100 บาท ไปซื้อคริปโทเคอร์เรนซี ได้ 1 เหรียญ ต่อมานำเหรียญดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนกลับเป็นเงินบาทได้ 150 บาท ให้ถือเป็นเงินได้เกินกว่าส่วนที่ลงทุน 50 บาท)

ประเด็นที่ 5 การนำคริปโทเคอร์เรนซีสกุลหนึ่งไปแลกเปลี่ยนเป็นคริปโทเคอร์เรนซีอีกสกุลหนึ่ง ถือว่ามีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีหรือไม่? ในประเด็นปัญหานี้ กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ดังต่อไปนี้ 1) การแลกเปลี่ยนดังกล่าวนั้น ให้ถือเป็นการโอนคริปโทเคอร์เรนซี ตามมาตรา 40(4)(ณ) และ 2) หากการแลกเปลี่ยนเช่นนั้นแล้ว มีเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(4)(ณ) เช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง: นาย ก. ซื้อเหรียญ A มาในราคา 100 บาท และนาย ข. ซื้อเหรียญ B ราคา 50 บาท ต่อมาทั้งคู่นำเหรียญมาแลกเปลี่ยนกัน ณ วันที่แลกเปลี่ยนเหรียญ A และเหรียญ B ในราคา 150 บาท ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใด?

- (1) นาย ก. มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ณ) จากส่วนที่เกินกว่าส่วนที่ลงทุน 50 บาท
- (2) นาย ข. มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ณ) จากส่วนที่เกินกว่าส่วนที่ลงทุน 100 บาท

ประเด็นที่ 6 ถ้าการซื้อขายเพื่อเป็นช่องทางการเข้าออกเงินบาท (Cash In - Cash Out) ตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนบาทเป็นบิตคอยน์ หรือเหรียญ BTC ผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. ในประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อโอนไปยังศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ต่างประเทศและซื้อ-ขายเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทอื่นในต่างประเทศ จะเสียภาษีหรือไม่? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า หากการจำหน่ายจ่าย โอน แลกเปลี่ยนดังกล่าว มีส่วนที่ต่ำกว่าเงินลงทุน ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(4)(ณ)

ประเด็นที่ 7 กรณีขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลแล้ว แต่ยังไม่ได้ออนเงินออกมาจากบัญชีซื้อ-ขาย จะถือว่ามีเงินได้ หรือไม่? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า หากผู้ถือครองคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลได้ขายออกไปแล้วนั้น ไม่ว่าจะนำเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ให้ถือว่าเป็นเงินได้ในปีที่ขายแล้ว ผู้มีเงินได้จึงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90 ในปีที่ย้าย

ประเด็นที่ 8 กรณี นายเอ ซื้อเหรียญ BTC มาราคา 100 บาท คิดค่าธรรมเนียมการซื้อ 1% ของราคาซื้อ = 1 บาท ต่อมาขายทันทีในราคาตลาด 100 บาท เสียค่าธรรมเนียมการขาย 19 ของราคาขาย = 1 บาท จะคำนวณเพื่อเสียภาษีอย่างไร? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า นายเอ ขายเหรียญ BTC ราคาขาย 100 บาท ต้นทุน 102 บาท (ค่าซื้อ 100 บาท + ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี 1 บาท + ต้นทุนเพื่อการได้มาซึ่งเงินได้ 1 บาท) ดังนั้น นายเอ จึงมีผลขาดทุนจากการขายเหรียญ BTC 2 บาท (100 - 102) หากการขายเหรียญ BTC ดังกล่าวกระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. นายเอ สามารถนำขาดทุนดังกล่าว ไปหักกลับสำหรับการคำนวณเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ณ) เพื่อเสียภาษีต่อไป

ประเด็นที่ 9 สมมติว่าซื้อเหรียญ BTC มาราคา 100 บาท คิดค่าธรรมเนียมการซื้อ 1% ของราคาซื้อ = 1 บาท ต่อมาแลกเปลี่ยนเป็นเหรียญ USDT ทันทีในราคาตลาด 100 บาท เสียค่าธรรมเนียมการขาย 19 ของราคาแลกเปลี่ยน = 1 บาท จะคำนวณเพื่อเสียภาษีอย่างไร? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า การแลกเปลี่ยน BTC เป็นเหรียญ USDT ถือว่าเป็นการขายเหรียญ BTC ด้วยราคาของเหรียญ USDT นายเอ จึงขายเหรียญ BTC ในราคาขาย 100 บาท ต้นทุน 102 บาท (ค่าซื้อ 100 บาท + ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี 1 บาท + ต้นทุนเพื่อการได้มาซึ่งเงินได้ 1 บาท) ดังนั้น นายเอ จึงมีผลขาดทุนจากการขาย 2 บาท (100-102) หากการขายเหรียญ BTC ดังกล่าวกระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. นายเอ สามารถนำขาดทุนดังกล่าว ไปหักกลับ สำหรับการคำนวณเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ณ) เพื่อเสียภาษีต่อไป ส่วนเหรียญ USDT มูลค่า

101 บาท (ค่าซื้อ 100 บาท + ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี 1 บาท) ซึ่งยังมีได้ขายออกไป จึงยังไม่ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีแต่อย่างใด

ประเด็นที่ 10 กรณีที่มีการซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลในต่างประเทศเป็นเงินตราสกุลอื่นจะคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนอย่างไร? ในประเด็นนี้ กรมสรรพากรมีแนวคำตอบ คือ ให้ใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและการคำนวณเงินตราต่างประเทศเป็นเงินตราไทย ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (1) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งขึ้น ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ที่ได้ประกาศไว้ในการคำนวณเงินตราต่างประเทศเป็นเงินตราไทยในแต่ละวัน (อัตราซื้อหรืออัตราขาย) หรือ (2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราตามอัตราอ้างอิงประจำวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศไว้ในการคำนวณเงินตราต่างประเทศเป็นเงินตราไทยในแต่ละวัน (อัตราซื้อถัวเฉลี่ยหรืออัตราขายถัวเฉลี่ย) อ้างอิงตาม มาตรา 9 แห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2565ข)

ประเด็นที่ 11 กรณีผู้มีเงินได้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ สามารถนำภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ที่ถูกหักไว้เข้าไปเป็นต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลในการคำนวณกำไรเพื่อเสียภาษี หรือไม่? ประเด็นปัญหานี้ กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า ผู้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย สามารถนำภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายที่ถูกหักไว้ มาใช้เป็นเครดิตภาษีในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 ตอนสิ้นปีภาษีได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถนำไปใช้เป็นต้นทุนได้อีก

2) การขุดคริปโทเคอร์เรนซี

การขุดคริปโทเคอร์เรนซี เป็นกระบวนการประมวลผลธุรกรรมบนระบบบล็อกเชน (Blockchain) ด้วยกระบวนการต่าง ๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์ ผู้ที่ยืนยันธุรกรรม เรียกกันว่า นักขุด (Miner) กระบวนการดังกล่าวสามารถขุดได้ทั้งคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล แต่เหรียญที่ได้รับความนิยมสูงสุดในยุคแรกจะเป็นเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี สกุลเงินบิตคอยน์ Bitcoin (BTC) และอีเธอเรียม Ethereum (ETH) ในส่วนสกุลเงินดิจิทัลยุคใหม่ ได้แก่ Cosmos (ATOM), Cardano (ADA), Polkadot (DOT), Solana (SOL), VeChain (VET), Tezos (XTZ) เป็นต้น ในวันที่นักขุดได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากการขุด ยังไม่ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน แต่เมื่อมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีที่ขุดมาได้ ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ตามที่เกิดขึ้นจริง และให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ บังคับโดยอนุโลม มาถือเป็นรายจ่ายในงวดบัญชีนั้นได้ แต่ผู้ขุดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีต้องจัดเก็บเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและจัดทำบัญชีต้นทุน เช่น ค่าซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ ค่าไฟฟ้า ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าจ้างพนักงาน ค่านายหน้า ที่เกิดขึ้นจริงในปีภาษี เป็นต้น รวมถึงค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะเป็นการลงทุนในทรัพย์สิน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ สามารถนำมาทยอยหักเป็นค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินได้ในอัตราร้อยละ 20 ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) และพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502 มาตรา 8 ทวิ และข้อหาหรือภาษีอากร เลขที่หนังสือ กค 0706/47 ลงวันที่ 3 ม.ค. 2551

การคำนวณต้นทุนให้เลือกใช้วิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) สำหรับคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้รับจากการขุดก่อน จะขายออกไปก่อนตามลำดับ ส่วนมูลค่าที่เหลืออยู่ ณ วันสุดท้าย จึงเป็นคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้รับจากการขุดมาครั้งล่าสุด หรือวิธีต้นทุนถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ (The Moving Average Cost) คือ การคำนวณต้นทุนจากการถัวเฉลี่ยต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซีประเภทเดียวกัน ณ วันต้นปี กับต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้รับจากการขุดในระหว่างปี แต่เมื่อเลือกวิธีคำนวณต้นทุนแบบใดแล้ว ต้องใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี ในส่วนของกาารวัดมูลค่าการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้ใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ราคาที่ประกาศ

โดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด (กรมสรรพากร, 2565ข); (อรรถพรณ คงพันธ์วิจิตร, 2565)

ปัญหาที่ด้รวบรวมจากกรมสรรพากรที่มักเกิดขึ้นในประเด็นนี้ ได้แก่ เงินได้จากคริปโทเคอร์เรนซี มีกี่ประเภท อะไรบ้าง ? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) เงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี ที่ได้มาจากการขุดคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) เมื่อขายเหรียญ โดยเงินได้ดังกล่าวสามารถนำหักค่าใช้จ่ายจริง (ต้นทุนในการขุด) ได้ ประเภทที่ 2) กำไรจากการขายหรือการโอนคริปโทเคอร์เรนซี เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุนนั้น (ราคาขายหักด้วยต้นทุน) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ณ) และ ประเภทที่ 3) ผลตอบแทนจากการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปหาประโยชน์นั้น ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

ประเด็นที่ 2 การลงทุนซื้อเครื่องขุดและนำเหรียญที่ขุดได้นั้นไปขายโดยมีค่าใช้จ่ายอันเป็นปกติ คือ ค่าไฟฟ้า ค่าฝากเครื่องขุด ค่าซ่อมบำรุงเครื่องขุด สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นั้นได้ หรือไม่ ? ประเด็นนี้ กรมสรรพากรมีแนวคำตอบไว้ว่า เงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี ที่ได้จากการขุดหรือทำเหมือง (Mining) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) เมื่อขายเหรียญ ผู้มีเงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี สามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ แห่งประมวลรัษฎากร มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประเด็นที่ 3 กรณีการตีความว่าขายเหรียญที่ได้จากการขุดเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แสดงว่าต้องยื่นภาษีปีละ 2 ครั้ง และต้องแยกทำบัญชีระหว่างเหรียญที่ได้จากการขุดกลุ่มหนึ่ง และเหรียญที่ได้โดยวิธีอื่นอีกทางหนึ่ง แม้ว่าจะเป็นสกุลเดียวกันใช่หรือไม่? และถ้าทั้ง 2 กลุ่มนี้มาอยู่ในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Wallet เดียวกัน เมื่อขายออกจะตีความว่าเป็นการขายกลุ่มใดออกก่อน? ประเด็นนี้ กรมสรรพากรมีแนวคำตอบไว้ว่า ผู้เสียภาษีต้องจัดทำบัญชีต้นทุนแยกตามวิธีการได้มา และสามารถเลือกได้ว่าการขายคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ๆ เป็นการขายที่ซื้อมา หรือได้รับจากการขุด

3) การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้าง

เงินได้พึงประเมินของพนักงานได้รับเงินเดือนเป็นคริปโทเคอร์เรนซีจากนายจ้าง ให้ถือเป็นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ตามมาตรา 40(1) แต่ถ้าผู้รับจ้างได้รับค่าจ้างจากการรับทำงานให้ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงานนั้น จะเป็นการประจำหรือชั่วคราวเป็นคริปโทเคอร์เรนซี ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(2) นอกจากนี้ ผู้มีเงินได้หากได้รับเงินเดือนซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และได้รับค่าจ้างซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(2) จากนายจ้างรายเดียวกันด้วยแล้ว ผู้มีเงินได้จะต้องนำมารวมแสดงเป็นเงินได้ ตามมาตรา 40(1)

ดังนั้น การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีไม่ว่าจะเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(1) และหรือ ตามมาตรา 40(2) ให้การวัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้น คำนวณต้นทุนและรายได้ โดยเลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาตัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาทีประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี กรณีได้รับเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้าง เมื่อนำมูลค่าที่ได้รับไปเสียภาษีแล้ว จะสามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการคำนวณภาษีเมื่อจำหน่ายออกไปจริงได้ (กรมสรรพากร, 2565ข); (อรรถพรณ คงพันธ์วิจิตร, 2565)

4) การได้รับคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลจากการให้ หรือได้รับเป็นรางวัล

เงินได้พึงประเมินที่ได้รับมาจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือได้รับรางวัลจากการส่งเสริมการขาย หรือได้รับเป็นรางวัลที่ได้มาโดยไม่มีความตอบแทน ในรูปของคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8) การ

วัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลนั้น ให้คำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา กับราคาตัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี กรณีได้รับเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีโทเคนดิจิทัลมา เมื่อนำมูลค่าที่ได้รับไปเสียภาษีแล้ว จะสามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการคำนวณภาษีเมื่อจำหน่ายออกไปจริงได้ (กรมสรรพากร, 2565ข); (อรพวรรณ คงพันธุวิจิตร, 2565)

5) ได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครอง

5.1) **คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency)** คือ ผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซี ขอยกตัวอย่างเช่น Yield farming เป็นวิธีการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่ผู้ลงทุนสามารถทำกำไรจากการนำคริปโทเคอร์เรนซี ไปฝากกับกองทุนคริปโทฯ บนแพลตฟอร์มแล้ว ทำให้เกิดเป็นผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซี ส่วนการทำ Staking เป็นการฝากคริปโทเคอร์เรนซีไว้บน Blockchain และจะได้รับเหรียญเป็นผลตอบแทน ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8) เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ โดยการวัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้น สำหรับการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาตัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี

ปัญหาในประเด็นนี้ ได้แก่ หากทุน 10,000 บาท และถอนออกในราคา 10,000 บาท ถือว่าไม่มีผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซี หรือไม่ ? ประเด็นนี้กรมสรรพากรมีแนวคำตอบไว้ว่า การพิจารณาจะพิจารณามูลค่าที่โอนขายมิใช่มูลค่าเมื่อถอนเงินออกจากบัญชี หากลงทุนซื้อคริปโทเคอร์เรนซี มูลค่า 10,000 บาท และขายในราคา 10,000 บาท ถือว่าไม่มีผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซี (10,000 บาท (ขาย) - 10,000 บาท (เงินที่ลงทุน) = 0 บาท) เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น จัดเก็บจากผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซี ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุนไว้ (กรมสรรพากร, 2565ข); (อรพวรรณ คงพันธุวิจิตร, 2565)

5.2) **โทเคนดิจิทัล (Digital Token)** คือ ผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากการถือครองโทเคนดิจิทัล ขอยกตัวอย่าง การทำ Yield farming และการทำ Staking เป็นต้น ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(4) (ซ) เงินส่วนแบ่งกำไรหรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกัน ที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล ในส่วนของการวัดมูลค่าของโทเคนดิจิทัล การคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้เช่นเดียวกันกับผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนที่ได้จากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซี

กรณียื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 (ผ่านอินเทอร์เน็ต) ให้แสดงผลประโยชน์หรือผลตอบแทนในรายการรายได้จากการลงทุนประเภทเงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใด ในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล ในกรณียื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 (แบบกระดาษ) ให้แสดงเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4) ประเภท อื่น ๆ

ปัญหาที่รวบรวมจากกรมสรรพากรที่มักเกิดขึ้นในเป็นกรณีวิธีการเสียภาษีจะต้องดำเนินการอย่างไร ? ประเด็นปัญหานี้กรมสรรพากรได้มีแนวคำตอบไว้ว่า กรณีมีเงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้จากการขุด (Mining) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) ผู้มีเงินได้ดังกล่าวมีหน้าที่ ดังนี้ 1) ยื่นรายการเพื่อเสียภาษีครึ่งปี (เงินได้จากการขายระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน) ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ในช่วงเวลาดังกล่าว มารวมคำนวณภาษีมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 ให้กึ่งหนึ่ง (เงินได้หักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามจริงหักค่าลดหย่อน และชำระภาษีถ้ามี พร้อมกับการยื่นรายการ 2) ยื่นรายการประจำปี (เงินได้จากการขายทั้งปีภาษี โดยให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ในช่วงเวลาดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีตามมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 (เงินได้หักค่าใช้จ่ายหักค่า

ลดหย่อนทั้งปีภาษี) และชำระภาษีถ้ามี พร้อมกับการยื่นรายการ ทั้งนี้ ภาษีที่ชำระไว้แล้ว สำหรับการยื่นรายการกลางปี ให้ถือเป็นเครดิตในการคำนวณภาษีที่ต้องชำระภาษีปลายปีได้ใน 2 กรณี ได้แก่ (กรมสรรพากร, 2565ข); (อรรถพรณ คง พันธุ์จิตร, 2565)

(1) กรณีมีกำไรจากการขายหรือการโอน คริปโทเคอร์เรนซี เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1)(ฉ) นั้น ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีตามมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 (เงินได้ (มีการหักค่าใช้จ่าย) หักค่าลดหย่อนทั้งปีภาษี)

(2) กรณีได้รับผลตอบแทนจากการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปหาประโยชน์ ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) นั้น ผู้มีเงินได้ดังกล่าวมีหน้าที่ ดังนี้

(ก) ยื่นรายการเพื่อเสียภาษีกลางปี (เงินได้จากการขายระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน) ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ในช่วงเวลาดังกล่าว มารวมคำนวณภาษีตามมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 ให้กึ่งหนึ่ง (เงินได้หักค่าใช้จ่ายหักค่าลดหย่อน) และชำระภาษีถ้ามี พร้อมกับการยื่นรายการ

(ข) ยื่นรายการเพื่อเสียภาษีประจำปี (เงินได้จากการขายทั้งปีภาษี) ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ในช่วงเวลาดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีตามมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 เงินได้หักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามจริงหักค่าลดหย่อนทั้งปีภาษี) และชำระภาษีถ้ามี พร้อมกับการยื่นรายการเพื่อเสียภาษี สำหรับภาษีที่ชำระไว้แล้วในรอบครึ่งปี ให้ถือเป็นเครดิตในการคำนวณภาษีที่ต้องชำระภาษีสิ้นปีได้ ทั้งนี้วิธีการยื่นแบบแสดงรายการภาษี กรมสรรพากรอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียภาษีโดยสามารถใช้ระบบ e-Filing ได้

ตาราง 1 สรุปประเภทของเงินได้กับประเด็นปัญหาของคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล

ลำดับ	แหล่งที่มาของเงินได้	ประเด็นปัญหาของเงินได้
1.	การจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยน	1.1 การจำหน่าย จ่าย โอน แลกเปลี่ยน มีส่วนที่ตีราคาเกินกว่าเงินลงทุน ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(4)(ฉ)
		1.2 การคำนวณต้นทุน ให้ใช้วิธีการต้นทุนถ่วงเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Cost) หรือวิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) ทั้งนี้หากได้เลือกวิธีใดในการคำนวณต้นทุนแล้ว ต้องใช้วิธีนั้นไปตลอดปีภาษี หากต้องการเปลี่ยนวิธีคำนวณต้นทุนในปีถัดไป สามารถปฏิบัติได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ
		1.3 การวัดมูลค่าของเหรียญ สำหรับการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถ่วงเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาตีราคาโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี
		1.4 ผลขาดทุนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากเหรียญประเภทใด ๆ ก็ตาม สามารถนำผลขาดทุนดังกล่าว มาหักกับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกัน เฉพาะการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนที่กระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. เท่านั้น

ตาราง 1 สรุปประเภทของเงินได้กับประเด็นปัญหาของคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัล (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งที่มาของเงินได้	ประเด็นปัญหาของเงินได้
		1.5 หากผู้ถือครองคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลได้ขายออกไปแล้วนั้น ไม่ว่าจะนำเงินออกจากบัญชีหรือไม่ ให้ถือว่าเงินได้ในปีที่ขายแล้ว ผู้มีเงินได้จึงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90 ในปีที่ยขาย
		1.6 อัตราแลกเปลี่ยนในการคำนวณเงินตราต่างประเทศให้เป็นเงินตราไทย ให้ใช้ (1) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของธนาคารพาณิชย์ที่ได้ประกาศไว้ในแต่ละวัน (อัตราซื้อหรืออัตราขาย) หรือ (2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ให้ใช้อัตราอ้างอิงประจำวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศไว้ในแต่ละวัน (อัตราซื้อถัวเฉลี่ยหรืออัตราขายถัวเฉลี่ย) อ้างอิงตาม มาตรา 9 แห่งประมวลรัษฎากร
2.	การขูด หรือทำเหมือง	2.1 เงินได้จากการขูดเหรียญ ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) เมื่อตอนขาย ต้องยื่นภาษีปีละ 2 ครั้ง
		2.2 การลงทุนซื้อเครื่องขูด โดยมีค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าฝากเครื่องขูด ค่าซ่อมบำรุงเครื่องขูด และอื่น ๆ สามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรได้ ทั้งนี้ให้นำหลักของมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
		2.3 ต้องจัดทำบัญชีต้นทุนแยกกันระหว่างเหรียญที่ได้จากการขูด และเหรียญที่ได้โดยวิธีอื่น
		2.4 กำไรจากการขายหรือการโอนคริปโทเคอร์เรนซี เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุนนั้น (ราคาขายหักด้วยต้นทุน) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40 (4)(ณ)
		2.5 การวัดมูลค่าของเหรียญ สำหรับการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาทีประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี
3.	การได้รับเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้าง	3.1 พนักงานได้รับเงินเดือนเป็นคริปโทเคอร์เรนซีจากนายจ้าง ให้ถือเป็นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ตามมาตรา 40(1)
		3.2 ได้รับค่าจ้างจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะหน้าที่หรือตำแหน่งงานนั้น จะเป็นการประจำหรือชั่วคราวเป็นคริปโทเคอร์เรนซี ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภท 40(2)
		3.3 หากได้รับเงินเดือน ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(1)และได้รับค่าจ้าง ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(2) จากนายจ้างรายเดียวกันด้วยแล้ว ผู้มีเงินได้จะต้องนำมารวมแสดงเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(1)
		3.4 การวัดมูลค่าคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ให้คำนวณต้นทุนและรายได้ โดยเลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาทีประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

		3.5 ถ้าผู้มีเงินได้นำคริปโทเคอร์เรนซี ไปขายหรือการโอน เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1)(ฉ)
		3.6 ผลขาดทุนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากเหรียญประเภทใด ๆ ก็ตาม สามารถนำผลขาดทุนดังกล่าว มาหักกับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกัน เฉพาะการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนที่กระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. เท่านั้น
4.	ได้รับจากการให้ หรือ ได้รับเป็นรางวัล	4.1 ได้รับเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลมา ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8)
		4.2 ให้คำนวณต้นทุนและรายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา กับราคาถัวเฉลี่ย ในวันที่ได้มา ตามราคาประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี
		4.3 กรณีได้รับเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลมา เมื่อนำมูลค่าที่ได้รับไปเสียภาษีแล้ว สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการคำนวณภาษี เมื่อจำหน่ายออกไปจริงได้
		4.4 กรณีนำไปขายหรือการโอน เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(1)(ฉ)
5.	ได้รับผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากการถือครอง	5.1 ได้รับจากการทำ Staking หรือเป็นการฝากคริปโทเคอร์เรนซีไว้บน Blockchain โดยได้รับเหรียญเป็นผลตอบแทน ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8)
		5.2 ได้รับจากการทำ Yield farming และการทำ Staking ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ซ)

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1) บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้เขียนได้รวบรวมประเด็นปัญหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการศึกษาและรวบรวม หนังสือตอบข้อหารือ กรมสรรพากร รวมถึงคู่มือ คำแนะนำ การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของกรมสรรพากร สามารถรวบรวมและสรุปประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เงินได้ที่เกิดจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลให้แก่บุคคลอื่น ให้ถือเป็นเงินได้เฉพาะส่วนที่เกินกว่าเงินที่ลงทุนเพื่อเสียภาษี ตามมาตรา 40(4)(ฉ)

2) เงินได้จากการขายเหรียญที่ได้จากการขุด ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) เมื่อขาย ให้ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีปีละ 2 ครั้ง ผู้เสียภาษีต้องจัดทำบัญชีต้นทุนแยกตามวิธีการได้มา และสามารถเลือกได้ว่าการขายคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ๆ เป็นการขายคริปโทเคอร์เรนซีที่ซื้อมาหรือได้รับจากการขุด

3) เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) เงินได้ที่ได้รับจากการรับทำงานให้ ถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภท 40(2) แต่ถ้าผู้มีเงินได้หากได้รับเงินเดือน และได้รับค่าจ้างจากการรับทำงานให้จากนายจ้างรายเดียวกันด้วยแล้ว ให้ถือเป็นเงินได้ประเภท 40(1)

4) เงินได้จากการขายคริปโทเคอร์เรนซี ที่ได้จากการขุดหรือทำเหมือง (Mining) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(8) เมื่อขายเหรียญ สามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร แต่ให้นำบัญชีตามมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ มาใช้บังคับ

5) เงินได้ที่ได้รับเป็นรางวัลที่ได้มาโดยไม่มี ให้ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8)

6) การคำนวณต้นทุน สามารถเลือกใช้วิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) หรือวิธีต้นทุนถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Cost) แต่เมื่อได้เลือกวิธีการคำนวณต้นทุนวิธีใดแล้ว ให้ใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี

7) การคำนวณต้นทุนให้รวมถึงค่าซื้อ ต้นทุนเพื่อให้ได้มา และต้นทุนการได้มาซึ่งเงินได้ เช่น ค่าธรรมเนียม การซื้อ ค่าธรรมเนียมการขาย และค่าโอน เป็นต้น ในส่วนของการวัดมูลค่าของเหรียญ สำหรับการคำนวณต้นทุนและ รายได้ ให้เลือกใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มา หรือราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ตามราคาที่ประกาศโดยศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ ดิจิทัล ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของ ก.ล.ต. และเมื่อเลือกใช้วิธีใดแล้ว ให้เลือกใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี

8) ผลขาดทุนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากเหรียญประเภทใด ๆ ก็ตาม สามารถนำผลขาดทุนดังกล่าว มาหัก กับกำไรที่เกิดขึ้นได้ในปีเดียวกัน เฉพาะการจำหน่าย จ่าย โอน หรือแลกเปลี่ยนที่กระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ ดิจิทัล ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. เท่านั้น

9) การวัดมูลค่าในทุกกรณีของการได้มาซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี/โทเคนดิจิทัลทั้งการคำนวณต้นทุนและรายได้ ให้ใช้มูลค่า ณ เวลาที่ได้มาหรือราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้มา ซึ่งเป็นราคาอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ราคาที่ประกาศ โดย Exchange ที่จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นต้น และให้ถือมูลค่านี้เป็นต้นทุนที่ต้องยกไปสำหรับปีภาษีถัดไปด้วย ในระหว่างปีภาษี หากผู้มีเงินได้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ไว้ สามารถนำภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายมาใช้เป็นเครดิตภาษีในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90/91 ได้

2) บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

เนื่องจากบทความนี้เป็นเพียงบทความทางวิชาการ ซึ่งเป็นเรียบเรียง รวบรวมเป็นเนื้อหาทางวิชาการจาก การทบทวนวรรณกรรมเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเชิงประจักษ์หรือการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ จากผู้เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อสรุปใหม่ ๆ ประเด็นนี้ในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสรรพากร. (2565ก). *บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร*. ค้นเมื่อ วันที่ 25 ธันวาคม 2564, จาก

<https://www.rd.go.th/674.html>

กรมสรรพากร. (2565ข). *คู่มือคำแนะนำ การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล*. ค้นเมื่อ วันที่ 25 ธันวาคม 2564, จาก

https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/lorchor/newsbanner/2022/03/Instructions_for_paying_personal_income_tax.pdf, 1 - 32.

ฐาภรณ์ จุลินทร. (2564). *ปัญหาโครงสร้างทางภาษีที่สำคัญของไทย*. สำนักงานประมาณของรัฐบาล *Budget Watch* ประจำเดือนธันวาคม 2564, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 1-16.

ตฤณ ตารพล. (2564). *อะไรจะเกิดขึ้นบ้างในโลกคริปโตปี 2565 หลังจากที่ปี 2564 กลายเป็นปีที่โดดเด่นและได้รับการยอมรับมากขึ้น*. ค้นเมื่อ วันที่ 25 ธันวาคม 2564, จาก <https://thestandard.co/author/trin-t/page/2>.

- พรชัย ชุนหจินดา. (2561). บทเรียนจากทศวรรษแรกของคริปโตเคอร์เรนซี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเขียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 8(1), 1-28.
- พัฒนาพร ฉัตรจุฑามาส ภรดิษฐ์ จิราภรณ์ ศิริมล ตรีพงษ์ภรณา ปิยะชาติ ภิรมย์สวัสดิ์ และ สรวงรัตน์ ปักกร. (2021). *รถไฟเหาะการลงทุนสกุลเงินดิจิทัล นักลงทุนควรจะขึ้นหรือไม่*. ค้นเมื่อ วันที่ 19 สิงหาคม 2565, จาก <https://hoonsmart.com/archives/180747>.
- ศัลยา ประชาชาติ. (2565). *สินทรัพย์ดิจิทัลร้อนแรงข้ามปี คนรุ่นใหม่แห่ลุยทะเล 2 ล้านบัญชี สรรพากรไม่ตกยุคได้ปี* ภาษี. ค้นเมื่อ วันที่ 25 ส.ค. 2565, จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_506109
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2561). *รู้เขา รู้ระวัง รู้เท่าทัน สินทรัพย์ดิจิทัล*. ค้นเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.sec.or.th/TH/Documents/DigitalAsset/DigitalAssetInvestment-Guide.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564ก). *ตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลไทยโตช้ากว่า SET พฤติกรรมส่วนใหญ่รีบขายทำกำไร*. สำนักข่าวอินโฟเควสท์ (IQ) ข่าวหุ้น การเงิน, ค้นเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.ryt9.com/s/iq05/3271854>.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564ข). *รู้เขา รู้ระวัง รู้เท่าทัน สินทรัพย์ดิจิทัล*. ค้นเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.sec.or.th/TH/Documents/DigitalAsset/DigitalAssetInvestment-Guide.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564ค). *เตือนภัยกลโกง "เหล่าเก่าในขวดใหม่" หลอกซื้อขายคริปโต*. ค้นเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://hoonsmart.com/archives/189571>. HoonSmart.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2565ก). *เผยผลสำรวจความสนใจสินทรัพย์ดิจิทัลของประชาชนชาวไทย พบ 46% มุ่งเก็งกำไร*. ค้นเมื่อ วันที่ 14 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2565/170565.pdf>.
- สิริภัทร เกาฏีระ. (2565). *เมื่อภาวะเศรษฐกิจถดถอย คำว่า "Cash is king" ยังใช่หรือไม่?* ค้นเมื่อ วันที่ 13 มีนาคม 2566, จาก <https://www.krungsri.com/th/wealth/krungsri-prime/privileges/articles/economic-recession-cash-is-king>
- อรพรรณ คงพันธุวิจิตร. (2565). *สรุป 5 ธุรกรรมคริปโต เสี่ยงภาษียังไง*. ค้นเมื่อ วันที่ 29 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/DoctorWantTime/posts/501369058014593>
- เอกฉลาม ยิ้มวิไล. (2021). *สินทรัพย์ดิจิทัลเขย่าโลกการเงิน*. ค้นเมื่อ 29 ก.ค. 2565, จาก <https://forbesthailand.com/commentaries/สินทรัพย์ดิจิทัลเขย่าโล.html>.
- Barrdear, J., & Kumhof, M. (2016). *The macroeconomics of central bank issued digital currencies*. Working Paper No. 605. London : Bank of England.
- Finnomena. (2565a). *ภาษีคริปโตฯ คืออะไร? เสียยังไง? ใครต้องเสียบ้าง? สรุปทุกประเด็นที่ต้อรู้*. ค้นเมื่อ วันที่ 3 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.finnomena.com/z-admin/cryptocurrency-tax/>
- Finnomena. (2565b). *คริปโตเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คืออะไร? พามือใหม่เข้าใจครบจบในที่เดียว*. ค้นเมื่อ 3 พ.ค. 2565, จาก <https://www.finnomena.com/planet46/what-is-cryptocurrency/>

Gurinovich, A. G., Lapina, M. A., Tolstopyatenko, G. P., & Patrikeev, P. A., (2022). About Approaches to the Definition of Concept and Problems of Legal Regulation of Digital Financial Assets. *Public Organization Review*, 22, 1005–1024 (2022).

Piyawan Chaloechatwanit. (2563). *อะไรคือภาษีคริปโต? สนทนากับ iTAX ว่าด้วยกฎหมาย พรก. ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล*. ค้นเมื่อ วันที่ 11 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thematter.co/social/talk-about-crypto-tax-with-itax/160195>

Rirsch, S., & Tomanek, S. (2019). Facebook's Libra: A case for capital markets supervision?. *Journal of Payments Strategy & Systems*, 13(3), 255-267.

Zipmex. (2565a). *NFT Art คืออะไร? ทำความรู้จักเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงวงการศิลปะยุคใหม่*. ค้นเมื่อ วันที่ 3 พฤษภาคม 2565, จาก <https://zipmex.com/th/learn/nft-art/>

Zipmex. (2565b). *เปิด 6 สาเหตุ ทำไมคริปโตร่วง ทิศทางคริปโตในอนาคตจะเป็นอย่างไร อัปเดต 2022*. ค้นเมื่อ วันที่ 13 สิงหาคม 2565, จาก <https://zipmex.com/th/learn/crypto-prices-fall/>,

คำแนะนำและการจัดเตรียมต้นฉบับ
วารสารการบัญชีและการจัดการ คณะการบัญชีและการจัดการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

บทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารการบัญชีและการจัดการ จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความ โดยตรง

นโยบายการพิจารณากลับกรองบทความ

วารสารการบัญชีและการจัดการประสงค์จะรับบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความหนังสือทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการบัญชีและการจัดการ วัตถุประสงค์บทความต้องการนำเสนอ บทความที่มีคุณภาพที่สามารถแสดงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎี เพื่อที่จะให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำไปใช้ในการบริหารธุรกิจ ดังนั้นบทความที่จะได้รับการลงตีพิมพ์ จะต้องผ่านการพิจารณากลับกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องและจะต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึง คุณภาพทางด้านวิชาการและประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น

ขอบเขตของวารสารการบัญชีและการจัดการจะครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทั้งในเชิงมหภาค หรือจุลภาคในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการจัดการ ต่อไปนี้ เช่น

- การบัญชี
- การจัดการ
- การประกอบการ
- เทคโนโลยีสารสนเทศธุรกิจ
- การเงิน
- ธุรกิจระหว่างประเทศ
- การตลาด
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์
- คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
- พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์
- เศรษฐศาสตร์
- หัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี บริหารธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์

การจัดเตรียมต้นฉบับ (Manuscript Preparation)

ต้นฉบับที่ส่งมายังบรรณาธิการวารสารการบัญชีและการจัดการต้องประกอบด้วยบทความต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด และแผ่นดิสเก็ตหรือแผ่นซีดีที่บรรจุข้อมูลต้นฉบับ 1 แผ่น ระบุชื่อบทความ และชื่อผู้เขียนกำกับไว้ที่แผ่นดิสเก็ตหรือแผ่นซีดีทุกแผ่น (หากมีมากกว่า 1 แผ่น)

การจัดเตรียมต้นฉบับและการจัดส่งบทความ ประเภทของผลงานที่จะตีพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ

โดยความยาวของบทความ/งานวิจัย 10-15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) และชนิดของตัวอักษรที่พิมพ์เป็น Cordia New ขนาด 16 การกำหนดหัวข้อ และรูปแบบการพิมพ์ให้เป็นไปตามรูปแบบของวารสารการบัญชี และการจัดการ ส่งผ่านเว็บไซต์ (Online Submission) ตามเว็บไซต์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs>

ขั้นตอนการดำเนินงานภายหลังได้รับต้นฉบับ

หากกองบรรณาธิการตรวจพบข้อผิดพลาดของรูปแบบ และ/หรือ ความไม่สมบูรณ์ขององค์ประกอบในบทความ บทความนั้นจะถูกส่งกลับไปยังผู้เขียนสำหรับติดต่อ (Corresponding Author) เพื่อทำการแก้ไขบทความที่จัดเตรียมถูกต้องตามระเบียบการตีพิมพ์และมีความสมบูรณ์ของเนื้อหาจะถูกส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาคุณค่าต่อไป

องค์ประกอบบทความงานวิจัย (Research Article)

จัดเตรียมเนื้อหาตามลำดับดังนี้: ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ เนื้อหา เอกสารอ้างอิง โดยหน้าชื่อเรื่องควรมีข้อมูลตามลำดับดังนี้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย เมือง จังหวัด) และอีเมลของผู้เขียนสำหรับติดต่อ

บทคัดย่อ

บทความงานวิจัยต้องประกอบด้วยบทคัดย่อที่ระบุถึงความสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษาและบทสรุป ความยาวไม่เกิน 300 คำ ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้ผู้เขียนเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ระบุคำสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

เนื้อหาของบทความ

ลำดับของการเขียนเนื้อหาบทความวิจัยเริ่มต้นจากบทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา สรุปผลการศึกษา และกิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ความสำคัญของที่มาและปัญหาของงานวิจัย ภูมิหลังของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสมมุติฐานและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เขียนไว้ในส่วนบทนำ วิธีการศึกษา ให้อธิบายไว้ในส่วนวิธีการศึกษา ผลการวิจัยหรือผลการทดลองต่างๆ ให้อธิบายไว้ในส่วนผลการศึกษา การวิเคราะห์เปรียบเทียบผล การศึกษากับงานของผู้อื่นให้เขียนไว้ในส่วนวิจารณ์ผลการศึกษา และการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ให้เขียนไว้ในส่วนสรุปผลการวิจัย ผู้เขียนอาจมีหัวข้อย่อยในส่วนวิธีการศึกษา และ/หรือ ในส่วนผลการศึกษาได้แต่ไม่ควรมีจำนวนหัวข้อย่อยมากเกินไป

การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

1. การจัดรูปแบบบทความ

- 1.1 จัดหน้ากระดาษให้ได้ขนาด A4 โดยตั้งค่าน้ำกระดาษขอบบน 2.5 เซนติเมตร ขอบล่าง 2.5 เซนติเมตร ขอบซ้าย 3 เซนติเมตร และขอบขวา 2.5 เซนติเมตร ตั้งค่าแท็บ เริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร ตามด้วย 2 และ 2.5 ตามลำดับ
- 1.2 จัดบทความให้อยู่ในลักษณะเว้นบรรทัด single spaced
- 1.3 ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าตรงมุมขวา ด้านบนของหน้ากระดาษ A4

2. บทความภาษาอังกฤษ

ชื่อเรื่อง : ไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษรรวมเว้นวรรค ในชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 18 ตัวหนา

ชื่อผู้เขียน : อยู่ถัดลงมาจากรายชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวตรง และใส่เครื่องหมายดอกจันตรีใน รูปแบบเชิงอรรถสำหรับผู้เขียนสำหรับติดต่อ (Corresponding Author) โดยชื่อผู้เขียนสำหรับติดต่อให้เขียนไว้เป็น ลำดับแรก

ผู้เขียนสำหรับติดต่อ : รายละเอียดของผู้นิพนธ์ หน่วยงานที่สังกัด โทรศัพท์ โทรสาร อีเมลของผู้เขียนที่สามารถ ติดต่อได้ในระหว่างดำเนินการ ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 12 ตัวธรรมดา

บทคัดย่อ (บทสรุป สำหรับบทความปริทัศน์) : ให้จัดหัวเรื่องบทคัดย่อ ไว้กึ่งกลางของหน้ากระดาษ ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา เนื้อความในบทคัดย่อ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวธรรมดา หัวข้อคำสำคัญ (keywords) ไว้ชิดด้านซ้ายโดยใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา เนื้อหาในคำสำคัญใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวธรรมดา สำหรับคำสำคัญแต่ละคำ ให้ใส่เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างคำสำคัญแต่ละคำ

เนื้อหาในบทความ : หัวเรื่อง Introduction Materials and Methods Results Discussion and Conclusions Acknowledgements และ References ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา สำหรับเนื้อหาให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ตาราง และรูปภาพ : ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวหนาสำหรับหัวตาราง และหัวรูปภาพสำหรับ คำอธิบายตารางหรือรูปภาพ ให้ใช้ตัวอักษรขนาดเดียวกันแต่เป็นตัวธรรมดา ตารางต้องไม่มีเส้นสมมติตัวอักษรหรือ ตัวเลขที่นำเสนอนิรูปกราฟ หรือตารางต้องเป็นตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวธรรมดา สำหรับคำอธิบาย เชิงอรรถให้ใช้ตัวอักษรขนาด 12

3. บทความภาษาไทย

ชื่อเรื่อง : ไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษรรวมเว้นวรรค ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 18 ตัวหนา ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ

ชื่อผู้เขียน : อยู่ถัดลงมาจากรายชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวปกติ และใส่เครื่องหมายดอกจันตรี ในรูปแบบเชิงอรรถสำหรับผู้เขียนสำหรับติดต่อ (Corresponding Author) โดยชื่อผู้เขียนสำหรับติดต่อให้เขียนไว้ เป็นลำดับแรก

ผู้เขียนสำหรับติดต่อ : รายละเอียดของผู้นิพนธ์ หน่วยงานที่สังกัด โทรศัพท์ โทรสาร อีเมลของผู้เขียนที่สามารถ ติดต่อได้ในระหว่างดำเนินการ ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 12 ตัวธรรมดา

บทคัดย่อ (บทสรุป สำหรับบทความปริทัศน์) : ให้จัดหัวเรื่องบทคัดย่อ ไว้กึ่งกลางของหน้ากระดาษ ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา เนื้อความในบทคัดย่อ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวธรรมดา หัวข้อคำสำคัญ (keywords) ไว้ชิดด้านซ้ายโดยใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา เนื้อหาในคำสำคัญใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวธรรมดา สำหรับคำสำคัญ ให้เว้นวรรคคำสำคัญแต่ละคำ

เนื้อหาในบทความ : หัวเรื่อง บทนำ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย วิธีการดำเนินงานวิจัย ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของงานวิจัย สรุปผลการวิจัย เอกสารอ้างอิงให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 16 ตัวหนา สำหรับเนื้อหาให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ตาราง และรูปภาพ : ให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวหนาสำหรับหัวตาราง และหัวรูปภาพสำหรับ คำอธิบายตารางหรือรูปภาพให้ใช้ตัวอักษรขนาดเดียวกันแต่เป็นตัวธรรมดา ตารางต้องไม่มีเส้นสมมติตัวอักษรหรือ ตัวเลขที่นำเสนอนิรูปกรภาพ หรือตารางต้องเป็นตัวอักษร Cordia New ขนาด 14 ตัวธรรมดา สำหรับคำอธิบาย ตารางให้ใช้ตัวอักษรขนาด 12

การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรืออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด

การอ้างอิงในเนื้อหา (อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ)

- ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (comma) และ ปีที่พิมพ์ เช่น (Smith, 2005)
- ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค และ ปีที่พิมพ์ เช่น (Smith and Xu, 2005) และให้ใช้เครื่องหมายเซมิโคลอน (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Smith, 2005; Smith and Xu, 2005)
- ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., และปีที่พิมพ์ตามลำดับ (Smith et al., 2005)
- ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยางค์แรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหา (อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย)

- ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อ-สกุลผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (วิเชียร วิทยอุดม, 2548)
- ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อ-สกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (วิเชียร วิทยอุดมและ พยอม สิงเสนห์, 2548)
- ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-สกุลของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เครื่องหมาย จุลภาคตามด้วยปีที่พิมพ์ตามลำดับ (พยอม สิงเสนห์ และคณะ, 2548)
- ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยางค์แรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเอกสารท้ายบทความ (สำหรับเอกสารฉบับภาษาไทย)

ผู้เขียนเขียนเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบของ The American Psychological Association (APA Style)
ดังแสดงในรายละเอียดด้านล่าง

หนังสือ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่องานวิจัย. เมืองที่พิมพ์ : หน่วยงานที่เผยแพร่.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต/วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต.
ชื่อสถานศึกษา.

รายงานการประชุม

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วันเดือนปีที่จัด.
สถานที่จัด. เลขหน้า.

วารสาร

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ :

เว็บเพจ

ชวณะ ภวภานันท์. (2548). ธุรกิจสปาไทยนำก้าวไกลไปกว่านี้. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2548, จาก
<http://www.businessstgai.co.th/content.php>.

วารสารอิเล็กทรอนิกส์

สันต์ ธรรมบำรุง. (2543, มกราคม-มิถุนายน). กลไกที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *วารสารสารสนเทศ*, 1.
ค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2549, จาก http://arcbs.bsru.ac.th/docu_files/information1_1-3.doc.

หนังสือพิมพ์ออนไลน์ มีฉบับพิมพ์

ทินพันธ์ นาคะตะ. (2549, 4 กรกฎาคม). ในหลวง ศาล กับอำนาจอธิปไตย. [ฉบับอิเล็กทรอนิกส์]. *มติชน*.
ค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2549, จาก http://www.matichon.co.th/matichon/matichon_detail.php.

การอ้างอิงในเอกสารทำยบทความ (สำหรับเอกสารฉบับภาษาอังกฤษ)

ผู้เขียนเขียนเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบของ The American Psychological Association (APA Style)
ดังแสดงในรายละเอียดด้านล่าง

Periodical :

Journal article, one author

Tuomi, M. T. (2005). Agents of social change in education. *Community Development Journal*, 40, 205-211.

Journal article, three to six authors

Carlson, J., Kurato, Y., Ruiz, E., Ng, K. M., & Yang, J. (2004). A multicultural discussion about personality development. *The Family Journal*, 12, 111-121.

Journal article, more than six authors

Scarborough, D. A., Coblenz, W. K., Humphry, J. B., Coffey, K. P., Daniel, T. C., Sauer, T. J., et al. (2005). Evaluation of dry matter loss, nutritive value, and in situ dry matter disappearance for waiting orchardgrass and bermudagrass forages damaged by simulated rainfall. *Agronomy Journal*, 97, 604-614.

Journal article in press

Qin, G., Zhang, M., Dwyer, J. R., Rassoul, H. K., & Mason, G. M. (in press). The model dependence of solar energetic particle mean free paths under weak scattering. *The Astrophysical Journal*.

Journal paginated by issue

Caplan, G., Caplan, R. B., & Erchul, W. P. (1994). Caplanian mental health consultation : Historical background and current status. *Consulting Psychology Journal : Practice & Research*, 46 (4), 2-5.

Journal supplement

Fewtrell, M. S., Loh, K. L., Meek, J., Blake, A., Ridout, D., & Hawdon, J. M. (2005). Randomised, double blind trial of oxytocin nasal spray in mothers expressing milk for preterm infants. *Archives of Disease in Childhood*, 90 (Suppl. 2), 11.

Magazine article

Gawande, A. (2001, July 9). The man who couldn't stop eating. *The New Yorker*, 66-75.

Daily newspaper article

Hunsara, S. (2004, May 17). Driver, take me back to power. *The Nation*, p. 2A.

Book :

Book, one author

Pinel, J. P. J. (2003). *Biopsychology* (5th ed.). Boston : Pearson Education.

Book, two authors

Kubic, T., & Petraco, N. (2003). *Forensic science : Laboratory experiment manual and workbook*.
Boca Raton, FL: CRC Press.

Book, three to six authors

Watson, J. D., Baker, T. A., Bell, S. P., Gann, A., Levine, M., & Losick, R. (2004). *Molecular biology of the gene* (5th ed.). San Francisco : Benjamin Cummings.

Book, more than six authors

Cunningham, F. G., MacDonald, P. C., Gant, N. F., Leveno, K. J., Gilstrap, L. C., Hankins, G. V. D., et al. (1997). *Williams obstetrics* (20th ed.). Stamford, CT : Appleton & Lange.

Edited book

Crapo, J. D., Glassroth, J., Karlinsky, J. B., & King, T. E., Jr. (Eds.). (2004). *Baum's textbook of pulmonary diseases* (7th ed.). Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins.

Chapter in an edited book

Alford, E. L. (2001). Midface lift. In B. J. Bailey, K. H. Calhoun, N. R. Friedman, S. D. Newlands, & J. T. Vrabec (Eds.), *Atlas of head & neck surgery-otolaryngology* (pp. 546-549). Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins.

Chapter in a volume in a series

Rooney, A. (1992). Community nursing care and quality. In M. Johnson (Ed.), *Series on nursing Administration : Vol. 3. The delivery of quality health care* (pp. 119-131). St. Louis, MO : Mosby-Year Book.

Book Reviews

Baumeister, R. F. (1993). Exposing the self-knowledge myth [Review of the book *The self-knower : A hero under control*]. *Contemporary Psychology*, 38, 466-467.

Research Reports

Knodel, J., Saengtienchai, C., Im-em, W., & VanLandingham, M. (2000). The impact of Thailand's AIDS epidemic on older persons : Quantitative evidence from a survey of key informants. *Institute of Population and Social Research*, Publication No. 252. Nakorn Pathom, Thailand : Institute for Population and Social Research Mahidol University, Salaya Campus.

Unpublished Doctoral Dissertation or Thesis

Pannarunothai, S. (1993). *Equity in health: The need for and the use of public and private health services in an urban area in Thailand*. Unpublished doctoral dissertation, University of London.

Varitsakul, R. (2001). *The effectiveness of self-care participation promotion program on perceived self-care efficacy, disease control, and satisfaction of health care service in essential hypertensive patients*. Thesis, Mahidol University.

Conference Publication

Crespo, C. T. (1998, March). *Update on national data on asthma*. Paper presented at the meeting of the National Asthma Education and Prevention Program, Leesburg, VA.

Ortiz-lopez, A., Rebez, C., Ort, D., & Whitmarsh. (2001, July). *The green seed problem in canola*. Paper presented at the conference on American Society of Plant Physiologists [ASPP] : Plant Biology 2000, California.

Government Publication

National Institute of Mental Health. (1998). *Priorities for prevention research* (NIH Publication No. 98-4321). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

Electronic Source :

Journal online article

Macia, E., Paris, S., & Chabre, M. (2001). Binding of the PH and polybasic c-terminal domains of ARNO to phosphoinositides and to acidic lipids. *Biochemistry*, 40, 1496. Retrieved May 19, 2004, from <http://pubs.acs.org/cgi-bin/article.cgi/bichaw/2001/40/i05/pdf/bi005123a.pdf>.

Journal article, retrieved from database

Borman, W. C., Hanson, M. A., Oppler, S. H., Pulakos, E. D., & White, L. A. (1993). Role of early supervisory experience in supervisor performance. *Journal of Applied Psychology*, 78, 443-449. Retrieved October 23, 2000, from PsycARTICLES database.

Book

Bryant, P. J. (2002). *Biodiversity and conservation*. Retrieved May 18, 2004, from <http://darwin.bio.uci.edu/~sustain/bio65/Titlepage.htm>.

Abstract

Ghose, A. K. (2004, March). Global inequality and international trade. *Cambridge Journal of Economics*, 28, 229-252. Abstract retrieved May 18, 2004, from <http://cje.oupjournals.org/content/abstract/28/2/229>.

Daily newspaper

Czaja, G. (2004, February 6). Duke hopes senior day brings out best in team. *The Chronicle*. Retrieved May 18, 2004, from <http://www.chronicle.duke.edu/vnews/display.v/ART/2004/02/06/>.

Web sites, no author

New child vaccine gets funding boost. (2001). Retrieved March 21, 2001, from http://news.ninemsn.com.au/health/story_13178.asp.

ชื่อเรื่องภาษาไทย (Cordia New 18 pt. หน้า)
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (Cordia New 18 pt. หน้า)

ชื่อ-สกุลภาษาไทย.....*² และ.....³

(Cordia New 14 pt. ปกติ)

บทคัดย่อ (Cordia New 16 pt. หน้า)

.....
.....
.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....
.....

คำสำคัญ : (หัวข้อ Cordia New 16 pt. หน้า) (เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ)

Abstract (Cordia New 16 pt. หน้า)

.....
.....
.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....
.....

Keywords : (หัวข้อ Cordia New 16 pt. หน้า) (เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ)

* รายละเอียดของผู้นิพนธ์ภาษาไทย (เนื้อหา Cordia New 12 pt. ปกติ) หน่วยงานที่สังกัด เบอร์โทรศัพท์ Email

1. บทนำ (Cordia New 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....
.....

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย (Cordia New 16 pt. หน้า)

(พูดถึง Model).....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....

รูปภาพประกอบ 1 (Cordia New 14 pt. หน้า)

โมเดลของ.....

อธิบายตัวแปรแต่ละตัว ภายใต้โมเดลต่อด้วยสมมุติฐาน โยงเข้า Hypotheses.....

.....
.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....

สมมุติฐานการวิจัย 1 : (หัวข้อ Cordia New 14 pt. หน้า) (เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ)

.....

สมมุติฐานการวิจัย 2 : (หัวข้อ Cordia New 14 pt. หน้า) (เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ)

.....

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย (Cordia New 16 pt. หน้า)

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (หัวข้อ Cordia New 14 pt. หน้า)

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

.....

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

3.3 ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล (เน้นอภิปรายผลตามสมมุติฐาน)

(Cordia New 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย (Cordia New 16 pt. หน้า)

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต (หัวข้อ Cordia New 14 pt. หน้า)

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย (หัวข้อ Cordia New 14 pt. หน้า)

(เนื้อหา Cordia New 14 pt. ปกติ).....

6. สรุปผลการวิจัย (Cordia New 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง Cordia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (Cordia New 16 pt. หน้า)

ตามรูปแบบของ The American Psychological Association (APA Style)

แบบเสนอต้นฉบับ

วารสารการบัญชีและการจัดการ คณะการบัญชีและการจัดการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

โทรศัพท์/โทรสาร 043-754333 ต่อ 3431/043-754422 E-mail: accbiz.journal@gmail.com, www.acc.msu.ac.th/journal

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย):

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ):

ผู้แต่งหลัก (ชื่อที่ 1)

ชื่อ-สกุล:

ชื่อและที่อยู่หน่วยงาน รหัสไปรษณีย์:

ผู้แต่งร่วม (ชื่อที่ 2)

ชื่อ-สกุล:

ชื่อและที่อยู่หน่วยงาน รหัสไปรษณีย์:

ผู้แต่งร่วม (ชื่อที่ 3)

ชื่อ-สกุล:

ชื่อและที่อยู่หน่วยงาน รหัสไปรษณีย์:

ที่อยู่ติดต่อ กรุณาระบุข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ

Corresponding author :

First-last name :

Office address, postcode, tel., fax:

Cell phone: E-mail:

ต้นฉบับจัดอยู่ในผลงานประเภท

- ผลงานวิจัยเชิงประยุกต์ (applied research paper) ข้อคิดเห็นทางวิชาการ (comment)
 การพัฒนาแนวคิดทฤษฎี (theoretical paper) บทวิจารณ์หนังสือ (book review)
 ปริทัศน์ (critical review paper)

โดยเป็นส่วนหนึ่งของ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ (เอก) วิทยานิพนธ์ (โท) อื่นๆ (ระบุ).....

คำรับรองจากผู้เขียน

“ข้าพเจ้า (และผู้เขียนร่วม) ขอรับรองว่า ต้นฉบับที่เสนอนี้ยังไม่เคยได้รับตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด ข้าพเจ้า (และผู้เขียนร่วม) ยอมรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีสิทธิ์ตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ตีพิมพ์ให้แก่ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ข้อคิดเห็นใดๆ ในต้นฉบับเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า (และผู้เขียนร่วม) แต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ..... วัน/เดือน/ปี.....

()

ผู้เขียนหลักชื่อแรก